Lumina şi faptele credinței

Convorbiri cu Parintele Cleopa

Arhimandrit Cleopa Ilie Arhimandrit Ioanichie Balan

Întroducere

Duhovnicul este sufletul, inima care da viata unei manastiri. Autoritatea lui morala, experienta lui, blandetea si mestesugul lui de a calauzi suflete pentru viata vesnica sunt calitati de necontestat. Duhovnicul, precum o spune insusi numele, este un om al Duhului, care poarta in sine pe Duhul Sfant si cu ajutoruI Lui se lupta cu duhurile rautatii, pentru ocrotirea si mantuirea fiilor sai sufletesti. Sub epitrahilul lui se formeaza noii calugari, se cresc suflete curate pentru Dumnezeu, se dezleaga pacatele, se calauzesc cei ce iau crucea lui Hristos. In chilia duhovnicului, ca intr-o camara a Duhului, se dau sfaturi de taina, se indrepteaza pasii oamenilor pe calea mantuirii, se deschid inimile impovarate, se tamaduiesc rani ascunse, se mangaie sufletele tulburate si se dezleaga marile intrebari ale vietii. La orice ora din zi sau din noapte, duhovnicul sta de veghe, se roaga pentru fiii sai sufletesti, isi deschide usa pentru fiecare; impaca, linisteste, dezleaga, binecuvanteaza, se jertfeste si isi pune sufletul sau garantie pentru fiii sai duhovnicesti. De iscusinta si priceperea lui dvhovniceasca depinde in cea mai mare parte mantuirea celor care ii povatuieste.

Arhimandritul Cleopa Ilie este parintele duhovnicesc al Manastirii Sihastria si al multor credinciosi de peste 50 de ani. Arhimandritul Cleopa este un duhovnic al rugaciunii, al cunoasterii si al cuvantului viu, care trezeste constiinta, care lumineaza mintea si da viata. Sfintia Sa porneste de la minte spre inima. De aceea, mai intai invata, sfatuieste, explica, hraneste sufletul prin cuvant si abia la urma spovedeste si asculta glasul constiintei si al inimii celor ce vin la el. Din acest motiv si roadele sunt mari si de durata. Mai ales la cei invatati si iubitori de cunoastere.

Parintele Cleopa este considerat, pe drept cuvant, unul din cei mai iscusiti duhovnici, sfetnici si predicatori ai monahismului romanesc contemporan. Viata sa interioara exemplara, de ascet si sihastru consacrat, experienta sa in nevointa monahala, vastele sale cunostinte scripturistice si patristice de autodidact care te uimesc, memoria sa rar intalnita, blandetea, dragostea sa de oameni, ravna pentru Dumnezeu si cuvantul sau hotarat, intelept si precis, unit cu darul frumoasei vorbiri in grai dulce moldovenesc, fac din Arhimandritul Cleopa Ilie o personalitate in spiritualitatea noastra ortodoxa. Credinciosii, numerosii sai fii duhovnicesti, calugari si mireni, il socotesc ca fiind o binecuvantare a lui Dumnezeu pentru manastirile si Biserica noastra.

Viata plina de incercari a Prea Cuviosiei Sale, statomicia sa in nevointa si cunoastere, in rugaciune si cuvant, in traire vie si misiune evanghelica, pastorala, au atras in jurul Sfintiei Sale numerosi calugari si credinciosi dornici de cuvant, de sfatuire, de calauza spre Hristos si de mantuire. Asa s-a facut ca in aproape cinci decenii de activitate duhovniceasca, Parintele Cleopa a creat, fara sa stie cum, un curent ortodox traditional de innoire a vietii monahale si crestinesti in manastirile si parohiile din centrul si nordul Moldovei. Daca acest curent s-ar intretine si incuraja, el ar putea progresa si ar da roade bune, atat prin manastiri, cat si prin parohii, tot mai multe lovite de conflicte de familie si de secte.

Astazi, parintele Cleopa a trecut de 82 de ani. In ciuda varstei si a ostenelii, fiind plin de iubire pentru Dumnezeu si pentru oameni, dupa indelungatele ore de rugaciune, gaseste timp totusi pentru folosul si mantuirea celor care vin la el ziua si noaptea. Calugari, preoti si mireni, tineri si batrani, vaduve si cersetori, toti asteapta la usa chiliei Prea Cuviosiei Sale. Unii vin pentru cuvant de folos si sfatuire. Altii, pentru rugaciune si binecuvantare, iar altii pentru spovedanie si milostenie; ii primeste pe toti cu aceeasi bucurie si rabdare.

Dintre numeroasele convorbiri, verbale sau scrise, pe care le-am avut cu Parintele Cleopa in ultimii 20 de ani, am ales 14, deja publicate in cele doua volume de Convorbiri duhovnicesti si le reeditam acum intr-un volum aparte, cu binecuvantarea Inalt Prea Sfintitului nostru Mitropolit Daniel, cu titlul " Lumina si faptele credintei " . Nadajduim ca aceasta carte va fi o calauza duhovniceasca pentru toti cei ce iubesc pe Hristos si poarta in ei nadejdea mantuirii.

Arhimandrit Ioanichie BALAN

Intampinarea Domnului
2 februarie 1994

Convorbirea întîi

Despre creaţie, căderea omului, rai şi iad

1. Parinte Cleopa, spuneti-mi cateva cuvinte despre creatia lumii vazute si nevazute, dupa invatatura Sfintilor Parinti.

Toata creatia este scoala a sufletelor celor cuvantatoare, spune Sfantul Vasile cel Mare in Exaimeron. Caci, privind la cele create la Dumnezeu, ne inaltam cu mintea la cele nevazute si ne intarim in sfanta credinta. Cat suntem in trup, toate le vedem " ca prin oglinda " , adica prin creatii, care formeaza icoana, imaginea celor viitoare de dincolo de mormant. Creatia este oglinda lui Dumnezeu in care se reflecta bunatatea, mila, pronia si iubirea Tatalui ceresc pentru noi oamenii. Sfintii Parinti numesc pe toate cele vazute " spatele lui Dumnezeu " , care inchipuiesc, simbolizeaza pe cele viitoare. Iar cand vom trece la cele vesnice, atunci vom vedea cu ochii cei duhovnicesti " fata lui Dumnezeu " , adica vom privi fata catre fata slava Prea Sfintei Treimi, fara sa mai avem nevoie de " oglinzile " cele de pe pamant, adica de creatii. Aici pe pamant nu suntem vrednici sa privim pe Dumnezeu in fata. Iar daca auzim pe Sfantul Apostol si Evanghelist Ioan, zicand : " Pe Dumnezeu nimeni niciodata nu L-a vazut " (Ioan 1, 18) , sa intelegem ca nu L-a vazut dupa fiinta, dupa esenta, insa Il vedem prin creatie. Ca dupa fiinta nici ingerii din cer nu-L pot vedea si intelege pe Dumnezeu.

2. Ce spun Sfintii Parinti si mai ales Sfanta Scriptura despre ingeri si despre caderea lui Adam ?

La inceput ingerii nu stiau ca Iisus Hristos este numit de Duhul Sfant " Ingerul sfatului celui mare " , cum Il numeste proorocul Isaia, cu care se sfatuia permanent Tatal. " Ingerii nu-L stiau de Fiu al lui Dumnezeu " , spune Sfantul Vasile cel Mare in Exaimeron. Deci, cand a strigat Sfantul Arhanghel Mihail, zicand : " Inchinati-va Ingerului sfatului celui mare " , unii din ingeri n-au vrut sa I se inchine Lui si de aceea au cazut in adancul iadului, cum spune Mantuitorul : " Vazut-am pe satana, cazand ca un fulger din cer " (Luca 10, 18) .

Deosebirea dintre caderea ingerilor rai si a omului este ca ingerii au cazut cu voia lor, deci din libertate, iar omul a cazut din amagire si din indemnul diavolului. Iar " pacatul cu sfatuire " , spune Sfantul Ioan Gura de Aur, " jumatate este al celui ce il face si jumatate al celui ce l-a sfatuit " . Dumnezeu a ingaduit omului in rai sa faca pacatul cel mai mic, adica sa manance din pomul cunostintei binelui si raului. Ca daca manca din pomul Vietii, cum spune Sfantul Ioan Gura de Aur, omul nu mai avea pocainta niciodata, se impietrea la inima ca diavolul, cadea ca diavolul, nu mai murea niciodata si se chinuia in veci in iad, asemenea satanei.

La caderea lui Adam au contribuit doua patimi rationale ale omului - mandria si pofta. Prin caderea sa, omul Adam nu a pierdut total harul lui Dumnezeu, caci a cazut din ispita diavolului. Astfel, harul si

arvuna mantuirii au ramas in om, pentru ca a gresit din nestiinta si pentru ca este purtator de trup pamantesc. Numai celui ce se leapada de Dumnezeu i se ia harul Duhului Sfant, dar si acesta. este primit prin pocainta. Iar cel ce greseste din nestiinta, pastreaza harul, insa acoperit de pacate. Iata pentru care pricina femeia lui Adam s-a numit Eva, adica Viata, iar nu moarte, pentru ca nu a cazut total ca diavolul si apoi pentru ca prin a doua Eva, ˇ adica Maica Domnului, se va izbavi neamul omenesc.

Dupa cuvantul Sfantului Ioan Gura de Aur, indoit a fost creat omul, cu trup si suflet; indoit a fost si pomul cunostintei binelui si raului; indoita si urmarea greselii lui Adam; indoit este si raiul- raiul pamantesc, sau sanul lui Avraam, unde stau sufletele dreptilor pana la judecata viitoare si raiul ceresc, adica imparatia cerurilor unde vor intra dreptii pana dupa a doua judecata. Iar mancarea din pomul cunostintei binelui si raului inseamna " cat de bine era omului daca nu manca si cat de rau este ca a mancat " .

Despre ingeri trebuie sa stim ca ei s-au zidit numai prin gandirea lui Dumnezeu, dar nu erau neschimbatori, ci i-a lasat ca ei singuri sa castige prin lupta neschimbarea. Atat ingerii cat si primii oameni nu aveau imaginatie. Cum au cazut ingerii in imaginatie, indata au cazut din cer in iad, ca doreau sa fie asemenea " celui Preainalt " . Iar oamenii au cazut in clipa cand s-au indoit de cuvantul lui Dumnezeu. Indata ce satana le-a rapit frica de moarte, zicand : " Nu veti muri, ci veti fi vii... " , omul a cazut in imaginatie si apoi in pacat. Cea mai mare paguba este sa uite omul de moarte. Cum i-a sters omului din minte frica mortii, indata a murit prin pacat. Sfantul Ioan Gura de Aur spune ca primul om a cazut prin trei lucruri : femeia, lemnul (pomul) si neascultarea. Si tot prin trei lucruri va fi mantuit : Maica Domnului, Crucea si ascultarea.

3. Ce spun Sfintii Parinti despre cele sapte zile ale creatiei ?

Sfantul Vasile cel Mare, in cartea sa Exaimeron (facerea lumii in cele sase zile) , spune ca zidirea s-a facut " ingrecata " ca o femeie insarcinata in a noua luna, cu toate zidirile din ea, gata sa le dea viata. Iar Duhul lui Dumnezeu incalzea adancul, " se odihnea deasupra apelor " , ca sa dea viata apelor si zidirilor.

Deci pamantul avea viata de cand Duhul Sfant incalzea adancul, dar nu avea si suflare de viata. Sfanta Scriptura la Facere (cap. 1,1-2) , spune ca " pamantul era netocmit si gol " , dar nimeni nu stie de cand era, ca cele cu ochi inca nu se creasera, nu primisera suflare de viata. Ziua intai a creatiei a fost Duminica, caci atunci a zis Dumnezeu " sa fie lumina " (Facerea l, 3) . De aceea El a inviat tot duminica, caci prin inviere a innoit lumina cea dintai. Lumina cea dintai a fost creata, iar nu necreata. Ea nu izvora din energiile necreate ale Duhului Sfant. Era o lumina cereasca a carei origine omul nu poate sa o stie. De asemenea, nici despre primele trei zile ale creatiei nimeni nu stie lungimea lor, ca inca nu era soare care sa rasara si sa apuna.

Soarele este numit de Sfantul Vasile cel Mare " caruta luminii " , spunand ca Dumnezeu a pus in soare numai putin din lumina creata in ziua cea dintai si a randuit ca soarele sa lumineze pamantul " ca o lampa " , adica muntii, codrii, campiile, raurile si marile, care implinesc porunca cea dintai, mereu curg si se aduna la un loc. Toate legile puse de Dumnezeu in univers, dupa care se conduce intreaga creatie, se numesc de Sfintii Parinti " temeliile lumii " si cine cugeta la ele se intareste in credinta si lauda cu mai multa tarie pe Ziditorul a toate, implinind cuvantul proorocului David care zice : " Cine va vorbi despre puterile Domnului, auzite va face toate laudele Lui " (Psalm 105, 2) . Legile universului nu se schimba niciodata pentru ca sunt " temelii " ale intregii zidiri. Iar cand auzim pe Sfantul Apostol si Evanghelist Ioan, zicand : " Tatal Meu lucreaza si Eu lucrez " , sa intelegem ca Tatal lucreaza prin legile creatiei si ale vietii; iar Fiul lucreaza prin pronie, adica prin pazirea legilor universului, care formeaza temeliile lumii vazute.

Frumusetea zidirilor create de Dumnezeu este asa de minunata, incat si ingerii din cer se uimesc de armonia lor, dupa cum spune Iov : " cand s-au creat stelele, laudatu-M-au cu glas mare toti ingerii Mei " (Iov 38, 7) . Armonia si frumusetea zidirilor au uimit pe sfinti, pe filosofii, pe intelepti, pe poeti, pe artisti, pe crestini si chiar pe pagani, inaltandu-i cu mintea la Creatorul a toate, Dumnezeu. Prin cugetarea la zidiri multi au cunoscut pe Dumnezeu, au sporit in rugaciune, au inaltat imne de lauda Ziditorului si au

ajuns chiar la rugaciunea cea mai inalta a mintii si a inimii. De aceea, spun Sfintii Parinti, ne este de mare folos sa cugetam la zidirile lui Dumnezeu, pentru a-L cunoaste si iubi mai mult pe Dumnezeu.

4. Ce ne mai puteti spune despre creatie si despre crearea omului ?

Dumnezeu a facut pe om si intreaga lume din patru materii sau stihii. Doua stihii usoare - aerul si focul - si doua stihii grele, care curg in jos - pamantul si apa -, dupa marturia Sfantului Vasile cel Mare. Aceste patru stihii lucreaza unite si neamestecate, dar si amestecate. Iar in vremea de apoi, stihia cea mai de sus, cea mai usoara, adica focul, va arde pe celelalte trei stihii, dar numai cat va fi fiinta omeneasca, dupa cuvantul Domnului care zice : " De mania Atottiitorului se vor aprinde stihiile pamantului " (adica aerul, pamantul si apa) . Dar zice Duhul Sfant prin gura lui David ca nu va distruge stihiile si intreaga zidire, ci numai le va innoi : " Trimite-vei Duhul Tau si se vor zidi si vei innoi fala pamantului " (Psalm 103, 31) .

Dumnezeu a creat trei ceruri. Cerul intai este vazduhul; al doilea este eterul - un fel de foc deasupra vazduhului; si al treilea cer este cerul ingerilor. Aici a fost rapit Sfantul Apostol Pavel si " a auzit cuvinte de nespus pe care nu se cuvine omului a le grai " (II Corinteni 12, 2-4) . Aici este raiul.

Omul a fost creat de Dumnezeu, dupa chipul si asemanarea Sa. El este singura faptura pe care a zidit-o Dumnezeu cu mainile Sale, iar nu numai prin cuvant, ca pe toate celelalte. L-a creat apoi cu sfatul celor trei persoane ale Prea Sfintei Treimi, ca zice la Facere : " Sa facem om dupa chipul si asemanarea Noastra " (Facere 1, 26) . Trupul omului a fost creat din pamant, iar sufletul lui a fost insuflat de Dumnezeu in chip nevazut. Omul este compus din doua parti - trup si suflet - dihotomism, asa cum ne invata Biserica noastra Ortodoxa; iar nu din trei parti - trup, suflet si duh- trihotomism, cum invatau unii scriitori bisericesti vechi. Omul are duh, adica suflet animal ca toate vietatile, din care izvorasc puterile firesti ca : puterea seminala, cea crescatoare, de hranire, de conservare, instinctele etc. Dar sufletul animal al omului apartine trupului si nu trebuie sa-l confundam cu sufletul de origine divina creat de Dumnezeu in om, care se uneste cu trupul in clipa zamislirii si se duce la cele vesnice prin moarte. Trupul se va reuni cu sufletul la judecata viitoare, insa va invia induhovnicit, iar nu cum a fost pe pamant.

Omul incepe de pe pamant sa guste si sa traiasca cele ale cerului, caci inca de pe pamant materia omului se indumnezeieste, se lumineaza la fata, se dezbraca de cele pamantesti si se imbraca in cele ceresti, asa cum au fost sfintii. Caci " zidirea toata suspina, asteptand innoirea firii omului " (Romani 8, 22-23) .

Dumnezeu a facut trei lumi : o lume de jos, unde este numai intuneric, vapaie de foc si tartar, in care se chinuiesc diavolii si sufletele celor pacatosi. Iadul a fost creat in clipa caderii ingerilor rai. A doua lume, numita amestecata, adica pamanteasca, unde este amestecat binele cu raul, bucuria cu intristarea, fapta buna cu pacatul, placerea cu durerea, viata cu moartea. Aici pe pamant se trudeste omul sa scape de pacatesi de iad si sa dobandeasca mantuirea prin fapte bune si pocainta. Aici placerea vietii sau a nuntii se rasplateste cu durerea, cu chinurile nasterii si cresterii de copii. Altfel nu este mantuire. Ca spune Sfantul Maxim Marturisitorul : " Cine fuge de durerile veacului de acum, are parte de durerea cea vesnica " . A treia lume este raiul si imparatia cerurilor. Acolo este numai bucurie, cantare, lumina si viata vesnica.

5. Ce altceva trebuie sa mai stim despre om ?

Omul este " regele creatiei " pentru ca este facut cu sfatul Prea Sfintei Treimi, dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu; pentru ca are suflet viu si poarta in el, prin Botez, pe Tatal, pe Fiul si pe Sfantul Duh. Omul este singura fiinta care primeste darul de a spori in virtute, in sfintenie si in putere, ajungand pana la indumnezeiere. Insa prin pacat, omul a cazut din cinstea cea dintai, in starea cea de rob, de om pacatos. De aici, se poate iarasi sui la cinstea cea dintai, de fiu al lui Dumnezeu, insa cu multe si mari jertfe si osteneli. Iata ce zice despre aceasta Sfantul Grigorie de Nyssa : " Precum Dumnezeu l-a facut pe om alt dumnezeu, dumnezeu al pamantului, tot asa, prin pacat, Dumnezeu S-a suparat asa de mult pe om, incat intreaga zidire s-a razvratit asupra omului. Trupul ii este neputincios si plin de suferinte, focul il arde, frigul il omoara, sarpele il musca, lupul il ucide, marea il ineaca, pamantul il inghite, foamea il chinuie, diavolul il ispiteste pana la moarte... " .

Totusi Dumnezeu nu l-a parasit pe om. I-a dat mijloace de indreptare, de pocainta si de mantuire. Mai intai i-a lasat harul mantuirii, desi inabusit de pacate. Apoi i-a dat legea constiintei ca sa-l invete si sa-l mustre pentru cele rele. I-a lasat in inima dorul raiului pierdut, adica nostalgia paradisului, care ii da omului ravna pentru rugaciune, lacrimi de pocainta, simtire duhovniceasca spre cele bune. In Hronograf se spune ca dupa izgonirea lui Adam din rai, patruzeci de zile a plans stramosul Adam la portile raiului, cerand iertare, insa heruvimii care strajuiau portile raiului nu i-au mai deschis, caci nu mai putea sa intre in nemurire omul muritor fara pocainta si jertfa de rascumparare a lui Hristos. Atunci, intorcandu-se Adam inapoi pe pamant, a inceput a-l ara, a-l semana si a lucra in sudoarea fruntii sale, ca sa-si dobandeasca painea cea de toate zilele.

Desi era departe de Dumnezeu, de aici de pe pamant omul Il putea vedea pe Dumnezeu, cum spune Sfantul Isaac Sirul, insa in chip tainic, prin cei doi ochi ai sufletului. Cu un ochi Il vedea pe Dumnezeu din zidiri, adica prin contemplarea duhovniceasca a creatiei, a tuturor celor facute asa de minunat de mainile lui Dumnezeu. Cu al doilea ochi Il vedea pe Dumnezeu prin implinirea poruneilor Lui si prin simtirea duhovniceasca a inimii. Sfantul Vasile cel Mare spune in aceasta privinta ca, cu cat sporeste omul in cugetarea sau contemplarea naturala a zidirilor, in aceeasi masura sporeste in credinta si in dragostea de Dumnezeu.

6. Ce ne invata Sfintii Parinti despre cele noua cete ingeresti ?

Dumnezeu a creat mai intai lumea nevazuta, adica pe ingeri. Sfantul Apostol Pavel si mai tarziu ucenicul sau, Sfantul Dionisie Arepagitul, in lucrarea sa Ierarhia cereasca si bisericeasca, imparte ingerii in noua cete ceresti, fiecare ceata de ingeri avand o anumita misiune dumnezeieasca (Romani 8, 38; 1 Petru 3, 22) . Astfel, Serafimii cei cu cate sase aripi, Heruvimii cei cu ochi multi si Scaunele sau Tronurile, care " odihnesc pe Dumnezeu ganditor " , formeaza prima ceata de ingeri. Acestia inconjoara tronul cel de vapaie si lumina al Prea Sfintei Treimi (Iezechiel 1, 4-28) . Apoi urmeaza Puterile, Stapaniile si Domniile, care formeaza a doua ceata mijlocie de ingeri. Acestia au misiunea sa stapaneasca intreg universul, planetele, stelele, vanturile, marile si puterile intunericului, adica pe diavoli si iadul. Urmeaza apoi Incepatoriile, Arhanghelii si Ingerii, care formeaza a treia ceata de ingeri si au ca misiune sa faca cunoscuta oamenilor voia lui Dumnezeu. Deci, ingerii nostri pazitori sunt numarati in ceata a noua, ca cei mai de pe urma dintre ingeri si cei mai apropiati de neamul omenesc.

7. Ce stim din Sfanta Scriptura si de la Sfintii Parintii despre rai ?

Sfanta si dumnezeiasca Seriptura ne vorbeste despre rai, zicand : " Si a sadit Dumnezeu rai in Eden, catre Rasarit, si-a pus acolo pe omul pe care l-a facut. Si a facut Dumnezeu sa rasara din pamant tot pomul frumos la vedere si bun la mancare; si pomul vietii in mijlocul raiului, precum si pomul cunostintei binelui si raului " (Facere 2, 8-9) . Sfantul Ioan Damaschin, despre rai, zice asa : " Pentru ca Dumnezeu a vrut sa faca pe om dintr-o fire vazuta si una nevazuta, dupa chipul si asemanarea Sa (Facere 1, 26) , ca pe un inger si stapan al intregului pamant si ale celor ce sunt intru el, i-a zidit omului inainte un fel de palat imparatesc in care traind, va avea viata fericita. Acesta este raiul dumnezeiesc, plantat in Eden cu mainile lui Dumnezeu, camara a intregii bucurii si veselii; caci Eden inseamna desfatare si este situat in partea de rasarit, mai sus decat tot pamantul. Are o clima temperata si este luminat de un aer foarte fin si curat, acoperit cu plante vesnic inflorite, plin de miros de buna mireasma, umplut de lumina, depasind notiunea oricarei frumuseti si podoabe simtite; un tinut cu adevarat dumnezeiesc si o locuinta vrednica de cel facut dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu. In el nu locuia nici o fiinta rationala, ci numai omul, plasmuirea mainilor dumnezeiesti " (Sfantul Ioan Damaschin, Dogmatica, cap.11, Despre paradis) .

Sfantul Vasile cel Mare, aratand din Sfanta Scriptura ca raiul a fost zidit de Dumnezeu la rasarit, zice : " Si a sadit Dumnezeu raiul in Eden, spre rasarit, si a pus acolo pe omul pe care l-a plasmuit. Sa intelegem, deci, ascultatorilor, sadire vrednica lui Dumnezeu si rai cuviincios iubirii de podoaba al unui Ziditor ca Acesta atat de mare " . Apoi, aratand ca nu cu lemne de obste a fost impodobit raiul, zice acelasi Sfant Parinte : " Daca cu lemnele cele de obste ar fi fost plin raiul, s-ar fi cuprins cu adevarat intru facerea cea dintai a sadurilor si nimic nu ar fi fost trebuinta de sadirea cea mai aleasa si mai deosebita... dar acum, mult mai deosebite si cu chipul si cu gusturile si cu neamurile, sadurile cele din sine, care mai inainte

rasarisera din pamant, sunt felurile copacilor saditi de Dumnezeu in rai " (Exaimeron) .

8. Unde este locul raiului si al iadului si care este originea lor ?

Cat priveste despre locul raiului, Sfantul Vasile cel Mare nu arata locul geografic unde a fost anume. Ci zice doar atat : " Deci acolo a sadit Dumnezeu raiul unde nu era sila vanturilor, nu nepotrivire a celor patru stihii si patru vremi ale anului, nu grindina, nu trasnete care aprind, nu volburi, nici trasnete care lovesc, nici inghetare de iama, nici umezeala de primavara, nici infocare de vara, nici uscaciune de toamna... Acolo floarea nu putina vreme straluceste... Buna mireasma este fara de sat, frumoasa vopseala vesnic straluceste... Acolo sunt neamuri de feluri de pasari, care prin floarea aripilor si prin dulcea viersuire a glasului, dulceata prea minunata adauga celor ce se vad, incat sa se ospateze omul prin toate simtirile : pe unele vazandu-le, pe altele auzindu-le, pe altele pipaindu-le, pe altele mirosindu-le si din altele gustand... " (Exaimeron, Cuvant pentru rai) . Despre rai, atat Sfanta Scriptura, cat si dumnezeiestii Parinti ne arata ca locul lui este la Rasarit. Raiul se mai numeste si " Paradis " , care in limba persana inseamna gradina plina de saduri si flori. In limba ebraica raiul se zice " Pardus " . Teofilact al Bulgariei si Sfantul Nicodim Aghioritul spun sa nu se confunde raiul cu cerul, pentre ca altul este cerul si altul raiul, unde a fost primul om.

Asadar, iata aici putine cuvinte despre rai si locul raiului. Iar despre iad stim din dumnezeieasca Scriptura ca iadul este loc de chin (Matei 18, 8; 23, 33; Marcu 9, 43; Luca 16, 23, 28) . Stim ca in iad sufera trupul si sufletul celor pacatosi (Matei 5, 30; 18, 9) . Stim ca in iad este pedeapsa vesnica (Daniil 12, 2; Matei 25, 46) . Iadul are foc vesnic (Matei 18, 8) ; flacara vesnica; are rau de foc (Apocalipsa 20,10; 19, 20) ; are foc nestins (Isaia 66, 24; Marcu 9, 43) ; are foc mistuitor (Isaia 33, 14) ; are gheena focului (Matei 5, 22; 10, 28; 18, 9) ; are tartar (2 Petru 2, 4; Apoc. 20,1) ; acolo este " viermele, plangerea si scrasnirea dintilor " (Matei 13, 42; 51, 50) , cum spune Domnul nostru Iisus Hristos.

Dumnezeiescul Parinte Ioan Gura de Aur, aratand cat folos aduce omului cugetarea la iad, zice : " Daca la gheena totdeauna vom gandi, nu vom cadea degraba in gheena " . Si iarasi : " Nimeni din cei ce au inaintea ochilor gheena nu va cadea in gheena " (Impartire de grau, Cuvant despre judecata cea viitoare) . Iar unde este locul iadului, dupa Sfanta Scriptura, acesta ni-l arata dumnezeiescul Apostol Pavel in Epistola sa catre Efeseni, zicand : " Iar aceea ca S-a suit, ce inseamna decat ca S-a pogorat in partile cele mai de jos ale pamantului " . Apoi zice : " cel ce S-a pogorat, Acela este care S-a si suit mai presus decat toate cerurile, ca pe toate sa le umple " (Efeseni 4, 9-10) . Deci, iata marturia Sfintei Scripturi despre locul iadului. Locul lui este in " partile cele mai de jos ale pamantului " , adica adancul cel nemasurat al vazduhului. De aceea si dumnezeiescul Parinte Ioan Damaschin, intelegand acest lucru din Sfanta Scriptura, zice astfel in cantarile sale : " Pogoratu-Te-ai intru cele mai de jos ale pamantului si ai sfaramat incuietorile cele vesnice, care tineau pe cei legati, Hristoase, si a treia zi, precum Iona din chit, ai inviat din mormant " (Slujba Invierii, pesna a 6-a) .

In cartea Usa pocaintei tiparita in limba romana la Brasov, in anul 1812, scrie : " Drumul cerului se face prin pogorare, dupa cum si drumul iadului se face prin suire; si macar ca cerul este deasupra crestetului nostru, iar iadul este sub picioarele noastre, cu toate acestea, ca sa ajungi in cer este trebuinta sa te smeresti si sa te pogori, pentru ca este scris in Sfanta Scriptura : " Tot cel ce se va inalta pe sine, se va smeri, iar cel ce se smereste pe sine se va inalta " (Luca 14, 11) .

Cat priveste originea raiului, el a fost creat de Dumnezeu odata cu crearea primului om, caruia i-a fost incredintat sa-l lucreze si sa-l stapaneasca. Iadul a fost creat de Dumnezeu pentru ingerii cazuti care s-au prefacut in diavoli, inainte de crearea omului, adica in clipa cand Lucifer a cugetat " sa fie asemenea " cu Dumnezeu. Altceva este raiul si altceva este Imparatia Cerurilor. Raiul a fost destinat omului inainte de cadere, in care stau si sufletele dreptilor pana la judecata de apoi, fiind numit si " sanul lui Avraam " ; iar Imparatia Cerurilor este locul unde se afla scaunul si slava Prea Sfintei Treimi si unde vor intra sufletele dreptilor dupa judecata de apoi, fiiind numita si " fericirea vesnica " (Matei 25, 46) .

9. Care este numarul ingerilor cazuti din cer, dupa Sfanta Scriptura si Sfintii Parinti, in ce loc stau diavolii pana la judecata viitoare si de au voie sa ispiteasca si sa piarda pe oameni ?

Dumnezeiasca Scriptura nu ne arata exact numarul ingerilor cazuti din cer, ci numai ne spune ca cei ce au cazut din cer impreuna cu Lucifer " au fost a treia parte din stelele cerului " , adica din ingeri (Apocalipsa 12, 4, 9) . Iar locuinta ingerilor cazuti este in vazduh, adica locul dintre cer si pamant (Efeseni 6, 12) . In alt loc spune ca ingerii rai sunt aruncati in intuneric, adica departe de fata lui Dumnezeu, pana la judecata viitoare (Isaia 14,12,15; II Petru 2; 4; Iuda 1, 6; Luca 8, 31) .

Crestinii, toti oamenii drepti ai lui Dumnezeu sunt ispititi si suparati de diavoli cu ingaduinta si voia lui Dumnezeu, pentru a nu se mandri, pentru a li se incerca credinta si pentru a-si pune toata nadejdea lor numai in Dumnezeu (II Corinteni 12, 7; I Petru 1, 6-7) . De asemenea, crestinii sunt ispititi de diavol, pentru incercarea dragostei lor fata de Dumnezeu (Deuteronom 13, 3) ; pentru incercarea supunerii oamenilor fata de Dumnezeu (Deuteronom 8, 2) ; pentru a se alege cei buni de cei rai si a se invrednici de mai multa plata. Ispitele diavolului, insa, nu intrec niciodata puterile noastre, " caci Dumnezeu nu ingaduie sa fim ispititi mai presus de puterile noastre " (I Corinteni 10, I3; II Petru 2, 9; Apocalipsa 3,10).

10. Din ce cauza a cazut omul din rai ? Din mandrie, din neascultare sau din amagirea diavolului ?

A cazut din toate aceste pricini. Si din mandrie, caci a voit sa fie asemenea Ziditorului sau; si din lacomie, pentru ca a mancat din pomul oprit; si din neascultare, si din zavistia si amagirea diavolului (Sf. Maxim Marturisitorul, Filocalia, vol. III. pag. 153; Facere 3, 1-7; II Corinteni 11, 3; I Corinteni 7, 5; Matei 4, 1; I Tesaloniceni 3, 5) .

11. Ce s-ar fi intamplat cu Adam daca nu manca din pomul cunostintei binelui si raului, ci manca din pomul vietii ?

Daca Adam ar fi mancat din pomul vietii, atunci si pedeapsa lui ar fi fost fara de sfarsit, adica nu ar mai fi murit, ca prin moarte sa i se ierte pacatul, ci ar fi fost aruncat in adancul iadului, impreuna cu diavolul, fara nici o speranta de iertare si rascumparare (Dogmatica Sfantului Ioan Damaschin, cap. 11) .

12. Cum s-ar inmultit neamul omenesc si ce soarta ar fi avut daca nu gresea Adam in rai ?

Sfantul Maxim Marturisitorul spune ca " scopul de mai inainte al lui Dumnezeu a fost sa nu ne nastem prin legatura nuntii, din stricaciune " . Dar calcarea poruncii a facut ca oamenii sa se inmulteasca prin nunta, intrucat Adam a nesocotit legea data de Dumnezeu. Deci, toti cei ce se nasc din Adam " se zamislesc intru faradelegi " , cazand sub osanda protoparintelui. Aceasta o spune proorocul David zicand: " in pacate m-a nascut maica mea " . Deci Eva, maica noastra, a tuturor, a nascut in pacat, adica din placere. De aceea, si noi cazand sub osanda maicii noastre Eva, zicem ca ne nastem in pacate (Filocalia, vol. II, pag. 210) .

Unii Sfinti Parinti afirma ca, daca Adam nu ar fi gresit, neamul omenesc s-ar fi inmultit prin cuvant. In aceasta privinta spune Sfantul Vasile cel Mare : " Ce zici, omule ? Este oare vreun lucru cu neputinta la Dumnezeu ? Oare Dumnezeu, Care inmulteste neamul multor feluri de pasari fara impreunare, nu putea face acest lucru si cu neamul omenesc ?... " (Exaimeron, Cuvantul 8) .

Iar daca intrebi ce soarta ar fi avut Adam daca nu gresea in rai, la aceasta zic ca " Dumnezeu l-a facut pe om pentru ca sa se impartaseasca de bucuria de a fi in preajma lui Dumnezeu si de fericirea de a cunoaste, de a-L slavi pe Dumnezeu " . El este incununarea intregii zidiri, este o lume mica, cum spun Sfintii Parinti. Prin trupul sau, omul face legatura cu lumea vazuta, iar prin suflet el face legatura cu Dumnezeu. Omul a fost facut sa fie faptura aleasa a slavei dumnezeiesti. Rostul sau in rai era sa implineasca porunca lui Dumnezeu si sa lucreze prin harul Duhului Sfant la desavarsirea sa, ajungand prin participare sa fie dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu (Invatatura de credinta Ortodoxa, pag. 71-73) .

13. Cum se cuvine sa traim noi pe pamant, pentru a rascumpara pacatul stramosesc al lui Adam facut in rai ?

Mai intai trebuie sa ne botezam in numele Prea Sfintei Treimi, deoarece Sfantul Botez deschide imparatia cerurilor, dupa cuvantul Sfintei Evanghelii, care zice : " De nu se va naste cineva din apa si din Duh, nu poate sa intre in Imparatia lui Dumnezeu " (Ioan 3, 5) . Bupa botez, avem datoria sa ne pazim de pacate si sa luptam impotriva lor, fiind ajutati de harul lui Dumnezeu cel primit la Sfantul Botez. " Prin botez ne-a scos eu sila din robie, desfiintand pacatul prin cruce si ne-a dat poruncile libertatii; dar a urma sau nu poruncilor, a lasat la voia noastra libera. Deci, chiar de la Sfantul Botez, dupa harul lui Iisus Hristos, ni s-a daruit harul desavarsit al lui Dumnezeu, spre implinirea tuturor poruncilor. Dar pe urma, tot cel ce l-a primit in chip tainic, dar nu implineste poruncile, pe masura neimplinirii este luat in stapanire de pacat, care nu este al lui Adam, ci al aceluia ce a nesocotit poruncile, intrucat luand puterea lucrarii, nu a savarsit lucrul " (Filocalia, vol. 1, Sfantul Marcu Ascetul, pag. 278) . " Caci in masura in care crezand, lucram poruncile, in aceeasi masura lucreaza si Duhul Sfant in noi roadele Sale... " (Ibidem, pag. 290) .

14. Care este cea dintai lege data omului in rai ?

Dupa cuvantul Sfantului Isaac Sirul, cea dintai lege data de Dumnezeu omului in rai este legea cea fireasca, adica vederea si intelegerea zidirilor lui Dumnezeu (Filocalia, vol. X, Cuvantul 5) .

15. Spuneti-ne cateva cuvinte despre patriarhul Avraam si urmasii Lui. Cum a ajuns el " parinte al multor neamuri " ?

Avraam a fost al unsprezecelea patriarh de la Sem, fiul lui Noe. El a avut trei femei, prin pronia lui Dumnezeu, ca prin ele sa uneasca toate cele trei grupe de popoare care se trag din semintia lui Noe. Astfel, prin Sarra, care era din neamul lui Sem, se trage semintia evreilor, adica semitii. Prin Heturia, care era din neamul lui Iafet, al doilea fiu al lui Noe, se trag popoarele Asiei si Europei, adica iafetitii. Iar prin a treia femeie, Agar slujnica, care era din neamul lui Ham, al treilea fiu al lui Noe, se trage semintia agarenilor sau arabilor, numiti si hamiti. Deci, prin cele trei femei, Avraam a devenit parinte al tuturor semintiilor pamantului, adica al semitilor (evreilor) , al iafetitilor, adica al crestinilor (indo-europenilor) si al hamitilor, adica al arabilor. Cand toate aceste trei semintii vor crede in Hristos, atunci se vor uni toate popoarele si " va fi o turma si un pastor " . Noi crestinii suntem fiii lui Avraam prin credinta lui Isaac, care simboliza jertfa lui Hristos si prin femeia lui, Heturia. Semitii sunt fiii lui Avraam prin Sarra, iar hamitii (arabii) sunt fiii lui Avraam, prin Agar slujnica. Dar noi crestinii suntem fiii lui Dumnezeu prin credinta in Iisus Hristos, care este mult mai de pret decat a fi fiul lui Avraam prin sange, cum sunt evreii si arabii.

16. Spuneti-ne ceva si despre Noe si urmasii lui.

Noe este al doilea Adam al omenirii, pentru ca el singur cu inca sapte suflete au fost scapati de Dumnezeu cu viata in vremea potopului. El a avut trei fii : Sem, Ham si Iafet. Pe Sem l-a binecuvantat tatal sau Noe, zicand : " Binecuvantat sa fie Domnul Dumnezeul lui Sem, iar Canaan (fiul lui Ham) sa-i fie rob " . Pe Iafet, de asemenea, l-a binecuvantat, zicand : " Sa inmulteasca Dumnezeu pe Iafet... " iar pe Ham l-a blestemat, pentru ca a vazut goliciunea tatalui sau, zicand : " Blestemat sa fie Canaan! Robul robilor sa fie la fratii sai. " (Facere 9, 25-27) .

Datorita pacatelor lui Sem, pamantul Palestinei a fost mai tarziu ocupat de popoarele canaaneice, care se trag din Ham. De aceea a fost chemat Avraam din tara Ur in Canaan ca sa mosteneasca pamantul stramosului sau Sem. Pentru aceea si Moise a intors poporul ales din Egipt in pamantul fagaduintei, adica in tara Canaanului, care era dat lor de Dumnezeu dupa potop. Dar, dupa cum stim, din Vechiul Testament, evreii au biruit aproape toate popoarele canaaneice din Palestina, " afara de cinci cetati " pe care Dumnezeu nu le-a dat in mainile evreilor; pentru ca prin aceste popoare pagane sa-i smereasca pe evrei cand vor iesi inaintea lui Dumnezeu. Deci, ori de cate ori evreii suparau pe Dumnezeu, El ii lasa sa cada in mainile celor cinci popoare pagane, printre care au fost si filistenii.

Sfintii Parinti spun ca Dumnezeu face tot asa si cu crestinii si chiar cu barbatii sfinti. Le lasa unele slabiciuni si patimi firesti nebiruite de ei, precum mania, somnul, foamea, lenevirea, gandurile, imaginatia, ispitele trupesti, cu scopul sa-i smereasca, ca sa nu cada in pacatul mandriei. La sfarsitul vietii, insa, Dumnezeu le ridica aceste patimi si prin mila Lui se mantuiesc. Caci fara mila Lui, nici sfintii nu se pot mantui, dupa cuvantul care zice : " In dar sunteti mantuiti " .

Convorbirea a doua

Despre credinta, nadejde, dragoste si har

17. Credinta in Dumnezeu este innascuta in om sau este dar al lui Dumnezeu ?

Credinta este un dar al lui Dumnezeu (Romani 12, 3; Efeseni 2, 8; Filipeni 1, 29; II Petru 1, 1) . Credinta este un lucru al lui Dumnezeu (Fapte 11, 21; I Corinteni 2, 5; Efeseni 1, 19; Coloseni 2, 12; II Tesaloniceni 1, 11; I Timotei 1, 14) . Credinta este un dar al Sfantului Duh (I Corinteni 12, 9; Galateni 5, 22) . Credinta in Dumnezeu apartine si vointei omului (Matei 8, 13; 9, 22; Marcu 5, 34; 10, 52; Luca 7, 50; 17, 19; 18, 42) . Credinta creste si se dezvolta prin voia omului, " prin colaborarea si conlucrarea noastra cu Dumnezeu " (Teologia Morala, vol. III, Bucuresti 1981, pag. 95) .

18. Necredinta in Dumnezeu se datoreaza lipsei harului Sfantului Duh sau lipsei sentimentului religios din inima omului ? Adica necredinta declarata este un act liber al vointei omului sau se datoreaza incapacitatii sale de a crede si lipsei de educatie religioasa ?

Necredinta ii vine omului mai mult din voia lui libera de a se lega pe sine de lucrurile cele desarte si trecatoare ale veacului de acum (Sfantul Efrem Sirul, Cuvant pentrru ca sa fie omul desavarsit, tomul III, pag. 243, Manastirea Neamt, 1823) . Iarasi, necredinta ii vine omului din inima necuvioasa (Evrei 3, 12) ; din inima impietrita (Marcu 16, 14) ; din cauza abaterii de la adevarul revelat (Ioan 8, 44-46) ; din orbirea trimisa de la Dumnezeu (Ioan 12, 39-49) ; din orbirea trimisa asupra lui de la diavolul (II Corinteni 4, 4) , care fura cuvantul (Luca 8, 12) ; precum si din cautarea slavei omenesti (Ioan 5, 14) . Necredinta este un act liber al omului prin care el nu voieste sa creada in Dumnezeu (Luca 16, 23; Ioan 19, 9-10) ; in fagaduintele Lui si in minunile Lui (Ioan 12, 37; Psalm 77, 36; Numeri 14, 11) .

19. Care sunt mijloacele duhovnicesti cele mai bune pentru a convinge si pastra credinta in Dumnezeu : catehizarea citirea Sfintei Scripturi, rugaciunea, minunile, milostenia, predica sau exemplul personal ?

Primul mijloc de a convinge pe cineva sa creada in Dumnezeu este predica deoarece credinta vine prin auz, iar auzul vine prin vestirea cuvantului lui Dumnezeu (Romani 10, 17) . Caci, cum vor crede de nu vor auzi (Ioan l, 7; 17, 20; Fapte 8, 12, 14, 17; Romani l, 5; 10, 8; 16, 26; Efeseni 1,13; II Tesaloniceni 1,10) . Al doilea mijloc este citirea Sfintelor Scripturi dupa marturia care zice : " Iar acestea s-au scris ca sa credeti ca Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu si crezand sa aveti viata intru numele Lui " (Ioan 20, 31; II Timotei 3,15; I Ioan 4,13) . Al treilea mijloc de a convinge la credinta in Hristos sunt minunile lui Dumnezeu (Ioan 6, 30; 7, 31;11, 23-25; 20, 30-31) .

Al patrulea mijloc de a convinge pe cineva la dreapta credinta in Dumnezeu este privirea zidirilor lui Dumnezeu cu intelegere, dupa cea scrisa : " Cele nevazute ale lui Dumnezeu se vad de la facerea lumii, intelegandu-se din fapturi, adica vesnica Lui putere si dumnezeire, asa ca sa fie ei fara cuvant de aparare " (Romani 1, 20) . De aceea si Sfantul Dionisie Areopagitul numeste adevarata teologie, privirea duhovnicestilor cuvinte celor din zidire, prin care, din acestea de jos ne suim catre cele de sus, adica, din cele pricinuite, ne suim catre pricinuitorul. Si asa, prin zidire, ca printr-o oglinda, privim pe Ziditorul si Il

laudam pe El si Il numim ca este Dumnezeu, dupa purtatorul de Dumnezeu Maxim Maiturisitorul. Si toate se zic si sunt cu dumnezeiasca vointa, ca Cel ce este pricinuitor a toate, dupa teologia adeveritoare, pozitiva si nimic din toate nu este mai presus de Fiinta, dupa teologia tagaduitoare - negativa.

Zice, inca, cu impreuna-glasuire si dumnezeiescul Dionisie, ca : " Dumnezeu si din toate cele ce sunt se lauda, dupa asemanarea tuturor, ale carora este pricinuitor. Si este, iarasi, prea dumnezeiasca cunostinta a lui Dumnezeu, ceea ce prin necunostinta se cunoaste, dupa unirea cea mai presus de minte " . Si iarasi : " Dumnezeu intru toate este si intru nimenea, nimic. Si dintru toate, tuturor se cunoaste, iar din nimic nimanui " . Vezi pe larg despre aceste lucruri la Sfantul Nicodim Aghioritul, in Paza celor cinci simtiri, Manastirea Neamt 1826, Cap. IV, paginile 345-376. Si Marele Vasile zice ca : " Toata zidirea lui Dumnezeu este scoala sufletelor celor cuvantatoare si loc de invatatura a cunostintei lui Dumnezeu, prin cele vazute si simtite dand povatuire mintii catre privirea celor nevazute " (Exaimeron, Voroava I, fila III, Bucuresti, 1826) .

Al cincilea mijloc de a convinge pe cineva la credinta in Dumnezeu, este predica prin pilda vietii, prin exemplul personal, adica prin trairea dupa voia lui Dumnezeu si dovedirea prin lucru a celor ce invata cineva. De aceea, a zis unul din Sfintii Parinti : " Taci tu si lasa sa vorbeasca lucrurile tale " . Si iarasi : " Mustra prin puterea faptelor celor bune ale tale, pe cei ce impreuna iti dogmatisesc tie, iar nu prin placerea grairii cu cuvintele tale " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 23) . De aceea si marele Apostol Pavel indeamna pe ucenicul sau, Timotei, ca " intru toate sa se faca pilda credinciosilor, cu cuvantul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credinta si cu curatia " (I Timotei 4, 12) . La fel si pe efeseni ii invata sa se poarte " ca fii ai luminii " (Efeseni 5, 8-10) . Iar colosenilor, le scrie asa : " Umblati cu intelepciune fata de cei ce sunt afara (din Biserica) si rascumparati vremea. Vorbirea voastra sa fie totdeauna placuta, dreasa cu sare, ca sa stiti cum trebuie sa raspundeti fiecaruia " . (Coloseni 4, 5-6) .

20. Cum se cuvine a se purta crestinii fata de necrestini si de necredinciosi ? Au voie sa locuiasca la un loc sau sa se casatoreasca intre ei ?

Fata de necrestini trebuie sa ne purtam cu dragoste si cu blandete, caci prin aceste doua mari virtuti pe multi ii aducem catre Hristos, dupa marturia Sfantului Efrem Sirul care zice : " Chipul de a aduce pe toti la Hristos, este numai al dragostei si al blandetei " (Cuvant pentru dragoste, Tomul III, pag. 31-37) . Si Sfantul Macarie cel Mare numai cu cateva cuvinte vorbite cu dragoste si blandete a intors la credinta in Hristos pe un slujitor idolesc, pe care apoi, si calugar, si ucenic al sau l-a facut (Pateric, Cuvantul 37, pag. 146) .

Cat priveste pe eretici avem marturia dumnezeiescului Apostol Pavel care ne spune : " De omul eretic dupa prima sfatuire si a doua sfatuire, departeaza-te " (Tit 3, 10) . Ereticii sunt vrajmasi ai adevarului si ai lui Dumnezeu (Psalm 36, 20) . Ereticii sunt fii ai celui viclean (Matei 13, 38) , carora nu ne putem increde (Ioan 2, 24) . Ereticii, fiind vrajmasi ai lui Dumnezeu (Psalm 36, 20 si 91, 9) , nu avem voie sa-i iubim, ca pe crestini, ca ei sunt " fii ai diavolului " , " pui de vipera " (Matei 3, 7; 12, 34; 23, 33; Luca 3, 7) . Cu ereticii nici nu avem voie sa ne rugam (canonul 10 si 64 Apostolic) . Pacatul lor este impotriva Duhului Sfant, care " nu are iertare nici in veacul de acum, nici in cel viitor " (Matei 12, 31-32; Marcu 3, 29; Luca 12,10) . Pe eretici nici in casa nu avem voie sa-i primim, nici " buna ziua " sa le zicem (II Ioan l, 10-11; Sfantul Efrem Sirul, Tomul III, pag.156) .

Cat priveste casatoria unui crestin ortodox cu femeia eretica sau invers, nu se poate, deoarece nu se poate impreuna lupul cu oaia, spre nasterea de fii (Pravila Bisericeasca, Nicodim Sachelarie, pag. 91, manuscris) . Iar daca doi soti inainte de a se face crestini s-au casatorit legal, apoi daca unul din ei s-ar converti la adevarata credinta ortodoxa, iar celalalt va ramane in necredinta, dar ar voi sa traiasca mai departe cu sotul dreptcredincios, unul ca acela, dupa zisa Apostolului, sa nu se desparta, fiindca barbatul necredincios se sfinteste prin femeia credincioasa si femeia necredincioasa se sfinteste prin barbatul credincios (I Corinteni 7, 12-14; VI Ecumenic, Canonul 72) .

21. Cum se cuvine a se purta crestinii ortodocsi fata de crestinii de alta confesiune ?

Cu cei de alta religie, daca nu ne provoaca la discutii despre credinta noastra cea dreapta, trebuie sa ne purtam fata de ei cu dragoste si mila si sa-i ajutam la nevoile lor, dupa pilda data noua de Mantuitorul nostru Iisus Hristos cu samarineanul cel milostiv (Luca 10, 37; Matei 7, 12) . Iar daca voiesc a ne ataca credinta noastra cea sfanta, sau Sfanta Traditie a Bisericii Ortodoxe, atunci " trebuie sa o aparam cu toata puterea pana la moarte " (Razboiul nevazut, cap. XIX, de Sfantul Nicodim Aghioritul) . Fiindca se cade pe aproapele a-l iubi cu hotar, ca pe noi insine, iar pe Dumnezeu fara de margine. Nu cumva socotind noi ca iubim pe aproapele, sa ne lasam calcati de cei straini de dreapta credinta in Hristos, care voiesc a ne departa pe noi de la ortodoxie si a ne impune credinta lor cea stramba si ereticeasca. Se cade, asadar, oricarui preot ortodox si oricarui crestin al Bisericii noastre dreptmaritoare, sa fie un bun ostas al lui Hristos cu toata evlavia si cu manie barbateasca si tare sa apere prin cuvant si prin scris adevarul dreptei noastre credinte. Nu se cade a fi bland acolo unde nu trebuie a te purta cu blandete. Ca, auzi ce zice proorocul : " Acolo cel bland sa fie razboinic " (Ioil 3, 10) . Acelasi lucru ne invata si Sfantul Pimen cel Mare, zicand : " Se cade noua a rabda toate, macar de ne-ar scoate cineva si ochii sau ne-ar taia mana noastra cea dreapta, iar daca cineva voieste a ne departa si a ne desparti pe noi de Dumnezeu, atunci sa ne maniem " (Pateric, Cuvantul 118, pag. 190) . Si iarasi zice : " Intaia oara fugi, a doua oara fugi, a treia oara fa-te sabie cu cel ce vrea sa te desparta pe tine de dreapta credinta " .

22. Care este pozitia evanghelica a Bisericii Ortodoxe fata de oameni in general ?

Biserica noastra Ortodoxa, avand in vedere invatatura marelui Apostol Pavel, care zice : " Va indemn, inainte de toate, sa faceti cereri, rugaciuni, mijlociri si multumiri pentru toti oamenii " (I Timotei 2, 1-2) , face rugaciuni pentru cei mai sus pomeniti, pentru conducatori, pentru necrestini, pentru necredinciosi si cei de alte religii, dar numai in chip sobornicesc, nepomenindu-i pe nume, deoarece unii ca acestia nu au impartasire cu noi.

De exemplu, cand auzim la Sfanta Liturghie pe preot zicand : " Sa le descopere lor Evanghelia dreptatii, sa-i invete pe dimsii cuvantul adevarului, sa-i uneasca pe dansii cu Sfanta Sa Soborniceasca Si Apostoleasca Biserica... " ; sau cand zicem : " Pentru pacea a toata lumea... " si celelalte, atunci Biserica noastra dreptmaritoare se roaga in chip sobornicesc cum am zis, pentru toti oamenii, dar nu nominal, ci numai in general. A ne ruga impreuna cu ei ne opresc dumnezeiestile canoane (Apostolic 9, 10, 45, 64; Laodiceea 6, 7, 33; Vezi si la Sfantul Simion Tesaloniceanul, intreb. 47, pag. 490) .

Biserica Ortodoxa, fata de toate confesiunile crestine, fata de popoarele pagane, precum si fata de necredinciosi, pastreaza invatatura Mantuitorului de a socoti pe toti oamenii aproapele nostru (Matei 22, 39) si a urma cele zise : " Ce voiti sa va faca voua oamenii, faceti si voi lor asemenea " (Matei 7, 12) . Cat priveste credinta lor, nu putem avea impartasire cu ei nici in rugaciune, nici in celelalte Taine ale Bisericii lui Hristos, pana nu vin la dreapta credinta (Canoanele 10-11 Apostolic) . Iar cat priveste pacatele lor, nu avem voie a-i uri pe ei, ci pe diavolul prin care au cazut, dupa cum zice Sfantul Isaac Sirul : " Iubeste pe cei pacatosi, dar uraste faptele lor si nu-i dispretui pentru aceste fapte " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 5, pag. 57) . Cu alte cuvinte, a uri boala, iar nu pe bolnav. Cat despre secte si orice fel de erezii, nu avem voie nici a ne ruga impreuna, nici a manca cu ei, nici in casa a-i primi, ca nu cumva de lucrurile cele rele ale lor, si de ereziile lor sa ne impartasim (II Ioan 1,10-11; Sfantul Efrem Sirul, Tomul III, pag. 156; II Ecumenic, canon 5; III Ecumenic, canon 7; VI Ecumenic, canon 1 si 2 etc.) .

23. Din punct de vedere al credintei in Dumnezeu, in cate feluri se impart oamenii pe pamant ?

Din punct de vedere al credintei in Dumnezeu, oamenii de pe pamant se impart in trei grupe : crestini, care cred in Hristos; necrestini (pagani) , care nu cred in Evanghelia lui Hristos, ci in anumiti oameni zeificati, precum Brahma, Buda, Confucius, Mahomed etc. si a trei grupa, atei, care nu cred in nici o divinitate. Necrestinii se impart si ei in trei mari grupe : monoteisti-evrei si mahomedani; dualisti - care cred in doua principii, al binelui si al raului, si politeisti, care cred in mai multi idoli sau zei mincinosi.

Crestinii se impart la randul lor in trei mari confesiuni si Biserici : ortodocsi, catolici si protestanti. Din

protestanti s-au format mai multe ramuri ca : protestanti de Confesiune Augustana (luterani) , reformati, anglicani, metodisti, prezbiterieni si grupari neoprotestante.

24. Care dintre aceste categorii de crestini au harul mantuirii ?

Biserica noastra ortodoxa invata ca harul este dat tuturor oamenilor (Tit 2, 11) , deoarece : " Dumnezeu voieste ca toti oamenii sa se mantuiasca si la cunostinta adevarului sa vina " (I Timotei 2, 4) . Dar harul nu sileste pe nimeni. Oamenii au libertatea sa-l primeasca si sa conlucreze cu el sau sa-l respinga. Cei dintai se mantuiesc, cei din urma nu (Invatatura de Credinta Ortodoxa, cap. 244, pag. 145) . Biserica Ortodoxa, fiind Biserica apostolica, are harul mantuirii.

25. Cum se vor mantui crestinii care nu au credinta cea adevarata ?

Numai crestinii care slujesc lui Dumnezeu intru adevar aceia se vor mantui, dupa cum spune Duhul Sfant : " Aproape este Domnul de toti cei ce-L cheama pe El intru adevar " (Psalm 144, 18) . Despre oamenii care nu au primit credinta in Dumnezeu nu putem zice ca se mantuiesc, deoarece apostolul ne invata : " Un Domn, o credinta si un botez " (Efeseni 4, 5; I Corinteni 12,12) . Si iarasi : " Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul (dreapta credinta) acesta " (Galateni 6,16) si in alt loc : " Cine nu se lupta dupa lege nu se incununeaza " (II Timotei 2, 5) .

26. Care este cea mai scurta definitie credintei ? Dar a nadejdii ?

Cea mai scurta definitie a credintei este cuvantul " Cred " . Cand zici cuvantul " cred " inseamna ca primesti si marturisesti ceea ce invata Biserica despre Dumnezeu (Invatatura de Credinta Ortodoxa, pag. 51) . Iar cea mai scurta definitie a nadejdii este : " Asteptarea cu incredere a bunatatilor fagaduite de Dumnezeu " (Idem, pag. 222) .

27. Ce fapte bune sporesc credinta noastra in Dumnezeu ? Indoiala in credinta este pacat ? Cum poate fi alungata indoiala din inima omului ?

Credinta creste, sporeste si se intareste prin ispite, prin necazuri si scarbe (1 Petru l, 6-7; Iacob l, 3) . Credinta se inmulteste, sporeste si se intareste prin rugaciune (Marcu 9, 24; Luca 17,15) . Indoiala in credinta este pacat si ea vine omului din imputinarea crediniei (Matei 8, 26;14, 31; Luca 8, 24-25; Iacob l, 6) . Indoiala se alunga din inima omului prin credinta, rugaciune si lasarea in voia lui Dumnezeu (Matei 26, 38-41) . Indoiala si imputinarea de suflet se face uneori prin slobozenia lui Dumnezeu (Filocalia, vol. X, Cuvantul 46, pag. 240) , pentru unele pacate si. mai ales pentru a ne smeri si a cere mai mult ajutorul Lui.

28. Nadejdea crestina se naste din credinta sau din toate faptele bune ?

Nadejdea crestina se naste din credinta (Galateni 5, 5; Evrei 10, 23; Invatatura de Credinta Ortodoxa, pag. 223-224) . Nadejdea se naste si din rabdare (Romani 5, 4) .

29. Cum putem sa sporim in inima noastra nadejdea mantuirii ?

Putem spori in inima noastra nadejdea mantuirii prin credinta cea lucratoare, adica prin credinta ce lucreaza prin dragoste (Galateni 5, 5-6; I Tesaloniceni 1-3; I Timotei l, 14; II Timotei l, 13; I Ioan 3, 23; Tit 3, 15; Filimon l, 5) . Aceasta credinta lucratoare prin dragoste o are cel ce se sileste a lucra in toata vremea faptele cele bune. Cine nadajduieste mantuirea fara a face fapte bune dupa a sa putere, unul ca acela are o nadejde nebuna (Filocalia, vol. X, Cuvantul 22, pag. 117-121) . Si in alt loc zice : " Fa binele si nadajduieste in Dumnezeu " (Psalm 36, 3) .

30. Cum trebuie sa intelegem cuvantul din Sfanta Scriptura, care zice : " Blestemat este cel ce-si pune nadejdea in om " ? (Ieremia 17, 8) .

In vederea mantuirii, a dobandirii viietii vesnice, nadejdea noastra trebuie s-o punem numai in Dumnezeu (Psalm 2, 12; 5, 11; 117, 8-9) . Nadejdea nu trebuie pusa in om (Psalm 145, 3; Isaia 2, 22) . Nadejdea celui credincios nu trebuie pusa in trup (Filipeni 3, 4) ; nici in noi insine (II Corinteni l, 9) . Nu trebuie sa nadajduim in dreptatea noastra (Luca 18,19) . Omul se aseamana cu iarba (Psalm 102, 15) , cu floarea campului, cu umbra, cu trestia cea franta de vant, cu panza paianjenului (Isaia 36, 6; Iov 18, 14) . Deci, este blestemat omul care nadajduieste in om, caci unul ca acela nadajduieste in zidirea lui Dumnezeu cea prea mica si slaba si nu in Dummnezeul puterilor. Cine nadajduieste in Dumnezeu este iubit de Dumnezeu (Psalm 146, 11) , iar cine nadajduieste in om, nadajduieste in desertaciune, deoarece omul " desertaciunii s-a asemanat si zilele lui ca umbra trec (Psalm 101, 12; 143, 4; Ecclesiast 6, 12; 8, 13) . Blestemat este omul care lasa pe Ziditorul sau si nadajduieste in cele desarte si stricacioase si in om care este rob al pacatelor (Ioan 8, 34; Romani 1, 24; 3, 9; 7, 5; 14, 23; Efeseni 2, 3) .

31. Ce este deznadejdea si care sunt urmarile ei in viata omului ?

Deznadejdea este pierderea increderii in bunatatea si milostivirea lui Dumnezeu. Ea este un pacat impotriva Duhului Sfant. Deznadejdea este a unsprezecea treapta a pacatului, dupa invatatura Sfantului Nicodim Aghioritul. Urmarile deznadejdii duc pe om la a douasprezecea treapta a pacatului, care este sinuciderea, asemenea lui Iuda.

32. De ce isi pierd unii oameni nadejdea mantuirii si ajung la sinucidere ?

Omul ajunge la sinucidere mai ales din cauza necredintei, a mandriei, a deznadejdii, a fricii, a razbunarii si a lipsei unui duhovnic bun.

33. Cum trebuie combatute pacatele deznadejdii si ale sinuciderii ? Ce ne invata Sfintii Parinti in aceasta privinta ? Pot fi pomeniti la sfintele slujbe asemenea oameni ?

Pacatul deznadejdii si gandul sinuciderii se vindeca prin rugaciunea cea staruitoare (Iacob 5, 13; Iuda 20) . Orice rugaciune staruitoare este lecuirea deznadejdii si intarirea nadejdii " (Sfantul Ioan Scararul, Cuvantul 28) . Iarasi, omul se intareste impotriva deznadejdii prin spovedanie si impartasirea cu Sfintele si dumnezeiestile Taine; cei sinucisi nu pot fi pomeniti la nici un fel de rugaciune, nici acasa, nici la Sfanta Biserica, afara de cazul ca au fost dementi, bolnavi grav de nervi (Pravila Bisericeasca de Protos. Nicodim Sachelarie, pag. 291-292) .

34. Ce este dragostea crestina, in cate parti se imparte si cum se naste ea in inima credinciosului ?

Dragostea, in inteles mai larg, este nazuint omului spre tot ce este bun si frumos, spre tot ce este vrednic de dorit. Dragostea crestina este puterea dumnezeieasca revarsata in inima credinciosului prin Taina Sfantului Botez, prin care acesta are nazuinta adanca si curata catre Dumnezeu, bunul sau cel mai de pret si doreste din toate puterile sufletului unirea cu El si implinirea vointei Lui, jertfind in caz de nevoie orice bun pamantesc (Invatatura de credinta Ortodoxa, pag. 314) . Dragostea dumnezeiasca se imparte in doua trepte si anume : O dragoste care se castiga prin toate faptele bune, mai ales prin rugaciunea curata a inimii, iar a doua este dragostea ca energie divina necreata, ca dar de sus (Pr. Prof. Dr. Dumitru Staniloae, Teologia Morala, vol. III, pag. 254) .

35. Ce fapte bune sporesc dragostea crestina si ce pacate o imputineaza mai mult ?

Toate faptele bune ajuta pe om sa sporeasca in dumnezeiasca dragoste, dar mai mult decat toate rugaciunea cea curata. Caci prin aceasta " strigand omul catre Dumnezeu, ies afara toate cele ce sunt " (Sfantul Maxim Marturisitorul, Filocalia, vol. II, pag. 39; Sfantul Isaac Sirul, Cuvantul 35 etc.) . Cel mai mare pacat care imputineaza si izgoneste de la noi dragostea cea dumnezeieasca este ura " care este egala cu uciderea de om " (Facere 27, 41; I Ioan 3, 15; 4, 20) . Apoi iubirea de sine, mandria si zgarcenia.

36. Care sunt fiicele dragostei crestine ?

Fiicele dragostei crestine sunt toate faptele bune, incepand cu sfanta rugaciune. Rugaciunea este si mama si fiica a iubirii.

37. Prin ce se dovedeste dragostea crestina ?

Dragostea crestina, atat dragostea de Dumnezeu cat si cea catre aproapele se dovedeste prin faptele bune, precum : milostenia, ajutorarea celor din nevoi, primirea de straini, mangaierea si cercetarea celor suferinzi, sustinerea celor slabi, ascunderea defectelor altora, iertarea celor ce ne-au suparat, rugaciunea pentru binele altora, jertfirea de sine pentru altii etc. (II Corinteni 8, 22; I Tesaloniceni 2, 6; II Timotei 2,10; I Ioan 3, 6; Luca 17, 4; Efeseni 4, 32; II Corinteni 9,14) .

38. Ce este ura, din ce pricina se naste ea in inima omului si cum poate fi combatuta ?

Ura, ca si celelalte patimi, se naste din iubirea de sine, egoismul, care este maica si radacina tuturor pacatelor, dupa sfintii Ioan Damaschin si Efrem Sirul. Iar iubirea de sine este " iubirea nerationala fata de trup " dupa Sfantul Maxim Marturisitorul (Filocalia, vol. II, pag. 67) . Ura este ucidere de om (I Ioan 3, 15) . Ura este permisa numai impotriva diavolului si a pacatului (Psalm 96, 11; Pilde 8, 13; Amos 5, 15) . Ura este permisa asupra nedreptatilor, dupa cuvantul psalmistului " nedreptate am vazut si m-am scarbit " (Psalm 118, 163; Romani 12, 19; Pilde 13, 5; 17, 13) . Crestinii trebuie sa urasca minciuna (Psalm 118, 163) ; trebuie sa urasca caile nedrepte (Psalm 118, 104) , precum si " adunarea pacatosilor (Psalm 25, 5) . Trebuie sa urasca sfatul celor ce urasc pe Dumnezeu (Psalm 138, 21-22) . Ura se biruieste prin dragostea de Dumnezeu si de aproapele, iar dragostea de Dumnezeu o castigam prin toate faptele bune, dar mai ales prin rugaciunea cea curata.

39. Care este deosebirea intre ura, manie, invidie, zavistie, certare si pisma si care sunt urmarile lor?

Ura este radacina patimilor aratate mai sus, iar acestea sunt ramurile ei, cum vorbeste Sfantul Efrem Sirul in cuvantul sau pentru deosebirea patimilor. Urmarea urii si a fiicelor ei este moartea sufletului.

40. Ce invataturi si sfaturi duhovnicesti dati credinciosilor pentru a-i intari in cele trei virtuti teologice - credinta, nadejdea si dragostea - care stau la temelia mantuirii noastre ?

Eu sunt om simplu si necarturar si nu ma pricep a da invataturi aparte la cele trei virtuti teologice. Acestea le las pe seama teologilor care le pot intelege si talcui celor care-i asculta. Aici trebuie sa cunosti o teologie a celor multi si necarturari, care inca nu stiu Crezul si Tatal nostru, ba nici rugaciunile incepatoare. Dupa a mea slaba putere si pricepere, in cele spre folosul mantuirii, eu, mai intai le aduc aminte credinciosilor de frica de Dumnezeu care invata pe omul sa se abata de la rau (Pilde 1, 7; 9, 10) .

Stim de la Sfintii Parinti, ca intelepciunea are doua capete. Cel de jos este frica de Dumnezeu, iar cel de sus este dragostea de Dumnezeu, care este " legatura desavarsirii " . De la frica de Dumnezeu incepand, eu ii indemn pe credinciosi la frica de moarte si de judecata. Apoi le aduc aminte de muncile iadului, de slava raiului, de milostenie, de cresterea copiilor in frica si certarea Domnului, de spovedanie sincera si deasa, de parasirea pacatelor, care este adevarata pocainta. Pe cei casatoriti ii indemn la viata curata de familie, sfatuindu-i sa paraseasca pacatul cel greu al uciderii de copii si orice incercare impotriva zamislirii de copii. Ii indemn sa paraseasca certurile, judecatile, mania, betia si ura si ii indemn sa se impace unii cu altii mai inainte de asfintitul soarelui.

Ii indemn pe credinciosi sa nu se duca la cei care descanta, la vraji sau la " deschiderea pravilei " care este vrajitorie cu lucrurile sfinte, numita de Sfintii Parinti " ghitia " . Ii indemn pe credinciosi sa mearga regulat la Sfanta Biserica, sa asculte predicile preotilor si sa nu se adune prin case sau la adunarile sectare. Ii mai indemn sa se pazeasca de betii, de desfranari, de adulter si de celelalte urgii ale acestor grele pacate. Ii indemn sa posteasca cu sfintenie cele patru posturi, precum si miercurea si vinerea, afara de

cazuri de boala sau alte imprejurari binecuvantate. Ii sfatuiesc pe credinciosi sa nu citeasca carti eretice si sectare, nici sa discute despre credinta cu sectarii; ci sa citeasca Sfanta Scriptura cat mai des, precum si invataturile Sfintilor Parinti. Ii sfatuiesc pe credinciosii nostri sa aiba in casa Ceaslovul, Psaltirea, Biblia, vieti de sfinti si alte carti de rugaciuni si de invataturi folositoare de suflet. Ii indemn sa asculte de preoti si conducatori, stiind ca sunt randuiti de Dumnezeu. Ii indemn, de asemenea, sa se roage seara si dimineata si sa inceapa orice lucru cu rugaciunea si cu semnul Sfintei Cruci.

Ii indemn sa traiasea in pace cu cei din casa, cu vecinii, cu toti oamenii; sa aiba mila de cei neajutorati, straini si bolnavi; sa nu fure nimic de la altii, nici din averea cea de obste. Ii mai indemn sa se roage pentru toata lumea, sa rabde cu barbatie necazurile; sa dea celui cu cinstea, cinste; celui cu frica, frica; celui cu dajdia, dajdie; si nimanui cu nimic sa nu ramana dator - cum ne invata Sfantul Apostol Pavel in Epistola catre Romani, capitolul 13, 5-8.

Acestea si altele de acest fel invat pe crestini, pe fiii Bisericii noastre Ortodoxe care ajung pana la mine. Iar a face mare teologie cu acesti nevinovati crestini, nici nu ma pricep si nici nu socotesc a le fi lor de mare folos, cata vreme au inca dinti de lapte la cele mai inalte si subtiri invataturi duhovnicesti.

41. Pentru ce a creat Dumnezeu lumea cea vazuta si nevazuta ?

Dumnezeu a creat intreaga lume vazuta si nevazuta numai din negraita Sa dragoste si bunatate (Psalm 32, 5; 64, 9; 135, 1; 103, 14-29; 146, 8-9) . Si iarasi, Dumnezeu a creat lumea cea vazuta si cea nevazuta spre slava Sa (Psalm 18, 1-2; 96, 6; Romani l, 20; Sfantul Nicodim Aghioritul, Paza celor cinci simtiri, cap. 11) .

42. Ce intelegem prin dreptatea lui Dumnezeu si cum o putem indeplini ?

Dreptatea lui Dumnezeu este una din desavarsirile Lui (Exod 34, 7; Deuteronom 32, 4; Psalm 7, 9; 88, 14; Isaia 45, 21-24) . Iar pentru a implini dreptatea lui Dumnezeu, pe cat este cu putinta omului, crestinul trebuie a se sili sa faca toate faptele cele bune si toate poruncile date lui de Domnul, iar dupa implinirea tuturor sa se socoteasca pe sine " sluga netrebnica " , dupa cum a zis Hristos (Luca 17, 10) , intelegand ca toata fapta buna se faptuieste de Dumnezeu prin credinciosi (Filipeni 2, 13-15; II Corinteni 3, 5; 9, 8; II Tesaloniceni 2, 17; Evrei 13, 21) . Dumnezeu este drept si fagaduieste binecuvantarea Sa celor ce pazesc poruncile Lui si fac dreptate (Psalm 14, 1-2; 23, 3; Pilde 21, 21; Isaia 33, 15 : Matei 5, 8) .

43. Cat poate omul sa inteleaga din tainele si lucrurile lui Dumnezeu ?

La aceasta intrebare va raspund cu cuvintele Sfintei Scripturi, ca " cele mai multe din lucrurile lui Dumnezeu sunt ascunse " (Isus Sirah 16, 22) . Pana la urma, insa, din bunatatea cea fara de margini a lui Dumnezeu " toate vor fi facute cunoscute omului " ' (Isaia 54, 13; 55, 5) . Numai ceea ce trebuie stiut despre Dumnezeu s-a descoperit oamenilor (Romani 1, 19) .

Dumnezeu este necuprins. Lucrurile Lui sunt necuprinse (Iov 5, 9; 9, 10; 37, 5,14; Ecclesiast 3, 11; 11, 8) . Judecatile Lui sunt nepatrunse cu mintea (Psalm 35, 6; Luca 13, 4; Romani 9, 33) . Omul, dupa masura curatiei mintii si inimii sale, poate intelege tainele zidirilor lui Dumnezeu; caci dupa marturia marelui Vasile " lumea aceasta este scoala sufletelor ce!or cuvantatoare si loc de invatatura a cunostintei lui Dumnezeu, dand povatuire mintii prin cele vazute si simtite, catre privirea celor nevazute " (Exaimeron, Cuvantul 1) . Din privirea cea cu intelepciune duhovniceasca asupra lumii, a creatiei, omul cunoaste pe Creator (Romani 1, 20; Isaia 40, 22; Psalm 18, 1) . Cerul si pamantul spun slava Lui (Psalm 18, 1-4; 144, 10) . Bunatatea si darnicia lui Dumnezeu se vad in toate lucrurile Lui. Puterea Lui se vede iarasi in creatia Lui (Psalm 18, 1; Psalm 110, 6; Isaia 48, 13; Rom. l, 20) . Inletepciunea si slava Sa se cunosc in lucrurile Sale cele minunate (Iov 37, 16; 38, 4; Psalm 8, l; 85,19) . Dreptatea Sa se cunoaste in lucrurile Sale. Sfintenia Sa se cunoaste in legea Sa (Deuteronom 4, 8; Romani 7, 12) . In vremea de apoi, ne spune dumnezeiasca Scriptura, " pamantul va fi plin de cunostinta Domnului, ca marea de ape " (Isaia 11, 9; Avacum 2, 14; Ecclesiast 8, 17) .

44. Ce intelegem prin pronia lui Dumnezeu prin care conduce zidirea Sa ?

Pronia lui Dumnezeu este ingrijirea neintrerupta a Lui fata de fapturile Sale (Psalm 32, 13; 14, 15; 103, 10-30; 135, 25; Isaia 46, 4; Luca 12, 22; I Petru 5, 7) . Sfantul Maxim Marturisitorul spune ca " de pronie si de mai inainte intelegere avem trebuinta ca sa se faca toate " . Iar Sfantul Chiril al Ierusalimului zice " ca a privit Domnul toate, mai inainte de facerea lor, fara de vreme intelegandu-se fiecare dupa intelegerea cea fara de vreme voitoare a Sa " (Pentru Treime, cap. 11) .

45. Spun unii Sfinti Parinti ca Dumnezeu conduce lumea cu doua maini, adica cu dreptatea si cu mila. Cum trebuie intelese aceste cuvinte ?

Cele doua maini ale Tatalui cu care a facut lumea vazuta si nevazuta si cu care le conduce pe toate, nu sunt dreptatea si mila Lui. Cele doua maini ale Parintelui Ceresc sunt Fiul si Sfantul Duh, dupa marturia Sfintei Scripturi care zice : " cu cuvantul Domnului cerurile s-au facut si cu Duhul gurii Lui toata puterea lor " (Psalm 32, 6) . Iar daca unii Sfinti Parinti au numit undeva " mainile lui Dumnezeu " pe cele doua insusiri si desavarsiri ale Lui, adica dreptatea si mila, ei au aratat ca prin acestea Dumnezeu lucreaza cu scumpatate si cu iconomie mantuirea si indreptarea sufletelor omenesti si conduce intreaga lume spre slava Sa si dupa voia Sa cea sfanta si dreapta. Sfanta Scriptura, avand in vedere aceste doua desavarsiri ale lui Dumnezeu, ne invata pe noi ca mai tare trebuie sa ne temem de mila Lui, decat de dreptatea Lui. Ca de vom supara dreptatea lui Dumnezeu, noi alergam la mila Lui; iar daca vom gresi prea mult cu increderea prea mare in mila Lui, apoi unde vom alerga sa impacam dreptatea Lui ? De aceea Sfanta Scriptura ne face atenti, zicand : " Sa nu zici ca mila Lui este mare si va curati multimea pacatelor mele, ca mila de la El este si peste cei pacatosi o va odihni " (Isus Sirah 5, 6-7) .

46. Daca Dumnezeu conduce numai prin pronie, ce vina are omul cel ce greseste fara voie sau din nestiinta ?

Dumnezeu l-a facut pe om " si l-a lasat in mana sfatului sau " (Intelepciunea lui Solomon 2, 23; Isus Sirah 15, 14) . Dumnezeu nu este spargator de usi. El nu forteaza usa sufletului nostru. Auzi ce zice : " Iata stau la usa si bat. De va auzi cineva glasul Meu si va deschide, voi intra la el, si voi cina cu el si el cu Mine " (Apocalipsa 3, 20) . In alt loc, aratand stapanirea de sine a omului, zice : " Doamne, caci cu arma bunavointei ne-ai incununat pe noi " . Deci, omul este liber si nu este silit sa faca binele; insa este invatat sa faca binele si sa pazeasca toate poruncile lui Hristos (Matei 28; 20) . Iar de va gresi cineva din nestiinta, tot se va bate, dar mai putin (Luca 12, 48; Romani 2, 12) . Si de a gresit omul fara voie, sa se caiasca, si prin pocainta cea de voie, pe cele fara de voie sa le vindece (Matei 11, 20; Luca 17, 3-4; II Corinteni 7, 10) .

47. Ce este mantuirea si care sunt conditiile mantuirii, dupa sfintii Parinti ?

Mantuirea este izbavirea de pacate (Psalm 129, 8) . Mantuirea vine de la Dumnezeu (Matei l, 21; Psalm 38, 36, 39; 67, 20; Isaia 25, 9; 45, 17; 43, 11) . Mantuire s-a facut neamului omenesc prin sangele lui Hristos (Matei 20, 28; Marcu 10, 45; Fapte 20, 28; Efeseni 1, 7; Evrei 11, 12-IS) . Mantuirea s-a savarsit prin Iisus Hristos (Isaia 63, 9; Luca l, 69) . Hristos poate mantui totdeauna si nu este mantuire prin altul (Evrei 7, 25; Fapte 4, 12) . Iar conditiile mantuirii sunt : harul Sfantului Duh, credinta dreapta in Dumnezeu, unita cu toate faptele cele bune si marturisirea numelui lui Iisus Hristos (Romani 10, 9-10) ; caci cine va rabda pana la sfarsit acela se va mantui (Matei 10, 22-24; Marcu 13, 13) .

48. Ce intelegem prin har si cand primeste omul harul Duhului Sfant ?

Harul este semnul rascumpararii (Efeseni 1, 13-14; 4, 30) . Omul primeste harul Prea Sfantului Duh mai intai la Botez princu Sfantul Mir (II Corinteni l, 21-22; I Ioan 2, 27; Fapte 8, 15) . Dupa Sfantul Botez, harul Sfantului Duh se primeste pe calea rugaciunii (Luca 11, 13) . Apoi primim harul Sfantului Duh prin mijloacele cele sfintitoare ale Bisericii lui Hristos, care sunt cele sapte Taine, precum si prin ierurgii, sfintiri etc. Harul Sfantului Duh se da celui ce crede in Iisus Hristos si se pocaieste (Fapte 2, 38; 10, 43-44; Galateni 3, 14; Ioan 7, 39) .

49. Toti oamenii au harul Sfantului Duh ? Necrestinii, necredinciosii, ereticii, sectarii si crestinii cazuti in pacate de moarte, poarta in ei harul Sfantului Duh ?

In Vechiul si Noul Testament, harul Sfantului Duh a fost fagaduit tuturor celor ce vor crede in Iisus Hristos (Isaia 44, 3; 59, 21; Iezechiel 36, 27; Fapte 2, 17-18) . Dar harul Prea Sfantului Duh s-a dat cu deosebire Sfintilor Apostoli (Ioan 20, 22; Fapte 1, 8; 2, 4; 4, 31; 6, 3; 13, 2) . Paganii, necredinciosii si apostatii nu au harul Prea Sfantului Duh (Iuda 19-20; I Corinteni 2, 14) . In vremea de apoi " multi inselatori si hristosi mincinosi " se vor arata cu viclenie ca au harul Sfantului Duh si vor face semne mari si minuni false cu puterea satanei, spre a insela pe multi precum a zis Domnul (Matei 24, 24; Marcu 13, 22; II Tesaloniceni 2, 9; Apocalipsa 13, 13-14) . Acesti inselatori vor face minuni false cu puterea satanei spre a insela pe cei alesi si a-i indeparta de la dreapta credinta (Deuteronom 13, 1, 8; Apocalipsa 19, 20) . Vrajitorii, proorocii mincinosi, ereticii, inselatorii si facatorii de minuni false sunt uraciune inaintea lui Dumnezeu (Levitic 20, 27; Deuteronom 18,10-12) . Dumnezeu nu asculta pe cei ce fac minuni false (Levitic 11, 31; 20, 6; Deuteronom 13, 3) . Crestinii care cad in pacate grele " intristeaza pe Duhul Sfant " (Efeseni 4, 30) . Totusi nu pierd harul mantuirii. Daca se vor intoarce din toata inima la spovedanie si la lucrarea faptelor bune, iarasi dobandesc harul Prea Sfantului Duh (Fapte 2, 38) . Ereticii si sectarii nu au harul Prea Sfantului Duh, fiiindca primul pacat impotriva Sfantului Duh, savarsit de ei este " rautatea neincrederii adevarului dovedit si aratat, al dreptei credinte in Hristos " (Invatatura de Credinta Ortodoxa, ed. 1953, pag. 439-441) .

Convorbirea a treia

Despre rugaciune si Sfanta Liturghie

50. Parinte Cleopa, ce intelegem prin fapta buna si cum putem sti ca faptele noastre sunt bune sau rele inaintea lui Dumnezeu ?

Fapta cea buna este " roada dreptatii " (Filipeni 1, 11; Matei 5, 16; Iacob 3, 18) . Fapta buna se mai zice si " roada vrednica de pocainta " (Matei 3, 8; Luca 3, 8; Fapte 26, 20) . Iisus Hristos a fost intru toate pilda de adevarata fapta buna (Ioan 10, 32; Fapte 10, 38) . Faptele numai atunci se socotesc bune cand vor fi unite cu dreapta credinta si se vor face spre slava lui Dumnezeu (Matei 6, 1-4; Efeseni 5, 9-10; Coloseni 1, 10; 2, 23) . Nimeni nu se poate mantui numai cu faptele sale cele bune, daca nu va completa mila lui Dumnezeu neajungerile si datoriile sale cele sufletesti (Efeseni 2, 8-9; II Timotei 1, 9; Tit 3, 4-5) . Fiecare din noi trebuie sa stie ca toate faptele bune se infaptuiesc de Dumnezeu in cei credinciosi, deoarece " Dumnezeu este cel ce lucreaza " intru noi, atat ca sa voim, precum sa si savarsim faptele cele bune dupa a Lui bunavointa (Filipeni 2, 13-15; II Corinteni 3, 5; 9, 8; Evrei 13, 20-21) .

51. Care este cea dintai virtute, considerata cea mai mare inaintea lui Dumnezeu ?

Cea dintai si cea mai mare virtute este dragostea de Dumnezeu (Matei 22, 37-38; Marcu 12, 30-31) . Aceasta prea mare virtute se formeaza in inima omului prin lucrarea harului Prea Sfantului Duh (Romani 5, 5; Galateni 5, 22; II Tesaloniceni 3, 5) . A doua virtute, asemenea celei dintai, este a iubi pe aproapele nostru ca pe noi insine (Matei 22, 39) .

52. Se poate mantui omul numai prin unele fapte bune, pentru ca nimeni nu poate implini toate faptele bune ?

Mantuitorul nostru Iisus Hristos a poruncit " sa pazim toate Lui " (Matei 28, 20) . Sfantul Apostol Iacob arata ca " de vom calca o singura porunca, ne-am facut calcatori ai tuturor poruncilor lui Dumnezeu " (

Iacob 2, 10) . Asadar, din aceste marturii ale Sfintei Scripturi, intelegem clar ca suntem datori a pazi toate poruncile pentru a ne mantui. Dar, pentru ca Mantuitorul nu a venit sa cheme pe cei drepti ci pe cei pacatosi la pocainta (Matei 9, 13; Marcu 2, 17; Luca 5, 32) , " cine face fapte vrednice de pocainta " (Matei 3, 8; Luca 3, 8; Fapte 26, 20) , unul ca acela completeaza prin pocainta lipsa faptelor bune care trebuie sa le faca si prin adevarata pocainta se mantuieste. Acest lucru il arata Sfantul Isaac Sirul, zicand : " A te mahni in minte si a te cai covarseste pe toata osteneala trupului " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 34) . Iar cum ca ajunge si un singur suspin din adancul inimii spre mantuire arata dumnezeiasca Scriptura, zicand : " Cand te vei intoarce si vei suspina, atunci te vei mantui " (Isaia 61, 3; II Corinteni 7,10) .

Alta mare si cuprinzatoare fapta buna spre mantuire este smerenia. Acest lucru il spune mai intai proorocul David, zicand : " Smeritu-m-am si m-am mantuit ! " (Psalm 114, 6) . Il spune si Mantuitorul in fericirea cea dintaiˇ " Fericiti cei saraci cu duhul, ca acelora este imparatia cerurilor " (Matei 5, 3) . Iar Sfantul Ioan Scararul, in Cuvantul 25 - Pentru smerita cugetare - zice : " N-am postit, n-am privegheat, nu m-am culcat pe jos, ci m-am smerit si degraba si in scurt Domnul m-a mantuit pe mine " (Filocalia, vol. IX) . Tot acolo arata el ca " smerenia este poarta imparatiei cerurilor " . Si Sfantul Isaac Sirul spune acelasi lucru : " Smerenia fara fapte bune poate multe pacate sa ierte, iar faptele cele bune fara de smerenie sunt ca niste nefolositoare " (Scolia 39 din Scara, la Cuvantul 25, Pentru smerita cugetare) . La fel, in Psalmul 50 zilnic citim ca " Inima franta si smerita Dumnezeu nu o va urgisi (Psalm 50, 17-18; Isaia 57, 15; 66, 2) . Iar dumnezeiescul parinte Efrem Sirul adauga si el : " Daca vei suspina, cela ce ai pacatuit, impreuna cu suspinul si greutatea balaurului a iesit si usurandu-ti-se mintea, pe norul nestiintei il izgoneste si se face intru alinare ochiul sufletului tau si indata pacea intra si il povatuieste pe el spre mantuire " (Tomul III, Cuvant pentru pocainta) . Dupa a noastra slaba putere sa ne silim, deci, a ne impartasi noi din toate faptele bune, completand cu smerenia si cu mila Domnului toate lipsurile noastre.

53. Ce este rugaciunea si care sunt treptele rugaciunii, dupa Sfintii Parinti ?

" Rugaciunea este vorbirea mintii cu Dumnezeu. Rugaciunea este vlastarul blandetii si al lipsei de manie. Rugaciunea este rodul bucuriei si al multumirii. Rugaciunea este alungarea intristarii si a descurajarii " , spune Evagrie Ponticul (Filocalia, vol. I, pag. 74-77) . Si iarasi : " Rugaciunea este unirea omului cu Dumnezeu; iar dupa lucrare, este intarirea lumii, impacare cu Dumnezeu, maica lacrimilor si fiica a lor (Filocalia, vol. IX, Cuvantul 28, Despre fericita rugaciune, sfintitoare maica a tuturor virtutilor...) . " Rugaciunea este cheia imparatiei cerurilor " , zice Ilie Ecdicul (Filocalia, vol. IV) , iar Sfantul Teofan Zavoratul (sec. XIX) spune ca " rugaciunea este suirea mintii si a gandurilor la Dumnezeu " . Rugaciunea are trei trepte : treapta intaia este rugaciunea orala, citita, adica rugaciunea trupului; treapta a doua este rugaciunea cugetarii, adica a mintii; iar treapta a treia este rugaciunea simtirii, adica a inimii.

54. In cate feluri se imparte rugaciunea dupa lucrare ?

Dupa lucrare, rugaciunea se imparte in trei feluri si anume : rugaciunea de lauda, adica de preamarire; rugaciunea de multumire si rugaciunea de cerere.

55. Cand cunoaste cineva ca s-a rugat cu adevarat lui Dumnezeu ?

Simtirea lui Dumnezeu in noi este rugaciune, chiar daca cineva nu rosteste nimic prin cuvinte. De aceea, cand cineva va duce cuvintele sale pana la simtirea inimii, unul ca acela va cunoaste cu incredintare ca s-a rugat lui Dumnezeu.

56. Cunoaste credinciosul cand trece de la o treapta a rugaciunii la alta ?

Trecerea rugatorului de la rugaciunea de cantitate la cea de calitate, ca si cresterea lui in cea duhovniceasca, adica urcarea lui pe cele trei trepte ale urcusutui duhovnicesc, dupa mai multi Sfinti Parinti nu este cunoscuta de cel ce se roaga. Cresterea, adica sporirea in rugaciune se aseamana cu o planta ce creste fara sa stie si fara sa inteleaga clipa, sau momentul cresterii sale. Este asemenea unui copil ce creste, trecand de la o varsta la alta, fara sa stie timpul exact cand a sporit cresterea sa. Aceasta crestere si sporire a crestinului in rugaciune, ca si cresterea lui in cele duhovnicesti, nu este un rod numai

al ostenelilor lui, ci mai mult al darului si al milei lui Dumnezeu. Adesea este ascunsa aceasta crestere si sporire a sa, fie in rugaciune, fie in cele trei trepte ale urcusului duhovnicesc, cu iconomie dumnezeiasca, ca sa nu cada omul in parerea si inchipuirea de sine. (A se vedea Sbornicul, vol. I, Editura Manastirii Valaam) . " Suirea catre desavarsire este necunoscuta in ravnitor " , zice un mare rugator. Totusi dumnezeiescul Parinte Isaac Sirul arata unele semne prin care cineva poate sa priceapa in ce masura se afla, adica in care treapta sta. Iata ce zice el : " Omul cand se afla in lenevire, se infricoseaza de ceasul mortii; iar cand se va apropia de Dumnezeu, se teme de intampinarea judecatii. Iar cand cu totul va veni inainte intru dragoste, acestea doua se inghit, adica se mistuiesc de dumnezeiasca dragoste " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 38) .

57. In general, credinciosii nostri se roaga putin, dar cu multa smerenie. Pot avea ei nadejde de mantuire cu rugaciune putina ? Dar cei bolnavi si care nu pot citi, cum trebuie sa se roage ?

Mantuitorul nostru Iisus Hristos a zis : " Cand va rugati, nu spuneti multe ca paganii, carora li se pare ca in multa lor vorbire vor fi ascultati. Deci, nu va asemanati lor, ca stie Tatal vostru de ce aveti trebuinta, mai inainte de a cere voi de la El " (Matei 6, 7-8) . Deci, i-a invatat sa se roage cu rugaciunea Tatal nostru. Asadar, insusi Mantuitorul nostru Iisus Hristos ne-a invatat pe noi rugaciunea scurta. Oricine va zice rugaciuni scurte, dar cu smerenie, cu umilinta si simtirea inimii, se va mantui. Sa ne aducem aminte de acel batran care, timp de patruzeci de ani, zicea aceasta scurta rugaciune : " Doamne eu ca un om am gresit, iar Tu ca un Dumnezeu ma iarta " (Pateric, ed. 1930) . La fel sa faca si bolnavii. Sa se roage lui Dumnezeu cu rugaciuni scurte si sa multumeasca pentru boala.

58. Care este cel mai sfant loc si timp pentru rugaciune ?

Oricare loc si orice timp este potrivit pentru rugaciune, dupa marturia care zice : " Bine voi cuvanta pe Domnul in toata vremea, pururea lauda Lui in gura mea " (Psalm 33, 1) . Si iarasi : " In tot locul stapanirii Lui, binecuvanteaza suflete al meu pe Domnul " (Psalm 102, 22) . Dar, de cauti cel mai sfant loc de rugaciune, gandeste-te la inima omului, caci inima omului este altarul cel intelegator al lui Dumnezeu, de pe care trebuie a se aduce jertfa cea de rugaciune (Sfantul Isaac Sirul, Filocalia, vol. X, Cuvantul 32) . Iar timpul de rugaciune, cum am zis mai sus, este cel de totdeauna.

59. Care rugaciune este mai puternica ? Cea orala, psalmul, acatistul, Tatal nostru sau rugaciunea lui Iisus ?

Rugaciunea cea mai puternica este rugaciunea scurta, care se face din adancul inimii, cu suspine si lacrimi, dupa marturia Sfintei Scripturi care zice : " Dintru adancuri am strigat catre Tine, Doamne, Doamne, auzi glasul meu " (Psalm 129, 1) . Cu aceasta rugaciune smerita s-au rugat talharul pe cruce (Luca 23, 42) ; femeia canaaneanca (Matei 15, 22) ; apostolii, in vremea furtunii pe marea Galileii (Matei 8, 25) ; orbii din Ierihon (Matei 20, 30-33) ; leprosul (Marcu 1, 40-41) , etc. Deci, cea mai puternica rugaciune este rugaciunea scurta cu suspinul inimii, dupa marturia ce zice : " Racnit-am din suspinarea inimii mele... " (Psalm 37, 8) . Este buna si rugaciunea cea lunga, citirea Psaltirii, Ceaslovului etc., dar aceasta se potriveste mai ates celor sporiti in cele duhovnicesti, iar nu celor incepatori.

60. Ce fel de rugaciune recomandati credinciosilor ? Dar calugarilor si preotilor ?

Credinciosilor mireni, de obicei le dau sfaturi sa nu le ramana rugaciunile de dimineata, de seara si din timpul mesei, iar in timpul zilei si la lucru le dau sa zica in taina rugaciunea lui Iisus si alte rugaciuni scurte. Apoi, le recomand mergerea cat mai des la Sfanta Biserica, rugaciunea Tatal nostru, Crezul, Psalmul 50, pe care sunt datori sa le stie pe de rost. Apoi, citirea Sfintei Scripturi si a altor carti sfinte. Celor mai ravnitori le dau sa citeasca Psaltirea, acatiste si alte rugaciuni din Ceaslov. Calugarilor din manastiri, care au ascultari grele, le recomand mai ales, paza mintii si rugaciunea lui Iisus, caci acestea au legatura intre ele ca trupul cu sufletul. Apoi, le recomand mergerea regulata la biserica, mai ales la Utrenie si Sfanta Liturghie. Celor ce nu pot veni la biserica din cauza ascultarilor, le randuiesc sa faca ascultare cu dragoste si sa citeasca cele sapte laude. Iar de nu pot sa le citeasca, sa aiba cat mai des pomenirea lui Iisus in mintea lor, sa faca toate cu bucurie si fara impotrivire, sa nu le ramana rugaciunile

de dimineata si de seara, sa citeasca la Psaltire dupa putere, sa citeasca din invataturile Sfintilor Parinti, si mai ales Regulile mari ale vieti monahale de Sfantul Vasile cel Mare, precum si Cuvintele Sfantului Teodor Studitul. Acesti Sfinti Parinti ne invata ca " cine face ascultare cu dragoste si fara cartire in manastire, liturghie si mucenicie savarseste si intocmai ca mucenicii se va incununa " (Sfantul Teodor Studitul, Cuvantul 8) .

61. Rugaciunea cu lacrimi a saracului sau a vaduvei, facuta din inima, poate fi considerata rugaciune puternica ca si rugaciunea lui Iisus ?

Atat rugaciunea saracului si a vaduvei, cat si a monahului, daca se face cu umilinta, cu lacrimi si cu statornicie este puternica si roditoare de pocainta adevarata. Plansul " este bold de aur al sufletului " , spune Sfantul Ioan Scararul (Cuvantul 7) , si " cela ce se roaga cu lacrimi de cainta pentru pacatele sale si cu durere in inima ca a intristat pe Dumnezeu, unul ca acela se curateste de toata intinaciunea cea simtita si cea gandita, prin aceasta rugaciune, de va fi statornica " (Scara, Cuvantul 7) . Iar cei ce nu au darul lacrimilor de la Dumnezeu, dar se roaga cu intristarea mintii si a inimii, cu osandire de sine, cu mahnire si parere de rau pentru pacatele savarsite in viata, ajung la aceeasi masura de curatie, de luminare si de fericire duhovniceasca (Ibidem) .

62. Ce importanta au lacrimile in rugaciune si cum putem dobandi darul lacrimilor ?

Dupa invatatura Sfintilor Parinti, lacrimile de dupa Sfantul Botez au mai mare putere decat Botezul. Caci Botezul curata pacatele cele facute de noi mai inainte, iar izvorul lacrimilor curata si pacatele de dupa Botez (Scara, Cuvantul 7, Pentru plans) . La fel si Sfantul Isaac Sirul zice : Lacrimile intru rugaciune sunt semn al milei lui Dumnezeu de care s-a invrednicit sufletul intru pocainta sa " (Cuvantul 33; Filocalia, vol. X) . Inca trebuie sa stim ca lacrimile cele bune, unele se nasc din frica lui Dumnezeu, altele se nasc din dragostea de Dumnezeu, altele din pomenirea mortilor, altele din frica muncilor iadului si a judecatii de apoi, (Ibidem) . Mai sunt si altfel de lacrimi numite mijlocii, adica firesti si altele rele si patimase, anume cele din patima, din ura, din manie, din razbunare etc.

63. De cate feluri este plansul dupa Sfintii Parinti si care este plansul cel mai folositor ?

Dupa invatatura Sfintilor Parinti, plansul este de doua feluri. Intai, plansul cu lacrimi de pocainta, care este si cel mai bun. Al doilea plans este intristarea mintii dupa Dumnezeu, cu mahnire si suspine de cainta pentru cele gresite de om inaintea lui Dumnezeu (Scara Cuvantul 7) .

64. Care este deosebirea intre plans si intristarea inimii si cum ajunge omul la cainta si mustrarea de sine ?

Deosebirea intre ele numai atata este ca plansul cel dintai este cu lacrimi, iar cel de-al doilea, adica mustrarea inimii, este fara lacrimi. Pentru a ajunge omul la cainta si la mustrarea de sine, mai intai trebuie a se sili cu mare cercare a constiitei sa ajunga a-si cunoaste neputinta, nimicnicia si greutatea pacatelor sale, si mai ales, robia patimilor sufletesti care-l stapanesc, cum ar fi : iubirea de sine, nesimtirea, trufia, ura, rautatea, tinerea minte de rau, fatarnicia si altele de acest fel care sunt greu de cunoscut de om din cauza subtiratatii lor. Daca omul va ajunge la adevarata cunostinta de sine, a ajuns la adevarata fericire, dupa marturia care zice : " Fericit este omul care-si cunoaste neputinta sa, ca cunostinta aceasta i se face lui temelie si radacina si incepatura de toata bunatatea " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 25) .

65. Cum poate cineva sa sporeasca in rugaciunea cea duhovniceasca ?

La aceasta raspundem ca fiecare crestin si monah poate sa ajunga pe cele mai inalte trepte ale rugaciunii daca se va sili in toata vremea a se ruga, caci dascalul cel mai mare care invata si ajuta pe om sa sporeasca in rugaciune este insasi osteneala rugaciunii. Acest adevar il arata Sfantul Macarie cel Mare care zice : " Vrei sa dobandesti rugaciunea. Osteneste-te in rugaciune, ca Dumnezeu, vazand cu cata osteneala o cauti, iti va darui-o tie " (Sbornicul, vol. I) .

66. Ce este rugaciunea mintii si ce este rugaciunea inimii ?

Rugaciunea mintii este rugaciunea cugetarii, cand mintea s-a deprins sa se reculeaga in ceasul rugaciunii, pe care o rosteste in intregimea ei fara risipire. In vremea acestei rugaciuni, mintea se topeste, se uneste laolalta cu cuvintele scrise si le rosteste ca si cum le-ar fi cugetat ea insasi.

Rugaciunea inimii este rugaciunea simtirii, cand prin luarea aminte inima se incalzeste si, ceea ce in rugaciunea mintii era gand, acum de la gand ajunge la simtire. Insa aici simtirea este ca nevoie si cerinta duhovniceasca. Cine a ajuns la simtire, acela se roaga fara cuvinte, pentru ca Dumnezeu este un Dumnezeu al inimii. De aceea, abia de aici incepe hotarul sporirii in rugaciune. Pe aceasta treapta citirea poate sa inceteze, precum si staruinta gandului, dar sa se pastreze petrecerea in aceasta simtire cu semnele proprii ale rugaciunii. Asadar, din cele spuse pana aici, trebuie sa tinem minte ca " intelegerea si simtirea sunt puterile rugaciunii " dupa Sfantul Teofan Zavoratul.

67. Prin ce se deosebesc aceste doua rugaciuni una de alta si care este semnul ca a dobandit cineva rugaciunea cea curata a inimii ?

Deosebirea rugaciunii mintii de a inimii consta in aceasta, ca cel ce se roaga cu mintea petrece in cap, iar cel ce se roaga cu inima petrece in inima, adica se pogoara cu mintea in inima. Caci numai atunci cand mintea se va uni cu inima ne putem astepta la o sporire in aducerea aminte de Dumnezeu si la simtirea lui Dumnezeu, dupa acelasi Sfant Teofan Zavoratul.

68. In ce consta unirea mintii cu a inimii ?

Unirea mintii cu a inimii consta in unirea gandurilor celor duhovnicesti ale mintii cu simtirile duhovnicesti ale inimii (Ibidem) .

69. Care sunt roadele rugaciunii lui Iisus ?

Primul rod al rugaciunii lui Iisus este instrainarea gandurilor mintii de la lucrurile cele frumoase ale lumii, dupa Sfantul Diadoh care zice : " Cela ce intra de-a pururi in inima sa, se instraineaza de toate cele frumoase ale viietii " (Filocalia, vol. I, pag. 36l) . Al doilea rod al rugaciunii lui Iisus este " vedera grozaviei celei ticaloase a sufletului cu care s-a intinat prin simtiri si prin ganduri rele " . Prin aceasta vedere castiga omul smerenie, plans, lacrimi, dupa marturia Sfantului Grigorie Palama.

Al treilea rod al rugaciunii celei gandite a inimii este ca prin intoarcerea mintii in inima, atat mintea cat si inima omului se fac ca o oglinda curata in care nevoitorul isi cunoaste miscarile cele viclene ale gandurilor sale, si asa cheama pe Iisus spre ajutor (Filocalia, vol. IX, Cuvantul 28) . Al patrulea rod al rugaciunii celei ganditoare a inimii este curatirea firii, precum si lucrarea pentru curatirea firii, data mai presus de fire de dumnezeiescul dar al Prea Sfantului Duh.

Al cincilea rod al rugaciunii inimii este ca, intrand mintea in inima ca sa vorbeasca acolo cu Cuvantul cel inauntru asezat, nu ramane fara de mare bucurie si veselie duhovniceasca, dupa cum despre aceasta arata Iosif Vrinie si Nichita Monahul cel din singuratate. Al saselea rod al rugaciunii celei duhovnicesti este ca prin aceasta rugaciune se afla darul lui Dumnezeu cel ascuns in inima. Al saptelea rod al rugaciunii lui Iisus este ca prin pomenirea cea necurmata a numelui lui Iisus, se naste in suflet dragostea cea catre Hristos (A se vedea Paza celor cinci simtri, de Sfantul Nicodim Aghioritul) .

Alte roade ale rugaciunii celei gandite sunt si acestea : adunarea cugetelor, evlavia, smerenia, luarea aminte de sine, umilinta, frica de Dumnezeu, pomenirea mortii, linistea inimii despre ganduri, concentrarea atentiei in inima si caldura cea duhovniceasca (A se vedea pe larg in Sbornicul vol. I) .

70. Care este deosebirea intre rugaciunea mintii si lucrarea mintii ?

Rugaciunea mintii se face atunci cand cineva, intarindu-se cu atentia in inima, inalta de acolo rugaciune

catre Dumnezeu. Iar lucrarea mintii este atunci cand, cineva stand cu luare aminte si cu pomenirea lui Dumnezeu in inima, taie orice alt gand care incearca sa patrunda in inima (Ibidem) .

71. Este si o alta rugaciune catre Dumnezeu care se indeplineste prin lucrarea faptelor bune ?

Da, este. Acest lucru ni-l arata Sfantul Pavel cand zice : " Orice savarsiti cu cuvantul sau cu lucrul, pe toate intru numele Domnului Iisus Hristos sa le faceti " (Coloseni 3, 17) . Deci, cine face orice lucru bun spre slava lui Dumnezeu, sau vorbeste cele spre folosul altora pentru Dumnezeu si spre slava Lui, unul ca acela are rugaciune prin fapte. De aceea si Sfantul Teodor Studitul, sfatuind pe ucenicii sai, le spunea ca " cel ce face fapte bune si ascultare cu smerenie si fara de cartire, liturghie si preotie savarseste " (Cuvantul 4, Despre dragostea in Hristos si despre sarguinta la cantarile si slujbele bisericesti, ed. 1940, pag. 59-65) .

72. Dar rugaciunea care se face cu gura, are vreun temei in Sfanta Scriptura ?

Atat rugaciunea pe care o facem cu buzele si cu limba, cat si aceea care o zicem cu glas tare, au destule marturii in Sfanta Scriptura. Astfel Sfantul Apostol Pavel zice : " Aduceti Domnului roada buzelor voastre " (Efeseni 6, 18) . David proorocul, iarasi spune : " Doamne, buzele mele vei deschide si gura mea va vesti lauda Ta " (Psalm 50, 16) . In alt loc tot el spune : " Si L-am inaltat pe El cu limba mea " (Psalm 65, 16) . Sau " Auzi Dumnezeule rugaciunea mea si strigarea mea la Tine sa vina " (Psalm 101, 1) . In alt loc, iarasi zice : " Cu glasul meu catre Domnul am strigat, cu glasul meu catre Domnul m-am rugat " (Psalm 141, 1) . In toate acestea, despre rugaciunea gurii si a glasului se vorbeste.

73. Ce putere duhovniceasca are rugaciunea vorbita, orala, pe care o fac, in general, credinciosii ?

Nu mare putere are rugaciunea facuta numai cu limba si cu glasul, deoarece Dumnezeu cere omului in vremea rugaciunii mai mult inima sa decat cuvintele gurii si ale limbii. Ca, auzi ce zice : " Da-mi, fiule, inima ta " (Pilde 23, 26) . Dumnezeu cere de la noi nu numai glasul si rugaciunea facuta cu gura, tare sau incet, ci mai ales suspinul si graiurile inimii noastre le cere Dumnezeu. Auzi ce zice : " Tie a grait inima mea " (Psalm 26, 13) . Si iarasi : " Racnit-am din suspinarea inimii mele " (Psalm 37, 8) . Iar marele prooroc Isaia, avand in vedere ca poporul lui Israel se ruga lui Dumnezeu numai cu gura, iar nu si cu inima, zicea : " Aproape esti Tu, Doamne, de gura lor, dar departe de inima lor " (Isaia 29, 13; Matei 15, 8) .

Sfantul Grigorie de Nyssa zice " ca rugaciunea gurii si a limbii este granita cea mai departata a rugaciunii " (Comentariu la viata lui Moise) . Alti Sfinti Parinti numesc rugaciunea gurii treapta cea mai de jos din scara rugaciunii celei duhovnicesti. Acestea avandu-le in vedere noi, sa ne rugam Prea Bunului Dumnezeu sa ne ajute a ne ridica mai sus de treapta rugaciunii verbale ca sa-L laudam si " sa cantam in inimile noastre Domnului " .

74. Cum pot crestinii de astazi sa indeplineasca porunca Sfantului Apostol Pavel care zice : " Neincetat sa va rugati " ? (I Tesaloniceni 8, 17) .

Poate oricine a se ruga neincetat daca va umbla pururea inaintea lui Dumnezeu cu mintea si inima sa. Cu mainile poate sa lucreze, iar cu mintea si cu inima sa sa fie gandindu-se la Dumnezeu. Atat doar mai adaug, ca rugaciunea duhovniceasca, cea mai de capetenie aceasta este : sa fim noi nedespartiti cu mintea si cu inima de Dumnezeu, ori in ce vreme si ori in ce loc vom fi. Principalul in aceasta este sa avem noi intotdeauna simtirea, adica prezenta lui Dumnezeu. " Acest lucru inlocuieste toate randuielile de rugaciune si se socoteste o rugaciune neincetata " , cum spune Sfantul Teofan Zavoratul (Sbornicul, vol. I, ms) . Aceasta simtire si privire duhovniceasca cu mintea la Dumnezeu o avea fericitul prooroc David cand a zis : " Pururea vedeam pe Dumnezeu inaintea mea ca sa nu ma clatesc... " (Psalm 15, 8) . Asadar, trebuie sa intelegem ca viata omului credincios este o rugaciune neintrerupta, daca este el neincetat cu mintea la Dumnezeu.

75. Mai este vreo treapta a rugaciunii, dupa rugaciunea inimii ?

Este rugaciunea cea duhovniceasea, contemplativa, in extaz, care se zice si vedere duhovniceasca si care se face mai presus de hotarul rugaciunii. Cel ce a ajuns la aceasta treapta nu se roaga cu rugaciunea, ci cu simtirea; sufletul lui simte lucrurile cele duhovnicesti. De aceasta vedere si rugaciune duhovniceasca de-abia unul din neam in neam se invredniceste, cu darul lui Dumnezeu (Filocalia, vol. X, Sfantul Isaac Sirul, Cuvantul 85) .

76. Numai rugaciunea propriu-zisa se poate socoti rugaciune sau si alte lucrari dubovnicesti ale mintii ?

Am aratat mai sus ca viata crestinului poate fi o rugaciune necontenita, prin lucrarea faptelor bune. Iar daca intrebi de lucrarile cele duhovnicesti ale mintii, care intra in hotarele sfintei rugaciuni si care se pot zice rugaciune, la aceasta voi raspunde nu cu cuvintele mele, ci cu ale Sfantului Isaac Sirul care zice : " Orice vorbire duhovniceasca ce se face in ascuns in mintea sau inima omului, toatagrija mintii cea buna dupa Dumnezeu si toata cugetarea celor duhovnicesti, rugaciune se hotaraste. Ori felurimea citirilor, ori cuvinte ale gurii spre lauda lui Dumnezeu, ori grija cea cu mahnire intru Domnul, ori inchinari ale trupului, ori cantarea de psalmi prin rostire de stihuri, rugaciune este si rugaciune se socoteste " (Ibidem, Cuvantul 35) .

77. Cum trebuie sa stea credinciosii la sfintele slujbe, si ce datorii au cei care merg la biserica ?

Crestinii trebuie sa stea la sfintele slujbe ale Bisericii cu credinta, cu frica de Dumnezeu si cu luare aminte. Ei sunt datori, dupa putere, a se ruga fara raspandirea mintii si eu simtirea inimii. Datoriile crestinilor celor ce merg la Sfanta Biserica sunt acestea :

- Sa mearga la biserica regulat. Cine lipseste mai mult este oprit de la Sfintele Taine, afara de cel bolnav;
- Sa fie impacati cu toti oamenii si sa ceara iertare de la toti;
- Sa tina curatenie trupeasca cel putin doua zile mai inainte de a merge la biserica si o zi cel putin, dupa ce vin de la biserica;
- Sa mearga la slujba mai de dimineata spre a avea timp sa se inchine in liniste si sa asculte slujba Utreniei;
- Fiecare crestin sa duca dupa a sa putere un dar cat de mic Domnului, ca jertfa din osteneala mainilor sale;
- Sa dea pomelnicul din timp si sa ceara preotului sa i se scoata particele pentru cei vii si morti ai familiei;
- In biserica crestinii sa stea cu buna-cuviinta, barbatii in partea dreapta, iar femeile in partea stanga;
- Credinciosii sa fie imbracati curat si cat mai cuviincios, iar femeile sa aiba capul acoperit si chipul smerit;
- In timpul slujbei este pacat a se vorbi in Sfanta Biserica, afara de mare nevoie;
- Dupa ce s-a dat binecuvantare de Sfanta Liturghie credinciosii sunt datori sa stea fiecare la locul sau si sa nu se mai inchine pe la sfintele icoane;
- Sa asculte Sfanta Liturghie cu mare evlavie, silindu-se fiecare a urmari rugaciunile si cantarile la strana;
- Sa asculte cu luare aminte citirea Apostolului, a Sfintei Evanghelii, precum si cuvantul de invatatura - predica;
- Sa nu iasa afara din Sfanta Biserica mai inainte de terminarea Sfintei Liturghii, afara de mare nevoie;
- Credinciosii spoveditii si pregatiti pentru Sfanta Impartasanie sa citeasca din timp rugaciunile necesare si sa-si ceara iertare de la toti cand se apropie de cele sfinte;
- Dupa Sfanta Impartasanie, credinciosii sunt datori sa asculte cu bucurie duhovniceasca rugaciunile de multumire, petrecand in acea zi cu bucurie duhovniceasca si pazindu-se de orice ispita;
- Parintii sunt datori sa-si duca si copiii la Sfanta Biserica si sa-i impartaseasca cu Trupul si Sangele lui Hristos;
- Dupa terminarea sfintelor slujbe, crestinii sa se intoarca cu evlavie la casele lor, petrecand restul zilei in cugetarea si citirea celor sfinte si in cercetarea bolnavilor;
- Credinciosii sunt datori sa spuna si celorlalti de acasa ce au auzit si au invatat la Sfanta Biserica din cantarile, din citirile si predica rostita.

Acestea sunt cele mai importante datorii ale credincinsilor care merg in duminici si sarbatori la Sfanta Biserica.

78. Care este intelesul tainic, mistic si dogmatic al Sfintei Liturghii ?

Sfanta si Dumnezeiasca Liturghie, in intelesul ei mistic ne pune noua inainte " intreaga comoara dogmatica si morala a Bisericii Ortodoxe " . Primul si cel mai insemnat caracter al Sfintei Liturghii este acela ca jertfa liturgica este cu totul identica cu jertfa de pe Golgota, cu singura deosebire ca jertfa lui Hristos a fost sangeroasa, iar jertfa liturgica este nesangeroasa. Apoi, jertfa de pe Golgota s-a savarsit o singura data si a avut destula putere sa ispaseasca toate pacatele lumii, in timp ce jertfa liturgica se savarseste necontenit pana la sfarsitul veacurilor, scopul ei principal fiind de a da fiecarui crestin in parte mantuirea intreaga castigata de Domnul nostru Iisus Hristos prin jertfa Sa sangeroasa. Sfanta Liturghie are caracter de jertfa si de cina. In cadrul Sfintei Liturghii, painea si vinul se prefac prin harul Duhului Sfant in Trupul si Sangele Domnului, care apoi se impart in dar celor vrednici. De aceea Sfanta Impartasanie se mai numeste Euharistie, Cina Domnului, Paharul Binetuvantarii, ospatul Dragostei, Sfanta Cuminecatura etc. (A se vedea pe larg Explicarea Sfintei Liturghii de N. Cabasila; Invatatura de Credinta Ortodoxa, ed. 1952; Marturisirea Ortodoxa etc.) .

79. Sfanta Liturghie se aduce numai pentru iertarea celor pomeniti, vii si morti, sau si pentru iertarea si mantuirea tuturor oamenilor ?

Sfanta Liturghie se aduce ca jertfa numai pentru cei dreptcredinciosi. In prima parte a Sfintei Liturghii pot sa stea la biserica si cei nebotezati, adica catehumenii. In cadrul Sfintei Liturghii se fac rugaciuni de obste pentru mantuirea tuturor oamenilor " cum ne invata Sfantul Apostol Pavel. Nominal insa, la Sfanta Liturghie se pomenesc numai cei dreptcredinciosi si cei carora le ingaduie Sfintele Canoane, care nu au oprire canonica de a li se scoate miride (Invatatura de Credinta Ortodoxa, ed. 1952, cap. 278; Pavila Bisericeasca a lui Nicodim Sachelarie) .

80. Ce ne invata Sfintii Parinti despre efectele si importanta Sfintei Liturghii ?

Nu este ceva mai de folos noua si mai iubit de Dumnezeu ca jertfa Sfintei Liturghii, pentru ca ea este lucrarea Mantuitorului si invierea oamenilor si partasania Lui cu noi. Sfanta Liturghie este mai presus decat toata rugaciunea si lauda si se cade a ne griji de lucrarea aceasta, dumnezeiasca, caci pentru ea este toata rugaciunea ce se face in Biserica si aceasta este slujba care se face de cele mai multe ori in zilele viietii noastre. (Dupa Sfantul Simeon al Tesalonicului) .

Sfanta Liturghie " este miezul, incoronarea si desavarsirea celorlalte slujbe prin care aducem lauda si multumim lui Dumnezeu. Ea este totodata si singura slujba crestina intemeiata si savarsita de insusi Mantuitorul " , numita si cununa celor sapte laude ale Bisericii. In timpul Sfintei Liturghii se prefac sfintele daruri in Trupul si Sangele lui Hristos. Prin jertfa Sfintei Liturghii ne facem partasi de Dumnezeiestile Taine, pe care le primim ori de cate ori suntem vrednici. De jertfa aceasta se fac partasi si cei raposati in dreapta credinta " care se impartasesc in chip nevazut " de Hristos, prin pomenirea la Sfantul Altar, spre iertarea pacatelor. Multe si mari sunt foloasele Sfintei Liturghii, pentru cei care participa cu credinta la biserica. Impreuna cu noi, insusi Hristos cu sfintii ingeri si toti sfintii sunt de fata.

81. Cine poate fi pomenit la Sfanta Liturghie si cine nu poate fi pomenit dintre vii si morti ?

La Sfanta Liturghie pot fi pomeniti toti binecredinciosii crestini care nu au anumite piedici canonice. Dintre cei vii nu se pot pomeni la Sfanta Liturghie paganii, necredinciosii, apostatii, ereticii, cei nebotezati, cei ce au pacate impotriva Duhului Sfant, adica hulitorii de Dumnezeu si cei care se impotrivesc Adevarului cu stiinta si vointa. Nu pot fi pomeniti la Biserica cei ce au murit in necredinta, in eres, in secta, sinucigasii si copiii morti inaintea botezului ca si cei avortati (A se vedea Pidalionul si Pravila Bisericeasca de Arhim. Nicodim Sachelarie, ed. 1940) .

82. Ce fapte bune ajuta sfanta rugaciune si ce fapte bune se nasc din sfanta rugaciune ?

Pe rugaciune o ajuta mult milostenia, deoarece " milostenia este aripa a rugaciunii " (Scara, Cuvantul 28) . Iarasi, pe rugaciune o ajuta linistea si infranarea, dupa cuvantul ce zice : " Din samanta sudorii postului creste spicul intregii intelepciuni si linistea este varf al desavarsirii celor ce se roaga " . Si iarasi : " cela ce de frumusetea rugaciunii s-a atins, va fugi de multime ca un asin salbatic " (Ibidem) . Pe rugaciune o ajuta smerenia, deoarece, dupa Sfintii Parinti, " cela ce nu se socoteste pe sine ca este un pacatos, rugaciunea lui nu este primita la Dumnezeu " , zice Sfantul Isaac Sirul. Si iarasi pe rugaciune o ajuta umilinta, dupa acelasi sfant parinte care zice ca " lacrimile intru rugaciune sunt semn al milei lui Dumnezeu " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 33) . Sunt inca multe alte fapte bune care ajuta sfanta rugaciune, dar acestea sunt cele mai importante.

Iar faptele bune care se nasc si sporesc prin rugaciune sunt de asemeni multe, precum : credinta, nadejdea, mila, rabdarea, infranarea etc. Cea mai mare virtute care odrasleste din sfanta rugaciune este insa dumnezeiasca dragoste, dupa cum spun cei mai multi Sfinti Parinti.

83. Ce este postul si de cate feluri este ?

Postul este infranarea totala sau partiala a gandurilor rele si a simturilor trupului de placeri si de hrana buna si imbelsugata si mai ales de hrana cea de provenienta animala. Postul este o jertfa trupeasca care se cere a fi unita cu milostenia si cu darurile ce se aduc la Sfantul Altar. Postul impreuna cu milostenia, cu darurile aduse la Biserica, cu inchinarile si metaniile facute de credincios, toate laolalta alcatuiesc inchinarea datorata de trup, ca jertfa Domnului. Postul este randuit " pentru a smeri sufletul " . Postul este infranare de toate mancarurile sau la caz de boala, numai de unele : infranarea de bauturi, de toate desfatarile lumesti si de toate poftele cele rele, trupesti. Postul este numit de Sfintii Parinti " aripa rugaciunii " , care impreuna cu milostenia ridica pe om la tronul lui Dumnezeu. Postul ajuta pe crestin sa faca rugaciunea mai cu usurinta, impaca pe om cu Dumnezeu si ajuta mult la despatimirea sufletului, omorand poftele trupesti si mijlocind dobandirea harului Duhului Sfant. Dupa asprimea lui, postul poate fi de mai multe feluri : post desavarsit (total, negru) , post de o zi, post de mancaruri de dulce, si post " imparatesc " , adica mancare zilnica cu infranare, odata pe zi, nu pana la saturare.

84. Cei ce postesc de nevoie au vreo plata ? Dar cei care nu pot posti din cauza bolii, a muncilor grele sau a lipsei, ce trebuie sa faca ?

Cei care postesc de nevoie, daca vor multumi lui Dumnezeu pentru aceasta si nu vor carti inaintea Lui, vor avea plata pentru rabdarea lor, intrucat este scris : " In lupta aceasta grea aveti nevoie de multa rabdare " (I Timotei 6, 11) . Si iarasi : " intru rabdarea voastra veti dobandi sufletele voastre " si " cine va rabda pana la sfarsit, acela se va mantui " (Matei 10, 22; 24, 13; Marcu 13, 13) . Cei care nu pot posti din cauza bolii sunt dezlegati de Sfintele Canoane sa manance unele mancaruri de dulce de care au nevoie. (Canoanele 8 si 10 ale Sfantului Timotei al Alexandriei; canonul 69 Apostolic, etc.) . Pentru cei care nu pot posti din cauza muncilor grele, nu am gasit in canoane dezlegarea postului pentru ei, doar de vor fi ostasi sau detinuti. Acestia, prin cainta si alte fapte bune, vor completa datoria postului trupesc. Despre aceasta dezlegare, cel mai bine se cuvine a intreba pe episcopul locului si pe preotul respectiv care, de la caz la caz, pot randui alte fapte bune in locul postului.

85. Care este cel mai mare si mai placut post inaintea lui Dumnezeu ?

Nu orice post este post religios si placut lui Dumnezeu. Numai acela este post placut si bineprimit care se face intru numele Domnului si dupa legea lui Dumnezeu, asa cum a primit-o Adam, cum au invatat-o proorocii si cum au practicat-o toti sfintii (Facere 2, 16-17; 3, 26; Levitic 19, 29-31; Isaia 48, 1-6; Ioil 2, 12-15; Exod 14, 18; Matei 4, 2 etc.) . Sfantul Ioan Botezatorul a postit toata viata; Mantuitorul a aratat luminat ca sa postim si cum trebuie sa postim (Matei 6, 16-18; Luca 21, 24) ; Apostolii au postit si s-au rugat (Fapte 13, 3; 14, 23; I Corinteni 7, 5; II Corinteni 11, 27) .

Asadar, cel mai mare si mai placut post este acela care se face dupa invatatura Sfintei Scripturi, adica sa

fie insotit de smerenie, de milostenie, de curatenie, de pocainta, si unit cu postul cel duhovnicesc, infranarea simturilor si a gandurilor. Asa ne invata si Sfintii Parinti. " Postul cel adevarat, zice Sfantul Teodor Studitul, si bineprimit lui Dumnezeu este infranarea de rautati... " .

Convorbirea a patra

Despre pacat, spovedanie, Sfanta Impartasanie

86. Ce este pacatul si de ce atrage dupa sine mania lui Dumnezeu in veacul de acum si in cel viitor ?

Dupa invatatura Sfintei Scripturi, pacatul este calcarea cu buna stiinta si de bunavoie a voii lui Dumnezeu. El se mai numeste si faradelege (Invatatura de Credinta Ortodoxa, pag. 426; Romani 5, 13; Iacob 2, 9; Isaia 49, 12-13) . Radacina pacatului este pofta care ispiteste pe om (Iacob 1, 13-15) . Pacatul atrage mania lui Dumnezeu asupra omului fiindca " pacatul este uraciune inaintea lui Dumnezeu " (Deuteronom 17, 25; Pilde 3, 32) . Pacatul atrage mania lui Dumnezeu asupra omului, deoarece " pacatosii sunt vrajmasi ai lui Dumnezeu " (Iov 21,17; Ieremia 21,14; Psalm 20, 8-10; 78, 6; Isaia 10, 6) .

87. In cate feluri se impart pacatele si care sunt pacatele mai greu de vindecat ?

Sfantul Ioan Evanghelistul imparte pacatele in doua : pacate de moarte si pacate care nu sunt de moarte (1 Ioan 5, 16-17) . Tot el imparte pacatele de moarte in trei mari grupe : pofta trupului, pofta ochiului si trufia viietii (1 Ioan 2, 16) . Sfintii Parinti impart pacatele de moarte in trei mari grupe :

a. pacatele capitale, in numar de sapte;
b. pacate strigatoare la cer, care sunt mult mai grave precum : uciderea, pruncuciderea, asuprirea saracilor, rapirea avutului altora, uciderea aproapelui, etc;
c. pacate impotriva Duhului Sfant. Acestea sunt cele mai grave pacate facute de oameni pe pamant pentru ca hulesc pe Dumnezeu si alunga harul Duhului Sfant de la om. Dintre acestea amintim : necredinta in Dumnezeu, apostazia (lepadarea de credinta) , eresul, secta, deznadejdea, sinuciderea, ura de om pana la moarte, prea marea incredere in Dumnezeu, injuraturile etc. Cele dintai se numesc " pacate capitale " , pentru ca sunt cele mai numeroase si stapanesc pe cei mai multi oameni. Cele de-al doilea se numesc " strigatoare la cer " , pentru ca striga si cer de la Dumnezeu pedeapsa omului inca in viata. Pacatele cele mai mari si mai greu de vindecat sunt pacatele impotriva Duhului Sfant si pacatele de moarte care stapanesc pe om de mai multa vreme, adica patimile.

88. Care este cel mai urat pacat inaintea lui Dumnezeu ?

Cel mai urat pacat inaintea lui Dumnezeu este pacatul mandriei, caci acesta a facut pe ingeri diavoli, dupa cum si smerenia " poate face din diavoli ingeri " (Scara, Cuvantul 25) .

89. Care sunt imprejurarile pacatului si cate sunt acestea ?

Imprejurarile pacatelor sunt in numar de sapte si anume : Cine a facut pacatul ? Ce fel de pacat a facut ? Din ce motiv si pentru ce l-a facut ? Prin ce mijloc l-a facut ? In ce vreme l-a facut (in tinerete, la batranete, ziua, noaptea etc.) ? In ce loc l-a facut ? De cate ori l-a facut ? (A se vedea pe larg invatatura catre duhovnic de Sfantul Nicodim Aghioritul, pag. 26-27, ed. 1928) .

90. Care si cate sunt treptele pacatului ?

Treptele pacatului sunt in numar de douasprezece, dupa Sfantul Nicodim Aghioritul si anume : Prima treapta, cand face cineva fapta buna cu scop rau pentru bani, pentru lauda, pentru cinste, adica cand amesteca binele cu raul. A doua treapta este implinirea faptei bune pe jumatate, necompleta. A treia treapta este ispita, momeala, adica ispitirea ce vine asupra omului de la diavol, de la lume si de la trup si-l ispiteste pe om prin cele cinci simturi numite de Sfintii Parinti " ferestrele sufletului " . A patra treapta este unirea, adica amestecarea mintii cu ispita. A cincea treapta a pacatului este lupta miniti, adica a sufletului cu ispita. Pana aici nu este pacatul zamislit. De aici insa incepe a zamisli pacatul care aduce osanda asupra omului. A sasea treapta a pacatului este invoirea mintii cu pacatul, adica indulcirea mintii de ispita, de pofta. Din clipa aceasta se zamisleste pacatul in mintea si inima omului si-l face pe om vrednic de osanda, precum spune Sfantul Apostol Iacob : " Pofta zamislind, naste pacatul, iar pacatul savarsindu-se, naste moarte " (Iacob 1, 13-15) .

A saptea treapta a pacatului este pacatul facut cu mintea prin imaginatie. Ca dupa ce omul se invoieste sa faca pacatul, el se sileste, din indemnul diavolului, sa intipareasca acel pacat in mintea sa ca si cum l-ar fi facut cu lucrul. Prin imaginatie pacatul creste si se inradacineaza in inima omului. A opta treapta a pacatului este hotararea vointei de a face pacatul si insasi savarsirea lui cu fapta. A noua treapta este obiceiul pacatului, adica savarsirea lui de mai multe ori. A zacea treapta a pacatului este patima, deprinderea, adica savarsirea permanenta cu voia si fara voia omului. A unsprezecea treapa a pacatului este deznadejdea, cand omul isi pierde nadejdea iertarii prin pocainta, prin harul si mila lui Dumnezeu. A douasprezecea treapta a pacatului este sinuciderea, adica uciderea omului deznadajduit din cauza pacatelor sale cu voia sa libera. Aceasta este cea mai grea treapta a pacatului, de care sa ne fereasca Dumnezeu pe toti. Cel care se sinucide nu mai are iertare in veci, iar Biserica nu are voie sa se roage pentru el. (Dupa Invatatura catre duhovnic, pag. 15) .

Sfintii Parinti ne invata sa ne luptam cu pacatul cat este mic, in clipa zamislirii, iar nu cand se face mare si se inradacineaza prin patima in inima noastra. Sa-l ucidem, cand este furnica, iar nu leu, caci altfel " furnicoleul " ne ucide el pe noi. La fel si psalmistul David, insuflat de Duhul Sfant, zice : " Fericit este cel ce va lua si va lovi pruncii tai de piatra " (Psalm 136, 9) , adica, feririt este acel crestin care isi va zdrobi pacatele sale de piatra-Hristos cat sunt inca mici ca niste prunci, ca de vor creste mari ne vor robi in Babilonul patimilor si ne vor ucide ele pe noi.

91. Care este baia duhovniceasca care spala, dezleaga si scoate din radacina pacatele omului ?

Intai este baia sfantului si dumnezeiescului Botez care spala pacatul stramosesc si toate pacatele facute pana la Botez (Fapte 2, 38; Ioan3, 3-5) . A doua baie, deopotriva cu Botezul, este Taina Sfintei Spovedanii. care spala si curata pacatele oamenilor. Despre aceasta spune Sfantul Isaac Sirul : " Dar dupa dar, s-a dat de Dumnezeu oamenilor dupa Botez, Taina Pocaintei, ca pocainta este numita si a doua nastere " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 72) . Iar dumnezeiescul Parinte Ioan Scararul a indraznit sa zica : " Mai mare decat Botezul, dupa Botez, este izvorul lacrimilor " (Cuvantul al 7-lea, Pentru plans, Filocalia, vol. IX) .

92. Cand raman pacatele nedezlegate la Sfanta Spovedanie ?

Cand crestinul nu-si marturiseste toate pacatele asemenea lui Iuda si cand duhovnicul nu le dezleaga. El nu are voie sa le dezlege pana ce crestinul nu primeste canonul randuit. Daca duhovnicul dezleaga pe cineva " mai inainte de a face acela canonul, sau mai inainte de a marturisi (de a se fagadui) ca il va face, unul ca acela se face vinovat de toate pacatele celui pe care l-a dezlegat " (A se vedea Carte folositoare de suflet si Invatatura catre duhovnic, de Sfantul Nicodim Aghioritul) .

Iarasi, pacatele omului raman nedezlegate daca nu face fapte de pocainta, " caci fara de indreptare nu poate sa existe iertare " . Insa adevarata pocainta este parasirea pacatului si cainta inimii.

93. Care sunt pacatele impotriva Duhului Sfant (hulele) de care zice Domnul " ca nu se iarta nici in veacul de acum, nici in cel viitor " ? Daca sunt marturisite si se face canon pentru ele sunt iertate?

Pacatele impotriva Duhului Sfant sunt acestea : necredinta si impotrivirea adevarului dovedit al credintei crestine; increderea nesocotita in bunatatea lui Dumnezeu; deznadejdea fata de indurarea lui Dumnezeu, pizmuirea aproapelui pentru harul ce i s-a dat, pentru sporirea lui in fapte bune. precum si neindrumarea celor gresiti pe calea mantuirii; ura de moarte, nepocainta pana la moarte si nesocotirea darurilor lui Dumnezeu; lepadarea de credinta, eresul, secta, sinuciderea etc.

Pricina pentru care aceste pacate nu se iarta de catre Dumnezeu nici in veacul de acum nici in cel viitor este " indaratnicia omului de a nu se pocai de aceste pacate in toata viata si impietrirea inimii lui " . Cel ce savarseste astfel de pacate, nu primeste iertare de la Dumnezeu pentru ca nu voieste sa fie iertat si sa asculte poruncile lui Dumnezeu. Daca un astfel de vinovat se caieste din adancul sufletului, se marturiseste si se hotaraste sa nu mai pacatuiasca si cere indurare lui Dumnezeu cu staruinta si cu lacrimi, atunci prin Taina Pocaintei el va putea primi iertare, caci " nu este pacat oricat de greu ar fi el, care sa covarseasca bunatatea si dragostea de oameni a lui Dumnezeu " (Invatatura de Credinta Ortodoxa, ed. 1953) .

94. Care sunt conditiile canonice ale Sfintei Spovedanii ?

Spovedania, pocainta sau marturisirea pacatelor este una din cele sapte sfinte Taine ale Bisericii prin care Dumnezeu iarta si dezleaga pacatele tuturor celor ce se pocaiesc cu sinceritate si hotarasc sa duca o viata curata, dupa voia lui Dumnezeu. Ea incepe de la varsta de 6-7 ani si se savarseste cat mai des, dupa nevoile sufletesti ale fiecaruia. Calugarii din manastiri, dupa traditie se marturisesc o data pe saptamana, iar mirenii cel mai des odata pe luna si cel mai rar de patru ori pe an, in cele patru posturi (Constitutiile Apostolilor, 11-13; Marturisirea Ortodoxa etc.) . Conditiile canonice si obligatorii ale adevaratei spovedanii sunt acestea : Mai intai, alegerea unui duhovnic bun si iscusit. Apoi, spovedania sa fie intreaga, sincera, de buna voie, iar nu silita, cu umilinta si sa fie neprihanitoare (Invatatura catre duhovnic, pag. 141-149) . Dumnezeu osandeste pacatul dupa constiinta si intelepciunea fiecaruia, pe unii de la varsta de 10 ani, iar pe aliti de la o varsta mai mare. Daca isi va spovedi omul pacatele, cu tot sufletul, cu cainta si de buna voie, atunci duhovnicul poate usura vindecarea ranilor sale sufletesti, iar canonul cu care trebuie sa-l canoniseasca pe credincios sa-l imparta in trei. O parte sa o puna pe seama milostivirii lui Dumnezeu canimeni nu este fara de pacat afara de unul singur Dumneu Care ne-a rascumparat cu Sfant Sangele Sau din mainile diavolului. A doua parte din canon sa o ia duhovnicul asupra sa, ca cel ce are putere de la arhiereu sa dezlege si sa lege pacatele oamenilor, dupa cum spune nemincinoasa gura a Domnului nostru Iisus Hristos (Indreptarea Legii, 1652, cap. 322) . Iar a treia parte din canon sa o dea aceluia care a savarsit pacatele.

Duhovnicul sa aiba un loc sfant unde sa spovedeasca pe oameni. De obicei, spovedania se face in Sfanta Biserica, in fata icoanei Mantuitorului nostru Iisus Hrisos. Preotul este dator ca pe fiecare sa-l primeasca la spovedanie cu fata vesela, cu blandete si evlavie, " iar nu cu mahnire si cu fata posomorata " (Ibidem, 327) . Iar de va fi vreun om bolnav de moarte, si va chema preotul sa-l spovedeasca, iar acesta nu va merge, macar de nu ar fi duhovnic, atunci pacatele celui ce a murit nespovedit raman asupra preotului, " si preotul trebuie sa se pocaiasca trei ani si metanii 100 pe zi " (Pravila bisericeasca de la Govora, 1648, pag. 47) .

Credinciosii sunt datori sa spuna toate pacatele si sa nu-si schimbe duhovnicul, decat cu binecuvantare si din motive intemeiate. " Oricare om sau femeie de-si va lasa duhovnicul sau fara oarecare vina si se va duce sa se spovedeasca la altul, sa se desparta de Biserica, impreuna cu acela ce il primeste pe el " (Ibidem, 117) . Cel ce s-a spovedit si a primit canonisirea si dezlegarea trebuitoare fara a mai repeta pacatele facute, " unul ca acesta nu este obligat sa le repete la alta marturisirie " (Sfantul Simion al Tesalonicului, Tratat asupra tuturor dogmelor, cap. IX, 24) . Unii sunt de parere ca, in chip exceptional, " cand cineva din mireni asista la moartea neprevazuta a cuiva daca acela nu are cui sa se marturiseasca, se poate spovedi celui ce asista, adica mireanului, ca apoi acesta sa marturiseasca pacatele celui mort la

duhovnic, luand dezlegare pentru amandoi " (Pravila bisericeasca, ms, de Arhim. Nicodim Sachelarie) .

Sa se stie ca " este si o spovedanie pacatoasa sau falsa " si anume, cand cineva cauta un duhovnic lesne iertator, care dezleaga, nu dupa legea lui Dumnezeu, ci dupa parerea sa, sau are aceleasi pacate. Acestia se afunda amandoi in osanda, mai rau decat daca nu s-ar fi spovedit. Cand cel ce se marturiseste nu spune toate pacatele sale, sau le spune pe jumatate, sau le justifica cu minciuni, ducand in eroare pe duhovnic, cand se vor spovedi in colectiv mai multi oameni la duhovnic, spunand pacatele in gand, fara a le auzi preotul si a le aprecia pe toate in lumina Sfintelor Canoane si a legilor morale, in toate aceste trei cazuri, Taina Spovedaniei nu este savarsita canonic si pacatele raman nedezlegate (Ibidem) , caci spovedania se face numai individual.

Alte conditii canonice ale Sfintei Spovedanii sunt si acestea : spovedania se face numai individual si niciodata in grup, in public, cum este obiceiul in unele parti. Credinciosii sunt datori sa-si cerceteze constiinta din copilarie si sa noteze pe hartie toate pacatele facute, pentru a nu uita nici unul. Marturisirea se face intotdeauna cu post si rugaciune, inainte de a manca, atat preotul cat si credinciosul. Ea se face in orice zi si ori de cate ori ne mustra constiinta, indiferent de vrednicia preotului, caci harul Duhului Sfant savarseste taina. Spovedania se face la nevoie si fara post, chiar daca nu este cineva vrednic de Sfanta Impartasanie, caci numai prin spovedanie se spala si se dezleaga pacatele.

95. Care este cheia Sfintei Spovedanii si care sunt efectele ei ?

Dupa invatatura Sfantului Nicodim Aghioritul, Taina Pocaintei se immparte in patru parti si anume :

a. Durerea inimii si parerea de rau a celui ce a facut pacatul.
b. Spovedania prin viu grai si individual la duhovnic.
c. Implinirea canonului dat de duhovnic.
d. Dezlegarea, sau cheia Sfintei Spovedanii, care se face pe capul celui ce s-a spovedit prin punerea mainilor si semnul Sfintei Cruci. Cel mai mare efect al Spovedaniei este dezlegarea si iertarea pacatelor celui ce s-a marturisit, dupa cuvantul Domnului, care zice : " Carora veti ierta pacatele se vor ierta lor si carora le veti tine, tinute vor fi " (Matei 16, 19; Ioan 20, 23) .

96. Pe cine nu are voie dubovnicul sa dezlege la spovedanie ?

Nu are voie sa dezlege pe cel ce nu se hotaraste a parasi pacatul si a face canonul. De asemenea, nu are voie sa dezlege pe acei carora le amana canonisirea pana ce preotul duhovnic va cerceta canoanele si pravilele bisericesti, spre a se orienta asupra canonisirii lor (Sf. Vasile, can. 84, Cartagina, 43; Canonul 102 al Sinodului VI Ecumenic, Pravila Bisericeasca de Arhim. Nicodim Sachelarie, Sfantul Simeon Tesaloniceanul) .

97. Care este cel mai important si mai folositor canon ce trebuie dat la Sfanta Spovedanie ?

In vremile vechi, cand crestinii aveau mare ravna si evlavie sa se impartaseasca mai des cu Sfintele Taine, cel mai greu canon pentru crestinii de atunci era oprirea pe un timp mai scurt sau mai lung de la Sfanta si Dumnezeiasca Impartasanie. De aceea si Canoanele Parintilor vechi, ca Sfantul Vasile cel Mare, Sfantul Grigorie de Nyssa, etc. opreau pe cei pacatosi pentru pacatele grele de la Sfanta Impartasanie, uneori pana la 10, 15 sau chiar 20 de ani, si le aplicau la spovedanie cele patru trepte de canonisire : plangerea la usa bisericii, ascultarea, ingenuncherea in pridvorul bisericii si starea impreuna cu credinciosii in biserica. Abia la urma ii primeau la Sfanta Impartasanie (vezi Sfantul Grigorie al Neocezareei, Canonul 11) .

Acum, insa, cand credinta a slabit si crestinii cei mai multi zac in adancul nesimtirii si a lipsei de evlavie faita de Sfanta impartasanie cu Trupul si Sangele lui Hristos, cred ca cel mai mare canon pentru indreptarea sufletelor lor este parasirea pacatelor spovedite si lupta cu ele pana la moarte. Iar postul, rugaciunea, milostenia, metaniile si alte nevointe sa li se dea dupa putere, dupa starea lor de sanatate si dupa greutatea pacatelor facute, potrivit cu scumpatatea si iconomia Sfintelor Canoane. Deci, cel mai mare si mai de folos canon la spovedanie este parasirea si ura fata de pacatele facute, precum si plangerea

lor pana la moarte. Ca de ii vom opri pe credinciosi numai de la Sfanta si Dumnezeieasca Impartasanie, atatia sau atatia ani, si nu le vom da canon simtt si cu oarecare osteneala, potrivit cu gravitatea pacatelor lor, ei, nemaiavand evlavia si ravna celor dintai crestini pentru cele sfinte, primesc usor departarea de Sfanta Impartasanie si raman in nesimtire fata de pacatele lor.

De aceea, trebuie a-i sfatui si a-i indemna pe credinciosi sa faca canonul cuvenit. Dar mai mult decat toate, sa paraseasca pacatele, ca parasirea pacatelor, dupa Sfintii Parinti, este adavarata pocainta. Sfantul Ioan Gura de Aur zice ca : " Cel mai cumplit lucru al pacatului este a petrece in pacat si cel mai rau lucru al caderii este a nu se scula din pacat " (Cuvant la Proorocul Iona, la Daniil, la cei trei coconi si pentru pocainta, in Putul Sfantului Ioan Gura de Aur, Buzau, 1833) .

Asadar, daca cel mai cumplit lucru este a petrece in pacat, apoi cel mai folositor lucru este canonul parasirii pacatului. Daca cel mai rau lucru al caderii este a zace in cadere, apoi cel mai mare si mai folositor canon este a ne ridica din cadere !

98. Astazi se pot aplica intocmai Canoanele stabilite de Biserica ?

Sfintele Canoane, atat cele apostolice, cat si ale Sinoadelor ecumenice, locale si ale Sfintilor Parinti, intotdeauna au fost, sunt si vor fi dreptare si calauzitoare ale sufletelor, iar noua tuturor ni se cuvine a ne supune si a pazi dumnezeiestile Canoane cu nestramutare, " ca cei ce nu le pazesc se supun sub infricosate certari si canonisiri " (Pidalion, Manastirea Neamt, ed. 1844, fila 8) . In cazuri exceptionale sa urmeze porunca ierarhului locului si a duhovnicului.

99. Nu cumva prin acestea crestinii se indeparteaza de Biserica si de Prea Curatele Taine ?

Nu Sfintele Canoane sunt pricina departarii crestinilor de Biserica lui Hristos, ci nepazirea scumpatatii si a iconomiei celor randuite de Canoane ii indeparteaza pe preoti si pe popor de Biserica lui Hristos. Sfintele Canoane, dintotdeauna, sunt spre folosul si mantuirea sufletelor, chiar si acelea care au numai valoare istorica si nu se mai pun in aplicare azi : Canoanele istorice ne arata cum au fost puse pe atunci in aplicare de Sfintii Parinti si de conducatorii Bisericii crestine, cand Biserica era atacata de erezii si prigoane. Acest lucru nu este mic spre orientarea celor ce pastoresc azi Biserica lui Hristos, atat in Rasarit cat si in Apus.

Canoanele care contin in ele dogme si legi morale cu nimic nu si-au pierdut valoarea. Ele sunt ca niste faruri de lumina ale Bisericii, spre indreptarea corabiei celei vii care este Biserica lui Hristos, ce pluteste in valurile veacurilor spre limanul mantuirii.

Deci nimeni nu are voie sa invinuiasca Sfintele si dumnezeiestile Canoane pentru rautatea ce stapaneste azi pe cei ce nu au frica de Dumnezeu. Un lucru trebuie tinut minte. Preotii si pastorii sa cunoasca bine scumpatatea si iconomia Sfintelor Canoane si sa le puna in practica dupa vreme si de la caz la caz cu fiecare suflet ranit de pacate. Studentii teologi ar trebui sa cunoasca cat mai bine cum sa aplice scumpatatea si iconomia Canoanelor care s-au pus de Duhul Sfant in Biserica lui Hristos. Mare primejdie este atat pentru preoti cat si pentru pastoritii lor, daca nu cunosc cat de putin Sfintele Canoane, precum si felul cum trebuie sa le aplice. Caci zice Sfantul Ioan Gura de Aur " ca mare primejdie este pentru un preot a nu cunoaste Canoanele si mare prapastie este acolo unde Canoanele nu stapanesc. De aceea si fiecare episcop, cand se hirotoneste, marturiseste ca va pazi Canoanele Bisericii " (Canonul 2 al Sinodului VII Ecumenic) .

100. Ce ne puteti spune despre spovedania in comun, fara a-si marturisi pacatele individul si fara dezlegare pe capul fiecaruia, ce se practica in unele locuri ?

Asemenea spovedanie este necanonica, nu are valoare de Taina, iar pacatele raman nedezlegate. Asemenea practici trebuie cu totul parasite pentru a nu se desfiinta Taina Sfintei Spovedanii si a arunca in osanda atat pe preot cat si pe credincios.

101. Daca cineva ramane in aceleasi pacate dupa marturisire si nu se pocaieste, este vinovat credinciosul sau duhovnicul ? In acest caz cum este mai bine sa se procedeze ? Sa-l primesca in continuare pentru a nu se deznadajdui sau sa-l trimita la alt duhovnic ?

Daca cineva, dupa marturisire, staruie mereu in aceleasi pacate sau si in altele mai grele si daca preotul si-a facut datoria si l-a sfatuit indeajuns sa paraseasca pacatul iar el nu a ascultat, atunci preotul nu este vinovat. Iar daca preotul nu l-a sfatuit indeajuns si nu l-a canonisit dupa legea lui Dumnezeu si din nepasarea lui acela cade in aceleasi sau in alte pacate mai grele, atunci si preotul are pacat si se osandeste ca unul ce nu a pus doctoriile necesare pe ranele pacatelor. Iar daca preotul si-a dat toata silinta sa-l ajute sufleteste pe cel ce petrece in nepasare si nepocainta, insa fara de folos, atunci este bine a-l trimite la alt doctor mai iscusit, poate prin acela ii va da Dumnezeu credinciosului indreptare. Insa nu degraba sa-l departeze de el, ci sa procedeze cu blandele si cu indelunga rabdare, ca sa nu-l arunce in deznadejde.

102. Ce datorii are duhovnicul fata de fiii sai duhovnicesti si ce datorii au fii duhovnicesti fata de dahovnic ?

Duhovnicul are marea datorie fata de fiii sai duhovnicesti, de a-i supraveghea, de a-i invata pururea si de a se ruga lui Dumnezeu pentru mantuirea lor. Iar fii duhovnicesti au si ei datoria de a asculta invataturile duhovnicului lor, de a-i cere intotdeauna sfat si binecuvantare pentru toate, de a-si face canonul randuit, de a se sili spre indreptarea lor si de a se ruga pentru parintele lor duhovnicesc.

103. Cum trebuie inteleasa duhovnicia in viata Bisericii Ortodoxe ?

Duhovnicia " este judecatorie interna a sufletului crestin care are imparatia lui Dumnezeu inauntrul sau, avand ca judecator constiinta sa, adica stiinta de sine, in raport cu legile Domnului, cu ajutorul carora preotul poate face deosebire intre bine si rau. Intrucat crestinul nu se poate cunoaste exact pe sine, nici Legea lui Dumnezeu nu o stie pe deplin si nici aplicarea la faptele sale nu o poate face fara partinire. Pentru a-si completa aceasta judecata interna, apeleaza la un judecator extem, asemenea lui, dar superior lui prin harul Duhului Sfant, pe care il consulta si de la care cere ceea ce-i lipseste - iertare, lumina si adevar " . Acesta este duhovnicul, a carui misiune este sa examineze, sa indrume, sa judece in numele lui Hristos, sa dea sentinta dezlegarii sau nedezlegarii pacatelor, neconditionat sau conditionat, toate implinindu-se in cadrul legilor lui Dumnezou date lui de Sfanta Scriptura si Sfanta Traditie, in afara carora nu poate sa fie legare sau dezlegare de pacate, lumina si adevar bisericesc (Ioan 14, 15-30; 15, 1-14; Pnvila Bisericeasca de arhim. Nicodim Sachelarie) .

104. Cand are voie credinciosul sa-si schimbe dubovnicul ?

Iata ce spun Canoanele in legatura cu aceasta : " Oricare om isi va lasa duhovnicul sau fara anumita vina si se va spovedi la altul, sa se desparta de Biserica impreuna cu acela ce il primeste la el " (Pravila Bisericeasca de la Govora, cap. 118) . In caz ca duhovnicul dupa multa rabdare si sfatuire, nu observa nici o indreptare la credincios, un astfel de penitent trebuie trimis la alt duhovnic, sub motiv ca nu se pricepe a-i vindeca ranele sale sufletesti.

Daca cineva a fost afurisit (exclus din Biserica) de episcopul sau, nu are voie sa fie primit de alt episcop mai inainte de a fi iertat de episcopul sau. Insa el poate sa apeleze la sinod ca sa se apere si sinodul poate da o alta hotarare (Antiohia, 6) . Sfantul Simeon al Tesalonicului spune ca " preotul trebuie sa afuriseasca (sa oprsasca) de la cele sfinte pe cel vinovat cand este randuit de Canoane, ca sa nu se incarce de pacate straine. Ca nu este aceea rabdare ci pricina de pierzare. Ca nu se cuvine a fi noi mai milostivi decat Sfintii Parinti. Arhiereul sau duhovnicul, fiind stapanit de aceleasi pacate ca si cel pe care il spovedeste, sa nu socoteasca ca i se vor ierta lui acele pacate, daca va fi ingaduitor si-i va usura pe pacatosi, calcand legile Domnului. Ci pentru ale sale pacate sa ceara iertarea iar legea lui Dumnezeu sa o aplice cu dreptate. Poate fi ingaduitor numai atunci cand pacatosul se va hotari a se indrepta de la rau si a se smeri intru pocainta " (Tratat asupra tuturor dogmelor, cap. 9, 30) .

105. Cum trebuie sa se procedeze cu acei credinciosi care au savarsit pacate grele si totusi cer cu staruinta Sfanta Impartasanie ?

Cu aceia care au pacate grele si totusi cer staruitor Sfanta Impartasanie, iata cum trebuie procedat. Daca se vor spovedi curat, cu mare durere de inima, cu lacrimi si cu cainta, duhovnicul care i-a oprit un timp de la cele sfinte, potrivit Sfintelor Canoane, poate sa le faca acest pogoramant. Adica sa imparta canonul dat si numarul anilor de pocainta in trei parti, dupa cum am spus mai inainte. O parte sa o puna spre milostivirea si iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ca nimeni dintre oameni nu este fara de pacat; a doua parte a canonului sa ramana asupra celui ce a savarsit pacatele; iar a treia parte de canon sa o ia duhovnicul asupra sa, ca cel ce are putere de la arhiereu sa lege si sa dezlege, dupa cum zice nemincinoasa gura a Domnului nostru Iisus Hristos. (Indreptarea legii, Targoviste,1652) . Duhovnicul, pentru a se orienta mai bine in legatura cu scumpatatea si pogoramantul pe care il face de la caz la caz cu cei ce se spovedesc si se pocaiesc, este bine sa citeasca cu intelegere Sfintele Canoane si mai ales canonul 102 al Sinodului al VI-lea Ecumenic, iar nicidecum sa se bazeze pe priceperea sa, caci " duhovnicul are putere a lega si a dezlega numai in conformitate cu legea Domnului " .

Asadar canonisirea trebuie facuta numai potrivit cu invatatura Sfintei Scripturi, potrivit cu Sfintele Canoane si invataturile Sfintilor Parinti, caci altfel spovedania si pocainta nu ar aduce nici un folos credinciosului si nici duhovnicului.

106. Cum trebuie procedat cu acei credinciosi care nu primesc canon la spovedanie ? Dar cu cei care sunt bolnavi si nu pot face canonul ?

Cei ce nu vor sa primeasca un canon la Sfanta Spovedanie, dupa multa sfatuire, de vor ramane in indaratnicia lor, nu li se poate face dezlegarea de pacate, cum spune Sfantul Nicodim Aghioritul in invatatura catre duhovnic. Celor bolnavi, insa, li se poate face usurare de canoanele care cer osteneala trupeasca, precum : post, metanie, priveghere, milostenie, daca nu au de unde da etc.; insa pentru osteneala duhului nu sunt scutiti, adica de sfanta rugaciune, cea dintotdeauna, si de multumire catre Dumnezeu pentru suferinta pe care o au. Dupa cum am zis, canonul celor bolnavi se poate schimba, nu insa si obligatia de a ierta, a se ruga si a multumi neincetat lui Dumnezeu pentru toate, caci prin aceasta se vor mantui.

107. De cate ori pe an trebuie sa se spovedeasca mirenii ?

Spovedania nu este legata de termene sau soroace anumite din cursul anului. Putem alerga la duhovnic ori de cate ori simtim nevoia sa ne usuram sufletul de povara pacatelor si sa primim mangaierea harului si nadejdea iertarii. Cu cat ne spovedim mai des cu atata mai bine. De obicei insa, spovedania este legata de cele patru posturi. Porunca a patra a Bisericii invata sa ne marturisim pacatele de patru ori pe an, in cele patru posturi. Cei mai sporiti in evlavie sa se spovedeasca in fiecare luna, iar ceilalti " macar o data pe an " si anume in Postul Pastilor (Martursirea Ortodoxa, partea I, intrebarea 90) .

108. De cate ori pe an trebuie sa ne impartasim dupa randuiala Bisericii ?

Sfanta Impartasanie, fiind strans legata de Spovedanie, se poate da, cu dezlegarea duhovnicului, in cele patru posturi, sau cel mai des odata pe luna pentru cei mai evlaviosi si cel mai rar la Sfintele Pasti. Insa numai dupa savarsirea canonului dat. Sfantul Ioan Gura de Aur recomanda credinciosilor ca se pot impartasi cel mai des de douasprezece ori pe an, la cele douasprezece praznice Imparatesti, cu dezlegarea duhovnicului lor, " insa cu frica si cu cutremur, ca sa nu luam osanda in loc de hrana si moarte in loc de viata " (Impartire de grau, Cuvintele 53 si 54) .

109. Care sunt conditiile principale pentru a primi cineva cu vrednicie Trupul si Sangele Domnului?

Pregatirea pentru Sfanta Impartasanie este de doua feluri : trupeasca si sufleteasca. In general ea consta din urmatoarele parti :

a. Spovedania, marturisirea pacatelor, fara de care nimeni nu se poate impartasi, nici chiar clericul. Numai copii pana la sapte ani sunt scutiti de spovedanie.
b. Impacarea cu toti oamenii. Nimeni nu se poate impatatasi certat cu cineva si neimpacat, sau avand rautate, ura si gand de razbunare asupra cuiva. Dumnezeu, fiind dragoste, primeste la cele sfinte numai pe cei care iarta si traiesc in dragoste.
c. Infranarea de la mancare de dulce si de la orice pofta si necuratie trupeasca. Sotii sunt datori sa tina cel putn sapte zile de curatie inainte de Sfanta Impartasanie si inca trei zile dupa Sfanta Impartasanie. Credinciosii sunt datori sa tina curatenie si sa posteasca miercurea, vinerea si in cele patru posturi cand se impartasesc. In caz de boala grea, preotul le randuieste un post mai scurt, dupa caz. Cei care se impartasesc intre posturi sunt datori sa posteasca cel putin trei pana la sapte zile, inainte de Sfanta Impartasanie. Crestinii sunt datori sa se infraneze inainte de primirea celor sfinte, de bautura, de tutun, distractii, glume, zavistie, clevetire etc.
d. Implinirea canonului dat de duhovnic. Credinciosii nu se pot impartasi fara invoirea duhovnicului lor si fara implinirea canonului randuit de el la spovedanie, afara de caz de boala sau alte imprejurari grave, cand pot primi cele sfinte in orice situatie s-ar gasi cel in cauza.
e. Rugaciunea. Credinciosii sunt datori sa se roage mai inainte de primirea Sfintei Impartasanii in mod deosebit. Sa citeasca in ajun din Ceaslov, din Psaltine si Acatistier, sa faca dupa putere metanii, inchinaciuni, milostenie la saraci si alte fapte bune. In mod deosebit sunt datori sa citeasca seara, Acatistul Mantuitorului, Paraclisul Maicii Domnului, Canonul de pocainta, Canonul ingerului pazitor si Canonul Sfintei Impartasanii, iar dimineata cele douasprezece rugaciuni. Dupa primirea celor sfinte, credinciosii trebuie sa citeasca rugaciunile de multumire.

110. In ce imprejurari se pot impartasi credinciosii cu pogoramant, adica exceptional ?

Dupa cum am spus cei ce sunt opriti un timp de la Sfanta Impartasanie se pot impartasi cu pogoramant numai in caz de primejdie de moarte, adica de accidente, de operatie, internare in spital pentru mai mult timp etc. De asemenea, femeile insarcinate se pot impartasi in luna a noua, orice oprire canonica ar avea, cu conditia ca dupa nastere sa tina in continuare canonul dat de duhovnic.

111. Care dintre crestini nu se pot impartasi nici chiar inainte de moarte ?

Nu pot fi impartasiti nici chiar pe patul de moarte, crestinii ortodocsi care refuza cele sfinte; cei care s-au lepadat de credinta; cei care au parasit Biserica si s-au dus la secte; cei dementi, adica cei care nu pot judeca cu mintea si nu se pot spovedi; cei in agonie care nu au apucat sa fie mai inainte spovediti si impartasti; cei indracti (demonizati) ; cei care hulesc pe Dumnezeu si Il injura, chiar si pe patul de moarte; cei care au savarsit pacate impotriva Sfantului Duh pana in ceasul mortii si nu s-au pocait; cei deznadajduti care vor sa-si puna capat zilelor; cei cu totul robiti pana la moarte de betie, de grele pacate trupesti, furii de cele sfinte si cei care nu vor sa ierte nici pana la moarte pe aproapele lor.

112. Ce alte sfaturi ne mai puteti da in legatura cu duhovnicul si duhovnicia ?

Nici un cleric (duhovnic) nu poate dezlega la spovedanie pe cel legat de altul, decat numai daca cel ce l-a legat a murit sau l-a legat pe nedrept si este dezlegat de episcopul sau. Alta invatatura a Bisericii zice asa : " Cauta sa gasesti un duhovnic bun, duhovnicesc, sa fie invatat si iscusit in fapte, sa cunoasca bine ranele sufletesti ca sa stie sa dea o doctorie cu pricepere " , precum ar fi facut cand ar fi avut o rana trupeasca. Caci s-au vazut multi in ziua de azi careand boala, au omorat duhovniceste pe multi din cei bolnavi, precum zice si Hristos, " cand un orb povatuieste pe alt orb, amandoi cad in groapa " .

Cand vei gasi un duhovnic bun sa nu te mai duci la altul, caci daca negutatoresti marturisirea nu te poti

folosi. Daca te-ai marturisit la un duhovnic de mai multe ori si din pricina ca ai cazut in aceleasi pacate, te rusinezi de el si te duci la altul ca sa te rusinezi mai putin si sa primesti canon mai usor, acestia " mai rau manie pe Dumnezeu " . Unii crestini obisnuiesc sa caute duhovnici foarte ingaduitori, care iarta fara canon si chiar le dau si Sfanta Impartasanie. Unii ca acestia se pierd pe sine si se fac pierzare si pentru altii, dar " vremea judecatii (osandei) lor este in veac " zice Sfanta Scriptura.

Altii uneltesc viclesugul mai cu maiestrie, caci se duc la un duhovnic si spun unele pacate, apoi se duc la zltul si spun alte pacate, talcuindu-le in asa fel incat sa le infatiseze fara adevarata lor vina. Altii spun repede pacatele lor ca duhovnicul sa nu le bage in seama, nici sa cerceteze cu deamanuntul pricinile si urmarile acelor pacate si astfel sa poata fi taimaduiti. Altii, ceea ce este si mai rau, nu voiesc sa le marturiseasca pe toate, ci ascund pe cele mai mari. Toate aceste uneltiri ale diavolului, cauta pe orice cale sa duca la pierzare sufletele oamenilor slabi in credinta.

Duhovnicul nu este decat un martor inaintea lui Dumnezeu si un organ prin care Duhul Sfant lucreaza taina iertarii pacatelor. Duhovnicul talcuieste si aplica legea lui Dumnezeu pentru vindecarea sufletului omenesc. " Daca duhovnicul constata pe cineva ca nu este sincer, are datoria sa-l respinga de la spovedanie " . Daca nu ar face asa ar insemna ca duhovnicul nu slujeste pe Dumnezeu cu credinta, cu inima curata si devotata. Pocainta este una din cele sapte Taine pe care o lucreaza Duhul Sfant in chip nevazut prin slujba vazuta a duhovnicului. Cand te spovedesti nu cumva sa-ti pleci urechea la glasul diavolului care iti sopteste in minte, zicand : " Oare ce va zice duhovnicul cand va auzi astfel de pacate ? " Uneori diavolul ii sopteste credinciosului prin oamenii cei rai si barfitori cum ca duhovnicul ar spune altora pacatele de la spovedanie. La aceasta sa-si aduca aminte fiecare de bogatul ce si-a marturisit pacatele sale in mijlocul Bisericii cu glas tare inaintea tuturor celor de fata si, in timp ce si le marturisea, ingerul Domnului ii stergea pacatele lui cele marturisite in fata tuturor, cum spune Sfantul Ioan Scararul in Cuvantul 4 din Filocalia, vol. IX. Sa se stie si aceasta, ca duhovnicul nu poate dezlega pe cel ce nu-l dezleaga Dumnezeu si nici nu poate lega pe cel ce nu s-a legat pe sine prin calcarea poruncilor lui Dumnezeu. Asadar, in cele spuse pana aici este clar ca nici duhovnicul, afara de pricinile aratate mai sus, nu se poate schimba, nici canonul dat de un duhovnic nu-l poate dezlega altul, cat timp duhovnicul lui traieste. Iar daca cineva se sminteste de vreo slabiciune a duhovnicului sau si nu mai are evlavie la el, atunci, daca are motiv bine intemeiat, se poate duce la alt duhovnic, insa numai cu binecuvantarea duhovnicului dintai. La nou duhovnic este dator sa faca o spovedanie generala din copilarie, ca acela sa-l poatacunoaste bine si astfel sa-i randuiasca un canon potrivit, spre indreptarea lui.

113. In ce conditii se spovedesc si se impartasesc copii ? Dar cei batrani si greu bolnavi ?

Copiii mici pana la sase-sapte ani, daca sunt botezati, se impartasesc fara spovedanie, la 30 sau 40 zile. Spovedania lor incepe de la varsta de 7 ani. Cei batrani si bolnavi este bine sa se impartaseasca la fel, la trei-patru saptamani, daca nu au vreo oprire de la Sfanta Impartasanie. Daca au pacate cu totul grele, de moarte, Sfintii Parinti randuiesc sa se impartaseasca numai pe patul de moarte sau cum va hotari duhovnicul lor.

114. Cum se cuvine a se spovedi si a se impartasi calugarii, dupa randuiala Sfintilor Parinti ? Cat de des se pot impartasi monahii, schimonahii si calugarii bolnavi ?

Tot ce am spus pana acum despre aceasta sfanta taina este valabil si pentru calugari. Monahii si schimonahii sunt datori a se impartasi cu Trupul si Sangele Domnului mai des decat mirenii, insa cu pregatirea cuvenita, dupa Sfintele Canoane, si cu dezlegarea duhovnicului lor. Calugarii se pot impartasi cel mai des odatape luna, sau, cum spune Sfantul Ioan Gura de Aur, in Cuvantul 53 din Impartire de grau, la cele douasprezece praznice imparatesti. Schimonahii, indeosebi cei bolnavi, si batranii se pot impartasi cel mai des odata pe saptamana, dupa traditia noastra manastireasca. Aceasta ne invata si povatuirile din Liturghier, zicand : " Preoti de popor sa invete pe credinciosii lor ca, in cuget curat, parte barbateasca si femeiasca sa se impartaseasca de va fi cu putinta, la praznicele cele imparatesti de peste an, iar de nu macar in cele patru posturi de peste an, sa se pregateasca de impartasirea cu Sfintele Taine, insa cu cuvenita pregatire si cu invoirea duhovnicului lor sa faca aceasta " .

115. Cum trebuie sa se pregateasca clericii, preotii si diaconii pentru Sfanta Liturghie ?

Despre toate acestea scrie pe larg in povatuirile Sfintei Liturghii din Liturghier. In general, clericul de mir este dator sa respecte urmatoarele : Sa se spovedeasca la duhovnicul sau inainte cu o zi de Sfanta Liturghie; sa aiba dezlegare de la duhovnic pentru savarsirea celor sfinte; sa tina curatenie inainte si dupa Sfanta Impartasanie cateva zile; sa fie impacat cu enoriasii sai si cu toti oamenii; sa-si citeasca din timp toate rugaciunile randuite pentru Sfanta Impartasanie; sa faca in ajunul fiecarei sarbatori Vecernia si Utrenia la biserica; sa savarseasca orice slujba, mai ales Sfanta Liturghie, fara graba si cu toata evlavia; sa-si pregateasca din timp prescuri si vin natural pentru cele sfinte; sa-si pregateasca temeinic in cursul saptamanii predica duminicala sau a sarbatorii, prin care este dator sa-si hraneasca duhovniceste enoriasii sai.

116. Care este rolul si importanta predicii in biserica ?

Fiecare preot este dator sa catehizeze " cu timp si fara timp " pe credinciosii sai, caci " credinta vine prin auz, iar auzul prin vestirea cuvantului lui Dumnezeu " (Romani 17, 10) . Altfel, poporul piere din lipsa de cunostinta a cuvantului dumnezeiesc, iar preotul va da infricosat raspuns la judecata. Auzi ce spune Dumnezeu prin gura proorocului : " Fiindca ai lepadat cunostinta si Eu te voi lepada sa nu mai fii preot, caci ai uitat legea Domnului tau " (Osea 4, 6) . Catehezele si predicile, in general, trebuie sa se faca pe temeiul Sfintei Scripturi si dupa invataturile Sfintilor Parinti. Sa fie bine gandite, simtite, traite de preot, ca sa poata convinge si pe credinciosi. Predicile, sa fie calde, mangaietoare, pe intelesul tuturor, presarate cu istorioare practice usor de tinut minte. Sa iasa din inima, ca sa mearga la inima. O mare importanta au, mai ales acum cand s-au inmultit sectele, predicile catehetice cu tema, ca sa stie poporul dreapta credinta ortodoxa si sa se poata feri de cursele sectarilor.

117. In cate feluri este dator a predica preotul ?

Preotul este dator a predica in trei feluri si anume : cu cuvantul, cu scrisul si cu viata, dupa invatatura Sfantului Ioan Gura de Aur. Cu gura este dator sa invete pe credinciosi cuvantul Domnului, dogmele, canoanele si invataturile Sfintilor Parinti. Cu scrisul sau cu mana este dator sa scrie cele ce a invatat din Sfanta Scriptura si de la Sfintii Parinti. Iar cu viata este dator sa predice prin trairea sa personala, dupa putere, despre cele ce invata, aducandu-si aminte de cuvantul Domnului care zice : " Cela ce va face si va invata, acela mare se va chema intru Imparatia Cerurilor (Matei 5,16) . Cea mai puternica este predica prin viata preotului.

118. Se poste mantui cineva fara duhovnic si fara spovedanie ?

Nu. Nimeni nu se poate mantui, nici mireni, nici calugari, nici clerici, fara spovedania pacatelor si fara dezlegarea de la duhovnic, dupa cuvantul Domnului care zice : " Luati Duh Sfant, carora le veti ierta pacatele se vor ierta si carora le veti tine, tinute vor fi " (Ioan 20, 23) . Si in alt loc : " Oricate veti lega pe pamant, vor fi legate si in cer si oricate veti dezlega pe pamant vor fi dezlegate si in cer " (Matei 18, 18). Deci, cum va intra cineva in imparatia cerurilor, nefiind dezlegat pe pamant de pacatele sale ? Ca aceasta putere s-a dat numai celor alesi, adica apostolilor, episcopilor si preotilor, iar nu mirenilor. Toti trebuie sa avem duhovnicii nostri si sa ne spovedim regulat, chiar si aceia carora li se pare ca nu au pacate. Asa ne invata Sfantul Apostol si evanghelist Ioan : " De vom zice ca pacat nu avem, ne inselam pe noi insine si adevarul nu este cu noi. De vom marturisi pacatele noastre, credincios si drept este Dumnezeu ca sa ne ierte noua pacatele noastre si sa ne curateasca pe noi de toata nedreptatea " (I Ioan 1, 8-9) . Iar Sfantul Simeon Tesaloniceanul arata, zicand : " Toti trebuie sa ne pocaim, si mireni si calugari si preti si arhierei. Toti sa ne pocaim (spovedim) , ca sa ne mantuim " (Tratat asupra tuturor dogmelor, cap. 251, Despre Taina Pocaintei) . Fara spovedanie, nimeni nu se poate mantui, deoarece " toti multe gresim " (Iacob 3, 2) . Tot omul este zamislit si nascut in pacate (Facere 8, 21; Psalm 50, 6; Matei 7, 1l; Romani 3, 11) . Sfanta Scriptura ne arata ca " pacatul aduce moarte " (Iacob 1, 15) si ca " nimic necurat nu va intra in Imparatia lui Dumnezeu " .

Deci sa tinem minte ca " pacatul este calcarea Legii lui Dumnezeu si este uraciune si necuratie inaintea

Lui " si ca mania Domnului vine asupra celor rai si pacatosi care mor nespovediti si fara pocainta. Pacatosii, prin spovedanie si pocainta, intorc mania cea dreapta a lui Dumnezeu si capata mantuirea sufletelor lor.

119. Duhovnicul poate opri de la lucrarea celor sfinte pe un cleric ? Ce trebuie sa faca duhovnicul in aceasta situatie ?

Cele mai mari pacate facute de clerici, adica lepadarea de credinta ortodoxa, uciderea, desfranarea, profanarea celor sfinte (ierosilia, sacrilegiul) etc., trebuie sa fie spovedite numai la arhierei, precum si alte pacate grele care nu le pricepe duhovnicul, facandu-se toate cu sfatul arhiereului, pentru ca lucrarea duhovniciei este mai ales a arhiereului. Duhovnicul nu poate opri de la savarsirea celor sfinte pe vreun diacon sau preot, pentru orice pacat, ci trebuie sa-l trimita la episcopul locului sau la Sfantul Sinod, dupa regula Bisericii noastre Ortodoxe.

120. Ce parere aveti despre acei clerici care dau prea des si fara cercetarea cuvenita Sfanta Impartasanie la credinciosi ?

Preotii care dau Sfanta Impartasanie credinciosilor fara cercetarea cuvenita si fara canonisire sunt datori sa citeasca cu atentie Povatuirile din Liturghier care privesc pregatirea sufleteasca si trupeasca a credinciosilor pentru Sfanta Impartasanie. Preotii sunt datori sa cunoasca bine Sfintele Canoane si practica Bisericii Ortodoxe, iar la nevoie sa consulte pe episcopul locului, pe care sunt datori sa-l asculte toata viata.. Preotii trebuie sa citeasca invatatura Sfantului Ioan Gura de Aur despre felul cum trebuie data Sfanta Impartasanie. Iata ce zice el in Cuvantul 55 din cartea sa Impartire de grau " Nu mica munca zace asupra voastra, preotlor, daca stiind la cineva vreo rautate ii vet ingadui sa se impaartaseasca de Masa aceasta. Sangele lui Hristos din mana voastra se va cere. Macar vreun voievod de-ar fi, macar eparih, macar cel incoronat cu coroana, daca cu nevrednicie se apropie (de cele sfinte) , opreste-l. Mai mare stapanire ai tu decat acela... ca decat cel indracit mai rau este cel ce a pacatuit si se apropie. Ca acela, pentru ca este indracit, nu se munceste; iar acestia cand se apropie cu nevrednicie, la munca vesnica se dau. Deci nu numai pe acestia sa-i oprim, ci in scurt pe toti care ii vom vedea ca se apropie cu nevredrnicie. Nici unul sa nu ia ca Iuda, ca sa nu patimeasca ca Iuda " . Si iarasi zice : " Nu da sabie in loc de hrana. Ci macar din nebunie de va veni acela sa se impartaseasca, opreste-l. Sa nu te temi. Teme-te de Dumnezeu nu de om. Iar daca tu nu indraznesti sa-l opresti, ada-l la mine. Nu voi ingadui sa se faca acestea. De suflet ma voi desparti mai inainte decat voi da Sange stapanesc cu nevrednicie. Si sangele meu tot il voi varsa, mai inainte decat voi da Sange asa de infricosat celui caruia nu i se cuvine. Iar daca mult iscodind cineva nu a stiut pe cel rau, nu este nici o vina " .

De aceea, duhovnicul trebuie sa fie cu mare grija la spovedanie, socotind bine pe cine trebuie sa opreasca si cui sa-i dea cele sfinte cu vrednicie. Daca cineva duce o viata imorala si cauta prin inselaciune sa primeasca Sfanta Impartasanie, va intra satana in el (Ioan 13, 27) , asemanandu-se lui Iuda. Daca cineva este pe patul de moarte si nu mai poate vorbi i se poate da Sfanta Impartasanie pe marturia celor din jurul sau, cum ca bolnavul este om credincios, ca s-a spovedit regulat si a dorit cele sfinte. Cel mai mare pacatos, daca pe patul de moarte se spovedeste, plangand amar, asemenea talharului de pe cruce, poate fi impartasit. Iar daca cineva nici pe patul de moarte nu vrea sa se impace cu aproapele, sau refuza cele sfinte, nu trebuie sa fie impartasit.

In ce priveste purtarea Sfintelor Taine de catre mireni, chiar cu voia preotului, iata ce spune Pravila Bisericeasca : " Preotul care va da Sfanta Taina a lui Dumnezeu (Impartasania) , citetului celui destoinic, sau omului simplu sa o poarte ei incoace si incolo pentru oarecare treburi, iar nu insusi preotul sa o poarte cu frica de Dumnezeu, unul ca acela sa se pocaiasca trei ani " (Pravila Bisericeasca de la Govora, 35) . Si iarasi : " Preotul care va impartasi pe orice om, fie mic, fie mare, tanar sau batran, pana ce nu va lua stire despre dansul de la duhovnicul lui de este destoinic sau nu, unul ca acesta sa se izgoneasca din preote, adica sa se pocaiasca cinci ani; iar daca din neglijenta va impartasi, chiar de-ar fi cocon mic, sapte ani sa aiba pocanie " (op. cit., 35) . " Nu este ingaduit a se tine Sfintele Taine, in casa, mai ales in familie, sau a le purta la sine si din indelungarea de vreme sa se neglijeze pastrarea lor, ci numai la biserica pe Sfanta Masa sa se pastreze cele sfinte; caci credinciosii cand trec pe langa biserica se inchina

lui Hristos. In vreme de nevoie, de persecutii, de foc, de cutremure sau cand se duc cele Sfinte la bolnavi acasa, poate preotul sa ia cu sine cele sfinte, dar si atunci cu mare cinste si grija, pe cat posibil mergand cu ele ca la vohodul cel mare, cu lumanarea aprinsa inainte, fara a cauta vreun castig lumesc " (Sfantul Simeon Tesaloniceanul, cap. 9) .

" Nu ce cuvine a liturghisi prin case particulare de catre episcopi sau preoti " (Laodiceea, 58) . Deoarece al VI-lea Sinod Ecumenic supune caterisirii pe preotii care slujesc si boteaza prin paraclise, care sunt in casele particulare, fara invoirea episcopului, si noi hotaram aceasta. Caci pe cand Sfanta Biserica Ortodoxa indrepteaza cuvantul adevarului si pastreaza adevarul si invata moralitatea vietuirii, apoi este urat si necuvios intru ascultare si anarhie (clericii) furisandu-se prin case, sa rupa buna randuiala si sa o umple de multa tulburare si sminteala. Pentru aceasta prezentul sinod, de acord cu Sinodul Ecumenic al VI-lea, canonul 31, a hotarat sa fie lepadati din cler cei ce liturghisesc prin paraclise, care sunt prin case, lepadarea din cler facandu-se de catre episcopul locului. Iar daca unii dintre acestia patrund in case si vor indrazni sa liturghiseasca fara voia episcopului, aceia sa se cateriseasca, iar mirenii care sunt partasi acestora sa se supuna afurisirii (Ibidem l, 2,12) .

121. Spun Sfintii Parinti ca cel mai greu se mantuiesc clericii, adica arhiereii, preotii si duhovnicii. Ce ne puteti spune in aceasta privinta ?

Sfintii si dumnezeiestii Parinti spun intr-adevar ca cu anevoie se vor mantui preotii, duhovnicii si toti pastorii de suflete. Datoriile pastorilor de suflete sunt multe si grele, fata de sine, fata de familie, fata de clericii care depind de ei si cu care colaboreaza in slujba Domnului, precum si fata de poporul incredintat lor spre a-l duce spre mantuire si multi pastori se lasa inselati de lacomie, care este radacina tuturor pacatelor (I Timotei 6, 10) , prin care smintesc pe credinciosi si nedreptatesc pe colaboratorii lor, preoti, diaconi, cantareti etc. Toate veniturile bisericii sunt o proprietate a lui Dumnezeu, iar preotul nu este decat un iconom al lor si este obligat sa le imparta cu dreptate la toti cei ce au nevoie si merita impartasirea din ele. Cel ce este nedrept fata de colaboratorii sai se pedepseste cu afurisirea din slujba sa si daca nu se indreapta se caterisește, " ca unul ce a ucis pe fratele sau " (Const. Apostolice, 9) .

Ce pot sa spun eu mai mult in aceasta privinta ? Fiecare preot duhovnic si pastor de suflete stie mai bine decat mine ce are de facut. Deci, sa-i ajute Dumnezeu sa-si indeplineasca datoriile fata de Hristos, fata de familie, fata de sine, fata de societatea in care traieste si mai ales fata de sufletele incredintate lui spre mantuire, spre a dobandi cat mai multi pentru imparatia lui Dumnezeu.

122. Ce trebuie sa faca pastorii de suflet pentru a dobandi Imparatia lui Dumnezeu ?

Trei sunt lucrurile de capetenie pentru mantuirea sufletelor noastre : credinta dreapta in Dumnezeu, faptele cele bune si smerenia. Adica, cand vom lucra cu poruncile lui Hristos sa zicem in inima noastra " ca slugi netrebnice suntem fiindca nu am facut decat ceea ce, eram datori sa facem, dupa cum ne invata Domnul " (Luca 17, 10) .

Convorbirea a cincea

Despre casatorie, datoriile sotilor si copiilor

123. Cum se cuvine sa se pregateasca tinerii pentru casatorie ?

Cea mai buna pregatire a tinerilor pentru viata si casatorie este cresterea lor " in frica si certarea Domnului " , precum ne invata pe noi vasul alegerii si gura lui Hristos, marele Apostol Pavel. Mai intai se cere tinerilor sa cunoasca pe scurt invatatura de credinta ortodoxa. Sa stie Crezul pe de rost si alte

rugaciuni de nevoie, sa aiba duhovnici buni, sa citeasca Sfanta Scriptura si mai ales Noul Testament, Catehismul Ortodox si alte carti de folos sufletesc. De asemenea, sunt datori sa traiasca in feciorie pana la cununia religioasa si sa se sileasca a lucra dupa putere toate faptele bune, mai ales rugaciunea, mergerea regulata la Biserica, postul, milostenia, viata curata, ascultarea de parinti si spovedania in cele patru posturi.

Iata cum se cuvine sa se pregateasca orice tanar pentru a pasi in viata si pentru casatorie. Sa ne gandim ca nunta este cea mai veche Taina a Bisericii, intemeiata de Dumnezeu inca din rai. Ea sta la temelia familiei, a lumii intregi. Taria familiei depinde si de respectarea principiilor morale ale Bisericii noastre. Tinerii trebuie pregatiti pentru viata de familie inca din copilarie. Preotul, nasul de botez si parintii au in viata tinerilor cel mai mare rol si raspundere.

124. Care sunt regulile canonice ale nuntii crestine ?

Regulile canonice pe care sunt datori a le implini tinerii la nunta crestina ortodoxa sunt unsprezece la numar si anume :

1. Cei doi tineri care vor sa se cunune unul cu altul, sa nu fie intre ei nici un fel de rudenie trupeasca sau duhovniceasca, adica din Sfantul Botez. Cununia intre rude este oprita cu desavarsire de Sfintele Canoane ale Bisericii Ortodoxe.
2. Parintii celor doi tineri trebuie sa se invoiasca si sa se uneasca la casatoria copiilor lor. Nuntile facute fara voia parintilor nu aduc bucurie copiilor si sunt canonisite de Sfantul Vasile cel Mare in canoanele 38, 40 si 42 ca si desfranarea, cu trei ani oprire de la Sfanta Impartasanie pana la impacarea celor doi tineri cu parintii lor.
3. Cei doi tineri trebuie sa se iubeasca si sa se invoiasca a se casatori unul cu altul; caci de se casatoresc fara voia lor, la indemnul parintilor sau pentru castiguri materiale, aceasta nunta nu poate dainui.
4. Logodirea celor doi tineri sa se faca cu preot, dupa randuiala Bisericii, cu cercetarea canonica cuvenita.
5. Tinerii logoditi sunt datori sa traiasca la parintii lor pana la cununia religioasa si sa-si pazeasca cu sfintenie fecioria, ca de vor gresi mai inainte sunt canonisiti de Biserica ca niste desfranati si opriti sapte ani de la Sfanta Impartasanie.
6. Mai inainte cu o saptamana sau doua de cununia religioasa cei doi tineri sunt datori sa se spovedeasca la duhovnicul lor din copilarie sau la preotul satului, cu post si rugaciuni si, daca au voie, sa se pregateasca pastru Sfanta Impartasanie.
7. Cununia religioasa se cuvine, dupa traditie, a se face dimineata, de obicei Duminica, mai inainte de inceperea Sfintei Liturghii, iar nasii mirilor sa fie crestini buni, capabili sa invete si sa povatuiasca pe calea cea buna pe finii lor.
8. Dupa slujba cununiei, cei doi tineri stau cu cununiile pe cap in mijlocul bisericii, inconjurati de credinciosi pana la sfarsitul slujbei, iar preotul da binecuvantare de Sfanta Liturghie si se roaga impreuna cu toti cei de fata pentru ajutorul celor incununati. Crezul si Tatal nostru este dator sa le zica mirele.
9. Cand preotul zice : " Cu frica de Dumnezeu, cu credinta si cu dragoste sa va apropiati " , atunci cei doi miri se apropie de Sfantul Potir si se impartasesc cu Trupul si Sangele lui Hristos, daca au voie de la duhovnicul lor.
10. Dupa terminarea Sfintei Liturghii cei doi miri sunt condusi la casa mirelui de nuntasi dupa vechea traditie ortodoxa, unde se aseaza la masa, mananca si se veselesc cu cucernicie si buna randuiala, intru slava lui Dumnezeu, precum se cuvine crestinilor.
11. Daca cei doi tineri s-au impartasit, se cuvine sa fie in curatenie pana in seara zilei urmatoare, pentru cinstea Sfintelor Taine.

Aceasta este regula canonica a celor ce se casatoresc, randuita de Sfintii Parinti ai Bisericii Ortodoxe, pe care cei mai multi crestini o calca in zilele noastre, spre a lor osanda (Dupa Hristoitia, Bunul Moral al crestinilor, cap. 26; pag. 67-69, de Sfantul Nicodim Aghioritul) . Cei ce implinesc aceste reguli crestine la casatorie, primesc binecuvantare de la Dumnezeu si duc viata linistita in familie si cu buna sporire in toate. Iar cei ce calca randuiala Bisericii la casatorie, duc viata cu multe ispite. Dupa randuiala Bisericii nu se fac cununii sambata seara, spre ziua Sfintei Duminici. Unii fac nunta cu scop de castig, spre a dobandi daruri si sume mari de bani, schimband Taina Nuntii randuita de Dumnezeu in rai, in prilej de

desfranare, de sminteala si de castig pierzator de suflete spre a lor osanda. Un alt mare pacat fac tinerii care se cununa numai de ochii lumii, nu pentru nastere de copii, ci spre placere trupeasca si fac cununie si petrecere in sfintele posturi, cand nuntile sunt oprite.

125. Care sunt gradele de rudenie opritoare de casatorie ?

Gradele de rudenie sau rudeniile sunt de patru feluri :

A.1. Rudeniile de sange (consangenitate) in linie dreapta, care se opresc de la casatorie la infinit. Consangenitatea in linie dreapta se imparte in doua :

a. In linie dreapta suitoare, adica, tata- bunic - strabunic etc.
b. In linie dreapta coboratoare, adica tata -fecior - nepot -stranepot etc.

2. Rudenii de sange in linie colaterala, care se opresc de la casatorie pane la al saptelea grad inclusiv. Fratii de o mama sunt de gradul II de rudenie; verii primari sunt de gradul IV de rudenie; verii al doilea sunt in gradul VI de rudenie si nu se pot casatori unii cu altii; verii al treilea sunt in gradul VIII de rudenie si acestia au voie sa se casatoreasca intre ei. Fratii si verii de tata vitreg sau mama vitrega, nu se pot casatori intre ei tot pana la gradul VIII inclusiv. In cazuri de nedumerire se cere sfatul si dezlegarea episcopului locului.

B. Rudenii prin incuscrire. Membrii a doua familii incuscrite nu se pot casatori pana la al cincilea grad, inclusiv. Membrii a trei familii incuscrite nu se pot casatori pana la al treilea grad, inclusiv, dupa sinodul patriarhal din Constantinopol, din anul 997.

C. Inrudire spirituala, din botez si cununie, intre nasi, fini si rudele lor. Casatoria cu rude spirituale este oprita pana la gradul al treilea inclusiv. Nu se pot casatori nasul cu fina, cu mama sau cu fiica finei. Nu se pot casatori finul cu fiica nasului si fiul nasului cu fiica finei.

D. Inrudirea prin adoptiune (infiere) se opreste de la casatorie pana la gradul al treilea, inclusiv. In toate cazurile cei doi tineri, dimpreuna cu parintii lor, sunt datori sa consulte pe preot si sa asculte intru totul de randuiala Bisericii fixata de Sfintii Parinti si pastrata cu atata sfintenie de inaintasii nostri.

126. In cazuri cu totul speciale, preotul poate singur sa ia hotarare si sa dea dezlegare de cununie celor inruditi ?

Pentru cazuri cu totul speciale, exceptionale, logodnicii trebuie indrumati sa consulte pe episcopul locului, care poate anula logodna, sau da cuvenita dezlegare de cununie si randuieste un anumit canon de pocaina. Cand cei doi tineri sunt rude apropiate, veri primari, frati primari, frati vitregi, cumnati, etc., nici episcopul nu are voie sa dezlege o asemenea nunta faradelege, pe care au oprit-o si au legat-o Sfintii Parinti. Iar " daca vreun preot savarseste o asemenea nunta; fara stirea episcopului, sa se caterisească " . De obicei, gradele de rudenie in casnicie, mai ales cele din incuscrire, cele spirituale si din infiere, nasc multe probleme preotilor si Bisericii si nu putini tineri se casatoresc fiind rude, fie din nestiinta, fie din lacomia de avere, fie din neascultare si necredinta, din care pricina au mult de suferit in viata.

127. Ce trebuie sa faca cei casatoriti anticanonic cu rude apropiate ?

Orice nunta ce se face cu rude trupesti sau sufletesti apropiate, Biserica lui Hristos n-o recunoste, ci o desparte si o canoniseste, dupa caz, cu oprire de la Sfanta Impartasanie si pocainta, de la 3 pana la 10 si uneori 15 ani, pentru ca se face amestecare de sange, se calca legea dumnezeiasca si se face sminteala in popor.

128. Cate casatorii ingaduie Biserica ?

Biserica Ortodoxa ingaduie cu pogoramant trei casatorii, insa in anumite conditii. Sfantul Vasile cel Mare, in canonul 87, spune despre a doua nunta : " Casatoria a doua este ingaduita de Biserica, numai celor ce au ramas vaduvi de tineri prin deces si n-au copii " . Iar Sfantul Apostol Pavel, sfatuieste la vaduvie in castitate, dar cine nu poate " mai poate sa se casatoreasca, decat sa arda " (I Corinteni 7, 39) . " Casatoria a doua nu se binecuvanteaza cu cununie, ci se canoniseste doi ani sa a nu se impartasi, iar a treia casatorie trei ani " , zice Sfantul Nichifor in canonul 2. Daca cei ce se casatoresc a doua oara sunt batrani, " unii ca aceia manie pe Dumnezeu, sa aiba pocanie trei ani si metanii cate 24 pe zi " ', zice Pravila Bisericeasca de la Govara, cap. 109. " Cel casatorit a doua oara nu mai poate fi hirotonit " (Apostolic 17; VI Ecumenic, 3; Sfantul Vasile, 12) . Slujba cununiei a doua se face simpla si fara fast, iar preotul nu are voie sa ia parte la masa lor (Neocezareea, 7) . Preotul, daca ramane vaduv, nu are voie sa se casatoreasca a doua oara. Daca totusi indrazneste la a doua casatorie, pierde preotia si nu mai are voie sa savarseasca nimic din cele ale preotiei (Sfantul Vasile, 6) .

Casatoria a treia se ingaduie de Biserica " numai de mare nevoie, acelora care nu au copii, pana ls varsta de 40 de ani " . Sfantul Vasile zice ca " la trigami sa se aplice afiurisire (oprim de la Sfanta Impartasanie) cinci ani, fara a-i opri cu totul de la Biserica. " (Canon 4) . " Nunta cea dintai este lege, a doua iertare, iar cea de-a treia este calcare de lege " , zice Indreptarea Legii de la Targoviste, cap. 205. Casatoria a patra este oprita cu desavarsire de Biserica. Cel vinovat este " afurisit si lipsit de toata slujba Bisericii " pana se desparte de acea persoana si se pocaieste opt ani.

" Daca o femeie sau barbat moare si sotul ramas se casatoreste, nu pacatuieste ... dar daca ramane vaduv (pana la moarte) isi agoniseste mai multa slava la Dumnezeu " (Pastorul lui Herma) . Iar Sfantul Iustin Martirul si Filosoful, in cartea sa Apologia, spune despre a doua casatorie : " Dupa Dascalul nostru, cei ce s-au casatorit a doua oara dupa legea omeneasca sunt pacatosi, precum si cei ce cauta la femeie spre a o pofti. Ca nu numai cel ce preacurveste cu fapta este preacurvar, ci si cel ce voieste a preacurvi, fiindca nu numai faptele ci si gandurile sunt vazute la Dumnezeu... " . Iar pe cei ce fac mai multe casatorii, Sfintii Parinti ii numesc poligami. Deci, dupa a doua nunta nu mai este nunta, ci poligamie. De aceea a zis Domnul samarinencei care pacatuise cu cinci barbati : " Pe care il ai, nu-ti este tie barbat " (Ioan 4, 18) . " Cei ce au trecut peste a doua nunta, nu merita sa fie numiti barbati si soti " , zice Sfantul Vasile cel Mare, in canonul 4. Tot el spune pentru a treia nunta : " Sfinti Parinti au trecut sub tacere nunta a treia (poligamia) si au socotit-o ca pe o pofta dobitoceasca si straina de vrednicia omului crestin. Noua ni se pare ca acest pacat este mai mare decat curvia... " (Canonul 80) .

129. Care este scopul evanghelic al nuntii crestine ?

Scopul principal al nuntii crestine, dupa porunca lui Dumnezeu (Facere 1, 28; 2, 18-24) si dupa invatatura Bisericii Ortodoxe, este unirea prin iubire a celor doi soti in numele Domnului pentru nasterea de copii, spre inmultirea neamului omenesc. Apoi, ajutorarea sotilor intre ei, pentru usurarea vietii; infranarea trupeasca si evitarea desfraului si a imoralitatii in lume. Toate aceste scopuri sa fie spre preamarirea lui Dumnezeu (Ivatatura de Credinta Crestina Ortodoxa, pag. 487; Dictionarul Teologic, Pr. I. Bria, 1981, pag. 95-96) .

130. Ce pacat savarsesc cei ce traiesc fara cununie religioasa si au copii ? Ce trebuie sa faca ei spre a se mantui ?

In afara de cerintele fizice, omul are in plus necesitati si datorii superioare, sufletesti, si deci are nevoie in casnicie si de binecuvantarea lui Dumnezeu, adica de cununia religioasa. Cei ce traiesc fara aceasta cununie nu li se pot primi darurile si pomelnicele la Sfantul Altar si nu pot fi nasi, nici la cununie, nici la botez. Ei nu se pot mantui decat daca se cununa la biserica facand si un canon de cativa ani oprire de la Sfintele Taine (Dupa pravila bisericeasca de Arhim. Nicodim Sachelarie) .

Sinodul I Ecumenic, in canonul 3 si VI Ecumenic, in canonul 5, opresc cu desavarsire pe clericii de orice grad sa aiba vreo femeie ingrijitoare la casele lor, " afara de mama, sora sau matusa, sau pe alte persoane

care nu pot fi banuite de legatuua de concubinaj " ... " Iar daca cineva ar calca cele hotarate de noi sa se caterisească. Aceasta sa respecte si cei casatoriti, avand grija de curatenia lor morala " . Vezi, deci, ce grija au avut Sfintii Parinti sa pastreze viata morala in Biserica lui Hristos si cu cata tarie au luptat impotriva smintelii si a cumplitului pacat al desfranarii !

131. Cum se cuvine sa se aleaga nasii la botez si la cununie si ce datorii au nasii fata de finii lor ?

Nasii trebuie sa se aleaga dintre cei mai buni si mai evlaviosi crestini, indiferent de starea lor sociala, pentru ca nasii sunt povatuitori duhovnicesti ai finilor lor si au mai mari indatoriri decat parintii cei trupesti. Nasii trebuie sa fie oameni cumpatati, morali, blanzi, de model in societate. Sa cunoasca bine credinta ortodoxa, Crezul, Catehismul ortodox, Sfanta Scriptura si sa mearga regulat la biserica. De aceea nu pot fi nasi la botez si la cununie crestinii de alta religie (catolici, protestanti, sectari etcˇ) , cei ce traiesc in concubinaj (necununati) , in desfranare, cei ce nu vor sa aiba si sa creasca copii, cei betivi, divortati si cu nume rau in societate. Nasii trebuie sa fie alesi cu multa grija si numai cu voia preotului paroh, in fata caruia sa se oblige ca vor purta grija sa invete pe finii lor frica lui Dumnezeu, sa-i supravegheze, sa-i cheme la biserica, la spovedanie, la savarsirea faptelor bune, sa-i cerceteze regulat la casele lor, sa-i mustre la nevoie, sa le dea carti crestinesti de citit, pentru ca nasii au mare raspundere, fiind garantii finilor lor inaintea lui Dumnezeu si a oamenilor.

Nasul se leaga cu finul si cu parintii lui " printr-o rudenie spirituala, care este mai mare decat cea dupa trup, deoarece el se numeste parinte duhovnicesc " dupa Canonul 53 al Sinodului VI Ecumenic. " Parintii trupesti, spune Dionisie Areopagitul, incredinteaza copilul unui crestin botezat care este un bun educator in cele dumnezeiesti, incat copilul va ramane pentru toata viata sub povatuirea lui, ca la un tata duhovnicesc si garant al vietii lui dupa Dumnezeu... " Nasul trebuie sa locuiasca cat mai aproape de finul sau pentru a-l supraveghea si ajuta la invatatura poruncilor lui Dumnezeu. Iata pe scurt, cum se aleg nasii de la botez, de la cununie si calugarie. Ei trebuie sa fie cei mai buni din cei mai buni, ca cei ce trebuie sa dea socoteala in fata lui Dumnezeu pentru fiii lor sufletesti. Putem spune ca multi nasi credinciosi isi mantuiesc sufletele prin finii lor, daca ii cresc in frica Domnului; dar mai multi se osandesc pentru lenevirea si nepasarea fata de fiii lor sufletesti. La randul lor si finii au datoria sa asculte pe nasii si garantii lor sufletesti, sa-i consulte in toate, sa primeasca sfaturile lor cele bune, sa se roage zilnic pentru nasii lor, pentru preotii care i-au botezat, cununat sau calugarit si sa le fie de model duhovnicesc in toata viata.

Nasii de calugarie se aleg de catre staret, dintre cei mai buni calugari sau duhovnici ai manastirii. Calugarii trebuie sa aiba nasi numai dintre calugari, iar mirenii numai dintre mireni. " Nu se cuvine, nici este lucru cinstit, nici primit ca un calugar sau o calugarita sa primeasca copii dupa Sfantul Botez (adica, sa fie nasi la botez) , sau sa tina cununii la nunta. Iar de va indrazni sa faca acest lucru fara de cale, de rusine si faradelege, sa se canoniseasca cum va parea arhiereului. Iar de va face aceasta a doua oara, sa se izgoneasca din Biserica lui Hristos, ca un calcator al dumnezeiestilor pravile (Pravila lui Matei Basarab, cap. 135) .

132. In ce conditii Biserica Ortodoxa aproba divortul ?

Dupa invatatura data noua de Dumnezeu, casatoria este indisolubila, adica una singura pe toata viata : " Ceea ce Dumnezeu a unit, omul sa nu desparta " (Matei 19, 6) . Numai moartea desparte in chip firesc pe cei doi soti. Totusi, sunt cateva exceptii ingaduite de Biserica, care duc la despartirea sotilor intre ei prin divort. Iar divortul este desfacerea casatoriei pe care o provoaca sotii intre ei, pentru care Biserica nu le poate da nici o binecuvantare sau hotarare juridica oficiala. De aceea, nici nu se prevede vreo slujba bisericeasca la divort. Adevarata legiuitate a nuntii consta numai in casatoria intaia. Desfacerea ei legala o face numai moartea unuia dintre soti, sau pe plan mai inalt, moartea ambilor soti, caci dupa moarte " sunt ca ingerii, necasatoriti " (Matei 22, 30) .

Cu toate acestea, conducerea bisericeasca, tinand seama de scopul moral al casatoriei, inca din vremea apostolilor a dat ingaduinta vaduvei ramasa prin deces de a se recasatori. Deci ca o iconomisire dintre cele doua altemative : a vaduvei prea superioare, in deplina stapanire de sine (Luca 2, 36-37) si a

desfraului prea pacatos, i s-a indicat calea de mijloc a casatoriei celei de a doua (I Corinteni 7, 8-9; I Timotei 5, 3, 6, 14) , cum spune asa de clar Arhimandritul Nicodim Sachelarie, in lucrarea sa monumentala Prsvila Bisericeasca.

133. Care sunt cauzele canonice ale divortului ?

Motivele canonice de divort sunt :

I.a. Adulterul (preacurvia) , adica violarea credintei conjugale de catre sot sau sotie. Acest motiv de divort se bazeaza pe Sfanta Evanghelie, adica pe dreptul divin (Matei 19, 9) .
b. Pe langa adulter, sotul poate sa divorteze cand i se pun curse care pericliteaza viata, indreptate contra existentei casatoriei, de catre un sot impotriva celuilalt, cum ar fi refuzul sotului sau sotiei de a naste copii. In acest caz partea nevinovata are drept sa solicite divortul.
c. Iarasi, sotul poate divorta cand sotia se face vinovata de avort intentionat si prin aceasta impiedica scopul casatoriei.
d. Cand femeia sau barbatul participa fara voia celuilalt la ospete si petreceri necuviincioase.
e. Pentru sotie exista motiv de a cere divort cand barbatul sau o acuza public pe nedrept de adulter cand sotul ei greseste in public sau in ascuns, in casa sau in alta parte cu o alta femeie.

II. Al doilea motiv principal de divort, dupa adulter, este caderea unui sot din dreapta credinta - apostazie, necredinta, secta etc. (I Corinteni 7, 15) .

III. Cand unul din soti sau amandoi intra in monahism, " ca o moarte superioara, fata de lumea pusa in slujba pacatului " (Sinodul VI Ecumcnic, canonul 12 si 48) . Insa " cel ce-si lasa (prin divort neingaduit) sotia sa legitima si ia pe alta, trebuie sa fie canonisit ca un preacurvar, dupa porunca Domnului (Matei 19, 9) , adica sa fie oprit pana la 15 ani de la Sfanta Impartasanie " , dupa Sfantul Vasile cel Mare.

134. Cand se considera incheiat divortul canonic ? Adica in ce moment cei doi soti sunt liberi sa se casatoreasca, din punct de vedere canonic ?

Divortul canonic se considera incheiat cand intre soti au urmat motivele de divort aratate mai sus (adica : adulterul, lepadarea de credinta, intrarea in monahism etc) . Trebuie, insa, pe langa motivele canonice aratate mai sus, sa se tina seama si de motivele de divort hotarate de legislatia civila.

135. Care sunt efectele divortului canonic ?

Efectele de drept ale divortului canonic se refera pe de o parte la sotii divortati, iar pe de alta parte la copiii nascuti din casatorie. Divortul canonic desface in orice privinta legatura conjugala si pune pe soti in acel raport in care se gaseau inainte de casatorie (dupa Dreptul bisericesc oriental de episcopul Nicodim Milas, cap. 202) .

136. Ce ne invata Sfintii Parinti despre nasterea de copii ?

Sfanta si dumnezeiasca Scriptura, precum si Sfintii Parinti, arata ca copiii sunt un dar al lui Dumnezeu (Geneza 20, 17-18; 25, 21; 29, 33; 30, 6, 17, 22; 33, 5; 48, 8-9; Luca 1, 7) . Iar nasterea de copii este o binecuvantare si randuiala dumnezeiasca data de Dumnezeu omului inca din rai, prin porunca : " cresteti si va inmultiti si umpleti pamantul... " (Facere 1, 28) . Prin nasterea de copii se innoieste neamul omenesc si se mentine viata pe pamant. Asadar, nasterea de copii este cea mai mare datorie a celor doi soti care se unesc prin casatorie. Nasterea de copii formeaza cea mai mare bucurie si adevarata temelie a familiei; ea consolideaza si desavarseste casnicia si este izvor de sanatate. Fara implinirea acestei datorii Taina Nuntii se desfiinteaza. Pentru, aceea Dumnezeu binecuvanteaza pe primul om, Adam si ii face femeie, pe Eva, ca sa nasca copii.

Dupa izgonirea lui Adam din rai, nasterea de copii devine, pe langa binecuvantare, si canon de ispasire a pacatelor parintilor. Nasterea de copii ajuta mult la mantuirea parintilor, cum spune Sfantul Pavel, ca

femeia " se va mantui prin nastere de fii " (I Timotei 2, 15) . In Vechiul Testament, cei ce nu aveau copii erau socotiti lepadati de la fata lui Dumnezeu. De aceea se rugau ziua si noaptea sa le daruiasca Domnul copii. La fel glasuiesc si toti Sfintii Parinti. Ei se rugau pentru cei ce nu aveauu copii sau nu puteau naste, sa le dea Dumnezeu copii buni si sanatosi, iar pe cei bolnavi ii vindecau cu rugaciunile lor. Pe cei care nu voiau sa aibacopii ii sfatuiau, cum spune si Sfantul Pavel, ca mai bine sa nu se casatoreasca sau sa traiasca in infranare (curatenie) , cu invoirea ambilor soti, decat sa-si ucida copiii.

Mantuitorul aseamana pe cei ce se casatoresc numai pentru pacat, sau de ochii lumii, sau pentru avere, cu smochinul blestemat care nu voia sa aduca nici o roada pe pamant. Pentru ca nasterea de copii nu este numai o datorie sociala, fireasca, ci este mai intai o porunca dumnezeiasca, care contribuie foarte mult la mantuirea parintilor. Sotii care nu vor sa nasca copii, care avorteaza sau practica pacatul pazei, sunt certati de Dumnezeu cu boli de tot felul, cu necazuri in viata, cu grea mustrare de constiinta, iar dincolo cu osanda vesnica.

137. Ce trebuie sa faca (sotii) ca sa aiba copii buni si sanatosi ?

Parintii, daca doresc sa aiba copii buni, intelepti si sanatosi, trebuie ca ei sa fie mai intai buni, credinciosi, ascultatori de Biserica si plini de frica lui Dumnezeu. Caci copiii sunt de fapt " copii " ale parintilor lor. Ce vad si ce aud in casa de la parinti aceea fac. Educatia copiilor incepe chiar din ziua nuntii parintilor, adica din clipa zamislirii. Pentru a avea copii intelepti si credinciosi, parintii trebuie sa se roage mult, sa mearga regulat la biserica, sa posteasca sfintele posturi, sa se spovedeasca adesea, sa tina curatenie in zilele randuite, sa faca milostenie, sa fie blanzi, smeriti si plini de dumnezeiasca dragoste pentru toti. Sotii sunt datori sa se infraneze in sarbatori si in posturi si sa nu faca nici un fel de mestesug diavolesc spre a nu avea copii. Cel mai greu pacat al celor casatoriti este avortul, adica uciderea de copii. Copiii zamisliti in zile de sarbatori, si in posturi si in stare de betie sau dupa avorturi, de obicei, se nasc bolnavi, sunt debili si uneori chiar infirmi. La fel si cei ceß practica paza, nu se pot impartasi doi ani cu Sfintele Taine si uneori se imbolnavesc de nervi, ca o pedeapsa a dreptului Judecator. Dupa nastere, parintii sunt datori sa se ocupe mai mult decat orice de educarea si buna crestere a copiilor. Mai intai sa caute nasi credinciosi copiilor lor. Apoi sa-si duca regulat copiii la biserica, sa-i impartaseasca cu Sfintele Taine in fiecare luna, sa-i invete de mici rugaciuni si lucruri bune, sa nu-i smineasca cu cuvintele si faptele lor, caci sminteala pe care o fac parintii copiilor lor este un pacat greu in fata lui Dumnezeu, cu urmari cumplite in viata copiilor. Cei mai multi copii ajung rai in viata, datorita pacatelor pe care le-au deprins de la parintii lor din copilarie. De asemenea, copiii trebuie sa fie invatati, atat de parinti si nasi, cat mai ales de preotul satului, frica de Dumnezeu, dreapta credinta, omenia, mila, smerenia, ascultarea si cunostinta Sfintei Scripturi. Trebuie sa fie deprinsi de mici cu postul, cu rugaciunea regulata, cu spovedania, cu mila fata de cei lipsti si respect fata de cei lipsiti si respect fata de toti oamenii. Rugaciunea, citirea cartilor bune, ascultarea si respectul fata de parinti, frica de Dumnezeu si exemplul personal dat de tata si de mama sunt cele mai sigure cai si mijloace de educare si crestere crestineasca a copiilor.

138. Care sunt principalele datorii ale parintilor fata de copii, dupa Sfanta Scriptura ?

Prima datorie a parintilor fata de copii este aceea de a-i iubi (Tit 2, 4) . Copiii trebuie sa fie nascuti din dragoste si din dorinta ambilor soti, iar nu din placere, din pacat sau din intamplare. A doua datorie a parintilor fata de copii este de a-i invata legea dumnezeiasca (Deuteronom 4, 9-10; 6, 7; 20, 25; Psalm 77, 5-7; Pilde 22, 6; Efeseni 6, 4 etc.) . Parintii au datoria de a-i invata pe copii dreapta credinta si frica de Dumnezeu (Facere 18, 19; Psalm 33, 11; Pilde 1, 7) . Au datoria de a le povesti copiilor lucrurile cele minunate ale lui Dumnezeu din sfintele carti (Iesire 13, 14-15; Isus Navi 4, 6; Psalm 43, 1) . Parintii mai au datoria de a-i invata pe copii ascultarea si supunerea (Pilde 4, 3-4; I Timotei 3, 4) ; au datoria de a-i binecuvanta (Facere 48, 15-16; Evrei 11, 20) ; de a compatimi pe copiii lor (Psalm 102, 11-13) ; de a-i indemna si mangaia (I Tesaloniceni 2, 11) ; de a-i conduce bine (I Timotei 3, 4, 12) ; de a-i mustra pe copii (I Regi 2, 23-24) ; de a-i indrepta si pedepsi la nevoie (Deuteronom 8, 5; Pilde 3, 12; 13, 24; 19, 18; 22, 15; 23,13-14; Evrei 12, 7, 9-10) ; de a nu-i intarata si mania (Efeseni 6, 4; Coloseni 3, 21) ; de a le indeplini trebuintele cele de nevoie (Pilde 13, 22; Matei 7, 9-11; Luca 11, 11-13; II Corinteni 12, 14; I Timotei 5, 8) . Parintii au datoria de a se ruga pentru copiii lor, pentru intelepciunea, pentru

cresterea lor duhovniceasca si pentru mantuirea lor (Facere 17, 18; 4 Regi 29, 19) . Au datoria sa-i ajute in vreme de ispite (Iov 1, 5) si in caz de boala (II Regi 12, 16) ; sa fie pilda buna fiilor lor (IV Regi 14, 13;15, 3) si sa-i invete pe copii din tinerete (Pilde 22, 6) toate faptele bune si dragostea crestina dupa Sfanta Evanghelie. Apoi sa-i incredinteze unor duhovnici buni.

139. Care sunt datoriile copiilor fata de parintii lor, dupa invatatura Sfintei Scripturi ?

Principalele datorii ale copiilor sunt : Sa pazeasca legea lui Dumnezeu (Deuteronom 30, 2; Pilde 28, 7) ; sa se teama de Dumnezeu (Deuteronom 31, 12-13; Psalm 33, 11) ; sa se teama de parinti si sa-i cinsteasca (Exod 20, 12; Levitic 19, 3; Deuteronom 5, 16; Matei 15, 4; 19, 19; Marcu 7, 10; 10, 19; Luca 18, 20; Efeseni 6, 2 etc.) ; sa se supuna parintilor (Psalm 6, 20-21; 7, 1-3; Efeseni 6, 1; Coloseni 3, 20) ; sa asculte invatatura parintilor (Proverbe 1, 8; 3, 4; 4, 1; 20, 21; 5, 1-2; 6, 20-21 etc) ; sa ingrijeasca pe parintii lor (Facere 45, 9-12; 47, 11-13; I Regi 22, 3-4; I Timotei 5, 4, etc.) ; sa cinsteasca pe batrani (Levitic 19, 32; Pilde 23, 22; I Petru 5, 5) . " Copiii ascultatori veselesc inima parintilor (Pilde 10, 1-15, 20; 23, 15, 24-25; 27; 11 etc.) ; copiii ascultatori vor fi binecuvantati (Exod 20, 12; Deuteronom 5, 16; Ieremia 35, 18-19; Pilde 3, 1-4; Efeseni 6, 1-2 etc.) .

Copiii rai, dimpotriva, nu asculta de parintii lor (Romani 1, 30; 2 Timotei 3, 2) ; dispretuiesc pe parintii lor (Pilde 15, 5, 20; Iezechiel 2, 27) ; injura pe parintii lor (Pilde 30, 11) ; sunt pedepsiti de Dumnezeu pentru parintii lor (Pilde 19, 13) ; pricinuiesc intristare parintilor lor (Pilde 10, 1; 17, 21-25) ; prada pe tata, alunga pe mama (Pilde 19, 26) ; nu cinstesc pe batrani (Isaia 3, 5) . Sfanta Scriptura vorbeste de amenintari, anateme si pedepse date de Dumnezeu copiilor care dispreltuiesc pe parintii lor (Deuteronom 27, 16; Iezechiel 22, 7, 15) . Aceleasi pedepse vin si asupra copiilor care nu se supun parintilor (Deuteronom 21, 18-21) ; asupra copiilor care rad de parintii lor (Pilde 30, 17) ; asupra copiilor care blestema pe parinti (Iesire 21, 17; Levitic 20, 9; Pilde 20, 20; Matei 15, 4; Marcu 7, 10) ; asupra copiilor care bat pe parinti lor (Iesire 21, 15) ; asupra copiilor care rad si dispretuiesc pe batrani (IV Regi 2, 23-24) si asupra copiilor betivi si iubitori de placeri (Deuteronom 21, 20-21) . Despre toate acestea se vorbeste pe larg in Pravila Bisericeasca a Arhim. Nicodim Sachelarie, deja citata.

140. Ce ne invata Sfintii Parinti despre Suflet ? Care este originea sufletului si cand se uneste cu trupul ?

Iata ce ne invata Biserica Ortodoxa : " Plantele si animalele au duh de viata biologica " , necesara viietii lor firesti, care nu depaseste trebuintele corpului lor, fiind una cu el, caci la creatie Domnul numai " a zis si s-au facut " , asa cum sunt ele astazi. Omul, insa, a fost creat trupeste cu o pregatire speciala (Facere 1, 26-30) si i s-a creat un suflet viu (Facere 2, 7) , adica nemuritor, avand insusiri speciale, dupa chipul lui Dumnezeu, nu dupa infatisare, ci dupa nemurire, ca cel ce avea sa se perfectioneze prin exercitiul vietii morale libere, care lucreaza intru asemanarea cu Dumnezeu, prin respectarea legilor Domnului, intru stapanirea de sine si conducerea fapturii supuse Lui, ca un reprezentant al lui Dumnezeu fata de cele pamantesti si ca un delegat al lumii materiale fata de Facatorul prin viata sa pamanteasca si trupeasca, in care sintetizeaza cele materiale ale pamantului. Deci el era si este un microcosmos adica o lume mica (Dupa Dogmatica Sfantului Ioan Damaschin) .

Exista trei teorii despre suflet :

1. preexistentialismului, condamnat de Biserica.
2. traducianismului animal, adica teoria prin care se arata ca sufletul se transmite in clipa zamislirii de la parinti la fii, ca si la animale, dupa regulile puse odata de Creator. Nici aceasta teorie nu este aprobata de Biserica.
3. creationismului, pe care o invata Biserica. Adica sufletul fiecarui om este creat de Dumnezeu in clipa zamislirii. Alte explicatii de amanunt nu s-au dat. Se pare ca aceasta invatatura, in care sa intre si aspectele vietii de ereditare trupeasca si sufleteasca, ar putea fi expusa astfel : sufletul fiecarui om este creat de Dumnezeu, nu din nimicul absolut, ca sufletul lui Adam, ci din realitatea parintilor nascatori, asemenea cu Eva si Adam. Asa se explica mai bine paternitatea dumnezeiasca a proprietatii ei creationale, precum si a colaborarii parintilor pamantesti binecuvantati in viata si in urmasii lor (Dupa Pravila

Bisericeasca de Arhim. Nicodim Sachelarie, ms) .

" Cand stapaneste in noi ratiunea (sufletul) , aceasta chinuieste in mod necesar trupul care slujeste ca instrument in vederea virtutii " , spune Sfantul Maxim Marturisitorul (Filocalia, vol. III, pag. 309) .

" Trupul este al sufletului, iar nu sufletul al trupului, caci cel mai mic este al celui mai mare, iar nu cel mai mare al celui mai mic. Deci, fiindca pentru greselile cele dintai a rasarit legea pacatului, care este placerea simturilor, pentru aceasta s-a hotarat moartea trupului prin osteneli si dureri, randuita spre desfiintarea legii pacatului. Cel ce stie ca moartea s-a ivit din pricina pacatului, spre desfiintare lui, se bucura pururea in sufletul sau cand vede cum este desfiintata legea pacatului din trupul sau, prin felurite osteneli si dureri ca sa primeasca fericita viata viitoare in duh; caci stim ca nu poate ajunge la aceea daca nu este golita mai inainte din trup ca dintr-un vas, inca in aceasta viata, legea pacatului, sustinuta prin afectiunea vointei fata de el " (Filocalia, vol. III, pag. 309) .

Biserica invata ca omul este alcatuit din trup si din suflet (dihotomism) , iar nu din trup, duh si suflet (trihonomism) , cum s-ar crede in aparenta (I Tesaloniceni 5, 23; I Corinteni 15, 45; Evrei 4, 12) . " In constitutia sa trupeasca, spune arhimandritul Nicodim si duh de viata biologica, suflet senzitiv, dar acestea nu sunt decat o cantitate materiala identificata cu trupul omenesc, unde locuieste sufletul, care este a doua cantitate de sine statatoare (Matei 10, 28; Luca 12, 4-6; Marcu 14, 34) . Armonia dintre suflet si Dumnezeu o garanteaza armonia dintre trup si suflet si, pe temeiul acestei armonii, se desfasoara armonia dintre om si animale, plante si intreaga natura. In conditiile de azi ale pacatului proportia de armonie fiind faramitata, ea se realizeaza partial pe intreaga stare a existentei de la nesimtitoarea piatra si pana la varful scarii Iacov-Dumnezeu " (Facere 28, 10-22; Romani 3, 20-24; Romani 5, 12-21) .

141. In ce consta chipul si asemanarea lui Dumnezeu din om si in ce parte anume sunt asezate ?

Sufletul este chipul lui Dumnezeu in om, intrucat are intreita putere, dar o singura fire. Puterile sufletului omenesc sunt acestea trei : simtirea, ratiunea si vointa. Cu simtirea omul se aseamana lui Dumnezeu-Tatal; cu ratiunea se aseamana Fiului, iar cu vointa se aseamana Duhului Sfant. Si precum in Sfanta Treime, macar ca trei sunt fetele, insa nu sunt trei, ci un singur Dumnezeu, asa si sufletul omenesc, macar ca trei sunt puterile lui sufletesti, insa nu sunt trei suflete, ci un suflet. Deosebirea intre chipul si asemanarea lui Dumnezeu din sufletul omenesc, dupa Sfintii Vasile cel Mare (Exaimeron, Cuvantul 10) , Ioan Gura de Aur, Fericitul Ieronim si altii consta in aceasta, ca chipul lui Dumnezeu se primeste de catre suflet in vremea zidirii sale, iar asemanarea lui Dumnezeu din suflet se savarseste la Botez.

Deci, chipul lui Dumnezeu este ratiune, in vointa si simtire, iar asemanarea lui Dumnezeu este in silinta omului spre desavarsire prin lucrarea faptelor bune si impreuna lucrarea harului dumnezeiesc. Despre aceasta iata ce spune Sfantul Vasile cel Mare : " Sa facem om, zice Dumnezeu, dupa chipul si asemanarea Noastra. Pe una, adica chipul, prin zidirea lui Dumnezeu o avem; iar pe alta, asemanarea, prin bunavointa noastra o indreptam " . Iar Sfantul Dimitrie al Rostovului zice : " Mie mi-a lasat Dumnezeu ca sa fiu dupa asemanarea dumnezeiasca. Astfel, dupa chip sunt cuvantator, iar dupa asemanare sunt crestin... Deci sa stim cum ca chipul lui Dumnezeu este si in sufletul omului necredincios, iar asemanarea numai in crestinul cel imbunatatit. Si cand ar gresi de moarte crestinul, atunci numai de asemanarea lui Dumnezeu se lipseste, iar nu si de chip. Si macar si in munca vesnica de s-ar osandi omul, chipul lui Dumnezeu este acelasi intr-insul in veci, iar asemanarea a fi nu poate " (Cuvant al Sfantului Dimitrie al Rostovolui, in Hronograf, ed. Manastirea Neamt, 1987) .

142. De ce avortul este considerat ucidere si este combatut cu atata tarie de Sfanta Biserica ?

Prin avort se intelege uciderea pruncilor in pantece prin tot felul de mijloace. Deoarece fatul are suflet viu, creat de Dumnezeu chiar din clipa zamislirii, pentru aceea avortul este combatut de Biserica si de Sfintii Parinti cu atata tarie, pentru ca se ucide viata, se pierde sufletul, atat al celui ucis, cat si al celui care savarseste uciderea si calca porunca lui Dumnezeu, care zice : " Cresteti si va inmultiti " (Facere 1, 28) . Se calca si porunca a V-a din Decalog, care zice : " Sa nu ucizi " (Iesire 20, 13) . Prin avort se ameninta viata de pe pamant, se calca porunca creatiei data de Dumnezeu in rai, se atenteaza la viata celor

mai nevinovate fiinte omenesti, care sunt copiii; se destrama familia, se imbolnaveste societatea intrega si se aduc peste cei vinovati cumplite pedepse dumnezeiesti, atat in viata, cat si dupa moarte. Apoi, sufletele copiilor avortati, nefiind botezate, nu pot intra in imparatia lui Dumnezeu, ci asteapta ziua cea infricosatoare a judecatii, cand singuri vor acuza pe parintii care i-au ucis in fata Dreptului Judecator Iisus Hristos.

Iata pentru ce avortul este crima, adica ucidere de om si trebuie combatut cu toata taria de Biserica si de pastorii ei.

143. Ce canon randuiesc Sfintii Parinti pentru femeile care fac avort sau indeamna si ajuta pe altele sa faca acest cumplit pacat ?

Femeile care isi avorteaza copiii, indiferent prin ce mijloace, se numesc ucigase de copii, iar nu mame, si primesc pedepse grele inca din viata aceasta. Iata ce spun si canoanele Sfintilor Parinti in legatura cu pacatul uciderii de prunci : " Despre femeile care pacatuiesc si-si omoara fatul in pantece, fortandu-se sa faca ucideri, sa se opreasca, dupa hotararea data mai inainte, ca sa se impartaseasca la iesirea din viata. Dar procedand cu iubire de oameni, dupa cum am aflat, hotaram ca sa fie oprite vreme de zece ani dupa treptele canonisirilor hotarate " (Ancira, 21) . " Femeile care dau buruieni otravitoare si pierzatoare, precum si cele ce primesc otravurile omoratoare de prunci, sa se supuna canonului de 20 de ani al ucigasului " (VI Ecumenic, 91; Sfantul Vasile cel Mare, 56) . " Femeia care bea ierburi ca sa-si piarda rodul trupului si sa nu nasca coconi, aceea sa aiba pocanie cinci ani matanii cate trei sute pe zi. Iar de va face si barbatul asa, mai rau este. Nici Biserica sa nu-i primeasca prescura lui, nici prinosul lui de nu se va pocai " (Pravila Bisericeasca, Govora, 20) . " Femeia de va zamisli si va bea ceva ca sa se lepede inceperea dintr-insa sa se pocaiasca opt ani si matanii 367 zilnic; iar de i se va intampla ei a muri sa nu se ingroape in cimitir " (Ibidem, 115; indreptarea Legii cap. 364) . " Femeia care a pierdut pruncul fara voie, un an se canoniseste " (Sfantul Ioan Postnicul, cap. 22) . " Femeia care a nascut pe cale si nu a purtat grija de prunc, sa fie supusa vinovatiei ucigasului " (Sfantul Vasile, 33) .

144. Unde se afla sufletele copiilor avortati si care va fi soarta lor la judecata de apoi ?

Copiii care mor nebotezati, din motive independente de vointa parintilor sau a preotilor, se pot considera partasi la botezul dorintei, ca si dreptii Vechiului Testament, sau prin analogie cu vindecarile facute de Iisus Hristos la rugaciunile parintilor sau ale prietenilor. Caci Dumnezeu nu pedepseste pe cel nevinovat, ci dimpotriva, caci El a creat pe om spre fericire. Totusi, parintii copiilor se vor spovedi si li se va randui canon potrivit cu grija sau nepasarea lor. Adica sa boteze sau sa creasca un copil sarac, sa viziteze un loc sfant, sa faca milostenie, sa fara metanii, sa tina post etc. Iata ce spune Sfantul Chiril al Ierusalimului in Cateheza a III-a, cap. 10 : " Daca cineva nu primeste botezul, nu se mantuieste, afara numai de mucenici care primesc imparata si fara de apa (botez) . Mantuitorul, cand a mantuit lumea prin Cruce si cand I s-a impuns coasta, a slobozit sange si apa, ca sa se boteze cu sangele Lui cei care se boteaza in timpul persecutiilor. Mantuitorul numeste mucenicia botez, caci zice : " Puteti sa beti paharul pe care il beau Eu si sa va botezati cu botezul cu care Eu ma botez ? " (Marcu 10, 38) . " Mucenicii si-au facut marturisirea de credinta, facandu-se priveliste lumii, ingerilor si oamenilor " (I Corinteni 4, 14) . Sinodul VI Ecumenic in canonul 83, spune : " Cei morti nu pot fi botezati, dupa cum nu pot fi nici impartasiti " . Deci copiii avortati, nascuti fara de vreme, pierduti fara voie, sau care mor indata dupa nastere, fara a primi botezul, nu pot fi botezati nicidecum dupa moarte, pentru ca nu mai sunt vii. Nu pot fi pomeniti nici la biserica, pentru ca nu sunt botezati si nu au nume. Ei nu sunt membrii Bisericii lui Hristos. Pentru cei ucisi de parinti cu voia lor, intreaga raspundere ramane asupra parintilor. In Pravila Bisericeasca a Arhimandritului Nicodim Sachelarie, cap. 178, citim urmatoarele despre acest lucru : " Pentru copiii avortati si care mor nebotezati nu se afla nicaieri invatatura, nici in Sfanta Scriptura, nici la Sfintii Parinti, fiindca viata oamenilor, atat a celor maturi, cat si a celor necrestini, este in mana Facatorului lor, care nu poate fi obligat sa descopere toata iconomia providentei Sale muritorilor, nici sa cunoasca ceea ce nu le este de folos. Chemarea glasului Sau rasuna mereu in lume si cei ce aud au datoria sa raspunda, numai in masura de ei inteleasa si pentru ei data. De buna seama ca Dumnezeu nu pedepseste pe cei ce nu cunosc legile si mai ales pe copiii nebotezati. Ba, dimpotriva. El a creat pe om spre fericire si, deci, copiii care n-au putut folosi libera lor vointa si putere in virtutea scopului pentru care omul a fost creat, El ii ferˇiceste

pentru existenta lor, asa cum si ei Il lauda pentru aceeasi existenta nevinovatasi frumoasa creatiune naturala. Astfel, ei sunt randuiti la fericirea naturala a existentei, dar nu la cea a rasplatirii dupa merite, intrucat nu au fapte virtuoase " .

" Fericirea naturala o da Dumnezeu direct si necesar, fara a mai fi nevoie de efortul omului, nici nu mai este nevoie de a se vorbi de ea intre oameni. Ci, revelata divina ne arata numai pe acea fericirie la care si omul contribuie " (II Corinteni 12, 4; Apocalipsa 21, 22) . Pravila lui Matei Basarab, in capitolul 153, spune despre copiii nebotezati : " Iar cati coconi ai crestinilor mor nebotezati, asijderea si ai paganilor, aceia nu merg nici in imparatia cerurilor, nici in munca, ci numai la un loc luminos. Iar cand se boteaza se deschid cerurile pe care le incuiase Adam pentru neascultare si au fost tot inchise pana cand a venit Domnul nostru Iisus Hristos si a dat darul Sfantului Botez in lume " (Ibidem, 154) .

145. Cum se poate combate acest cumplit pacat al uciderii de fii, care bantuie astazi in toata lumea?

Cred ca aceasta datorie de a invata pe oameni sa nu-si ucida copiii este mai mult a preotilor si a pastorilor de suflete. Ei trebuie sa arate credinciosilor, cu dovezi din Sfanta Scriptura, din invataturile Sfintilor Parinti si din dumnezeiestile Canoane, cat de greu este pacatul uciderii si cat de mare pedeapsa primeste ucigasul de la Dumnezeu. Adam si Eva, dupa ce au fost scosi din raiul pamantesc pentru pacatul neascultarii de Dumnezeu, s-au insotit si nascand Eva pe primul copil, anume Cain, a zis Adam : " Am dobandit om prin ajutorul lui Dumnezeu " (Facere 4, 1) . Deci, nasterea de prunci, de orice sex, se face " prin ajutorul lui Dumnezeu " , fie ca este bun crestin, fie ca este pagan, si fiecare nou nascut are in sine, afara de trupul pamantesc si scanteia dumnezeirii, adica sufletul nemuritor. Caci spune Sfanta Scriptura " Domnul Dumnezeu a facut pe om din tarana pamantului si a suflat in fata lui suflare de viata si s-a facut omul suflet viu " (Facere 2, 7) . Suflet viu, adica nemuritor. Astfel, la zamislirea fiecarui prunc in pantecele maicii sale, Dumnezeu pune inca de la inceput suflet nemuritor in fiecare om. De aceea si proorocul David, insuflat de Duhul Sfant, zice : " Ca Tu ai zidit rarunchii mei, sprijinitu-m-ai din pantecele maicii mele... Minunate-s lucrurile Tale, Doamne si sufletul meu le cunoaste foarte... " (Psalm 138, 13-16) . Sufletul pruncului se zamisleste in pantecele maicii sale numai prin lucrarea Domnului si chiar si zilele lui ii sunt socotite de Dumnezeu cat sa traiasca pe pamant, inca inainte de a se zamisli.

Deci, sa inteleaga femeile care isi ucid copiii ca sunt ucigase ale zidirii lui Dumnezeu si vinovate de gheena focului. Caci daca numai a uri pe cineva se socoteste ucidere de oameni, dupa cuvantul lui Hristos care zice : " cel ce uraste pe fratele sau, ucigas de oameni este " (I Ioan 3, 15) - si " orice ucigas de oameni nu are viata vesnica " - oare ce urgie a lui Dumnezeu va ajunge pe acea mama care-si ucide propriul sau copil, chiar de ar fi zamislit prin puterea lui Dumnezeu, numai de o clipa ? Deci, sa stie orice femeie care si-a ucis copiii, ori in ce chip, ca nu va scapa de pedeapsa lui Dumnezeu. Sa nu spuna ca era zamislit numai de o zi sau de un ceas, ca Dumnezeu nu cauta la timp ci la intentia gandului. Daca cineva ar semana in tarina sa grau, porumb sau altceva si altul venind i-ar distruge semanatura sa, apoi nu l-ar da in judecata si nu i-ar cere despagubire ? Dar Dumnezeu va lasa nepedepsiti pe cei ce distrug samanta si tarina unde se zamislesc prunci ? Sa-si aduca aminte femeile cele ucigase de copii, de Cain care a facut o singura ucidere si s-a pedepsit inca din viata cu sapte feluri de pedepse. Intai a fost blestemat de Dumnezeu pe pamant. A doua pedeapsa sa lucreze pamantul. A treia ca nu-i dadea lui pamantul taria si roadele sale. A patra pedeapsa i-a fost suspinarea. A cincea, tremurarea. A sasea, sa fie el departat de la fata lui Dumnezeu. A saptea pedeapsa a lui Cain, era semnul ce i L-a pus Dumnezeu ca sa nu-l ucida nimeni din cei ce il vor afla pe el (Facere 4, 9-14) .

Deci, cum vor scapa de pedepsele vremelnice si vesnice acele mame care-si ucid copiii lor ? Care dintre fiarele pamantului si-au ucis candva puii lor ? Si cum se va arata femeia ucigasa de prunci inaintea lui Dumnnezeu, fiind mai rea decat toate fiarele pamantului ? Aceleasi pedepse vor primi si acei soti care se pazesc prin diferite mijloace de a nu naste copii, deoarece intentia lor este aceeasi, de a omori pruncii si de a opri zamislirea zidirii lui Dumnezeu.

146. Sfanta Bierica ar putea accepta o reglementare a nasterilor din motive sociale ca : foamete, boli, lipsa etc. ?

Biserica lui Hristos nu poate niciodata aproba uciderea de prunci (avortul, paza etc.) , pentru orice motive. Mantuitorul ne-a spus ca sufletul omului este mai scump decat orice pe lume (Matei 16, 26; Marcu 8, 36-37) . Apoi, cum sa aprobe Biserica in vreun fel pierzarea sufletelor omenesti ? Cine ar putea rascumpara atatea suflete care se pierd prin ucidere, necrestinat si neluminati prin Sfantul Botez, singurul care poate ierta pacatul stramosesc si cele personale ? Cum ar aproba vreo Biserica crestina sa se omoare sufletele copiilor, mai ales neavand Sfantul Botez ? Caci stim ca tot omul " este zamislit in pacate " si numai prin Botez se uneste cu Hristos si devine fiu al Bisericii (Psalm 50, 5; 57, 3; Iov 15, 14; 25, 4; Isaia 4, 8; Ioan 3, 6) . Deci, cine va avea indrazneala din cei ce conduc Biserica lui Hristos, sa aprobe oarecare pogoramant femeilor crestine pentru uciderea copiilor ? Cine ar ingadui aceasta faradelege, sa aprobe uciderea pruncilor, fiind sub pacatul stramosesc si fara lumina Sfantului Botez ? Eu cred ca aceasta faradelege nu va aproba-o Biserica lui Hristos niciodata, aducandu-si aminte de cuvintele Domnului care zice : " Ce va da omul in schimb pentru sufletul sau " (Matei 16, 26) .

Dumnezeu este Tatal sufletelor noastre (Numeri 27, 16; Evrei 12, 9; Matei 6, 9) . Apoi, cine va indrazni sa dea voie a se pierde un suflet care este creat de Tatal nostru cel din ceruri ? El a creat sufletul nostru si l-a inzestrat cu nemurire. Deci, cum ar fi posibil sa aprobe Biserica lui Dumnezeu sa se omoare sufletele cele inzestrate cu nemurire de Creatorul lor neavand dumnezeiescul Botez, care este semnul curatirii pacatelor si al renasterii prin apa si Duh ? (Ioan 3, 3-5; Romani 6, 3; Efeseni 5, 26; Tit 3, 5) . Sau care din fetele bisericesti va indrazni sa aprobe in vreun fel uciderea pruncilor din motive sociale ? Oare nu ne spune noua Mantuitorul : " Nu va ingrijiti pentru viata voastra ce veti manca, nici pentru trupul vostru cu ce va veti imbraca. Au nu este viata mai mare decat hrana si trupul decat imbracamintea ? Priviti la pasarile cerului, ca nu seamana, nici nu secera, nici nu aduna in hambare si Tatal vostru ceresc le hraneste pe ele. Oare nu sunteti voi mai de pret decat ele ? Si cine din voi grijindu-se poate sa adauge staturii sale un cot ? Luati seama la crinii campului cum cresc; nu se ostenesc, nici nu torc; si va spun voua ca nici Solomon in toata marirea lui nu s-a imbracat ca unul din acestia. Iar daca pe iarba campului, care astazi este si maine se arunca in cuptor, Dumnezeu asa o imbraca, oare nu cu mult mai mult pe voi, putin credinciosilor ? Deci nu purtati de grija zicand : ce vom manca, ce vom bea sau cu ce ne vom imbraca ? " (Matei 6, 25-31) ca toate acestea paganii le cauta. Iar daca si de boli se tem femeile care nasc, spre a nu se imbolnavi, atunci sa duca viata de infranare, de curatie si de post, caci dupa marturia Sfantului Vasile cel Mare, cele mai multe boli vin asupra omului din cauza neinfranarii si a necumpatarii de la cele vatamatoareˇ Auzi ce zice el : " Nu pricinui trupului boala si slabiciune, ca nu-mi spui mie pricinile, ci Celui ce le stie. Spune-mi, a posti nu poti ? Dar, a te satura in toata viata si a-ti sfarama trupul cu greutatea bucatelor, poti ? Au nu stii ca postul este maica sanatatii ? " (Exaimeron, Cuvantul I) . Si iarasi, adauga Sfantul Vasile : " N-a fost in rai vin, nici junghieri de dobitoace " . Dupa potop insa a zis Dumnezeu omului : " mancati toate ca pe niste verdeturi de iarba " (Facere 9, 3) .

Apoi, aratand vechimea postului, zice Sfantul Vasile : " Vino, calatoreste prin istorie si cearca inceputul postului, ca este de o varsta cu omenirea. Tot lucrul care intrece cu vechimea este vrednic de cinstit. Cucerniceste-te dar, omule, de caruntetele postului, ca postul in rai s-a legiuit " . Cea dintai porunca pe care a luat-o Adam a fost aceea, ca " din pomul cunostintei binelui si raului sa nu mancati " (Facerea 2, 17) . Si iarasi zice : " Fiindca nu am postit, am cazut din rai " . Sa postim dar, ca la el sa ne intoarcem. Si iarasi : " Carora le-au cazut oasele in pustie ? Au nu acelor ce cautau mancare de carne ? " Si in alt loc zice : " Bucatele cele grase si bucatele cele multe, neputand a le mistui stomacul, multe boli au adus in lume; iar postului si infranarii pururea ii urmeaza sanatatea " . Si iarasi : " Evreii, pana cand se indestulau cu mana si cu apa cea din piatra, pe egipteni ii biruiau, prin mare calaroreau si nu era intru semintiile lor bolnav " (Iesire 16, 3; Psalm 104, 36) . Iar dupa ce si-au adus aminte de caldarile cele cu carnuri si s-au intors cu poftele la Egipt au cazut din pamantul fagaduintei (Exaimeron, Cuvantul 1, Despre Post) .

Am adus aici putine marturii pentru cei ce pricinuiesc motive de boli si pentru aceasta li se pare ca avea dreptul sa ingaduiasca cuiva sa piarda si sa omoare pruncii, punand pricina de boala. Boala, insa, o trimite Dumnezeu ca pedeapsa pentru pacate (Numeri 11, 33; Levitic 26, 16; Deuteronom 28, 15; 22, 59; II Regi 7, 14; Iov 33, 19-23; Psalm 105, 17-18; I Corinteni 11, 30 etc.) .

Deci, daca vreo femeie este bolnava, nu la ucidere de prunci sa-si gaseasca scapare de pedeapsa lui Dumnezeu. Ci, sa se roage lui Dumnezeu cu umilinta, cu post si cu durere in inima, caci la El este puterea si indurarea de vindecare a celor bolnavi. Postul, rugaciunea si infranarea intru curatenie a celor casatoriti si bolnavi, acestea sunt leacul lor, iar nu uciderea de prunci nevinovati.

147. Care sunt urmarile cele mai mari ale avortului asupra trupului si sufletului ?

Femeile care fac avort se imbolnavesc deseori de boli grele, nevindecabile, imbatranesc inainte de vreme, sufera mai ales de nervi, nasc copii bolnavi si infirmi, nu se inteleg cu barbatii lor, au mustrare de constiinta pana la moarte, sau cel putin timp de zece ani, daca se pocaiesc si primesc canonul randuit de duhovnicii lor. Iar daca nu, le asteapta canonul cel vesnic in muncile iadului, de care sa ne fereasca pe toti Bunul nostru Mantuitor.

148. Ce trebuie sa faca o mama insarcinata daca sotul o sileste la avort ? Dar daca este greu bolnava si are multi copii ?

Sfantul Apostol Pavel zice asa : " Femei, supuneti-va barbatilor vostri, precum se cuvine, intru Domnul " (Coloseni 3, 18) . Aici trebuie sa intelegem ca nu intru toate se cuvine femeii sa se supuna barbatului, ci numai la cele ce se cuvin in Domnul. Poate barbatul sa o indemne si la lucruri de faradelege, la furat, la betie, la ura, la cearta, la desfranare, la ucidere, la secte, la necredinta etc. La acestea nu se cuvine a se supune barbatului, macar si moarte de ar rabda de la el. Ca nu se cade a iubi si asculta pe barbat mai mult decat legea lui Dumnezeu.

Iata ce zice Sfantul Nicodim Aghioritul la cuvintele de mai sus ale marelui Apostol Pavel : " O, cititorule, cum a zis Pavel sa se supuna femeile barbatilor lor ? Cum se cuvine, intru Domnul ! " Adica, la cele ce se cuvine si sunt legiuite si la cele dupa Dumnezeu. Caci de ar cere barbatii sa-i asculte femeile lor la ce!e necuvioase si nelegiuite, la lucruri afara de fire si la necredinta sau la calcarea poruncilor lui Dumnezeu, intru acestea zic, nicidecum sa nu se supuna femeile si sa faca voia lor cea rea. Pentru ca atunci, impreuna cu barbatii lor, " se vor osandi in munca iadului " (Subinsemnare la Talcuirea Epistolei catre Coloseni de Fericitul Teofilact al Bulgariei, Bucuresti 1904) .

Deci ramane clar ca femeia nu trebuie in nici un caz sa se supuna barbatului ei, cand acela o indeamna, sau o sileste la avort, adica ucidere de prunci. Iar daca femeia este bolnava si din acest motiv vrea sa-si piarda copiii, niciodata o pricina ca aceasta nu o va scapa pe ea de osanda cea vesnica, de-si va ucide pruncii ei.a, femeia crestina si credincioasa, mai inainte de nastere este datoare sa se spovedeasca la duhovnicul ei, sa se impartaseasca cu Trupul si Sangele lui Hristos, chiar daca are vreun canon de facut si, astfel, sa se pregateasca de moarte. Tocmai de aceea Sfanta Biserica da voie femeilor inainte de nastere sa se impartaseasca, chiar de ar fi oprite pe multi ani, caci Biserica lui Hristos are in vedere durerile nasterii si primejdia mortii pentru mamele care nasc.

O adevarata mama crestina trebuie sa fie gata intotdeauna de jertfa totala la nastere, adica de moarte. Prin durerile nasterii, femeia castiga mantuirea sufletului ei, dupa cuvantul Sfantului Pavel, care zice : " Dar se va mantui (femeia) prin nastere de fii, daca staruie cu deplina intelepciune, in credinta, in iubire si in sfintenie " (I Timotei 2, 15) . Durerile nasterii s-au dat de Dumnezeu femeii, ca un canon pentru greseala ei cea dintai, dupa cuvantul Domnului care zice : " Inmultind voi inmulti necazurile tale si suspinul tau, in dureri vei naste fii si spre barbatul tau va fi intoarcerea ta si el te va stapani " (Facere 3, 16) .

Asadar, sa intleaga femeile cele intelepte si credincioase si sa primeasca canonul cel dat lor de prea Bunul Dumnezeu cu toata bucuria si multumirea, ca este spre iertarea pacatelor si mantuirea sufletelor lor. Iar daca vreuna din ele va muri in chinurile nasterii, pe altarul jertfei si va avea dreapta credinta, aceea se va mantui, cum spune Sfanitul Pavel, si cu mucenicii se va socoti. Caci Biserica lui Hristos nu accepta nici un motiv pentru uciderea de copii, adica avort, boala, saracie, primejdie, copii multi, barbati rai etc. Toti crestinii sunt datori sa se jertfeasca pana la moarte, acolo unde i-a randuit Dumnezeu sa traiasca.

149. Ce ne spuneti despre infranare, in general ?

Infranarea statornica este temelia moralei crestine; dar nu orice infranare, ci numai aceea inchinata Domnului si implinita cu intelepciune, dupa dreptatea legii lui Dumnezeu. Toata faptura este buna si vrednica sa fie folosita de om. Dar nu toti oamenii sunt facuti pentru toate lucrurile din lume. " Toate imi sunt slobode, dar nu toate imi sunt de folos " (I Corinteni 10, 23) . De aceea, crestinul care se foloseste de lumea aceasta trebuie sa fie ca si cum nu s-ar folosi de ea, " Ca chipul lumii acesteia trece " (I Corinteni 7, 31; I Timotei 4, 4; Tit 1, 15) . Indeosebi clericii, ca si apostolii de odinioara, trebuie sa fie tuturor pilda de infranare (VI Ecumenic 12,13,18, 30) , spre slava lui Dumnezeu, spre folosul aproapelui si spre mantuirea lor (Fapte 20, 34-35; I Corinteni 9, 12 si 27; Tit 1, 7; 2, 6; I Petru 1, 6 si 13) .

Batranii si bolnavii care si-au istovit trupul cu infranarea in tinerete, pot sa-si usureze intretinerea cu hrana mai buna, fiindca infranarea recomandata de Biserica nu omoara oameni, ci pacate. Deci, acolo unde pacatul a slabit si infranarea se indulceste, ca hrana buna se socoteste ca doctorie folosita in numele Domnului (Romani 16, 3-6) . Cei scrupulosi si neintelegatori in iconomia infranarii, trebuie sa se supuna sfaturilor duhovnicilor. Cei hraniti cu duhul slavei desarte care nu asculta si astfel se istovesc cu postul spre a lor paguba trupeasca si sufleteasca trebuie sa stie ca singuri se omoara pe ei insisi si vor da seama inaintea Domnului ca nu au mers pe calea cea imparateasca a Sfintei Biserici, fiind neascultatori (Tit 1, 16; Romani 14, 14) . Infranarea trebuie respectata, atat de clerici si monahi, cat si de mireni, respectandu-se invataturile Sfintilor Parinti, traditia Bisericii si sfaturile duhovnicului.

150. Care este randaiala de infranare (curatie) si traire conjugala a sotilor ?

Biserica nu a fixat sotilor un program de convietuire, caci nu poate intra in amanuntele zilnice. Ci a lasat totul la stiinta lor si la posibilitatea de a se iconomisi unul pe altul, potrivit cu natura, cu mijloacele si cu idealul fiecaruia. In general, sotii au datoria de a se ajuta unul pe altul, atat la bine cat si la necaz, si mai ales la boala si in greutatile vietii in general. Credinciosia unuia fata de altul trebuie sa fie sfanta; copiii sa fie bine crescuti, gospodaria bine chibzuita si demnitatea morala si sociala cu grija pastrata, cum zice si Sfantul Apostol Pavel : " Casatoria sa fie cinstita intru toate si patul nespurcat; iar pe desfranati si pe preadesfranati ii va judeca Dumnezeu " (Evrei 1, 4) . Un Parinte bisericesc zice : " Cei ce sunt legati prin casatorie trebuie sa-si fie lor judecatori, fiindca au auzit pe Pavel care scrie ca este lucru cuviincios a se departa unul de altul pentru un timp, prin consimtamant, pentru ca sa traiasca in rugaciune si apoi iar sa se apropie " (I Corinteni 7, 4; Sfantul Dionisie 3) .

Celor casatoriti legal le zice acelasi Sfant Apostol : " Sa nu va lipsiti unul de altul decat numai prin intelegere, pe un anumit timp, ca sa va indeletniciti cu rugaciunea si apoi iar sa va impreunati ca sa nu va ispiteasca pe voi satana pentru neinfranarea voastra. Si aceasta o zic dupa sfat, iar nu din porunca " (I Corinteni 7, 5-6) .

" Insa este de trebuinta a se feri de impreunane sambata si Duminica, pentru ca in aceste zile se aduce Domnului jertfa cea duhovniceasca " (Timotei, canonul 13) . " Nu s-a oprit barbatul si femeia de la impreunare trupeasca, decat numai cand vor a se pregati pentru rugaciune si Sfanta Impartasanie " (Pravila Mare, 170) . Sfantul Simeon al Tesalonicului invata pe cei casatoriti : " Trebuie sa stim ca cei ce se insotesc prin nunta s-au legat de Dumnezeu si sunt curati cu chemarea Celui curat. Deci, trebuie sa pazeasca unul fata de altul nunta neintinata si sa vietuiasca in pace si evlavie. Cei ce s-au unit de la Dumnezeu cu cinste, curatie si dragoste, sa pazeasca insotirea intr-un cuget, cu pace, ca un mare dar, pentru ca vor raspunde inaintea Domnului, alaturi de celelalte indatoriri dumnezeiesti, ingrijindu-se nu numai de trup, ci si de sufletul lor. Caci numai asa Dumnezeu va fi cu ei. Sa-si creasca copiii cu frica de Dumnezeu (Efeseni 6, 4) , sa faca milostenie si sa se mantuiasca " (Sf. Simeon Tesaloniceanul, op. cit., cap. 262) .

Pravila Marie a lui Matei Basarab, cap. 170, spune urmatoarele despre curatenia trupeasca a celor doi soti : " Barbatul si femeia sa nu se afle in pofta trupului, nici sambata, nici Duminica, ca in aceste zile mai mult se face dumnezeiasca Liturghie. Insa sambata pentru sufletele celor morti, iar Duminica pentru Invierea Mantuitorului nostru Iisus Hristos. Insa aceasta sa fie cu intelegerea amandurora, adica sa fie cu

voia barbatului si a femeii " . Iar in Molitfelnical mare, numit Trebnic, pagina 519, spune despre infranarea trupeasca a sotilor : " In cele patru posturi, precum si miercurea si vinerea este bine ca sotii sa se infraneze de la impreunarea trupeasca, ca semn ca iubim pe Dumnezeu " .

Asadar, zilele de infranare trupeasca a sotilor sunt cele patru posturi, miercurea, vinerea, sambata, duminica si toate zilele de post si sarbatorile de peste an. Sotii trebuie sa aiba doua zile de curatenie inainte de a merge sarbatoarea la biserica, iar cand vor sa se impartaseasca, in afara de cele patru posturi, sa tina cel putin o saptamana de curatenie, inainte de a primi Prea Curatele Taine si trei zile dupa Sfanta Impartasanie.

151. Cum trebuie combatut pacatul cel urat al desfranarii din randul credinciosilor nostri ?

Pentru combaterea desfraului, de orice fel ar fi el, care stapaneste atat de mult lumea de astazi, preotii, pastorii de suflete si Biserica in general trebuie sa faca permanent efort de a ingradi, micsora si starpi acest prea urat si blestemat pacat care macina sanatatea trupului, dezbina familia, imbolnaveste copii, sminteste pe cei din jur, manie atat de mult pe Dumnezeu, desparte pe crestini de Prea Curatele Taine si arunca cele mai multe suflete ale credinciosilor in focul gheenei.

Preotii sa spuna adesea in predicile lor si in scaunul de spovedanie, celor vinovati, cat de cumplit a pedepsit Dumnezeu pe desfranati si preadesfranati (adulteri) , pe sodomiteni, pe gomoreni si pe cei ce urmeaza pacatul lui Onan. Sa le aminteasca credinciosilor ca insusi Dumnezeu a oprit preacurvia in cele zece porunci, zicand : " Sa nu preacurvesti " (Deuteronom 20, 14) . Si iarasi zice : " Cu femeia aproapelui tau sa nu te culci, ca sa-ti versi samanta si ca sa te spurci cu ea " (Levitic 18, 20) . Iar despre pacatul cel prea urat al sodomititor, spune Dumnezeu : " Cu nici un dobitoc sa nu te culci, ca sa-ti versi samanta si sa te spurci cu el; nici femeia sa nu stea la dobitoc, ca sa se intineze cu el; aceasta-i uraciune. Sa nu te culci cu barbat, ca cu femeie, ca aceasta spurcaciune este... Sa nu va intinati cu nimic din acestea, ca cu toate acestea s-au intinat paganii, pe care Eu ii izgonesc dinaintea fetei voastre. Ca s-au intinat si am privit la nelegiuirile lor si a lepadat pamantul pe cei ce traiau pe el. Iar voi sa paziti poruncile Mele si toate legile Mele si sa nu faceti toate ticalosiile acestea... Ca nu cumva sa va lepede si pe voi pamantul, cand il veti intina, cum a aruncat el de la sine pe popoarele care au fost inainte de voi. Ca tot cel ce va face ticalosiile acestea, sufletul care va face acestea se va starpi din poporul sau... " (Levitic 18, 22-30) .

Sa le aduca aminte preotul celor vinovati si cuvintele Sfantului Apostol Pavel, care zice : " Pe desfranati si pe preadesfranati (adulteri) ii va judeca Dumnezeu " (Coloseni 3, 5-6) . Si iarasi : " Nu va inselati, nici curvarii, nici slujitorii de idoli, nici preacurvarii, nici malachienii, nici sodomitii, nici furii, nici lacomii, nici betivii, nici batjocoritorii, nici rapitorii nu vor mosteni imparatia lui Dumnezeu " (I Corinteni 6, 9-10) . " Fugiti de curvie, ca tot pacatul pe care il face omul, afara de trup este, iar cel ce curveste in trupul sau pacatuieste. Au nu stiti ca trupul vostru este lacas al Duhului Sfant care locuieste in voi ?... " (Ibidem 6, 18-19) . Pe langa acestea sa le aminteasca preotul si invataturile Sfintilor Parinti, precum si asprimea Sfintelor Canoane care pedepsesc asa de aspru pe vinovati si-i opresc vreme indelungata de la Sfanta Impartasanie.

Astfel, Sfantul Grigore de Nyssa opreste pe cel desfranat 9 ani de la Sfanta Impartasanie (canonul 4) , iar Sfantul Vasile cel Mare, 7 ani (canonul 59) . Pe preacurvar (adulter) il opreste Sfantul Grigore de Nyssa 18 ani de la cele sfinte, iar Sfantul Vasile 15 ani. Toate acestea de le va arata preotul credinciosilor sai, atat in viata aceasta, cat si in viata vesnica, cred ca pe multi ii va izbavi de o patima infricosatoare ca aceasta.

152. Cum trebuie combatuta patima betiei din randul credinciosilor si care sunt urmarile cele mai grave ale acestui pacat ?

Cred ca cele mai bune masuri de combatere a betiei din sanul credinciosilor, ar fi sa li se arate ce ne invata Dumnezeu in Sfanta Scriptura despre pacatul betiei si urmarile ei. Sa li se spuna ce ne invata Sfintii Parinti si dumnezeiestile Canoane despre aceasta dobitoceasca patima si care sunt pedepsele cele vremelnice si vesnice care asteapta pe cei betivi. De exemplu, sa li se spuna cuvantul Sfantului Pavel, ca "

betivii nu vor mostenii imparatia lui Dumnezeu " (I Corinteni 6, 10; Galateni 5, 21) . Sa li se arate ca atat Legea Veche opreste pe om de la betie (Levitic 10, 9) , cat si cea Noua (I Timotei 5, 3-8; Tit 1, 7) . Sa le spuna ca betia este oprita (Luca 21, 34; Romani 13, 13; Efeseni 5, 5, 18; I Tesaloniceni 5, 4) ; ca betia este pacat de moarte sufleteasca pentru orice om, ca il duce la desfranare, la distrugerea familiei, la sminteala publica, la tot felul de boli, la saracie, la ucidere si la osanda vesnica.

Betia este mama desfranarii, din care se nasc toate urgiile, cum spune Sfantul Apostol Pavel : " Nu va imbatati de vin, intru care este desfranarea... " (Efeseni 5, 18) . Betia duce pe om la cearta (Pilde 20, 1; 23, 29-30) si la saracie (Pilde 21, 17; 23, 31) . Betia duce pe om la stricaciune (Pilde 23, 31-33) ; la nedreptate (Pilde 31, 5; Rom.13, 13) si la cruzime (Isaia 28, 7; Osea 4, 11) . Betia este cu atat mai mult oprita slujitorilor lui Dumnezeu, adica clericilor (I Timotei 3, 2-3; Tit 1, 7) . De aceea, mare pedeapsa asteapta pe cei betivi care nu se pocaiesc (Isaia 5, 12, 22; 28, 1-3; Deuteronom 21, 20; Ioil 1, 5; Naum 1, 10; Matei 24, 49-51; Luca 12, 45-46) .

Iata ce pedepse grele hotarasc si Sfintele Canoane : " Episcopul, preotul sau diaconul, obisnuindu-se cu table si cu betia, ori sa inceteze, ori sa se cateriseasca " (Apostolic 42) . " Ipodiaconul, citetul sau cantaretul, asemenea facand, ori sa inceteze, ori sa se afuriseasca; asemenea si mireanul " (Apostolic 43) . Iar Pravila Mica de la Govora, zice : " Preotul care va bea in carciuma, sau va juca, sau va canta mireneste, sa se izgoneasca din preotie " (cap. 35) .

In alt loc zice : " Clericilor nu li se cuvine a manca in carciumi si a bea, afara numai daca sunt impinsi de nevoia strainatatii " (Cartagina, 40) . Despre femeia betiva zice Pravila Mica : " Femeia betiva sa nu se impartaseasca, pana nu se va lasa sa nu mai bea " (cap. 88) . " Omul mirean de se va imbata si va varsa sa se pocaiasca 60 de zile; iar de va fi fost impartasit cu Sfintele Taine si dupa aceea va varsa, sa nu se pricestuiasca cu Sfintele Taine nici in Postul Mare si nici la Sfantul Petru si peste toate sfintele posturi sa se pocaiasca. Iar de ar fi facut aceasta intru acele (patru) sfinte posturi, sa nu se mai pricestuiasca (impartaseasca) peste tot anul, pana la 200 de zile si metanii cate 12 pe zi " (cap. 88) . Aceeasi pravila mai adauga : " Cade-se preotului sa sada la masa cu frica lui Dumnezeu, sa manance si sa bea cate putin si sa se socoteasca a fi sluga. Caci Scriptura graieste : Preotul care se imbata, cum va judeca drept acest pacat la altii ? Nu zic Scripturile sa nu bei vin, ci sa bei dar sa nu te imbeti; caci tot betivul saraceste si isi pierde mintea, si mult rau face, si pe sine se sugruma, si sufletul sau il da diavolului " (cap. 140) .

Pentru a combate mai cu tarie patima betiei, cred ca preotul trebuie sa fie cu totul nebetiv si tuturor pilda de urmat. Apoi sa se roage pentru cei patimasi ca Dumnezeu sa-i intoarca mai curand la pocainta. Apoi sa cunoasca bine invataturile Sfintei Scripturi, ale Sfintilor Parinti si hotararile Sfintelor Canoane si sa-i invete cu timp si fara timp pe credinciosi a se infrana si pazi de aceasta blestemata patima, care, cum spune Sfantul Vasile cel Mare, " face pe om mai rau decat toate dobitoacele si fiarele " .

Convorbirea a sasea

Despre suferinta, ispite, vrajitorie

153. De cate feluri este suferinta in lume ?

De doua feluri : suferinta trupeasca si suferinta morala, adica sufleteasca, precum mustrarea de constiinta, intristarea, deznadejdea, indoiala, mania, ura etc. Suferintele omenesti se pot imparti inca in doua parti : unele spre indreptarea si lamurirea celor buni si altele spre pedeapsa si arvunirea osandei vesnice a celor rai (Calauza predicatorutui de Dr. C. Chiricescu si Pr. C. Nazarie, pag. 291-293) .

154. Pentru ce este atata suferinta pe pamant ?

Zice dreptul Iov : " Omul este nascut pentru suferinta " (Iov 5, 7) . Iar Sfantul Pavel zice ca " toate fapturile sunt in suferinta " (Romani 8, 21) . Suferintele din lume sunt urmare a caderii omului din rai (Facere 3,16) . Suferintele sunt urmari ale pacatului (Iov 4, 8; Psalm 7, 14-16; Pilde 22, 8; Ieremia 4, 18) . Suferintele sunt pedepse pentru pacate (Levitic 26, 24-28; 2 Regi 7, 14) . Dar de vom primi toate suferintele cu rabdare si multumire, ne vor aduce mare folos duhovnicesc, spre mantuirea sufletului. In general, vedem ca cu cat se inmultesc pacatele si rautatile in lume, cu atat se inmultesc suferintele, adica foametea, cutremurele, razboaiele, bolile de tot felul si moartea. Grija noastra, a crestinilor, este sa parasim pacatele, sa ne impacam mereu cu Dumnezeu si sa avem frica de Dumnezeu, smerenie si rabdare si atunci toate suferintele noastre se vor imputna si ne vor fi de mare folos spre mantuire.

155. Suferinta este o arvuna a muncilor vesnice sau o ispasire a pacatelor ? Care este ratiunea si scopul suferintei ?

Scopul suferintei pentru crestini este unul singur : ispasirea pacatelor pe pamant prin tot felul de boli, necazuri si dureri, spre curatirea si mantuirea sufletului. Pentru cei rai care nu voiesc sa se indrepteze, sa se pocaiasca, suferinta de pe pamant ramane ca o arvuna a suferintelor celor vesnice. Iar pentru cei ce primesc suferinta cu rabdare si cu multumire de la Dumnezeu si se intorc la pocainta, suferinta, de orice fel ar fi, este cea mai buna cale de indreptare si ispasire a pacatelor, izbavindu-i prin aceasta de chinurile cele vesnice.

Noi vedem ca cei care sufera mai mult pe pamant, sunt mai impacati cu constiinta, mai buni, mai tari in ispite, mai aproape de Dumnezeu si se mantuiesc mai usor, precum dreptul Iov, saracul Lazar, Sfintii Apostoli, mucenicii, cuviosii si atatia altii. Iar cei care traiesc bine, sunt sanatosi, au averi si tot ce doresc pe pamant, sunt de obicei slabi in credinta, nemilostivi, tirani, lacomi, egoisti, se tem de moarte si mor in pacate grele, spre osanda vesnica.

Suferinta ne este randuita de sus spre mantuire, spre iertarea pacatelor si spre crestere duhovniceasca, numai daca o primim cu multumire, ca din mana lui Dumnezeu, precum spune si proorocul David : " Toiagul Tau si varga Ta, acestea m-au mangaiat " (Psalm 22, 5) . Deci, toiagul si varga suferintei, pe cei buni si credinciosi ii mangaie, ii sporeste in fapte bune, ii curateste de pacate si-i invredniceste de mai mare cununa si rasplata in cer. Iar pentru cei rai, toiagul suferintei este chemare de pocainta, este pedeapsa peste pedeapsa si frau in gura, pentru ca nu voiesc sa se apropie de Domnul (Psalm 31, 10) .

156. Cum trebuie sa rabdam boala, nedreptatea, ocara, saracia si orice fel de suferinte pe pamant ?

Mai intai sa avem credinta ca suferinta, de orice fel ar fi ea, ne este randuita de Dumnezeu, Tatal nostru cel ceresc, spre mantuire, iar nu spre osanda vesnica. Apoi, s-o primim cu rabdare si multumire. Iar rabdarea noastra trebuie sa fie insotita de cuviosie si infranare (2 Petru 1, 6-7) ; sa fie insotita de bucurie (Coloseni 1, 11) si de nadejde. Rabdarea in suferinta sporeste in noi prin rugaciune, prin spovedanie si Sfanta Impartasanie; prin citirea cartilor sfinte, prin cugetarea la patimile Domnului nostru Iisus Hristos si ale tuturor sfintilor Lui; prin cercetarea celor ce sunt in suferinte mai grele decat ale noastre si prin cugetarea la fericirea vesnica in rai. Pentru ca alta cale de mantuire nu este decat numai prin cruce, prin suferinta, prin rabdare si jertfa, precum spune Mantuitorul " Intru rabdarea voastra veti dobandi sufletele voastre " (Luca 21, 19) . " Cel ce va rabda pana in sfarsit acela se va mantui " (Matei 24, 13) .

157. Din ce pricini sufera copiii nevinovati ? Ce pacate ispasesc ei ?

Citim la Iesire : " Dumnezeu este ravnitor. El rasplateste pacatele parintilor in fiii lor pana la al treilea si chiar al patrulea neam " (Iesire 20, 5) . Si iarasi : " Dumnezeu aduce faradelegile parintilor peste fii, si peste fiii fiilor, pana la al treilea si al patrulea neam " (Iesire 34, 7; Deuteronom 5, 9; Psalm 36, 28;108, 13; Isaia 14, 21) . Marele prooroc Ieremia zice : " Tu arati mila la mii si pentru faradelegile parintilor rasplatesti in sanul copiilor lor dupa ei " (Ieremia 32, 18; Numeri 14, 18; Iov 5, 4; 21, 19; Isaia 13, 16) . Proorocul Isaia zice : " Pregatiti macelul feciorilor din pricina faradelegilor parintilor lor (Isaia 14, 21) .

Asadar, din aceste marturii ale Sfintei Scripturi se poate intelege destul de clar din ce pricina sufera copiii cei nevinovati si ale caror pacate le ispasesc ei.

158. Cum alina Biserica suferinta omeneasca si ce datorie are crestinul fata de cei in suferinta ?

Biserica alina si vindeca suferintele oamenilor prin tot felul de rugaciuni catre Prea Bunul Dumnezeu (Deuteronom 4, 29-31; II Paralipomena 7, 13, 16; Psalm 33, 17; 49, 15-16; 90, 15-16; Isaia 19, 22; Iacob 5, 14) . Biserica a randuit diferite rugaciuni pentru alinarea suferintei. Cea mai importanta rugaciune pentru cei bolnavi este Taina Sfantului Maslu, precum si diferite molifte pentru dobandirea sanatatii.

Crestinul are o mare datorie fata de cei din suferina, ca sa-i ajute dupa a sa putere, atat prin mijloacele materiale, precum : imbracaminte, hrana, ospatare, ingrijire, bani etc., cat si prin mijloace spirituale, precum : rugaciune pentru cei bolnavi, imbarbatare prin cuvinte duhovnicesti, compatimiri, mangaiere etc, asa cum ne invata Sfantul Apostol Pavel care zice : " Bucurati-va cu cei ce se bucura si plangeti cu cei ce plang " (Romani 12, 15) .

159. Ce intelegem prin ispite si de ce este lasat omul sa fie ispitit ?

Ispitele sunt incercari care vin asupra omului de la diavol si de la slugile lui, oamenii cei rai (Iacob I, 13; Matei 4, 1; 16, 23; Marcu 8, 33; I Corinteni 7, 5; II Corinteni 11, 3; I Tesaloniceni 3, 5) . Omul este ingaduit de Dumnezeu sa fie ispitit " spre incercarea dragostei fata de Dumnezeu " (Deuteronom 13, 3) ; spre incercarea supunerii noastre (Deuteronom 8, 2) ; spre incercarea nedoririi de castig (Iov 1, 9; 12) . De fapt, ispitele corespund intotdeauna slabiciunii firii omenesti. Celor mai tari in credinta, le randuieste Dumnezeu ispite mai grele, ca sa sporeasca in sfinftenie si sa se invredniceasca de cununi mai mari. Iar celor mai slabi in credinta si rabdare le randuieste pronia divina ispite usoare, ca sa le poata birui si sa nu deznadajduiasca. Iata ce spune Sfantul Apostol Pavel : " Ispita pe voi nu va ajuns, decat ispita omeneasca. Dar credincios este Dumnezeu care nu va va lasa pe voi sa va ispititi mai mult decat puteti; ci impreuna cu ispita va face si sfarsitul ei, ca s-o puteti suferi " (I Corinteni 10, 13) . Acelasi lucru spune si proorocul David : " Nu va lasa Domnul toiagul pacatosilor peste soarta dreptilor pana la sfarsit, ca sa nu-si tinda dreptii spre faradelegi mainile lor " (Psalm 124, 3) . Dreptul Iov spune ca cei credinciosi sunt impovarati cu diferite ispite prin ingaduinta lui Dumnezeu (Iov 7, 8; Iacob l, 2; I Petru l, 6) . Dar niciodata Dumnezeu nu ingaduie la cei alesi ispite peste puterile lor.

160. Care sunt adevaratele izvoare ale ispitelor ?

Trei sunt izvoarele ispitelor : " Pofta truputui, pofta ochilor, trufia vietii " , cum spune Sfantul Apostol si Evanghelist Ioan (I Ioan 2, 16) ; sau : " iubirea de placeri, iubirea de slava si iubirea de argint, din care se naste tot raul " , cum spune Sfantul Ioan Damaschin (Filocalia, vol. IV, p. 188) . Cu aceste trei feluri de ispite a incercat satana sa-L ispiteasca si pe Hristos (Matei 4, 2-11) .

161. Care sunt dusmanii ce ne lupta si ne ispitesc pana la moarte ?

Trei sunt dusmanii care ne lupta pana la moarte : diavolul, placerile lumii si trupul. Toti acesti trei dusmani ne lupta prin ispite de tot felul si putini sunt acei crestini care reusesc, cu darul lui Hristos, sa iasa biruitori in lupta cu ispitele si placerile acestui veac. Ca " de n-ar pazi Domnul cetatea, in zadar ne-am osteni " , zice Duhul Sfant prin gura psalmistului. Dar, ajutandu-ne Mantuitorul, "nimenea nu va strica cetatea noastra " (Antifon, glas 3) .

162. Care sunt cele mai mari ispite cu care ne lupta acesti trei dusmani ai sufletelor noastre ?

Diavolul, izvorul a tot raul, ne ispiteste direct indeosebi cu ganduri de necredinta, de hu!a, de indoiala, de deznadejde, de mandrie si de slava desarta. Iar indirect, diavolul ne ispiteste prin oameni cu ganduri de trufie, de slava desarta, de manie si desfranare; cu iubirea de argint, cu lacomia de avere, cu invidia, cearta, osandirea, limbutia si altele. Prin trup ne ispiteste diavolul cu lenevirea, lacomia pantecului, betia,

desfranarea, moleseala vointei, nesimtirea inimii, trandavia si altele de acest fel.

163. Din cate parti este ispitit crestinul ?

Dupa marturia Sfantului Meletie Marturisitonul, crestinul este ispitit de diavolul din opt parti, si anume :

De sus ne ispitim cand ne silim la nevointe si virtuti peste puterile noastre proprii. Adica post pana la epuizare, osteneala peste masura a trupului, priveghere de toata noaptea si alte fapte bune la care abia ajung cei desavarsiti. De jos ne ispitim de diavoli prin moleseala si lenevire la lucrarea faptelor bune, slabindu-ne astfel vointa, ratiunea, mustrarea constiintei, barbatia si staruinta in lupta cea duhovniceasca. Din stanga ne ispitesc diavolii prin patimi trupesti de tot felul, prin betie, lacomie, zgarcenie, manie, ura, razbunare si tot felul de rautati trupesti si sufletesti. Se numesc asa pentru ca vin direct de la diavolul si fiecare isi da usor seama de cursele celui viclean. Din partea dreapta ne ispitesc diavolii prin patimi sufletesti si rationale subtiri, greu de deslusit si foarte greu de cunoscut si biruit, cum sunt : mandria, trufia, parerea de sine, slava desarta, osandirea altora, razvratirea mintii, neascultarea, egoismul, eresurile, sectele, increderea prea mare in mila lui Dumnezeu, cugetarea inalta, hula, indoiala, necredinta, visurile, vedeniile, vrajitoria etc. Aceste patimi, avand la temelie mandria din care a cazut Lucifer in adanc, sunt foarte cu anevoie de cunoscut si tamaduit.

Din fata ne ispitesc si ne tulbura diavolii cu nalucirea celor viitoare, adica ne arunca in griji, in banuieli asupra altora si in osteneli trupesti peste puteri pentru " ziua de maine " , ca si cum Dumnezeu nu ne-ar purta de grija in toata viata. Cei ispititi de aceste ganduri aduna averi pentru batranete, se ostenesc numai pentru viata aceasta, se tem cá nu vor avea ce manca si ce bea, isi avorteaza copiii, spunand ca nu vor avea cu ce-i hrani, se cearta pentru averi, sunt foarte zgarciti si iubitori de bani, nu fac milostenie si sunt egoisti.

Din spate ne ispitesc diavolii cu aducerile aminte ale pacatelor si patimilor care ne-au stapanit in tinerete, indemnandu-ne sa le facem din nou. Ca ne aduc aminte diavolii de persoanele cu care am pacatuit, de locul in care am gresit, de pricinile pacatelor care ne-au stapanit. Ne aduc aminte de cei cu care am fost certati, de cuvintele cu care ne-au suparat, ca sa incepem din nou a-i uri; ne aduc aminte de pacatele trupesti pe care le-am facut, de fetele care ne-au smintit, de betii si alte rautati din trecut, imboldindu-ne vointa sa cadem in aceleasi pacate de care cu greu ne-am izbavit.

Dinlauntru, adica din inima, ne ispitesc vrajmasii cei nevazuti cu toate patimile care stapanesc inima, precum : mania, rautatea, pofta, razbunarea, impietrirea, zavistia, mandria si celelalte, cum spune Domnul : " Iar ce iese din gura, iese din inima, si acestea spurca pe om. Caci din inima ies gandurile cele rele, uciderile, desfranarile, marturiile mincinoase, hulele... " (Matei 15, 18-19) . De aceea si proorocul David se ruga, zicand : " Inima curata zideste intru mine, Dumnezeule, si Duh drept innoieste intru cele dinauntru ale mele " (Psalm 50, 11) .

Din afara ne ispitesc si ne biruiesc diavolii prin cele cinci simturi, care sunt ferestrele sufletului. Mai ales prin vedere, prin auzire si prin limba. Despre ispitele ce intra in inima prin simturi auzim pe proorocul Isaia, zicand : ' " Doamne, a intrat moartea prin ferestrele noastre " . Despre ochi zice Mantuitorul : " Cela ce cauta spre femeie spre a o pofti pe ea, iata, a preacurvit cu dansa intru inima sa " (Matei 5, 28) . Iar despre limba auzim pe apostolul Iacob, zicand : " De nu greseste cineva in cuvant acesta este barbat desavarsit, putemic a-si infrana si tot trupul " (Iacob 3, 2) .

Iata, dar, ca din toate partile arunca satana sagetile ispitelor asupra noastra, cautand sa ne raneasca prin pacate si sa ne traga in pierzare : Noi, insa, suntem datori sa ne marturisim toate cugetele cele rele la duhovnic si sa alungam de la noi ispitele diavolului cu rugaciunea, cu postul, cu smerenia, cu pazirea mintii si cu citirea cartilor sfinte. Iar daca, totusi, sagetile ispitelor nu se indeparteaza de la noi este semn ca radacinile patimilor sunt vii in mintea noastra. Este semn ca inca nu ne-am spovedit curat gandurile si a odraslit pacatul in noi. In acest caz este nevoie de mai fierbinte rugaciune, cu lacrimi si post, pana nu pune pacatul stapanire pe noi. (Dupa Razboiul nevazut, de Sfantul Nicodim Aghioritul, ed. 1937, pag. 82) .

164. Care sunt ispitele cel mai greu de canoscut si de biruit ?

Cel mai greu de cunoscut si de biruit sunt ispitele cele rationale ale sufletului, adica : gandurile de hula, de indoiala in credinta, de deznadejde; apoi ispita parerii de sine, cugetarea inalta de sine, increderea in sine si altele. Iar dintre ispitele trupesti, cel mai greu de biruit si cel mai primejdios este gandul desfranarii, pentru ca este legat de fire, de trup. Apoi, pentru ca cel ce se mandreste intru sine este lasat de Dumnezeu sa cada in desfranare. De aceea Sfintii Parinti ne poruncesc sa fugim de orice prilej de desfranare, de orice cuget trupesc, pana nu devine pacat, sa ne ferim de orice persoana care ne sminteste si ne impinge spre cumplitul pacat al desfranarii.

165. De ce are satana atata ura asupra omului si de ce ii ingaduie Dumnezeu sa ispiteasca si sa amageasca prin pacat faptura Sa ?

Satana nu are putere si dezlegare sa stapaneasca, sa insele sau sa sileasca vointa omului la pacat. El numai il ispiteste prin tot felul de mestesuguri, naluciri, aduceri-aminte, prin imaginatii, prin simturi, prin slabiciunile firii, prin placeri, prin ganduri. Satana niciodata nu se arata omului in fata, nu se descopera direct ca dusman al omului. Ci il lupta pe ascuns, indirect sau prin oamenii rai, folosind tot felul de mestesuguri diavolesti, ca sa nu fie descoperit ca el insusi doreste caderea si pierzarea noastra. El se numeste ispititor si tatal minciunii, pentru ca prin ispite si prin curse mincinoase ne trage la pacat. Satana doar forteaza vointa noastra, atata patimile si pornirile trupesti si sufletesti ale firii noastre, creaza ocazii de pacat, ne aduce mereu aminte de caderile noastre, dar nu are voie si dezlegare de la Dumnezeu sa ne sileasca la pacat, ca atunci noi n-am avea nici o vina, nici o osanda si nimeni n-ar scapa de cursele lui. Insa, daca omul slabeste in vointa si rugaciune, daca se indulceste de momelile diavolului si accepta pacatul, atunci nu diavolul este de vina, ci omul. De aceea i s-a randuit inger pazitor ca sa-l ajute, i s-a dat harul Duhului Sfant ca sa-l intareasca, i s-a randuit Biserica, spovedanie, adica baie de curatire a pacatelor si duhovnic sa-l dezlege si sa-l sfatuiasca. De aceea i s-a hotarat plata, daca biruieste, sau osanda, daca este biruit.

Dumnezeu a ingaduit diavolului sa ispiteasca pe om, ca sa-l faca mai tare in credinta, ca omul sa-si puna toata nadejdea mantuirii numai in Dumnezeu, iar nu in puterile sale si ca omul credincios sa-si agoniseasca mai multa plata de la Dumnezeu. Dumnezeu lasa pe satana sa-l ispiteasca pe om, dar niciodata nu ingaduie diavolului sa-l ispiteasca mai presus de puterea credintei sale (I Corinteni 10, 13) . Numai pe cel mandru si necredincios il lasa Dumnezeu sa fie ispitit de diavoli peste puterile sale, ca sa-l smereasca si sa ceara ajutorul lui Dumnezeu si al slujitorilor Lui. Omului insa i s-a dat putere sa se impotriveasca diavolului, sa-l biruiasca si sa-l alunge de la el (Efeseni 6, 11; 6, 16; Iacob 4, 7; I Petru 5, 9) .

166. Care sunt cele mai importante arme cu care biruim ispitele diavolului ?

Doua sunt cele mai putemice arme cu care biruim toate cursele si ispitele diavolului. Intai este sfanta rugaciune si apoi smerenia. Noi ne rugam neincetat Tatalui ceresc, zicand : " Si nu ne duce pe noi in ispita, ci ne izbaveste de cel viclean " (Matei 6, 13) . Adica cerem Tatalui sa nu ne lase in ispite peste puterile noastre si sa ne izbaveasca de toate cursele diavolului cele pline de viclesug. Deci, in orice vreme de ispita trebuie sa ne rugam staruitor, cu lacrimi, cu post si cu zdrobirea inimii. Sfintii Parinti ne recomanda sa zicem permanent rugaciunea lui Iisus, mai ales in timp de ispita, ca numele Domnului, ca o sabie scoate din inimile noastre si taie ispitele vrajmasului.

A doua arma foarte puternica impotriva ispitelor diavolesti este smerenia. Auzi ce zice David : " Smeritu-m-am si m-am mantuit " (Psalm 114, 6) . Cand suntem invaluiti de ispite si patimi sa ne smerim din inima, adica sa ne socotim cei mai pacatosi, zicind ca pentru pacatele si mandria noastra suntem ispititi, si atunci va fugi diavolul de la noi, ca cel mai tare este ars vrajmasul de smerenie, de rugaciunea cu lacrimi si de post. Alte arme in vreme de ispite sunt : rabdarea ispitelor cu barbatie, spovedania deasa a gandurilor, citirea cailor sfinte, ocolirea pricinilor de pacat. Sfanta Impartasanie, tacerea, instrainarea de cele pamantesti si altele.

167. Care sunt foloasele ispitelor in lupta noastra cu vrajmasul diavol ?

Primul folos este ca fara de ispite si fara de lupta cu ispitele nu ne putem mantui, nici nu avem pentru ce sa fim incununati. Fara ispite si lupta duhovniceasca nu este posibila mantuirea sufletului. De aceea zicea un parinte din pustie : " Inlatura ispitele si nu se va mantui tot omul " (Pateric, ed. 1930) .

Apoi, ispitele ne deprind mestesugul luptei duhovnicesti, ne calesc in viata, ne ajuta sa crestem sufleteste. Ispitele ne sporesc credinta, ne invata si ne silesc sa ne rugam mai mult. sa fim priveghetori si silitori la biserica, la post, la citirea cartilor sfinte; ne trimit mai des la spovedanie, la sfatuire si la Sfanta Impartasanie. Ispitele ne smeresc, ne arata cat suntem de slabi si neputinciosi, cand suntem singuri. Ispitele sporesc rabdarea, rugaciunea, lacrimile, smerenia si credinta noastra. Iata ratiunea, scopul si folosul ispitelor pe pamant.

168. Parinte Cleopa, ce este vajitoria si de cate feluri este ?

Prin cuvantul vrajitorie intelegem invocarea puterii demonice in ajutorul oamenilor, in locul lui Dumnezeu, cu scopul implinirii anumitor dorinti omenesti. Vrajitoria s-a practicat, atat la poporul evreu in timpul Legii Vechiului Testament, cat si la crestinii din Legea Darului, pana in vremea noastra. In Legea Veche a cerut ajutorul diavolului, apeland la vrajitoare, regele Saul, pentru care a fost aspru pedepsit de Dumnezeu. Vrajitori au fost atat Valaam, cat si cei trei magi care practicau astrologia.

Dupa invatatura Sfantului Nicodim Aghioritul, vrajitoria se imparte in mai multe parti si anume :

Vrajitoria propriu-zisa prin care se intelege chemarea diavolilor pentru a descoperi oamenilor comori ascunse, lucruri pierdute si altele de acest fel. Ghicirea, al doilea fel de vrajitorie, prin care unii oameni spun cele viitoare prin semnele din palma, numita " chiromantie " si prin alte obiecte (bobi, carti de joc, cafea, etc) . Descantarea, spiritismul, adica chemarea ajutorului diavolilor in camere obscure sau la morminte, pentru a pedepsi pe cei ce sunt in viata. Descantatorii pretind ca cheama sufletele mortilor din iad, precum ghicitorii din timpul Proorocului Samuil (I Regi 28, 3) , pentru a afla cele viitoare sau pentru a se razbuna pe cineva. In zilele noastre se practica descantecul in randul credinciosilor, precum stingerea carbunilor, rostirea anumitor cuvinte amestecate cu rugaciuni pentru cei bolnavi, care pretind ca sunt " vrajiti " etc.

Ghitia, adica ghicirea sau vrajitoria prin lucruri sfinte, precum ghicirea prin Psaltire, numita astazi " deschiderea pravilei " ; ghicirea cu obiectele bisericii, cum ar fi resturi de vesminte clericale, cheia bisericii, cenusa din cadelnita, scrierea unor nume pe toaca, pe clopote, pe ziduri de biserica, sau introducerea lor in candele etc. Fermecatoria, adica vrajirea unor tineri spre a se casatori unii cu altii sau a se desparti, prin invocarea ajutorului diavolesc, numita popular " ursita " . Ghicirea prin maruntaiele animalelor, numita " iconoscopia " . In acest fel de vrajitorie intra si visurile, zodiile, ceasurile bune si rele, ghicirea prin membrele trupului, numita si prevestire (tiuitul urechilor, zbaterea ochiului, mancarimea palmelor) . Baierele prin care se intelege purtarea la mana sau la piept a unor ate, obiecte (amulete) sau bucati de stofa vopsite spre pazirea de boli, de primejdii si de pagube, dupa ce mai intai s-a invocat asupra lor puterea diavolului. Chematorii de demoni (clindonii) sunt cei ce ghicesc cele viitoare prin chemarea diavolilor. Intre acestia se numara cei ce fac focuri inaintea caselor si sar prin foc, ghicitorii din pantece precum si cei ce ghicesc in maruntaiele animalelor sau iau mana vitelor, vrajitorie ce se practica in zilele noastre. Astrologia este o vrajitorie practicata din cele mai vechi timpuri pana astazi. Prin astrologie se intelege ghicirea celor viitoare prin miscarile stelelor, planetelor, vanturilor, norilor si ale celorlalte fenomene ale universului. Astrologii pretind ca fiecare om are o stea proprie.

Iata cateva din cele mai obisnuite feluri de vrajitorii, unele aproape uitate, altele practicate si in zilele noastre, pe care le combatem si de care trebuie sa fugim, fiind iscodiri diavolesti care amagesc si insala pe multi crestini spre a lor pierzare.

169. Poate, intr-adevar, sa ajute diavolul pe oameni prin vraji, mai mult decat ne ajuta puterea si harul lui Dumnezeu ?

Sa se stie ca diavolii nu au nici o putere de a vindeca pe cineva, de a descoperi pagube sau pe raufacatori. Ei nu pot niciodata sa faca minuni adevarate, ci numai cu naluciri mincinoase insala pe cei necredinciosi si slabi in credinta. Acest adevar ni-l arata dumnezeiescul parinte Ioan Gura de Aur, zicand :

" Nu vezi cum diavolii n-au putut sa vindece nici chiar pe vrajitorii si fermecatorii care le slujeau lor, de besicile si de bubele date de Moise in Egipt, si pe tine oare au sa te vindece ? (Iesire 9, 11) . Si daca dracii nu se milostivesc de sufletul tau, cum se vor intrista pentru durerea trupului tau ? Daca dracii se silesc sa te izgoneasca pe tine din imparatia lui Dumnezeu, cum te vor izbavi pe tine de boli ? Rasuri sunt acestea si basme. Daci nu te amagi, crestine, ca niciodata lupul nu se poate face oaie, nici diavolul nu se face candva doctor. Ca mai lesne poate focul sa inghete si zapada sa incalzeasca, decat diavolul sa te vindece pe tine cu adevarat " (Impartire de grau, pag. 324) .

Deci, noi cand ne imbolnavim, sau avem necazuri, sau suntem nedreptatiti, sau avem pagube, sau feciori de casatorit, sau alte greutati in familie, sa nu mai alergam la ajutorul diavolului si al slugilor lui, care sunt vrajitorii si ghicitorii, ci la Biserica sa alergam si la preoti, la rugaciune si la post si indata ne va ajuta Bunul nostru Tata care ne-a zidit caci are mila de noi.

170. Care sunt urmarile pacatului vrajitoriei ?

Cei ce fac vraji si cei ce alearga la vrajitori fac un mare pacat impotriva Duhului Sfant, caci lasa pe Dumnezeu si cer ajutorul diavolilor. Renunta la rugaciunile Bisericii si intra in casele vrajitorilor. Se leapada de slujitorii lui Hristos, adica de sfintii preoti si se duc la slujitorii satanei. Adica, lasa apa cea vie, preotul si harul mantuirii din Biserica si, pentru interesele lor patimase si omenesti, cer ajutorul vrajmasilor lui Hristos, adica al vrajitorilor si vrajitoarelor. Se leapa de adevar si primesc in loc minciuna, caci toate cuvintele vrajitorilor sunt minciuna si amagire diavoleasca.

Un pacat asa de mare impotriva Duhului Sfant nu se iarta celor vinovati " nici in veacul de acum, nici in cel ce va sa vina " , dupa cum spune Hristos, de nu se vor pocai toata viata. Pentru un astfel de pacat vin asupra celor vinovati, care alearga la vraji, tot felul de rautati si primejdii. Mai intai, mustrarea constiintei ca au lasat pe Dumnezeu si au cerut ajutor vrajmasului lui Dumnezeu. Apoi, este oprirea pentru multi ani de la Sfanta Impartasanie, de la 7 pana la 15, si chiar 20 de ani. Apoi, cei ce cred si alearga la vraji, scot din inima lor darul lui Dumnezeu si aduc in casa lor si inima lor duhul diavolului. Apoi, cei ce fac vraji si cred in ajutorul lor, se leapada de Hristos si se unesc cu diavolul. Apoi, cei ce fac vraji si alearga la acestea nu se cade a se mai numi crestini ci apostati. Apoi, cei vinovati de acest greu pacat sunt pedepsiti de Dumnezeu cu boli grele si fara leac, cu suferina in familia lor, cu pagube si neintelegere, cu saracie si moarte cumplita. Si daca nu se spovedesc la preot si nu-si plang pacatul acesta cu lacrimi toata viata, nu se pot mantui. Vrajitorii si cei ce cred si alearga la ajutorul diavolului, daca nu se parasesc de aceasta si nu se pocaiesc " se leapada cu totul din Biserica " , adica se despart de Hristos si se dau de bunavoie in mainile vrajmasului, iar daca mor in acest pacat, nici nu se ingroapa cu preot, ci asemenea celor pagani si lepadati de credinta, spre vesnica lor osanda in muncile iadului. Iata urmarile grozave ale vrajitoriei.

171. Ce canon randuiesc Sfintii Parinti vrajitorilor si celor ce alearga la vraji ?

Cel mai aspru pedepseste pe vrajitori Sfantul Vasile cel Mare. Iata ce spune el in canonul 72 : " Cel ce se da vrajitorilor, sau unora ca acestora, se va canonisi cu canonul ucigasilor " (Sfantul Vasile, 72; Sfantul Grigore de Nyssa, 3; Laodiceea, 36) . El pune pe vrajitori in randul ucigasilor de oameni si a celor lepadati de Dumnezeu, adica ii opreste de cele sfinte de la 10 la 20 de ani. In canonul 65, acelasi sfant Vasile cel Mare, zice : " Femeia ce va fermeca strainii si pe ai sai, (se opreste de cele sfinte) ani 9 si metanii 500 pe zi " (pag. 115) . Iar canonul 61 al Sinodului Ecumenic al VI-lea opreste de Sfanta Impartasanie pe cei ce merg la ghicitori, la carti de joc si alte asemenea, spre a afla cele viitoare, timp de sase ani de zile. Iar " daca vor starui in acestea si nu se vor feri de aceste mestesuguri pierzatoare si paganesti, hotaram sa se lepede cu totul de la Biserica, precum si Sfintele Canoane invata... " . Sfantul

Ioan Postitorul scurteaza canonul vrajitorilor si al celor ce alearga la vraji, numai la 3 ani oprire de cele sfinte, daca se marturisesc de pacat, daca il parasesc definitiv si daca tin post zilnic pana la orele 3 dupa masa si fac cate 250 de metanii pe zi.

Dar si Sfanta Scriptura arata cat de greu pedepseste Dumnezeu cei ce alergau la vrajitori, ca auzi ce zice : " Pe fermecatori nu-i lasati sa traiasca " (Iesire 22, 18) . Si iarasi zice : " Si barbatul sau femeia, oricare dintre ei se vor face descantatori sau vrajitori, cu moarte sa se omoare; pe amandoi cu pietre sa-i ucideti ca vinovati sunt " (Levitic 29, 27) . Si iarasi : " Sufletul care se va duce la descantatori sau la vrajitori ca sa curveasca in urma lor, Eu voi intoarce fata Mea impotriva sufletului aceluia si-l voi pierde din poporul lui " (Levitic 20, 6) .

Vedem ca pe imparatul Manase l-a pedepsit Dumnezeu cu robie amara si grea in Babilon, ca " trecea pe fiii lui prin foc si facea descantece si felurite vraji si a facut graitori din pantece si vrajitori si a inmultit a face rau inaintea Domnului, ca sa-l inlature pe el de la imparatie " (II Paralipomena 33; 6) . Pe imparatul Saul l-a pedepsit Dumnezeu cu pierderea imparatiei si cu moarte de ocara, pentru ca a lasat pe Dumnezeu si a chemat femeie graitoare din pantece, urmand ghiciturilor ei (I Regi 28, 7) . Iar pe imparatul Ohozia s-a maniat Dumnezeu foarte, ca a trimis sa intrebe pe vrajitoarea din Ecron.

172. Spuneti-mi mai pe larg despre pacatul ghicirii cu carti sfinte, sau cum se spune " deschiderea pravilei " care se obisnuieste astazi intre credinciosi.

Vrajirea cu lucruri si cu carti sfinte este al patrulea fel de vrajitorie si se cheama " ghitia " . Acesti vrajitori amesteca vrajile lor cu rugaciuni, cu psalmi si alte cuvinte sfinte, adresate catre Maica Domnului si catre sfinti, ca sa poata insela mai usor pe cei slabi in credinta. Acest fel de vraji il obisnuiesc mai ales femeile cele rele, batranele si tigancile pentru a amagi pe cei slabi de minte. Iata ce zice despre acestea Sfantul Ioan Gura de Aur : " Tu zici ca batrana aceea este crestina si omul acela este ghicitor crestin si cand descanta sau deschid cartea, nu zic, nici nu scriu alt nume, decat numele lui Hristos, al Nascatoarei de Dumnezeu si al sfintilor, deci ce rau fac ei ? La aceasta iti raspund ca pentru aceasta se cuvine mai cu seama sa urasti pe femeia cea rea si pe acel rau fermecator si ghicitor (din carti) , findca folosesc spre ocara si necinste numele lui Dumnezeu. Crestini fiind, lucreaza ca paganii. Pentru ca si diavolii, cu toate ca numesc numele lui Dumnezeu, insa tot diavoli sunt. Unii, voind a se indrepta, zic ca este crestina femeia care a descantat si nimic alta nu zice, fara numai numele lui Dumnezeu. Eu pentru aceea mai vartos o urasc si ma intorc de la ea, ca intrebuinteaza numele lui Dumuezeu spre ocara. Numindu-sc pe dansa crestina, se arata pe sine ca lucreaza cele ale paganilor (Hristoitia, op. cit. p. 305-320) .

Cei ce ghicesc prin deschiderea Psaltirii si a altor carti sfinte se opresc de impartasanie pana la 7 ani, pentru ca Psaltirea este o carte sfanta cu multe proorocii in ea, insuflata de Duhul Sfant si este pentru rugaciune, iar nu pentru ghicit si castigat bani spre osanda.

173. Pentru ce au cazut crestinii in vrajitorie ?

Pentru ca a slabit in ei credinta si frica de Dumnezeu; pentru ca nu se roaga indeajuns crestinii de astazi, ca sa-si implineasca cererile lor prin rugaciune, iar nu prin ghicire; pentru ca nu citesc Sfanta Scriptura sa vada ce osanda ajung pe cei vrajitori si pentru ca nu merg regulat la biserica, nu se spovedesc in cele patru posturi si nu cer la nevoie sfatul si rugaciunile preotului. Mai alearga unii crestini la ghicit pentru ca au uitat fagaduintele pe care le-au dat lui Hristos la Sfantul Botez, cand au spus : " Ma lepad de satana, si de toate lucrurile lui, si de toata slujirea lui... " . De asemenea, mai alearga crestinii la ajutorul diavolului cand nu li se implineste cererea lor la Biserica sau pentru ca uita de moarte si de ziua judecatii lui Hristos.

De aceea, Sfintii Parinti ne indeamna sa alergam numai la Dumnezeu, numai la Biserica si la preoti, iar nu la diavoli si la slugile lor. Iar Sfantul Ioan Gura de Aur ne sfatuieste, zicand : " Va rog, fiti curati de aceasta inselaciune... si cand voiesti a calca pragul casei tale, sa zici mai intai acest cuvant : Ma lepad de tine satana, si de cinstea ta, si de slujirea ta si ma impreun cu tine, Hristoase ! Fara cugetarea aceasta niciodata sa nu iesi din casa. Aceasta sa-ti fie toiag, aceasta arma, aceasta cetate de aparare, si impreuna cu aceste cuvinte fa si semnul crucii pe fruntea ta ca asa de te vei inarma pretutindenea, nu numai om, ci

chiar diavolul de te va intalni, nu va putea sa te vatame pe tine " (Hristoitia, pag. 316-317) .

174. Cum pot crestinii sa se izbaveasca de vrajitorii si de tot felul de farmece izvodite de diavolul ?

Cel ce crede cu tarie in Dumnezeu, cel ce se roaga neincetat lui Dumnezeu si alearga regulat la Sfanta Biserica, nu va cere niciodata ajutorul diavolului si vrajitorilor, care sunt vrajmasii lui Dumnezeu. Deci, cei ce au credinta tare in Dumnezeu sa-I ceara neincetat ajutorul. Iar cei slabi in credinta, care au cerut vreodata ajutorul vrajitorilor, daca vor sa se mantuiasca, mai intai sa se spovedeasca de acest pacat si sa ceara canon. Apoi, sa nu mai apeleze la ajutorul satanei in orice nevoie ar fi, ci numai la Dumnezeu sa alerge. Apoi sa se roage cat mai mult cu rugaciuni si lacrimi din inima (Deuteronom 4, 29; Psalm 118, 58; Ieremia 29, 13) si asa cu rabdare si credinta se vor izbavi de vraji si vor primi darul Duhului Sfant.

175. Ce sunt visele si vedeniile, care este deosebirea intre ele si de cate feluri sunt ?

Va raspund cu cuvintele Sfantului Ioan Scararul, care zice : " Visul este miscarea mintii in vremea nemiscarii trupului. Iar nalucirea (vedenia falsa) este amagirea ochilor cand doarme cugetarea. Nalucirea este iesirea mintii cand trupul vegheaza. Nalucirea este o vedere a ceva fara ipostas (nereal) " (Filocalia, vol. IX, Cuvantul 3, p. 75) . Iata dar ce sunt visele si vedeniile. Ele sunt de doua feluri : vise si vedenii bune si rele. Iar deosebirea dintre ele este aceasta : Visele si vedeniile bune sunt de la Dumnezeu, prin care se descopera voia Lui cea mare, numai la cei ce sunt cu totul desavarsti si sfinti si care fac poruncile Lui, precum a fost dreptul Iosif, caruia i s-a aratat Arhanghelul Gavriil in vis, poruncindu-i sa fuga cu Pruncul Iisus si cu Fecioara Maria in Egipt. Visele bune vin de la ingeri si ne amintesc de moarte si de osanda, iar dupa ce ne desteptam, ne indeamna la rugaciune si la pocainta. Dimpotriva, visele si nalucirile rele sunt de la diavoli, prefacuti in ingeri de lumina sau in sfinti, care ne amagesc prin somn ca suntem buni si vrednici de rai, iar dupa ce ne desteptam " ne scufundam in mandrie si bucurie " (Filocalia, vol. IX, Cuvantul 3, p. 76) .

176. Este pacat sa creada crestinii in vise si vedenii ?

Spune Sfantul Ioan Scararul ca " cel ce crede in vise este asemenea celui ce alearga dupa umbra sa si incearca s-o prinda " . Tot el spune, ca " diavolii slavei desarte sunt in visuri prooroci. Ei inchipuiesc, ca niste vicleni, cele viitoare si ni le vestesc mai dinainte. Iar daca se implinesc vedeniile ne minunam si ne mandrim cu gandul, ca si cum am avea darul inaintevederii (proorociei) . Cei ce asculta de diavolul, acestia s-au facut adeseori proorocimincinosi " . Si mai departe zice : " Diavolii nu stiu nimic din cele viitoare, dintr-o cunostinta de mai inainte, caci si doctorii pot sa ne spuna moartea de mai inainte " . Apoi incheie, zicand : " Cand incepem sa credem in visele diavolilor, ei isi bat joc de noi, chiar si cand suntem treji. Cel ce crede visurilor si nalucirilor din somn este cu totul necercat. Iar cel ce nu crede nici unora este filosof (Filocalia, vol. IX, Cuvantul 3, pag. 76) . Deci, este pacat sa credem in visuri si vedenii, ca prin acestea ne amagesc foarte usor diavolii si ne arunca in pacatul cel cumplit al mandriei si slavei desarte, cand omul se increde in sine mai mult decat in cuvantul lui Dumnezeu. Cu acest mestesug ispititor, diavolul a amagit pe multi crestini si calugari, aruncandu-i apoi in prapastia pierzarii. Iar daca cineva are totusi indoiala de visul sau vedenia sa, sa se spovedeasca la duhovnic si sa-i ceara sfatul lui, ca prin duhovnic graieste Dumnezeu.

177. Din cate pricini se inseala oamenii de vedenii si de visuri desarte ?

Din sapte pricini se insala crestinii de vedenii si visuri, ca si cum ar fi de la Dumnezeu, si anume : din mandrie, din slava desarta, care este prima fiica a mandriei; din cauza mintii slabe si neiscusite a crestinilor; din cauza ravnei nesocotite a unor crestini, care se roaga si postesc mult ca sa aiba vedenii, de care spune Sfantul Isaac Sirul : " Cu mare boala boleste cel ce are ravna cea rea " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 58) ; a cincea pricina a amagirii prin vedenii si visuri este neascultarea de duhovnici si indaratnicia unor credinciosi, mai ales a celor mandri, din care pricina usor sunt vanati de diavolul; a sasea pricina vine din cauza vietii de sine, ascunse, a unora si din nemarturisirea curata a gandurilor la duhovnic; iar ultima pricina prin care se insala crestinii cu visuri si vedenii mincinoase este necunostinta de sine si lipsa de citire a Sfintei Scripturi si a Sfintilor Parinti. Despre acestea spune si inteleptul Sirah,

zicand : " Visurile cele rele sunt desertaciune, ca vrajile si descantecele, si pe multi visurile i-au inselat si au cazut toti cei ce au nadajduit intr-insele " (Isus Sirah 34, 1-7) . Cel ce crede lesne in visuri si vedenii, fara multa cercetare si sfat, sa se canoniseasca, la fel cu cei ce merg la vraji si descantece, adica pana la 7 ani sa se opreasca de la Sfanta Impartasanie.

Convorbirea a saptea

Despre rugaciune, lacrimi, duhovnicie, datoriile preotilor

178. Parinte Cleopa, ce legatura este intre frica de Dumnezeu si dragostea de Dumnezeu ?

Frica de Dumnezeu, spun Sfintii Parinti precum si proorocul David, este " inceputul intelepciunii " , adica ea face inceputul a toata fapta buna; iar dragostea de Dumnezeu este desavarsirea si sfarsitul faptelor bune. Frica de Dumnezeu formeaza deci inceputul mantuirii, iar dragostea de Dumnezeu, " care scoate afara frica " este sfarsitul mantuirii, pentru ca cel ce iubeste traieste numai in Dumnezeu, " care este dragoste " . Sa nu avem atata frica de Dumnezeu, cat mai ales dragoste de Dumnezeu, ca auzi ce zice Sfantul Vasile : " Cel ce face fapta buna din frica, adica de frica muncilor iadului, a pedepsei, acela este in stare de rob; cel ce face fapta buna pentru rasplata, adica pentru a i se implini cererile aici pe pamant si a dobandi plata in cer, acela este in stare de sluga, care slujeste pe stapanul sau pentru plata, adica pentru bani; iar cel ce face fapta buna din dragoste de Dumnezeu, iar nu de frica sau pentru plata, acela este in stare de fiu al lui Dumnezeu " . Deci, cine ajunge sa faca fapta buna din dragoste, fara alt scop, acela a ajuns la masura desavarsirii si se numeste fiu al lui Dumnezeu.

179. Cum se cuvine sa imparti dragostea noastra fata de Dumnezeu, fata de aproapele si fata de noi insine ?

Citim in Mantuirea pacatosilor ca trebuie sa avem catre noi insine inima de judecator, catre aproapele inima de mama, iar catre Dumnezeu inima de fiu. Pe Dumnezeu suntem datori sa-L iubim din toata inima noastra, din toata puterea si virtutea, fiind gata sa ne dam si viata pentru El, asa cum au facut sfintii mucenici, cuviosi si ierarhi, cue s-au jertfit pentru dragostea lui Hristos si pentru Evanghelie. Pe aproapele nostru sa-l iubim " ca pe noi insine " , adica asa cum ne iubim pe noi, cum ne ingrijim, ne hranim si ne ajutam, tot asa se cuvine sa iubim, sa miluim, sa hranim, sa ajutam si sa indrumam pe calea mantuirii pe aproapele nostru. Iar pe noi insine se cuvine sa ne osandim permanent si sa ne mustram pentru pacatele noastre, socotindu-ne mai pacatosi decat toti oamenii. Asa de vom face, asa de vom iubi pe Dumnezeu si pe aproapele, iar pe noi ne vom judeca cu smerenie, ne vom mantui cu adevarat si vom fi primiti in imparatia cerurilor.

180. Cate feluri de iubiri sunt, dupa Sfintii Parinti ?

Sfantul Nicodim Aghioritul si alti parinti, impart iubirea in cinci feluri : iubire duhovniceasca, adica iubirea de Dumnezeu si de aproapele, care este cea mai inalta si singura mantuitoare de suflet (Matei 22, 23-40) ; iubire fireasca, adica iubirea tinerilor, a sotilor, a parintilor fata de fii si a copiilor fata de parinti, care nu este nici spre mantuire, nici spre osanda, pentru ca este din fire; iubire din mandrie si slava desarta, cand cineva iubeste pe cei care il lauda si il vorbesc de bine; iubire din interes, cand cineva iubeste pe aproapele, fie pentru bani, fie pentru daruri, fie din respect sau din alta oarecare pricina omeneasca; iubire trupeasca, adica din pofta, cand cineva iubeste pe oameni sau femei pentru placeri si pacate trupesti, ori pentru betie care duce la desfranare. Prima iubire este mantuitoue. A doua este fireasca, deci nici buna, nici rea. Iar ultimile trei iubiri sunt vinovate si aducatoare de osanda vesnica, daca nu le paraseste crestinul.

181. Care sunt aripile sufletului cu care poate zbura la viata vesnica ?

Doua sunt aripile sufletului pentru mantuire : frica de Dumnezeu si frica de moarte si judecata. Dupa ce Dumnezeu l-a zidit pe Adam si l-a asezat in rai, cel dintai l-a inarmat pe om cu frica mortii, zicand : " Din toti pomii care sunt in rai poti sa mananci, iar din pomul cunostintei binelui si raului sa nu mananci, caci in ziua in care vei manca din el cu moarte vei muri " (Facere 2, 17) . Cand diavolul l-a dezarmat pe Adam de frica mortii, zicandu-i : " Nu, nu veti muri ! " atunci indata l-a biruit si l-a ucis. Deci, si noi, daca vrem sa ne mantuim si sa ajungem la Hristos, cu aceste doua aripi sa ne ingradim, adica cu frica lui Dumnezeu si frica mortii, si astfel de toate cursele diavolului ne vom izbavi si vom savarsi cu pace calatoria vietii.

182. Care este cel mai mare dar pe care se cuvine sa-l dam lui Dumnezeu ?

Cel mai mare dar pe care se cuvine sa-l dea crestinul lui Dumnezeu este jertfa, adica a se jertfi pe sine pentru Dumnezeu, asa cum s-au jertfit mucenicii, cuviosii, pustnicii si toti dreptii. Fara jertfa nimeni nu se poate mantui, precum spune insusi Iisus Hristos : " Cel ce va rabda pana la sfarsit, acela se va mantui " (Matei 24,13) .

183. Cum putem ajunge la cunostinta de Dumnezeu ? Care este cea mai inalta cale de cunoastere duhovniceasca ?

Trei sunt caile prin care ajungem la cunoasterea si comuniunea mistica cu Dumnezeu : teologia, asceza si sfanta rugaciune. Prin aceste trei cai au umblat toti sfintii si au ajuns la cea mai inalta treapta de unire cu Dumnezeu, anume la contemplarea si vederea lui Dumnezeu, adica pana la rapirea " in trup sau afara de trup " , cum a ajuns si Sfantul Apostol Pavel. Dintre acestea, cea dintai si mai la indemana tuturor este sfanta rugaciune, facuta cu credinta si din toata inima. Prin ea ne unim cel mai usor cu Dumnezeu si fara ea ne departam cel mai mult de Dumnezeu, precum spune un sfant parinte : " Nimic nu lipeste pe om de Dumnezeu mai mult ca rugaciunea " .

184. Care este cea mai puternica rugaciune care uneste pe om cu Dumnezeu ?

Sunt mai multe feluri de rugaciuni : cu limba, cu mintea si cu inima. Cea mai inalta rugaciune este rugaciunea din inima, adica cu participarea inimii, prin umilinta, zdrobire si lacrimi. Sa nu punem mare baza pe rugaciunea citita, adica rugaciunea orala, cu limba. Aceasta este cea mai slaba rugaciune, pentru ca nu participa mintea si inima. Rugaciunea mintii este mai inalta ca rugaciunea orala pentru ca participa la ea si gandurile, adica atentia miniti. Cel ce se roaga cu atentia mintii la tot ce rosteste, acela se roaga cu mintea, insa nici aceasta nu este desavarsita. Sfintii Parinti spun ca rugaciunea mintii este rugaciunea cu un picior, adica este jumatate de rugaciune, pentru ca ramane in cap si nu participa la ea si inima. Dar cand la rugaciune se uneste mintea cu inima, adica gandurile mintii coboara cu darul Domnului in inima, atunci s-a facut zamislirea rugaciunii celei duhovnicesti, adica am ajuns la cea mai inalta rugaciune, numita rugaciunea inimii. Iar semnele ca am ajuns la aceasta inalta lucrare sunt : o putemica caldura in partea inimii, un permanent dor si ravna pentru Dumnezeu, o nespusa dragoste pentru oameni si pentru toata zidirea, o bucurie duhovniceasca negraita, plans de bucurie, izvor adanc de lacrimi, de smerenie si netemere de moarte.

185. Care este cel mai bun dascal al rugaciunii ?

Este insasi sfanta rugaciune, dupa cum spune Sfantul Macarie cel Mare : " Eu stiu ca nu stii sa te rogi, dar roaga-te cum poti si cat mai des si rugaciunea singura te va invata sa te rogi " . Deci, sa ne rugam cum putem si cat mai mult si vazand Dumnezeu ravna noastra ne va ajuta sa dobandim rugaciunea cea adevarata a inimii si darul lacrimilor.

186. Din ce cauza astazi nu ne mai putem ruga asemenea parintilor nostri de demult si nu mai avem rabdare la sfanta rugaciune ?

Spunea un sfant parinte ca " precum apa stinge focul, asa uitarea stinge rugaciunea " . Nu ne mai putem ruga astazi pentru ca am uitat si uitam de Dumnezeu. Iar uitarea este inainte mergatoare a indepartarii de Dumnezeu. Apoi, nu ne mai rugam astazi cu aceeasi evlavie ca inainte pentru ca am slabit cu totii in credinta. Cine crede cu tarie in Dumnezeu, se teme de Dumnezeu, Il iubeste pe Dumnezeu si se roaga Lui neincetat, pentru ca nu poate trai fara de Dumnezeu, departe de Tatal nostru cel ceresc. Cred ca slabirea credintei in Dumnezeu este pricina cea mai mare a slabirii rugaciunii in randul credinciosilor. Tocmai de aceea sectarii amagesc pe unii ortodocsi, pentru ca in locul rugaciunilor lungi ei vin cu cantari si predici, care atrag si incanta pe cei mai slabi in credinta.

Daca vrem sa ne miluiasca Dumnezeu, sa ne ierte de pacate si sa ne ocroteasca de tot felul de ispite si primejdii, trebuie sa ne silim la sfanta rugaciune ziua si noaptea. Sa citim, mai ales noi, calugarii, la Psaltire, care are mare putere; sa citim cele sapte laude din Ceaslov, acatiste, paraclise sau mai ales sa rostim rugaciunea lui Iisus; iar in sarbatori, precum cerbul la izvoare, asa sa venim regulat la biserica pentru a asculta Sfanta Liturghie. Si, daca ne lupta diavolul cu uitarea, cu necredinta, cu lenea, cu somnul sau cu grijile acestei vieti, noi sa ne rugam macar cu gura, implinind pravila data noua de duhovnic, pe cat vom putea. Cu timpul ne va ajuta Domnul sa trecem de la cantitate la calitate, de la rugaciunea cea risipita a gurii, la rugaciunea cea curata a mintii si a inimii si atunci, gustand din bucuria Duhului Sfant, vom vedea " ce bun este Domnul ! "

187. Spuneti-mi ceva despre blandetea si smerenia Domnului ?

Despre aceste doua virtuti ne graieste insusi Hristos, zicand : " Invatati-va de la Mine ca sunt bland si smerit cu inima si veti afla odihna sufletelor voastre " (Matei 11, 29) . Iar la fericiri, zice Domnul : " Fericiti cei saraci (smerti) cu duhul, ca acelora este imparatia cerurilor; si mai departe zice : " Fericiti cei blanzi ca aceia vor mosteni pamantul " (Matei 5, 5) . Prin aceste doua fericiri, Mantuitorul ne spune ca cei smeriti si blanzi la inima mostenesc atat pamantul, cat si imparatia cerurilor, adica atat bunatatile si fericirea vietii pamantesti, cat si fericirea vietii vesnice, pentru ca pe cei blanzi si smeriti toata lumea ii iubeste, ii respecta, ii asculta si se foloseste de ei. Cea mai usoara cale de mantuire este a celor blanzi si smeriti cu inima. Cu blandetea dobandim pe oameni, iar cu smerenia alungam pe diavoli si chemam in ajutorul nostru pe ingeri. Cei blanzi si smeriti cu inima au mai putine ispite in viata aceasta adica " afla odihna sufletelor lor " , pentru ca prin blandete imblanzesc si castiga dragostea tuturor oamenilor, iar prin smerenie ard pe diavoli si ii alunga departe de ei.

Spun Sfintii Parinti ca blandetea sta intre manie si dragoste. Apoi adauga : " blandetea sa nu te duca pana la lasitate; nici dragostea sa nu te duca pana la nepasare " . Deci, trebuie sa folosim cu grija blandetea, care sta totdeauna la mijloc, intre manie si dragoste. Nici atat de blanzi incat sa se huleasca Evanghelia si numele lui Dumnezeu inaintea noastra din pricina dragostei; nici cu totul aspri si neinduplecati, incat sa pornim spre manie si razbunare pe aproapele nostru. Iar despre smerenie spun Sfintii Parinti ca este haina lui Hristos, pentru ca a luat trup omenesc pentru mantuirea noastra. Hristos a primit in trup patimile firii neprihanitoare, ca : foamea, setea, durerea, oboseala. Iar patimile firii pacatoase, adica pacatele, nu le-a primit Hristos.

188. Spuneti-mi ceva despre constiinta ?

Sfantul Vasile cel Mare " dreptarul Bisericii si cumpana cea mare " sau " ochiul Bisericii " , cum il numesc unii Sfinti Parinti, spune despre constiinta ca este glasul lui Dumnezeu in om. Iar Sfantul Isaac Sirul spune : " Cela ce a ajuns sa se impace cu sine, adica cu constiinta sa, a impacat cu sine cerul si pamantul " . Acelasi lucru spune Mantuitorul, zicand : " Impaca-te cu parasul tau pana esti pe cale... " (Matei 5, 25) , adica sa ne impacam cu constiinta noastra pana suntem pe calea vietii, ca dupa moarte nu mai putem face nimic.

Nelinistea, mustrarea constiintei omului pacatos este un semn al milei lui Dumnezeu, ca sa se impace cu

El cat este in aceasta viata trecatoare. Intai trebuie sa crezi ca exista Dumnezeu, care a creat lumea si stapaneste toate. Apoi, sa te silesti dupa putere sa faci voia Lui. Al treilea, daca vrem sa ne mantuim trebuie sa ne impacam cu constiinta noastra, mai bine-zis cu Dumnezeu care ne-a creat si ne va judeca dupa faptele noastre. Iar despre constiinta trebuie sa stim ca ea este una din energiile necreate ale lui Dumnezeu, una din lucrarile Lui, precum este si viata.

189. Cum putem dobandi pacea inimii si a constiintei ?

Patru sunt caile prin care putem castiga pacea inimii si a constiintei :

a) sa cautam intotdeauna locul cel mai de jos;
b) sa ne multumim in toate cu cat mai putin din cele necesare vietii;
c) sa ne rugam permanent ca sa se faca numai voia lui Dumnezeu cu noi;
d) sa ne lasam in toate numai in voia lui Dumnezeu.

190. Care este cea mai inalta teologie a crestinilor ?

Cea mai inalta teologie nu este a vorbi despre Dumnezeu, nici a contempla zidirea Lui. Cunoasterea lui Dumnezeu din creatie, din admirarea frumusetii universului (macrocosmosului) si a omului (microcosmosului) , numita de Sfantul Maxim Marturisitorul " contemplatia naturala in duh " , este numai a incepatorilor. Cea mai inalta teologie crestina este unirea cu Dumnezeu prin traire, adica prin credinta, cugetare si implinirea faptelor bune.

191. Spuneti-mi ceva despre iubirea de sine.

Iata ce va spun. In masura in care omul se leapada de iubirea de sine, in aceeasi masura sporeste in fapte bune, se induhovniceste si se apropie de Hristos. De obicei, cand este vorba de sine, omul strica intotdeauna cantarul, adica masura; isi face lui mai multa dreptate, isi alege partea cea mai buna, cea mai mare, cea mai frumoasa; plange pentru sine mai mult decat pentru altul si se bucura de sine mai mult decat de altul. Hristos insa a rastignit pe cruce iubirea de sine, dandu-si viata pentru noi. Dintre oameni, putini sunt aceia care isi rastignesc patima iubirii de sine, asemenea lui Hristos. Sunt multi care se angajeaza sa traiasca viata duhovniceasca, dar nu ajung pana la rastignire, pentru ca nu renunta total la iubirea de sine, adica la egoism. Or, fara jertfa, fara rastignirea patimilor noastre, fara parasirea pacatelor, nu putem sa vedem pe Hristos, nu ne putem mantui.

192. Ce sfat dati credinciosilor si calugarilor pentru mancarea de carne ?

Doua mari virtuti au fost in rai la primii oameni : fecioria si nemancarea de carne. Dupa caderea lui Adam, adica dupa ce a intrat moartea in lume prin pacat, a randuit Dumnezeu viata conjugala, iar mancarea de carne a randuit-o abia dupa potop. " Sa mancati toate ca pe o iarba " zice Dumnezeu (Facere 9, 3) , ca dupa ce s-a varsat sangele animalelor sacrificate, carnea ramane numai ca o iarba. Mirenii au voie sa manance carne in toate zilele afara de cel patru posturi, miercurea si vinerea si celelalte zile oprite de Biserica. Calugarii, insa, dupa regulile vietii monahale si dupa Sfintele Canoane nu au voie sa manance carne, afara numai daca sunt gazduiti la mireni si aceia nu stiu ca ei nu mananca sau nu au altceva sa le dea de mancare.

193. Cum se poate curati inima de patimi ?

Spun unii Sfinti Parinti ca mintea usor se lumineaza si usor se intuneca. Iar inima foarte greu se intuneca prin patimi si foarte greu se lumineaza, se curata. Curatia inimii, adica despatimirea se face in timp indelungat, mai bine zis toata viata, prin asceza, pocainta si lacrimi. Cel mai mult insa se curata inima prin rugaciune, ca rugaciunea il face pe om fiu al lui Dumnezeu dupa dar. Cine a ajuns la curatia inimii a ajuns vazator de Dumnezeu, vazator tainic cu ochii inimii.

194. Ce este plansul si de cate feluri este ?

Spune Sfantul Ioan Scararul ca " plansul dupa Dumnezeu este o tristete a sufletului (pentru pacate) , o simtire a inimii indurerate, care cauta pururea fara odihna pe Cel dupa care inseteaza... Plansul sau strapungerea inimii este o marturisire a pacatelor facute de minte lui Dumnezeu, un dialog nevazut, neincetat si indurerat, in care sufletuI isi recunoaste necontenit pacatele in fata lui Dumnezeu... " (Filocalia, vol. IX, pag. 164) . Tot acelasi sfant spune ca plansul este al doilea botez; este mai mare decat botezul, deoarece botezul dintai ne curata de pacatele de mai inainte, iar botezul lacrimilor ne curateste de pacatele facute si dupa botez.

Plansul se naste din zdrobirea inimii pentru pacatele facute, din smerita cugetare, din aducerea aminte de moarte, de judecata si de muncile iadului in care se chinuiesc pacatosii. Acelasi lucru il spune si cuviosul Pimen : de nimic nu avem mai multa nevoie decat de minte treaza, caci din aceasta numai se nasc lacrimile si plansul cel mantuitor. Iar sfintii Arsenie cel Mare, Efrem Sirul, Isaac Sirul si altii, spun ca : " lacrimile la rugaciune sunt semn al milei lui Dumnezeu " caci prin lacrimi se linisteste vazduhul inimii. Si iarasi : " Sufletul ce si-a simtit pacatele sale incepe sa planga, caci le vede in lumina dumnezeirii " .

Sfantul Grigorie Palama spune ca plansul este de doua feluri : plansul mintii, adica intristarea din inima pentru pacatele noastre, fara lacrimi in ochi, asa cum avea fiul cel risipitor care zicea : " Cati argati ai tatalui meu sunt indestulati de paine, iar eu pier de foame... " (Luca 15, 17) ; plansul cu lacrimi, al doilea fel de plans, mult mai inalt, care izvoraste din intristarea mintii si a inimii pentru pacatele noastre. Toti dumnezeiestii parinti spun la fel, ca lacrimile la rugaciune sunt un dar al lui Dumnezeu, ca foarte greu se castiga si foarte usor se pierd. Cei mai mari dusmani ai plansului si lacrimilor sunt : slabirea credintei, lenevirea la rugaciune, lacomia pantecelui, betia, rasul, trandavia, multa vorbire si mai ales slava desarta. Cand fiul risipitor cugeta cu durere in inima la casa Tatalui sau, avea plansul cel dintai, al minti; iar cand s-a intors la Tatal sau i i-a zis : " Tata, gresit-am la cer si inaintea Ta si nu mai sunt vrednic sa ma numesc fiul Tau... (Luca 15, 18-19) , atunci fiul cel pierdut a dobandit plansul cel de al doilea, al lacrimilor din inima.

195. De cate feluri sunt lacrimile si care din ele sunt mantuitoare ?

Lacrimile sunt de opt feluri, dupa Sfintii Parinti. Lacrimi din dragoste de Dumnezeu, cand omul se gandeste la frumusetea creatiei dumnezeiesti. Acestea formeaza cel mai inalt plans, numit plans de bucurie si de dor dumnezeiesc. Lacrimile dragostei ingrasa pe om. Lacrimi din frica de Dumnezeu. Acestea au mai mica putere decat cele dintai, pentru ca plansul din dragoste de Dumnezeu este plansul fiului catre Tatal, iar plansul din frica este al slugii care mereu se teme sa nu supere pe Stapanul sau. Plansul din frica mijloceste la Dumnezeu iertarea pacatelor si este inaintemergator al celui dintai (Filocalia, vol. IX, p.116) . Plansul din frica usuca pe om, asemenea clestelui care se arde de foc. Lacrimi de mila si dragoste pentru aproapele, pentru cei bolnavi din spitale, pentru saraci, vaduve, copii orfani, pentru cei flamaanzi, goi si straini, pentru toti oamenii din suferinta. Aceste lacrimi sunt sfinte si mantuitoare asemenea celor dintai. Lacrimi din frica mortii si a muncilor iadului. Acestea sunt lacrimi bune, mantuitoare ca si cele dintai si aduc roada de pocainta. Lacrimi din fire sau firesti, adica ale sotilor, ale rudelor, ale parintilor pentru fii si ale fiilor pentru parinti. Acestea nu sunt nici bune, nici rele. Ele se pot vedea uneori si la animale. Lacrimi din slava desarta. Acestea sunt foarte periculoase, pentru ca pe langa lacrimile cele bune, mantuitoare si smerite, pune diavolul lacrimi de slava, spre a fi vazuti si laudati de oameni. Or, plansul cel duhovnicesc trebuie sa fie intotdeauna ascuns si nestiut de nimeni, afara de Dumnezeu si de duhovnic. Lacrimi din dezmierdare, care izvorasc din pofta, din betie, din manie, din aducere aminte a celor rele etc. Al optulea fel sunt lacrimi pentru pagube, din saracie, din durerea ranelor, pentru tot felul de boli.

Primele patru feluri de lacrimi sunt mantuitoare; cele firesti nu sunt nici bune, nici rele; iar ultimele trei feluri de lacrimi sunt nefolositoare si aducatoare de osanda.

Deci, plansul cel duhovnicesc este indoit. Plansul dintai, adica o permanenta intristare a mintii si a inimii pentru pacate, o stare de umilinta de taina, pentru ca nu poate face cele bune cat trebuie. Acest plans il

suie pe om acolo unde il suie insasi fapta buna pe care n-a reusit sa o faca. Intristarea inimii face cat toate faptele bune si duce pe om la plansul al doilea si cel mai inalt al lacrimilor din dragoste si din frica de Dumnezeu. Spune un cuvios parinte ca " cel ce se scarbeste pentru pacatele sale este ca vremea innourata care, in curand va slobozi apa, adica lacrimi " . " Lacrimile ne dau tuturor nadejdea mantuirii, ne spala pacatele si aduc pacea consiiintei noastre " , precum spune Sfantul Nicodim Aghioritul in Razboiul Nevazut zicand : " Mustrarea constiintei este chinuirea chinurilor, iar pacea constiintei este veselia veseliilor " .

196. Care sunt lucrarile duhovnicesti ale mintii, dupa Sfintii Parinti ?

Sfantul Grigore Sinaitul spune ca mintea crestinului trebuie sa aiba noua lucrari duhovnicesti si anume : contemplarea la Persoanele Prea Sfintei Treimi si la toate puterile ceresti; contemplarea la intruparea Mantuitorului nostru Iisus Hristos pentru mantuirea lumii; contemplarea naturala in duh, adica cugetarea la ratiunile lucrurilor create de Dumnezeu, la frumusetea creatiei, la scopul pentru care au fost create, la armonia creatiei, a universului si ridicarea mintii de la cele vazute la cele nevazute; de la frumusetea celor de jos, la frumusetea dumnezeiasca a celor de sus; de la cele trecatoare la cele gandite si vesnice, urcand de la cele pamantesti la cele dumnezeiesti ca pe o scara duhovniceasca. A patra lucrare a mintii este cugetarea la moarte; apoi cugetarea la muncile iadului, unde se chinuiesc cei pacatosi; cugetarea la fericirea raiului; cugetarea la imparatia cerurilor, dupa judecata viitoare si a noua lucrare a mintii, cugetarea la frica de Dumnezeu si la pacatele noastre ca niciodata sa nu mai gresim.

197. Care sunt miscarile duhovnicesti ale mintii ?

Mintea crestinului are trei miscari, dupa Sfantul Maxim Marturisitorul : Miscarea dreapta, cand cugeta numai la Sfanta Scriptura, la minunile Domnului, la cele ceresti. In aceasta miscare a mintii poate intra si ispita diavolului pentru a-l insela pe om. A doua este miscarea in zig-zag, cand omul cugeta si la Sfanta Scriptura si la lumea vazuta a zidirilor, la creatie. Si aici poate intra ispita diavolului, cand cugeta prea mult. A treia miscare a mintii se numeste ocolitoare sau in spirala, cand omul se coboara cu mintea in inima sa, precum melcul in casa sa si mirele si mireasa in camara, si de aici, din inima, unde nu mai poate intra ispita diavolului, mintea se inalta spre Hristos. Marii nostri sfinti si cuviosi intotdeauna isi aveau mintea in inima si de aici, din adancul inimii, se rugau, vorbeau cu mirele Hristos si dadeau razboi diavolului. Despre aceasta spune si Mantuitorul, zicand : " Iar tu cand te rogi, intra in camara ta si incuind usa ta, roaga-te Tatalui tau... " (Matei 6, 6) . Aceasta este cea mai inalta si mai folositoare miscare a mintii, sa o coboram in inima ci de aici sa ne inaltam sa vorbim cu Hristos, sa plangem pentru pacatele noastre si sa dam razboi diavolului. Dar nu toate cele trei miscari le putem folosi la fel.

198. Care este folosul cugetarii la creatia lui Dumnezeu ?

Sfantul Vasile cel Mare spune in cartea sa numita Exaimeron ca " toata lumea vazuta este scoala si imagine a lumii nevazute " . Tot el spune ca " toata floarea si toata iarba ne invata ca este Dumnezeu " . Zidirea vazuta talcuieste pe Scriptura si Sfanta Scriptura talcuieste pe zidire. Atat una, cat si alta, sunt ca doua file de carte. Pe o pagina citim cuvintele Sfintei Scripturi, pe cealalta pagina citim in cartea zidirii, care vorbeste de Dumnezeu. La fel spune si Sfantul Grigore de Nyssa : " Toata zidirea, ca o trambita striga la noi ca a facut-o Dumnezeu " . Am citit intr-o carte cum un filosof se plimba cu batul in mana pe un camp si batea florile cu batul : " Le bat pentru ca prea tare striga catre mine ca le-a zidit Dumnezeu ! "

Toate creatiile vazute se numesc darurile lui Dumnezeu. Si precum face mirele cu mireasa ca isi dau daruri care intaresc dragostea intre ei, tot asa face si Dumnezeu cu noi. El pune mintea noastra intre El si creatii, ca sa-L putem mai bine intelege si vedea. Dumnezeu ne da cele create in dar, iar noi ii dam lui Hristos, Mirele inimii noastre, gandurile, rugaciunile si dragostea noastra. Sfantul Antonie cel Mare nu stia multa carte, dar era atat de intelept in cele duhovnicesti ca uimea pe toti filosofii care veneau la pestera lui. Odata, l-au intrebat cativa filosofi : " Antonie, care sunt cartile tale pe care ai invatat ? " Iar el, aratand cu mainile cerul, stelele, marea si intreaga natura din jurul sau, le-a zis : " Acestea sunt cartile mele pe care le citesc si care intrec pe toate celelalte " (Dictionarul Aghiografic, pag. 90) .

199. Cum poate crestinul sa se inalte cu mintea mai usor, prin cugetare, de la zidire la facatorul ei, Dumnezeu ?

Poate cineva sa cugete la zidirile lui Dumnezeu si sa se inalte cu mintea de la zidire la Ziditor, numai daca isi are mintea si inima curatite de patimi. Altfel, nu poate vedea si simti in cele zidite pe Dumnezeu, precum sunt necrestinii si pacatosii. Auzi ce zice Hristos : " Fericiti cei curati cu inima ca aceia vor vedea pe Dumnezeu " (Matei 5, 8) . Mintea se curata foarte repede de cugetele cele rele. Este de ajuns citirea unei pagini din Sfanta Scriptura sau rostirea unei mici rugaciuni cu luare aminte. Dar tot asa de repede se poate intina. Inima insa, cu anevoie se curata de patimi si cu anevoie se intineaza. Cel care are inima curata este mult mai sporit duhovniceste decat cel cu mintea curata de ganduri rele.

200. Care este rugaciunea cea mai potrivita pentru calugarii incepatori si pentru crestini ?

Sfantul Ioan Scararul spune ca " de la noii incepatori nu cere Dumnezeu rugaciune desavarsita, adica rugaciunea inimii, caci a ingerilor este desavarsirea. Pentru noii incepatori se recomanda rugaciunea verbala, rugaciunea citita din cartile de pravila : Ceaslov, Psaltire, Acatistier, Sfanta Liturghie, slujbele zilnice ale Bisericii si ascultarea. Sfantul Simeon al Tesalonicului zice ca " dupa varsta duhovniceasca a fiecaruia sa se recomande si lucrarea duhovniceasca a rugaciunii mintii si a inimii " . Ca daca cineva incepe inainte de vreme, pana nu este curatit de patimi aceasta inalta rugaciune, se osteneste in zadar si se tulbura. Deci, nimeni sa nu inceapa viata duhovniceasca cu rugaciunea contemplativa a inimii, ci cu rugaciunea lucratoare, care consta din metanii, inchinaciuni, rugaciuni din Ceaslov, post, citirea Psaltirii si a altor carti folositoare, ascultare si smerenie fata de toti. Acestea formeaza viata cea lucratoare care este potrivita pentru toti si pentru calugari si pentru mireni. Iar viata contemplativa specifica mai ales calugarilor, consta in paza mintii, lucrarea mintii, rugaciunea mintii, rugaciunea inimii si contemplarea sau privirile cele duhovnicesti ale inimii. Asa ne invata toti Sfintii Parinti, dascali ai rugaciunii.

201. Spuneti-mi, va rog, mai pe larg, ce este rugaciunea mintii si ce este rugaciunea inimii si cum ajungem la rugaciunea inimii ?

Rugaciunea mintii este rugaciunea facuta cu luare aminte de sine, fara ganduri, fara imaginatii si cugete rele. Aceasta este rugaciunea celor nedesavarsiti, insa mai inalta decat rugaciunea orala si cea vorbita. Sfintii Parinti numesc rugaciunea cu mintea curata " rugaciunea cu un picior sau " pasare cu o aripa " , deci care nu poate merge nici zbura pentru ca nu participa si inima. Iar rugaciunea inimii este rugaciune desavarsita, numita " rugaciune cu doua picioare " , cu ajutorul careia ne unim cu Hristos, vorbim cu Hristos si petrecem inca din trup in bucurie si dulceata vietii vesnice.

Rugaciunea inimii este rugaciunea sfintilor, a celor desavarsiti, care se castiga cu multa osteneala si numai cu darul lui Dumnezeu la aceasta treapta duhovniceasca de rugaciune, numita si " rugaciune contemplativa " , ajung " numai cate unul din neam in neam " , spun dascalii rugaciunii. Prin rugaciunea inimii, intelegem unirea mintii cu inima, sau coborarea mintii in inima pentru a petrece acolo neincetat cu Hristos, prin rugaciune de taina. Unirea mintii cu inima consta in a uni gandurile duhovnicesti ale mintii cu sentimentele duhovnicesti ale inimii. Atunci inima se inchide si se deschide foarte greu. Atunci inima inghite pe Iisus si Iisus inghite inima. Atunci se zamisleste rugaciunea cea de foc a inimii, fara ganduri si imaginatii. Atunci se face unirea duhovniceasca intre Mire si mireasa, intre Hristos si inima. Atunci Hristos sta de vorba cu noi in camara inimii noastre si diavolul nu mai are putere sa ne biruiasca. Rugaciunea cea curata a inimii se dobandeste dupa indelungate osteneli, prin repetarea neincetata a numelui lui Iisus, cu multe lacrimi, cu adanc de smerenie, cu privegheri de toata noaptea, cu post, tacere, pazire a mintii de ganduri, mai ales de slava desarta, cu indelungata rabdare si numai cu ajutorul si darul Duhului Sfant. Apoi, fara un dascal iscusit al rugaciunii si fara duhovnic ales, nimeni sa nu indrazneasca a naluci aceasta ingereasca rugaciune, ca rugaciunea inimii este un dar al lui Dumnezeu.

Cand intram cu mintea in inima noastra trebuie sa inchidem trei usi : usa cea vazuta a chiliei, pentru oameni; usa buzelor, pentru a nu vorbi cu nimeni si usa inimii, contra diavolilor, punand pe minte portar al inimii. Cand omul se roaga din inima, se umple de dragostea lui Dumnezeu si nu mai doreste nimic decat sa petreaca astfel pururea, precum dorea Petru sa ramana pururea pe Muntele Tabor, in lumina lui

Hristos. Mintea in timpul rugaciunii trebuie sa fie oarba, surda si muta, adica, sa nu vada, sa nu auda si sa nu vorbeasca nimic si cu nimeni, decat cu singur Iisus Hristos. Atunci rugaciunea este numita " rugaciune de un singur gand " sau " rugaciunea lui Iisus " . Atunci mintea este luata de Duhul Sfant si i se dau alte cuvinte scurte de rugaciune, ca nu cumva sa fie furata de diavolul prin lungimea cuvintelor.

Daca avem numai rugaciunea mintii nu putem scapa de ispite si tulburari. De aceea Sfintii Parinti ne indeamna zicand :

" Coboara-te, omule, din minte in inima, ca acolo vei afla mangaiere si dulceata dulcetilor, iar in minte este mare iarmaroc si tulburare " . Cand mintea se uneste cu inima, imaginatiile sfinte trebuie sa fie pastrate in memorie, iar nu in imaginatie. Altfel, nu te poti cobori cu rugaciunea in inima si ramai numai la lucrarea mintii.

De la rugaciunea cea sfanta a inimii omul poate ajunge la o alta rugaciune mai inalta, anume cea contemplativa, care nu se mai numeste rugaciune, ci vedere duhovniceasca, la care ajung numai sfintii. Ultima si cea mai inalta treapta a rugaciunii este rapirea mintii la cele ceresti, in trup sau afara din trup - Dumnezeu stie- precum a fost rapit Sfantul Apostol Pavel pana la al treilea cer.

202. Daca nu putem dotbandi rugaciunea cea inalta a inimii, ne putem mantui numai ca rugaciunea orala si cu ragaciunea mintii ?

Cum sa nu ! Numai sa ne rugam cu staruinta, cu cainta si smerenie, ca auzi ce zice Duhul Sfant : " Inima infranta si smerita Dumnezeu nu o va pedepsi " (Psalm 50, 18) .

203. Ce ne invata Sfintii Parinti despre inima ?

Inima este centrul vietii si al sufletului nostru. Pentru aceea si Dumnezeu ne-o cere, zicand : " Fiule, da-Mi inima ta ! " (Pilde 23, 26) . Iar Iov zice : " Nimic nu este mai adanc decat inima omului " . Sfantul Vasile cel Mare, in cartea sa Exaimeron, spune ca " inima este radacina vietii " . Ea se zideste la toate fiintele intai si tot ea se preface in pamant, cel mai pe urma. Inteleptul Solomon zice : " Cu toata strajuirea strajuieste inima ta, ca intr-insa sunt izvoarele viietii " (Pilde 4, 23) . Altfel, inima se face izvor al mortii, in loc de izvor al vietii. Dupa Sfantul Vasile cel Mare si Sfantul Ioan Damaschin, inima omului este centrul a patru puteri si anume : Inima este centrul tuturor puterilor firesti ale omului, adica puterea hranitoare (nutritiva) , seminala, crescatoare, etc. Inima este si centrul puterilor sufletesti ale omului, care sunt in numar de cinci si anume :

vointa;
ratiunea, formata din cinci parti : minte, gand, ce rasare din minte ca raza din soare, cugetare, alegere si hotarare;
simtirea, numita si puterea poftitoare;
mania (puterea manioasa) ;
si cuvantul (puterea cuvantatoare) .
Aceste cinci puteri se numesc puteri sufletesti si isi au sediul tot in inima. Apoi inima este centrul (locul) puterilor afara de fire, adica al patimilor. Pacatele si patimile se numesc afara de fire, pentru ca nu au fost create de Dumnezeu, nici nu sunt din inceput in om. Pacatele isi au sediul tot in inima, dupa cuvantul Mantuitorului care zice : " Din inima ies gandurile cele rele, uciderile, desfranarile, marturiile mincinoase, hulele... " (Matei 16, 19) .

Inima este inca centrul suprafiresc, adica centrul duhovnicesc al tuturor darurilor Sfantului Duh si al tuturor faptelor bune, care isi au sediul tot in inima. Daca punem strajer la poarta ininii pe minte, adica gandul cel bun, el nu va lasa sa intre inauntru pacatele celor cinci simtiri, iar patimile cele ce ies din inima le va opri, ca sa nu se prefaca in pacate. Deci, paza inimii consta in a pune gandul portar al inimii pentru a opri orice cuget patimas sa nu intre in inima. Mintea, care intra in inima, este foarte greu stramtorata, caci la inceput se simte ca intr-o temnita. Pe urma, se deprinde si se simte foarte bine, caci inima este camara fireasca a mintii.

204. Credeti ca mai sunt si in zilele noastre calugari si mireni care au dobandit rugaciunea cea dubovniceasca a inimii ?

Numai singur Dumnezeu stie. Pot sa fie unii dintre calugarii sihastri, care traiesc la liniste prin munti, sau la Athos. Sau din cei mai batrani, care s-au nevoit toata viata prin manastiri, in tacere, in ascultare si smerenie si care n-au primit cinste si dregatorii bisericesti, ca ceilalti abia isi mai fac putina pravila seara si dimineata din cauza grijilor, multe si a raspandirii mintii. Din aceasta cauza nici la slujbele bisericii nu vin regulat. Si, daca totusi vin, abia au rabdare sa se termine slujba si sa plece afara. Ma intreb, daca nu mai avem rabdare sa zabovim un ceas-doua la rugaciunea in biserica, sa ne rugam pentru pacatele noastre si sa slavim pe Dumnezeu dupa putere, cum vom avea rabdare sa stam o vesnicie in ceruri ? Oricum, nu trebuie sa slabim in rugaciune si mai ales in practicarea rugaciunii lui Iisus. Ci sa ne ostenim cu staruinta si smerenie cat este dupa a noastra putere, ca a dobandi rugaciunea cea curata si a cobori cu mintea in inima nu depinde de noi, ci este un dar al lui Dumnezeu. Smerenia inimii completeaza lipsurile noastre in rugaciune si ne suie acolo unde ne urca rugaciunea cea curata. Cunosc mireni care se roaga mai mult decat noi si unii ii intrec pe calugari. Or fi, poate, si dintre ei unii care au ajuns la rugaciunea inimii, dar numai Unul Dumnezeu stie cati alesi are in aceasta lume.

205. Sfanta Evangbelie si Sfintii Parinti pun mare pret pe smerenie. De ce este asa de mare puterea smereneiei fata de celelalte fapte bune ?

Spune Sfantul Ioan Scararul ca singura virtuite neimitata de diavoli este smerenia. Diavolii stiu sa cante, stiu teologie mai multa decat toti teologii din lume, privegheaza mai mult decat toti calugarii, nu dorm niciodata, nu mananca, cred in Dumnezeu etc. Un singur lucru nu stiu si nu pot diavolii sa faca : Sa se smereasca ! In iad sunt si preoti, si calugari, si fecioare, si imparati... Numai smeriti si milostivi nu sunt in iad !

206. Ce virtuti il ajuta mai mult pe om la desavarsire ?

Toate trei deopotriva, pentru ca cine este desavarsit in rugaciune, este desavarsit si in celelalte virtuti. Dar mai mare decat toate virtutile ramane dragostea, cum spune Sfantul Apostol Pavel. Iar Sfantul Maxim Marturisitorul spune : " Cine a ajuns sa fie desavarsit in iubire, a ajuns la culmea nepatimirii " . Si, in alt loc, zice : " iubirea si infranarea il curata pe suflet de patimi, iar pe minte o curata rugaciunea cea curata " . Pe patimile trupesti le ucide infranarea (postul) , iar pe patimile sufletesti le ucide dragostea de Dumnezeu si de oameni. Tot el spune in alt loc : " Daca vrei sa fii desavarsit, iubeste aceste doua virtuti : dragostea si infranarea " . Dragostea are doua parti : dragostea de Dummezeu si dragostea de oameni. Cea dintai este fara limita; cea de-a doua are margini. Spun Sfintii Parinti ca si diavolii si pacatosii din iad se biciuiesc cu biciul dragostei lui Dumnezeu.

Se cuvine sa fim insa cu mare atentie pentru a nu amesteca dragostea curata, duhovniceasca, cu dragostea interesata. Sa nu iubim cu scop, numai pentru un timp; nici sa iubim pe oameni in mod diferit, dupa fata, dupa cinste, dupa varsta, dupa sex sau credinta, caci semnul desavarsirii in dragoste este atunci cand iubim pe toti oamenii cu aceeasi masura, adica egal. Sa luam aminte si la cuvantul Sfantului Grigorie Teologul, care zice in versurile sale cele iambicesti :

" Mintea se inseala si adevarul se fura
De prea multa dragoste sau prea multa ura " .

Adica sa iubim, sa iertam, dar sa nu renuntam la mustrare si invatatura, cand este nevoie, ca si mustrarea si canonul tot din dragoste se dau, spre indreptare si mantuire. Spune Sfantul Apostol Pavel ca : " Dragostea este legatura desavarsirii " , iar Sfantul Ioan Evanghelistul spune ca " Dumnezeu este dragoste " . Deci, dragostea sa fie temelia, centrul si coroana viietii si mantuirii.

207. In ierarhia faptelor bune, pe care o considerati a fi cea mai mare ?

Spun Sfintii Parinti, printre care si Cuviosul Antonie cel Mare, ca " imparateasa faptelor bune este dreapta socoteala " . Multi s-au aruncat in potopul patimilor ca sa scape pe altii de la moarte si s-au inecat pentru ca n-au avut chibzuinta si dreapta socoteala in viata. Toate faptele bune trebuie facute cu masura si dreapta socoteata, adica sa umblam pe calea imparateasca de mijloc, dupa darul, firea si puterea fiecaruia, ca sa nu cadem intr-o parte sau alta, ca " extremele sunt ale diavolului " spun dumnezeiestii Parinti.

208. Care este folosul cugetarii la moarte ?

Cuvantul " moarte " a fost prima amenintare a lui Dumnezeu asupra omului pe cand era in rai si cea mai puternica arma impotriva pacatului. Sfantul Vasile cel Mare spune ca " cel mai bun sfetnic in viata este aducerea aminte de moarte " , iar sfantul Ioan, Damaschin zice : " O, moarte, moarte, mai bine te-am numi noi viata ! " Si avea perfecta dreptate. Ca si inteleptul Solomon, daca ar fi avut sfetnic moartea, nu ar fi cazut in desfranari cu femei. Dar pentru ca nu a cugetat la moarte a cazut, cu toata intelepciunea data lui de Dumnezeu.

209. Ce ne puteti spune despre credinciosii care vin pe la manastiri ?

Sa stii ca nu vin credinciosii la manastiri pentru noi, ci pentru credinta lor curata, cum ca la manastiri este mai multa credinta si viata calugarilor este mai aleasa. Eu asa cred, ca Dumnezeu nu tine manastirile pentru noi, calugarii, ca suntemacatosi, ci le tine pentru credinta credinciosilor iubitori de Hristos. Poporul roman este un popor de aur. Credinciosii din lume sunt mai buni ca noi. De aceea avem marea datorie sa nu-i smintim in credinta lor si sa ne jertfim pentru ei. Sfantul Apostol Pavel zice : " Nimeni al sau sa nu caute " , si in alt loc zice : " Tuturor toate m-am facut ca pe toti sa-i dobandesc " (I Corinteni 9, 19) . Iar Sfantul Efrem Sirul zice : " Fiecare bucatica rupta din tine sa fie un folos pentru aproapele " . Ei se folosesc sufleteste de noi, de slujbele care se prin fac prin manastiri, de cantari, de sfaturile preotilor, de spovedanie, de binecuvantare, de rugaciuni, ca nu le dam de la noi, ci din cele ce ne-a dat Dumnezeu; iar noi, calugarii, ne folosim sufleteste de credinta lor curata, de dragostea lor, de sinceritatea lor, de rabdarea, de smerenia si ascultarea lor. Asa sunt manastirile noastre, deschise pentru top, si mai ales pentru bunii nostri credinciosi de la orase si sate. Si, dupa cum stim, asa au fost ele dintotdeauna. Chiar si sihastrii din paduri si pesteri primeau credinciosi la chiliile lor, carora le dadeau sfaturi si se rugau pentru ei, si ajungea o bucatica de paine si pana la ei de la bunii nostri crestini.

210. Cum se cuvine sa ne purtam noi, calugarii, cu mirenii ?

Mai intai sa nu-i smintim cu faptele si cuvintele noastre. Auzi ce spune Sfantul Isaac Sirul : " Calugarii care vor sminti pe mireni, in veac nu vor vedea lumina ! " Iar Sfantul Ioan Scararul zice : " Daca vei vedea minuni la mireni, sa stii ca nu pentru tine, ci pentru credinta lor s-au facut aceste minuni " . Apoi sa-i ospatam si sa ne purtam cu ei cu multa dragoste si mila, ca vin de departe, cu multe greutati pe suflet; unii sunt bolnavi, altii au copii multi. Apoi, sa ne rugam cu credinta pentru ei, iar nu de mantuiala. Si apoi, sa le dam sfaturi crestinesti si cuvinte de mangaiere, cum spune si Sfantul Ioan Gura de Aur : " De nimic nu au mai multa nevoie credinciosii decat de cuvinte de mangaiere " .

211. Este bine sa-i primim la spovedanie ?

Cum sa nu ! Sa-i spovedim, sa-i sfatuim, sa-i binecuvantam, sa-i folosim duhovniceste si sa nu-i lasam sa plece din manastůe tot cum au venit. Cat s-au ostenit sfintii ingeri sa-i aduca la manastire si noi sa-i refuzam ! Ba, inca sa-i ducem la masa, sa nu plece flamanzi de la noi, caci si ei ne hranesc pe noi. Iata ce spune Sfantul Ioan Gura de Aur : " De va fi cineva intelept ca ingerii din cer si curat ca Sfantul Ioan Botezatorul, dar daca nu are sfetnic duhovnicesc nu se poate mantui " . Mare dar este darul duhovniciei ! Sa mangai, sa dezlegi pacatele oamenilor, sa randuiesti canon de vindecare si sa dai sfaturi de mantuire. Numai un suflet daca ai castigat, acela este mai scump decat toata lumea !

212. Care Taina din cele sapte este cel mai greu de savarsit ?

Taina Sfintei Spovedanii, parinte. Prin aceasta Taina, ori salvezi un suflet si te salvezi si pe tine, ori ucizi si te ucizi in veci si pe tine. Totusi, prin nici o alta Taina sau slujba nu poti castiga mai multe suflete pentru imparatia lui Dumnezeu, ca Taina Spovedaniei. Insa atata raspundere si primejdie apasa asupra preotului duhovnic, incat Sfantul Ioan Gura de Aur spune ca " putini duhovnici se mantuiesc " . Aceste cuvinte ne infricoseaza si ne cutremura pe toti.

213. Care dintre membrii Bisericii sunt cel mai greu de marturisit ?

Candidatii la hirotonie si clericii in general. Mai ales cand e vorba de candidatii la hirotonie, duhovnicul trebuie sa fie foarte atent, sa nu le dea dezlegarea la preotie, daca au pacate de moarte, ci sa-i trimita la episcopul locului, ca isi ia asupra sa toate pacatele acelora. Iata ce spune Pravila bisericeasca despre aceasta :

" Asculta, o duhovnice ! Ia seama la candidatii de preotie, ca toate pacatele facute de ei, daca nu le marturisesc la duhovnic, sau ii dezlegi la hirotonie impotriva Canoanelor, toate cad asupra ta... " . In aceasta privinta spune Sfantul Vasile cel Mare : " Ma mahneste foarte ca se neglijeaza Canoanele Parintlor si s-a inlaturat orice strictete din Biserica. Si ma tem ca cumva sporind cate putin aceasta nebagare de seama sa ajunga ordinea Bisericii in cea mai de pe urma tulburare... Curatiti dar Biserica, inlaturand pe cei nevrednici; cercetati pe cei care sunt vrednici... " (Sfantul Vasile cel Mare, canonul 89 si Prolog, vol. I, 10 oct.) .

214. Care sunt principalele conditii canonice pentru admiterea candidatilor la hirotonie ?

Iata principalele conditii : Sa fie ortodox din nastere si din parinti evlaviosi; daca este dintre cei reveniti de la alte confesiuni sa nu fie de curand botezat; sa fie sanatos si nevatamat la trup. Cei ciungi, orbi, schiopi, infirmi, bolnavi de nervi nu se pot face preoti. Sa nu fie epileptic sau schizofrenic. La casatorie sa fie, atat candidatul cat si sotia, feciorelnici si neintinati; sa nu fi cazut nici dupa casatorie in pacatul desfranarii; sa nu fi facut sotia lui vreun avort sau alt pacat pentru a nu avea copii; sa nu fi fost mai inainte talhar, betiv public, necredincios, sectant, smintitor prin pacatele sale publice, etc. Apoi candidatul sa fie foarte credincios, milostiv, cu mare frica de Dumnezeu si binecunoscator al Sfintei Scripturi, al Sfintelor Canoane si scrierilor Sfintilor Parinti, ca sa poata pastori bine turma incredintata lui de Hristos si apara dreapta credinta de secte, de necredinta si de tot felul de pacate. La fel si sotia lui sa fie ortodoxa, evlavioasa, iubitoare de Hristos, milostiva si din parinti binecredinciosi.

215. Care sunt datoriile preotilor dupa hirotonie ?

Cele mai importante datorii ale preotului sunt acestea : Sa savarseasca Sfanta Liturghie si toate slujbele in zilele randuite, cu toata evlavia si credinta, iar nu pentru bani sau lauda de la oameni; sa nu ceara bani credinciosilor pentru nici un fel de slujba, ci sa lase ca fiecare sa dea singur cat binevoieste, dupa a sa putere; sa fie milostiv cu toti oamenii si mai ales cu vaduvele, cu saracii si cu cei bolnavi; sa nu intre niciodata in carciumi, nici sa se imbete, spre a nu sminti pe credinciosi, sa nu intre singur in casele credinciosilor, spre a nu face sminteala atat lui, cat si altora; sa nu se amestece in afaceri lumesti, comert, betii, judecati, certuri publice, politica etc.; sa invete pe credinciosi permanent dreapta credinta; sa tina regulat predica in biserica si sa explice cele sfinte credinciosilor sa cerceteze pe fiecare familie periodic si sa se ingrijeasca de mantuirea turmei sale; sa lupte cu toate puterile si mai ales cu pilda viietii sale impotriva sectelor si a tot pacatul; sa procure credinciosilor sai carti folositoare de suflet; sa combata cu toata taria desfraul, betia, divortul, avortul, certurile in parohie etc. Acestea sunt, mi se pare, principalele indatoriri, la care mai adaug : sa marturiseasca regulat pe credinciosi in cele patru posturi; la fel si el cu ai sai, sa aiba un duhovnic bun de care sa asculte si sa se spovedeasca adesea; sa respecte, dupa putere, Sfintele Canoane; in caz de mare nevoie sa ceara sfatul episcopului locului (Dupa Pravila bisericeasca de Arhim. Nicodim Sachelarie, ed. 1940, pag. 149-155 si 264-267) .

216. Ce trebuie sa faca duhovnicul cu clericii care au savarsit pacate opritoare de cele sfinte ?

Spune Sfantul Simeon al Tesalonicului (op. cit., cap. 293) ca " greselile preotilor in cele ale preotiei la arhiereu trebuie sa se marturiseasca si sa se dezlege " . Canonul 11 al Sinodului I Ecumenic spune ca daca duhovnicul constata la clerici abateri canonice grave sa nu-i dezlege, nici sa-i opreasca de la cele sfinte, ci sa-i trimita la episcopul locului, singurul care ii poate dezlega sau caterisi. Iar Sfantul Nicodim Aghioritul spune la fel : " Sa nu cumva, o duhovnice, sa dezlegi greselile preotilor opritoare de Sfanta Liturghie, ci sa-i trimiti la episcopul locului " . Clericul care a savarsit pacate opritoare de cele sfinte, macar de Sfanta Liturghie sa se opreasca, daca nu si de celelalte Sfinte Taine. In aceasta privinta spune Sfantul Ioan Gura de Aur : " Mai bine sa stea biserica lui Dumnezeu fara slujba, adica inchisa, decat sa slujeasca in ea un preot nevrednic ! "

217. Ce sfaturi mai importante dati duhovnicilor ?

Preotul duhovnic este suveran la scaunul de spovedanie. El judeca atunci in numele si in locul lui Hristos. Nu poate lega oricum, fara judecata; nici sa dezlege orice si pe oricine. Pentru a nu gresi trebuie sa cunoasca foarte bine Sfintele Canoane, Traditia Bisericii, practica liturgica, invataturile Sfintilor Parinti si mai ales Sfanta Scriptura, ca fara aceste arme este ca un soldat fara sabie. Apoi, duhovnicul trebuie sa fie tare in credinta, cu mare frica de Dumnezeu, cu multa mila de oameni si cu inima de tata pentru toti. Sa judece cat mai atent si drept, adica fara partinire, sa tina cont de firea, varsta, asezarea, temperamentul, studiile, pozitia sociala, starea sanatatii, cultura, puterea de intelegere si ascultarea fiecaruia, si, mai ales, de credinta si de frica de Dumnezeu pe care o are credinciosul. Sa spovedeasca cu mare grija si atentie, fara graba. Sa asculte ce i se spune de fiecare, si apoi sa intrebe, incepand de la cele duhovnicesti, la cele firesti, de la credinta, rugaciune si biserica, la cele omenesti si trupesti. Sa nu iscodeasca prea mult pacatul, sa nu sminteasca mai ales pe tinerii copii cu intrebarile sale; sa nu se mire nici sa ocarasca pe cineva pentru pacatele marturisite; sa nu intrebe cu cine anume a pacatuit si mai ales sa nu divulge secretul spovedaniei. Sfintele Canoane spun ca cine divulga pacatele de la spovedanie sa i se ia harul preotiei si al duhovniciei. Duhovnicul sa marturiseasca numai individual si niciodata in comun.

<u>Convorbirea a opta</u>

Despre ingeri, moarte, viata viitoare si judecata de apoi

223. Cand i se da omului inger pazitor ? La zamislire, la nastere sau la Sfantul Botez ?

Dupa Sfanta Traditie a Bisericii lui Hristos ingerul pazitor se da omului la Sfantul Botez. Acest lucru se poate intelege din rugaciunea a cincea de la facerea catehumenului, unde, printre altele, se zice asa : " Insoteste-i viata lui cu inger de lumina, ca sa-l izbaveasca pe el de toata bantuiala potrivnicului, de intampinarea celui viclean, de demonul cel de amiaza si de naluciri rele " . Pe langa ingerul pazitor, Dumnezeu trimite omului si alti ingeri in viata spre a-l ajuta, a-l indrepta si a-l mangaia in ispitete si incercarile luptelor duhovnicesti prin care trece omul in acest veac. Despre aceasta vorbeste dumnezeiescul Apostol Pavel, zicand : " Ausunt duhuri slujitoare care se trimit spre slujba pentru cei ce vor sa mosteneasca mantuirea ? " (Evrei 1, 14) . Cu aceste cuvinte, Apostolul inalta cugetele ascultatorilor si mangaie foarte mult pe crestini, fiindca arata ca Dumnezeu are multa purtare de grija pentru dansii, de vreme ce " pe ingeri, care covarsesc pe oameni, i-a randuit sa slujeasca pentru mantuirea oamenilor " .

Dar vedem ca atat in Legea Veche, cat si in Legea Darului, ingerii au fost trimisi de Dumnezeu sa ajute si sa slujeasca oamenilor celor alesi, precum Lot, Avraam, Iacob, Moise, Valaam, Iosua Navi, Ghedeon, Manase, proorocul David, Ilie Tesviteannul, Sedrah, Mesah si Abdenago, Daniil proorocul, Iosif,

Fecioara Maria, pastorii de la Bethleem, Maria Magdalena, Cornelie Sutasul, Apostolul Pavel si altii. Prin aceste cateva marturii am aratat ca Preabunul Dumnezeu ne randuieste noua ingeri pazitori, nu numai la Sfantul Botez, ci si in toata viata, ajutand pe cei dreepti pe calea mantuirii, care Il iubesc si cred intru El.

224. Necredinciosii, paganii si ereticii primesc si ei de la Dumnezeu ingeri pazitori ?

Unii ca acestia, intrucat nu sunt botezati intru numele lui Hristos, nu primesc ingeri pazitori. Ei nici nu cred in ingeri. Iar cei ce zic totusi ca cred in Dumnezeu, dar sunt eretici, acestia intristeaza si departeaza de la ei pe ingerii Domnului care iubesc adevarul dreptei credinte, cel asezat de Hristos si de Apostoli in Biserica Sa. (A se vedea Talcuirea Epistolei catn Evrei, de Teofilact al Bulgariei, 1904) . Cat priveste popoarele pagane, acestea de abia au cate un inger pazitor pentru hotarele fiecarei tari, dupa marturia Sfiintei Scripturi care zice : " Atunci a pus hotarele neamurilor dupa numarul ingerilor lui Dumnezeu " (Deuteronom 32, 9) . Acesti ingeri fac parte din ceata Domniilor, ca cei ce domnesc peste neamuri. Dupa traditie, sunt ingeri pazitori peste cetati, orase, sate, manastiri si oriunde se preamareste numele lui Dumnezeu.

225. Care este menirea ingerului pazitor in viata credinciosului si cum il ajuta la mantuire ?

Menirea ingerului pazitor este de a-l pazi pe credincios in chip nevazut de ispitele diavolului, de caderi in tot felul de pacate, de a-l calauzi pe calea Bisericii, a pocaintei si a rugaciunii; de a-l mangaia in necazurile viietii si de a-l indemna prin gand la toata fapta buna. Ingerul pazitor este dat de Dumnezeu omului spre pazirea trupului si a sufletului sau. El niciodata nu doarme, dupa cuvantul psalmistului : " Nici sa dormiteze cel ce te pazeste " (Psalm 120, 3) . Ingerul pazitor apara sufletul cel incredintat lui in vreme de ispita, daca are credinta si frica de Dumnezeu, dupa spusa aceluiasi imparat si prooroc : " Tabari-va ingerul Domnului imprejurul celor ce se tem de dansul " (Psalm 33, 9) . Ingerul pazitor slujeste la mantuirea omului (Evrei 1, 14) . Ingerul pazitor scapa pe om in vreme de primejdie (Fapte 5, 19;12, 7-8; 12, 15; 9, 11) . Ingerul pazitor este duh slujitor al lui Dumnezeu spre pazirea oamenilor (Psalm 102, 21; 103, 5; Luca 16, 22; Evrei 1, 7) . Mantuitorul ne porunceste sa nu dispretuim pe copii, " ca ingerii lor, in ceruri, pururea vad fata Tatalui Meu " (Matei 18, 10) .

226. Crestinul are si un inger rau care ii urmeaza toata viata ? Care este scopul ingerului rau ?

Da, orice crestin are de la Botez un inger bun, care sta de-a dreapta lui si il povatuieste spre tot lucrul placut lui Dumnezeu. El scrie cu de-amanuntul, una cate una, toate faptele bune, pe care le face in viata si pe care i le va prezenta in ceasul judecatii cand " cartile se vor deschide " . De asemenea, crestinului ii urmeaza din pruncie si un inger rau (diavol) care scrie si el, amanuntit, tot pacatul pe care il face omul in viata, pana in clipa mortii.

Scopul ingerului rau este de a-l ispiti intotdeauna si a-l indemna la pacat, cu gandul, cu imaginatia, cu simturile, cu cuvantul, cu fapta, cu trupul si cu sufletul. Daca omul il asculta, se invoieste la pacat si chiar il savarseste; diavolul scrie orice gand, orice cuvant sau fapta rea facuta in viata, de care ii va cere raspuns la judecata particulara, adica dupa moarte, daca nu a fost dezlegat de pacate in viata, prin spovedanie si pocainta.

227. Curm poate crestinul scapa de ispitele ingerului rau, adica ale diavolului, care il urmareste toata viata ?

De nevoie este pentru mantuirea omului sa fie ispitit de diavolul, ca daca nu se va ispiti, nu se va mantui, nu se poate cali in lupta cea duhovniceasca si nu poate avea nici o plata pentru faptele sale cele bune, fiind facute din obicei, fara nici o impotrivire de la diavolul. De aceea zice si Sfantul Petru, ca " diavolul, potrivnicul vostru, ca un leu racnind umbla, cautand pe cine sa inghita, caruia stati-i impotriva, fiind intariti in credinta..., (I Petru 5, 8-9) . Deci, viata noastra este o lupta cu diavolul, care ne ispiteste, fie prin propriul nostru trup, fie prin cei din jurul nostru, fie direct, prin slugile intunericului. Ispitele sunt necesare pentru ca ne calesc in lupta cu pacatul, pentru mantuirea noastra, dar numai sa nu ne biruiasca. Un mare parinte din Pateric zice : " Inlatura ispitele si nu se va mantui tot omul " .

Crestinul poate scapa nebiruit de ispitele diavolului prin lucrarea tuturor faptelor bune si mai ales prin rugaciune, post smerenie, dragoste, spovedanie deasa, pocainta, milostenie si multa rabdare.

228. Cand crestinul pacatuieste cu voia sa, se indeparteaza ingerul bun de la dansul ? Dar cand face o fapta buna, fuge ingerul rau de la dansul ?

Daca pacatul este uraciune inaintea lui Dumnezeu (Deuteronom 25, 16; Pilde 5, 5; 10, 5; 3, 32) , apoi cum va iubi ingerul Domnului pe cei pacatosi si nu se va departa de la ei ? Si daca " cel ce face pacatul este de la diavolul " , (1 Ioan 3, 8-10; Ioan 8, 44) , apoi cum va sta ingerul Domnului langa cel ce face lucrurile diavolului, adica, langa cel betiv, desfranat, preadesfranat, necredincios, mincinos zgarcit, urator de oameni si eretic ? Si daca pacatul alunga de la om binecuvantarea lui Dumnezeu (Numeri 14, 34; Iosua Navi 5, 6; Psalm 80, 13-14; Isaia 48, 18-19) , apoi cum va sta ingerul Domnului langa cel ce lucreaza pacatul ? Si daca Duhul Sfant se intristeaza de pacat (Galateni 4, 30; I Tesaloniceni 5,19) , cum nu se va intrista ingerul Domnului si nu se va departa de la cel ce face pacatul si nu voieste sa se intoarca la pocainta ? Si daca Sfantul Duh este maniat si suparat pe cei neascultatori si rai (Isaia 6, 3, 10) cum nu se va supara si ingerul Domnului cel curat si sfant, pe cel ce face pacate si nu voieste sa se intoarca la pocainta ?

Asadar, ingerul pazitor, randuit de Dumnezeu fiecarui crestin, uraste pacatul caci pacatul ucide sufletul si se departeaza de la cel ce lucreaza faradelege. Dar, iarasi se intoarce si ajuta pe omul pacatos, cand acesta vine la pocainta cu lacrimi si cu durere in inima pentru cele facute (II Corinteni 7, 9) . Caci " bucurie se face in cer pentru un pacatos care vine la pocainta " (Luca 15, 7-10) , deoarece Dumnezeu voieste " ca toti oamenii sa se mantuiasca si sa vina la cunostinta adevarului " (Iezechiel 18, 23-32; 33, 11; II Petru 3, 9) . Deci, cand omul face cele rele intristeaza si departeaza de la sine pe Duhul Sfant si pe ingerul pazitor, iar in locul lui se apropie de om diavolul si duhul cel rau. Iar cand crestinul se intoarce din toata inima lui la pocainta, veseleste pe Dumnezeu si pe toti ingerii din cer, apropie de sine pe ingerul sau si alunga de la dansul pe ingerul satanei. Si aceasta lupta se da in inima si mintea omului in orice clipa, pana la sfarsitul vietii lui.

229. Cum trrebuic sa colaboreze crestinul cu ingerul sau pazitor, pentrn a ajunge intru imparatia lui Dumnezeu ?

Crestinul trebuie sa imite pe sfinti si pe ingeri, ca sa fie numarat in cer impreuna cu sfintii si cu ingerii. Adica, sa-L slaveasca neincetat pe Dumnezeu; sa-L laude si sa-I multumeasca todeauna lui Dumnezeu pentru toate; sa-L asculte, sa pazeasca poruncile Lui, sa-L iubeasca pe Dumnezeu, sa iubeasca toti oamenii, sa duca intru toate viata crestineasca. Precum ingerul este slujitor al lui Dumnezeu si il pazeste pe om intru toate caile sale (Psalm 90, 11) si precum ingerul se supune voii lui Dumnezeu (Psalm 102, 20-21) , la fel trebuie sa faca si omul credincios. Sa se supuna lui Dumnezeu si sa faca voia Lui. Si daca ingerul se bucura de intoarcerea pacatosului la pocainta (Luca 15, 7-10) , asa se cuvine sa faca si omul credincios. Sa se bucure de intoarcerea celor rai la pocainta. Daca ingerii se ingrijesc de mantuirea oamenilor si le ajuta (Facere 24, 7; Psalm 90, 11-12; Psalm 33, 7; Matei 4, 6) , asa sa faca si crestinii, mai ales pastorii de suflete, sa se ingrijeasca in tot chipul de mantuirea si intoarcerea la pocainta a sufletelor omenesti. Ingerii slavesc neincetat pe Dumnezeu (Psalm 102, 20; Isaia 6, 3; Luca 2, 13-14; Apocalipsa 5,11) . La fel si credinciosii sunt datori sa slaveasca pe Dumnezeu, dupa cuvantul psalmistului : " Bine voi cuvanta pe Domnul in toata vremea; pururea lauda Lui in gura Mea " (Psalm 33, 1) . Si daca ingerul este pururea veghetor spre tot lucrul bun, apoi si omul credincios este dator neincetat sa vegheze cu mintea sa si sa ia aminte ca potrivnicul nostru, diavolul, umbla ca un leu, cautand pe cine sa inghita " (I Petru 5, 8) .

Asa de va face tot crestinul, se va afla impreuna lucrand cu ingerul sau pazitor la savarsirea tuturor faptelor bune.

230. In ce chip ajuta ingerul pazitor pe suflet in ceasul mortii si pana cand ramane langa el dupa moarte ?

Mai intai ingerul pazitor se roaga lui Dumnezeu pentru sufletul incredintat lui ca sa aiba sfarsit crestinesc si sa i se ierte toate pacatele. Apoi ii da in cuget credinciosului sa se impace cu toti, sa se spovedeasca din copilarie la preot, sa se impartaseasca cu Trupul Domnului si sa-si puna toate in buna randuiala. Iar in ceasul mortii lui, nu numai un inger il ajuta pe el, daca a facut fapte bune, ci mai multi. Acest lucru il spune Sfantul Efrem Sirul, zicand : " Au nu stiti, fratii mei, ce fel de frica si de nevoie avem sa patimim in ceasul iesirii noastre din viata aceasta, cand se va desparti sufletul de trup ? Mare frica, mare taina se savarseste acolo. Ca vin la dansul ingerii buni si multime de oaste cereasca si toate puterile cele potrivnice si stapanitorii intunericului, amandoua partile voind sa ia sufletul si sa-l aseze si sa-i intocmeasca locurile lui. Deci, daca sufletul si-a castigat de aici fapte bune, in ziua iesirii lui, faptele bune pe care le-a castigat de aici se fac ingeri buni si il inconjoara pe dansul si nu lasa nici una din puterile potrivnice sa se atinga de el, ci il iau pe dansul cu bucurie si veselie impreuna cu ingerii, cantand cantari de biruinta lui Dumnezeu si il duc pe dansul la Stapanul Hristos, Imparatul slavei, si il inchina Lui impreuna cu toata puterea cereasca, si il duc de aici la loc de odihna, unde nu este durere, nici intristare, nici suspin, nici lacrimi, nici grija, ci viata nemuritoare si veselie vesnica, impreuna cu toti care au bineplacut lui Dumnezeu... " (Sfantul Efrem Sirul, Cuvant pentru ca de-a pururea sa avem in minte ziua iesirii noastre din viata, tomul III) . La cei pacatosi, spune Sfantul Efrem Sirul, faptele lor cele rele se prefac in ceasul mortii in ingeri rai si il insotesc pana e aruncat in focul gheenei, acuzandu-l pe el de acelea ce le-a facut si nu s-a pocait. Dupa moarte ingerul insoteste sufletul 40 de zile, impreuna cu alti ingeri, aratandu-i intai fericirea raiului si apoi muncile iadului. Apoi il duc pentru a treia oara in fata Prea Sfintei Treimi si i se hotaraste, pana la judecata de apoi, fie loc de odihna in rai, fie loc de osanda, dupa faptele sale. Din clipa aceea ingerul pazitor il paraseste pana la judecata viitoare.

Iar cum sufletul trece prin vamile vazduhului dupa moarte, acelasi sfant parinte Efrem ne arata, zicand : Atunci, luand ingerii sufletul se duc prin vazduh, intru care stau incepatoriile, stapaniile si tiitorii de lume ai puterilor celor potrivnice, parasii nostri cei amari, vamesii cei cumpliti, luatorii de seama si zapcii care, intampinand pe suflet in vazduh, il iscodesc si aduc inaintea omului pacatele si zapisele cele din tinerete, cele din batranete, cele de voie si cele fara de voie, cele facute cu lucrul, cu gandul si cu aducerile aminte. Multa este frica; mult cutremur ticalosului suflet; nepovestita este nevoia care o patimeste atunci de la multimea milioanelor de vrajmasi, tinandu-se de dansii, frangandu-se, clevetindu-se, impingandu-se, oprind pe suflet ca sa nu se salasluiasca in lumina si sa intre in latura celor vii. Insa, sfintii ingeri luand pe suflet, il duc... " (Ibidem, Cuvant pentru a doua venire si pentru judecata, tomul III) .

Astfel, sfantul inger pazitor, dupa cum mai inainte am aratat, intotdeauna sta langa omul credincios, spre a-l pazi si a-l ajuta in viata. Inca si dupa moarte il insoteste pe suflet pana la 40 de zile.

231. La invierea cea de apoi va veni si ingerul pazitor al fiecarui om ?

In ziua infricosatei judecati, ingerul pazitor ajuta sufletul pe care l-a pazit in aceasta lume si calatoreste cu el inaintea infricosatului Judecator. Despre acest adevar se scrie in mai multe locuri, si mai ales la Canonul catre ingerul pazitor, unde se scrie asa : " Cand se va pune scaunul si cartile se vor deschide si Cel vechi de zile va sedea, si oamenii se vor judeca, si ingerii vor stainainte, si pamantul se va clatina, si toate se vor infricosa si se vor cutremura, atunci arata spre mine iubirea Ta de oameni si ma izbaveste de gheena, pe Hristos imblanzindu-L " (Cantarea a VIII-a) . Ingerul pazitor va conduce sufletul la invierea cea de apoi spre a-si cunoaste trupul sau din pamant, cum spune in viata Sfantului Vasile cel Nou din 26 martie.

232. Cum se bucura ingerii din ceruri pentru un pacatos care se pocaieste si in ce chip se intristeaza cand pacatuieste ?

Ingerii din ceruri se bucura cand se pocaieste un pacatos, asemenea Pastorului celui mare, Mantuitorul nostru Iisus Hristos, Care a aflat oaia cea pierduta, adica neamul omenesc, zicand : " Bucurati-va impreuna cu Mine ca am aflat oaia cea pierduta " (Luca 15, 6) . Acest lucru il descopera Mantuitorul si

in pilda cu drahma cea pierduta. El arata bucuria ingerilor pentru cel ce se intoarce la pocainta prin cuvintele : " Va zic voua, asa se face bucurie inaintea ingerilor lui Dumnezeu pentru un pacatos care se pocaieste " (Luca 15,10) . Iar cand omul pacattuieste, ingerul pazitor se intristeaza si plange pentru el, departandu-se de acel suflet pana cand iarasi se intoarce la Dumnezeu prin pocainta.

233. Care este cea mai inalta intelepciune a crestinului ?

Dupa Sfantul Vasile cel Mare, cea mai inalta intelepciune a crestinului este sa cugete de-a pururea la ceasul mortii. Iar dupa Sfanta Scriptura, cea mai inalta filosofie a crestinului este frica de Dumnezeu (Psalm 1, 1-4; 110, 10; Iov 18, 28; Pilde 15, 33) . Frica de Dumnemu este neaparat trebuincioasa pentru cinstirea lui Dumnezeu (Psalm 5, 7) si pentru slujirea lui Dumnezeu (Deuteronom 6, 13; 10, 20; Psalm 2, 11; Evrei 12, 20) . Frica de Dumnezeu este necesara pentru dobandirea mantuirii noastre (Filipeni 2, 12; Pilde 28, 14) ; pentru pazirea poruncilor lui Dumnezeu (Deuteronom 6, 24; 8, 6; 10, 12-13) ; pentru ferirea de pacate (Exod 20, 20; Psalm 4, 4; Pilde 14,16;16, 6; Iov 1, 8; 2, 3) ; pentru dobandirea sfinteniei (II Corinteni 7, 1) ; pentru a carmui sufletele cu dreptate (Exod 18, 21; II Regi 23, 3) ; pentru a judeca drept (II Paralipomena 19, 6-9) . De aceea Sfanta Scriptura ne invata sa umblam intru toate cu frica lui Dumnezeu, sa facem toate cu credinta si cu frica de Dumnezeu (II Paralipomena 19, 9; Efeseni 5, 21; Coloseni 3, 22) .

234. Ce trebuie sa intelegem prin cuvintele : " Adu-ti aminte de cele mai de pe urma ale tale si in veac nu vei gresi " ? (Isus Sirah 7, 38) .

Aceste cuvinte ne invata ca de-a pururea sa avem in minte pe langa frica de Dumnezeu si cugetarea mortii. Insa aceasta la noi, cei incepatori in fapta buna, caci cei ce sunt sporiti prin darul lui Dumnezeu dobandesc in locul fricii de moarte dragostea de Dumnezeu. Acestia nu mai au frica de moarte deoarece dragostea scoate afara frica (I Ioan 4, 18) . Iar cele mai de pe urma ale omului, dupa Sfintii Parinti, de care trebuie sa ne aducem aminte in toata viata, sunt : ceasul mortii, adica despaitirea sufletului de trup, trecerea sufletului pe la vamile vazduhului, starea sufletului inaintea Prea Sfintei Treimi si hotararea care i se va da, adica raiul sau iadul.

235. Ce intelegem prin moarte ?

Prin moarte intelegem doua lucruri : moarte fizica, adica despartirea sufletului de trup, si moartea duhovniceasca, adica calcarea poruncilor lui Dumnezeu, care ucide si sufletul si trupul omului pacatos. Omul insa nu moare niciodata cu sufletul, ci numai cu trupul. Caci sufletul este creat de Dumnezeu nemuritor, fie ca ajunge in rai sau in iad, dupa faptele lui. Moarte sufletului este pacatul, dupa cuvantul : " Plata pacatului este moartea " (I Corinteni 15, 56; Iezechiel 18, 4, 20; Romani 1, 32; 6,16 etc.) .

236. Ce intelegem prin judecata particulara si unde se aseaza sufletele oamenilor dupa moarte ?

Sunt doua feluri de judecati ale oamenilor. Cea dintai este judecata numita particulara, adica personala, ce se va face indata dupa moarte, cand fiecare suflet trece prin infricosatele vami ale vazduhului si sta inaintea Dreptului Judecator, spre a i se hotari loc de odihna sau de osanda provizorie, dupa faptele lui, pana la a doua venire a lui Hristos. A doua este judecata de apoi sau generala, a tuturor oamenilor, care va avea loc la sfarsitul veacurilor, cand se vor alege cei buni de cei rai si vor merge cei buni intru imparatia lui Dumnezeu, " si asa pururea cu Domnul vor fi " , iar cei rai vor fi aruncati in focul cel vesnic (Matei 25, 31-46) .

Cat despre locul unde se aseaza sufletele oamenilor dupa moarte, potrivit cu pilda bogatului nemilostiv si saracului Lazar (Luca 16,19-31) , Sfanta Biserica ne invata asa : timp de doua zile dupa moarte sufletul este purtat de ingerul pazitor peste tot in lume, pe unde a trait si a facut fapte bune sau rele si isi aminteste de toate cele din pruncie pana in ceasul mortii. In a treia ei este dus la Dumnezeu, iar la 40 de zile i se randuieste loc de odihna sau osanda. In Pravila Mare de la Targoviste, capitolul 162, spune ca " sufletul, de multa dragoste a trupului (sau) , caci s-a despartit de dansul, uneori merge la casa aceea unde a fost in viata, iar alteori la mormantul unde este trupul ingropat. Iar imbunatatitul si dreptul suflet merge pe la

locurile unde avea obiceiul sa se roage pentru mantuirea lui si face doua zile pe pamant. Iar a treia zi merge sufletul impreuna cu ingerul sau la cer si sta inaintea groaznicutui scaun si se inchina inaintea lui Dumnezeu. Pentru aceea se face a treia zi Sfanta Liturghie si pomana pentru cel mort. Iar daca se inchina lui Dumnezeu merge cu ingerul de ii arata bogatele si frumoasele lacasuri ale sufletelor dreptilor si ale sfintilor care au facut voia lui Dumnezeu in lume. Toate acestea le vede sufletul atunci (de la a patra pana la a noua zi) . Iar a noua zi merge iar de se inchina lui Dumnezeu. Pentru aceasta se face Litughie si pomenire la a noua zi. Apoi il duce ingerul si ii arata toate muncile cele de dedesubt (din iad) pana la 40 de zile, (cand se inchina a treia oara Prea Sfintei Treimi) . Pentru aceasta se fac liturghii si pomeniri (pentru cei morti) la 40 de zile. Iar de acum incolo, dupa lucrurile care le-a facut ii da lui de se odihneste, pana va veni Hristos sa judece lumea si sa-i dea sau sa-i plateasca fiecaruia dupa lucrurile lui " .

Aceasta este Traditia Bisericii si acesta este rolul slujbelor ce se fac pentru cei raposati.

237. Ce deosebire este intre rai si imparatia lui Dumnezeu ?

Sfantul Ioan Damaschin, in Dogmatica sa, spune ca " raiul este material si spiritual si in el stau sfintii pana la sfarsitul lumii " . Dupa judecata de apoi dreptii vor intra impreuna cu Hristos intru imparatia cerurilor. In rai sfintii si dreptii nu se impartasesc direct de slava Prea Sfintei Treimi, ci numai in parte. Iar cand vor " intra intru slava Sa " , atunci " vor fi pururea cu Domnul " . In rai stau dreptii numai provizoriu, temporar, pana la infricosata judecata generala; iar in imparatia lui Dumnezeu petrec vesnic impreuna cu ingerii, in lumina cea neinserata a Prea Sfintei Treimi. In rai sufletele pot fi mutate dintr-o stare de fericire in alta, potrivit cu faptele facute pe pamant, care ajuta la mantuirea altora in vreme indelungata si potrivit cu rugaciunile si milosteniile ce se fac pentru ele; iar in imparatia lui Dumnezeu toate sunt desavarsite si vesnice. Raiul este o gradina dumnezeiasca, cu pomi, cu flori, cu pasari ceresti, cu fericire nedeplina, situata " in cer " . Iar imparatia lui Dumnezeu este insusi locul slavei, unde se afla scaunul Prea Sfintei Treimi, situata deasupra cerurilor, in " cerurile cerurilor, despre a carei slava nimeni nu poate vorbi; nici om, nici inger, nici insusi Sfantul Pavel, care a fost rapit pana la al treilea cer (II Corinteni 12, 3-4) . Asadar, primul om a pierdut prin pacat raiul, o gradina cereasca, iar prin credinta in Iisus Hristos si prin sfintenie va dobandi, nu o gradina, nu raiul cel dintai, ci insasi imparatia slavei lui Dumnezeu.

Cuviosul Nicodim Aghioritul, in talcuirea Epistolei a doua catre Corinteni, spune ca " dupa slava, altul este cerul si altul este raiul. Iar dupa alegorie si analogie, poate este acelasi sau poate nu este acelasi... " . Sfantul Maxim Marturisitorul explica mistic cele trei ceruri la care poate ajunge omul indumnezeit. Intaiul cer este sfarsitul a toata fapta buna. Al doilea cer este inaltarea mintii si cunostintei la cele dumnezeiesti, atat simtite cat si gandite. Al treilea cer este teologia, prin care ajunge cel desavarsit, cu ajutorul darului Sfantului Duh, la starea de contemplatie, adica la rapirea mintii si la intelegerea tainelor lui Dumnezeu celor mai presus de cunostinta. Unii din Sfintii Parinti zic ca Apostolul Pavel a fost rapit in rai, adica la al treilea cer al cunoasterii dumnezeiesti, fiindca i s-au vestit cuvintele tainice si negraite despre rai, care si pana astazi sunt ascunse pentru noi. Adica, ce este pomul viietii cel din mijlocul raiului; ce este pomul cunostintei binelui si raului; ce au fost heruvimii si sabia de vapaie care pazea usa Edenului; ce au fost pomii din care a randuit Dumnezeu sa manance Adam, si altele pe care le-au talcuit Sfintii Parinti, insa nu asa cu amanuntul.

Raiul este loc foarte laudat pentru frumusetea lui. Acolo a fost rapit Sfantul Pavel si a auzit cantari " pe care nu este cu putinta omului a le vorbi " (II Corinteni 12, 4) . Acolo sunt Enoh si Ilie; acolo este talharul de pe cruce; acolo este " sanul lui Avraam " in care a intrat Lazar si unde sunt asezate de catre ingeri toate sufletele dreptilor si sfintilor, in loc de odihna, pana la judecata cea viitoare, cand li se va da imparatia cerurilor (Kiriacodromion, Talcuirea evangheliei cu bogatul si saracul Lazar) .

238. Care sunt insusirile sufletului dupa moarte ?

Sufletul, dupa despartirea de trup, isi pastreaza insusirile sale date de Dumnezeu, ca : memoria, cugetarea, gandirea, intelegerea, vointa libera etc. In schimb unele facultati ca : placerea, mahnirea, frica, mania, imaginatia, activitatea si cele de acest fel, dincolo nu lucreaza ca aici, unde sufletul este in legatura cu

trupul acesta patimas. Toate aceste facultati dupa moarte se induhovnicesc, asemenea trupurilor celor duhovnicesti, dupa cuvantul Sfantului Pavel care zice : " Seamana-se trup sufletesc, scula-se-va trup duhovnicesc " (I Corinteni 15, 44) . Patru sunt insusirile trupului inviat din morti, dupa Sfantul Apostol Pavel : nestricaciunea, cinstea, puterea si duhovnicia (I Corinteni 15, 42-44) . Iar insusirile sufletului sunt cele aratate mai sus, care raman vesnic cu el, fie ca sufletul este in rai sau in iad. In schimb, insusirile firesti ale trupului omenesc, precum puterea seminala, cea hranitoare si simtitoare, dupa moarte nu le mai are sufletul, deoarece trupurile duhovnicesti in rai nu mai au nevoie de mancare si bautura, cum spune Sfantul Pavel : " Imparatia lui Dumnezeu nu este mancare si bautura, ci dreptate, pace si bucurie in Duhul Sfant " (Romani 14, 17) .

239. Sufletele dreptilor se cunosc intre ele in rai ? Dar ale pacatosilor din iad ? Ce legatura este intre cei din rai cu cei din iad si cu cei de pe pamant ?

Ca dreptii se cunosc in rai, despre aceasta nu poate fi nici o indoiala. Acest lucru il arata insusi Mantuitorul in pilda cu bogatul nemilostiv si saracul Lazar, unde spune : " Si in iad, ridicandu-si bogatul ochii sai, vede pe Avraam de departe si pe Lazar la sanurile lui " (Luca 16, 23) . Dar nu numai ca se vad, ci intelegem din Sfanta Evanghelie ca se aud unii pe altii. Ca iata ce zice bogatul din iad catre Avraam : " Parinte Avraam, miluieste-ma si trimite pe Lazar... " . In Kiriacodromion scrie urmatoarele, la talcuirea acestei evanghelii : " Cei pacatosi vad pe cei drepti, nu numai pe cei cunoscuti ci si pe cei necunoscuti. Vad cei pacatosi si pe cei nedreptatiti de dansii, insa " de departe " . Ca foarte departe sunt ei de imparatia lui Dumnezeu si de fericirea cea vesnica. Vede bogatul cel nemilostiv, pe Avraam cel milostiv si iubitor de straini si pe Lazar cel nemiluit de dansul. Egipteanca cea inversunata (femeia lui Putifar) vede pe Suzana cea curata si pe Iosif pe care l-a suparat si napastuit. Izabela cea nedreapta vede pe Ilie cel drept si pe Navute pe care l-a nedreptatit. Iar Neron tiranul vede pe Constantin imparatul, cel intocmai cu Apostolii, pe Petru, pe Pavel si pe ceilalti sfinti pe care i-a omorat. Aceasta o adevereaza si cuvantul Domnului, care zice : " Vedea-vor pe Acela care L-au impuns " (Ioan 19, 37) " . Iar aceasta mai pe larg o zice inteleptul Solomon, graind : " Atunci va sta dreptul cu indrazneala multa inaintea fetei celor ce l-au necajit pe el si a celor ce au lepadat ostenelile lui si vazand se vor tulbura cu frica groaznica si se vor minuna de vederea cea preaslavita " (Intelepciunea lui Solomon 5, 1-2) .

Deci, legatura dintre cei din rai cu cei din iad aceasta este, ca se vad si se aud unii pe altii " de departe " , ca cei din iad se roaga si cer ajutor celor din rai ca sa fie scapati de osanda. Iar cei de pe pamant sunt in legatura duhovniceasca de dragoste cu toti cei raposati, indiferent unde ar fi si fac rugaciuni si milostenii pentru izbavirea lor din munci. Datorita acestora si mai ales Sfintei Liturghii si dezlegarilor ce se fac in Biserica pentru cei raposati, este posibila iesirea unor suflete din iad, spre a intra in rai, prin mila prea bunului nostru Dumnezeu. Dar numai pana la judecata cea de apoi, dupa care nimic nu se mai poate face pentru cei aruncati in muncile iadului. Cei din iad vad si pe cei de pe pamant si se cunosc intre ei, dar nu se pot ajuta cu nimic (Luca 16, 28-31) .

240. Ce trebuie sa intelegem prin cuvintele Domnului, Care zice : " Ma sui sa va pregatesc voua loc " si " In casa Tatalui Meu multe locasuri sunt " ? (Ioan 14, 2) .

Mantuitorul nostru Iisus Hristos S-a suit la ceruri sa gateasca loc celor ce vor crede in El si vor lucra poruncile Lui. Si aceasta gatire este despartita dupa masura faptelor bune ale fiecaruia, zice Sfantul Andrei al Cezareei in talcuirea Apocalipsei, la Cuvantul VI. In ce consta " pregatirea " de loc din ceruri, ramane o taina a lui Dumnezeu. Ea insa arata dragostea desavarsita a Tatalui si a Fiului si a Sfantului Duh pentru omul impodobit cu fapte bune, care devine fiu al lui Dumnezeu dupa dar.

Iar cat priveste multele locasuri care sunt in " casa Tatalui " , adica in ceruri, auzi pe Sfantul Efrem Sirul ce zice : " Multele locasuri ale Tatalui numeste Mantuitorul pe masurile mintilor celor ce salasluiesc in latura aceea (in rai) , adica pe despartirile si deosebirile intru care cu mintea se vor desfata. Ca nu cu deosebirea locurilor, ci cu randuiala darurilor a zis Domnul multe lacasuri. Caci precum din razele soarelui acestuia simtit, dupa curatirea puterii celei vazatoare (fiecare) se desfateaza... asa si in veacul viitor toti dreptii si sfintii se vor salaslui intr-o bucurie cu nedespartire si fiecare, dupa masura sa, dintr-un soare gandit se straluceste si dupa vrednicie trage pe bucurie si veselie " (Tomul III, Cuvant pentru

fericitele lacasuri) .

241. Dumnezeu, Care stie mai inainte de nastere cine se mantuieste, de ce nu sileste pe om sa mearga pe calea mantuirii ?

Da, Dumnezeu stie toate mai inainte de nasterea noastra. El stie care din oameni se vor mantui si care se vor osandi. Dar nu le hotaraste toate mai dinainte, ci lasa la voia lor libera. Ca daca l-ar sili pe om pe calea mantuirii, i-ar rapi libertatea si vointa si omul nu ar mai avea nici o plata dincolo. Adica, omul si-ar pierde calitatea sa de om, de fiinta libera si, deci, si-ar pierde si rasplata si mantuirea. Ca Dumnezeu nu este spargator de usi, ci numai bate la usa inimii fiecaruia, iar a deschide este in voia libera a omului. Auzi ce zice Domnul : " Iata, stau la usa si bat; de va auzi cineva glasul Meu si va deschide usa, voi intra si voi cina cu el si el cu Mine " (Apocalipsa 3, 20) . Iata, dar, ca Dumnezeu nu forteaza usa, adica voia libera a omului. Dumnezeu stia mai dinainte ca cetatea Ninive se va pierde, pentru rautatile sale, dar nu a hotarat pierderea ei mai dinainte, asteptand intoarcerea oamenilor. Intoarcerea lor la pocainta a intors spre bine si hotararea lui Dumnezeu. (Dupa Sfantul Ioan Gurd de Aur, Cuvant despre pocainta, din Impartire de grau) .

Asadar, ramane la voia omului de a se incununa sau a se osandi, caci Dumnezeu " voieste ca toti oamenii sa se mantuiasca si la cunostinta adevarului sa vina " (Isaia 45, 22; Matei 18,14; Ioan 3, 16; Timotei 2, 4; 3, 4; II Petru 3, 9) . La mantuirea fiecaruia dintre noi se cere o singura conditie : unirea voii noastre cu voia lui Dumnezeu si atunci niciodata nu ne vom osandi.

242. Cum poste ajuta Biserica sufletele credinciosilor dupa moarte ?

Zice Sfantul Simeon al Tesalonicului ca " mai mult decat orice alta slujba, sufletele raposatilor nostri sunt ajutate dupa moarte de Sfintele Liturghii si scoaterea de miride (particele) pentru ei " (Tratat asupra tuturor dogmelor) . Rugaciunile pentru morti se intemeiaza pe credinta, pe binefacerile aproapelui si pe incredere in pocainta celor raposati, cu care cei vii se prezinta inaintea Domnului ca o implinire a poruncii de a se iubi unii pe altii. De vor fi mici pacatele celui mort, atunci el se foloseste de liturghiile, rugaciunile si milosteniile ce se fac pentru el, adica il iarta Dumnezeu si-l scoate afara din iad. Iar de vor fi pacate mari si grele, pe care nu le-a spovedit in viata, atunci nu se iarta, ci numai se usureaza, caci Dumnezeu a inchis poarta raiului pentru el si nu-i foloseste la nimic, dar foloseste celor vii care le aduc cu vrednicie (Pravila Mare de la Targoviste, 158) .

" Mirida care se scoate la Liturghie si pomenirea care se face pentru cel mort, il uneste pe cel mort cu Dumnezeu si-l impartaseste cu Dansul nevazut " (Sfantul Simeon al Tesalonicului, cap. 6, p. 375) . Foloseste inca pentru sufletele celor raposati si pomenirile care se fac la 3, la 9 si la 40 de zile (Ibidem 162) . Pomenirea mortilor se face pana la un an si pana la sapte ani. Cel ce a murit spovedit, dar nu si-a implinit canonul, este ajutat dupa moarte de slujbele Bisericii, de rugaciuni si de milostenii ce se fac pentru el. Iar dintre rugaciunile ce se fac pentru raposati, cele mai de folos sunt Sfintele Liturghii (Sfantul Simeon al Tesalonicului, IX, 72; Pravila bisericeasca de Arhim. Nicodim Sachelarie si Viata repausatilor) . Daca cineva a murit spovedit, dar nu si-a facut canonul pe pamant, il face dincolo, in iad, si apoi este scos la odihna raiului.

243. Ce sunt si cate sunt la numar vamile vazduhului pe unde trec sufletele dupa moarte ?

Vamile vazduhului sau " tribunalele din vazduh, pe unde trec si sunt cercetate sufletele oamenilor dupa moarte, sunt formate din cete de ingeri rai, diavoli dintre cei mai infricosatori, care stau in calea sufletelor, le opresc, le vadesc pacatele facute, chiar si pe cele spovedite si parasite de multa vreme, pe cele savarsite in copilarie, in tinerete, la batranete, pe cele gandite si savarsite cu voie sau fara voie, pana in clipa mortii. Sfantul Apostol Pavel zice despre aceste cete diavolesti : " Ca nu ne este noua lupta impotriva trupului si a sangelui, ci impotriva stapaniilor, a incepatorilor si stapanitorilor veacului acestuia " (Efeseni 6, 12) . Asa precum si Sfanitul Pavel adevereste, ca cel ce a fost rapit pana la al treilea cer, precum si Traditia Bisericii, ne invata ca cetele diavolilor din vazduh sunt impartite in numeroase grupuri sau polcuri, dupa numarul patimilor si ale pacatelor de moarte. Fiecare ceata de ingeri rai, una mai

infricosatoare decat alta, are in fruntea sa un inger cumplit, avand misiunea sa cerceteze sufletul de un anumit pacat. Adica, de cand l-a facut, cum l-a facut, de cate ori, in ce imprejurare, daca l-a marturisit sau nu la preot, daca a facut sau nu canon pentru el, daca l-a parasit, daca a indemnat si pe altii sa-l faca sau nu. Cele mai grele vami, unde cad cei mai multi crestini sunt vamile desfranarii, betiei, uciderii de copii, mandriei, necredintei, osandirii altora, lenevirii, zgarceniei, urii, lacomiei si eresurilor.

Cat despre numarul exact al acestor vami, sau cum anume sunt asezate in vazduh, ramane o taina a lui Dumnezeu. Unii sfinti, si mai ales Sfantul Vasile cel Nou de la 26 martie, numara 20 de vami ale vazduhului, pentru principalele pacate de moarte. Altii numara 24. Noi nu trebuie sa iscodim tainele lui Dumnezeu. Numai atat trebuie sa stim ca " pentru tot cuvantul desert vom da seama " . De aceea trebuie sa parasim tot pacatul, sa ne marturisim la duhovnici iscusiti, sa facem canonul dat, sa punem inceput bun, sa ne rugam neincetat, sa facem milostenie si sa alergam cat mai des la biserica. Prin acestea ni se iarta toate pacatele si se mantuiesc sufletele noastre de vamesii vazduhului si de muncile iadului.

244. De ce dezgroapa in unele parti mortii la sapte ani ?

Dupa traditia Bisericii mortii nu se dezgroapa niciodata, pana la judecata cea de apoi. Dar in unele locuri este obiceiul de a se dezgropa mortii la sapte ani, cand li se face pomenire la mormant. Se mai dezgroapa prin orase, unde nu este suficient loc prin cimitire si chiar in unele manastiri, iar osemintele calugarilor se depun in asa numitele " gropnite " , " cripte " , adica " osuare " , situate sub bisericile din cimitir, cum sunt la manastirile Neamt, Secu, Agapia, Varatec si altele.

Dezgroparea mortilor este benevola. De obicei se pastreaza traditia locului. Dezgroparea este obligatorie numai in trei cazuri : cand cel raposat a fost blestemat, sau a fost sub vreo legatura arhiereasca, sau a murit in pacate foarte grele. Daca sunt aflati neputrezi, este semn ca nu au fost iertati de Dumnezeu si este nevoie de multe rugaciuni si dezlegari ca sa fie iertati. Iar in alte cazuri nu trebuie sa le mai tulburam linistea celor pecetluiti pana la a doua inviere.

245. Care sunt semnele ce caracterizeaza moastele sfintilor ?

Moastele sfintilor aflate intregi in morminte sunt si raman permanent nestricacioase; sunt bine mirositoare; raspandesc buna mireasma; sunt uscate, usoare si au culoare galben-deschis, asemenea alunelor coapte; sunt placute la vedere; nu provoaca frica, ci bucurie duhovniceasca; sunt asemenea omului care doarme linistit, si izvorasc din ele felurite minuni si vindecari de boli, spre slava lui Dumnezeu (a se vedea si Pidalion 1, fila 444) . Cele mai recente sfinte moaste descoperite in vara anului 1980 in pustiul Hozeva, din valea Iordanului, sunt moastele unui mare sfant si sihastru roman, moldovean, Cuviosul ieroschimonah Ioan Iacob " Hozevitul " . In prezent sfintele lui moaste, intregi si bine mirositoare, sunt asezate intr-un sicriu frumos si depuse in biserica manastirii Sfantului Gheorghe Hozevitul, din apropiere de Ierihon.

246. Parinte Cleopa, de ce trebuie sa fie sfarsitul lumii ?

Spun Sfintii Parinti ca pentru patru pricini trebuie sa fie sfarsitul lumii. Ca sa se arate dreptatea lui Dumnezeu in toata desavarsirea ei; ca sa se arate nedreptatea oamenilor fata de poruncile lui Dumnezeu; sa se pedepseasca pacatele si faradelegile lumii de la intemeierea ei pana la sfarsitul veacurilor si ca sa se rasplateasca faptele bune ale dreptilor pe masura credintei si a rabdarii lor.

247. Cand va fi sfarsitul lumii ?

Nimeni nu stie cand va fi sfarsitul lumii. Aceasta este o mare taina a lui Dumnezeu. Odata ucenicii au intrebat pe Iisus Hristos cand va fi sfarsitul lumii. Iar Domnul le-a raspuns : " De ziua si de ceasul acela nimeni nu stie, nici ingerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatal " (Matei 24, 36; Marcu 13, 32; Luca 17, 20) . Mantuitorul ne spune ca sfarsitul va veni fara de veste, precum a venit ; candva si potopul. " Precum a fost in zilele lui Noe, asa va fi si venirea Fiului Omului. Caci, precum in zilele acelea dinainte de potop, oamenii mancau si beau, se insurau si se maritau, pana in ziua cand a intrat Noe in corabie si n-au stiut

pana ce a venit potopul si i-a luat pe toti, la fel va fi si venirea Fiului Omului " (Matei 24, 37-39) . De aceea, intotdeauna trebuie " sa priveghem " , sa fim pregatiti prin pocainta si fapte bune si sa stam in asteptarea Mirelui Hristos, precum stateau fecioarele cele intelepte, ca nu stim in care straja din noaptea vietii noastre va veni, " ca in ceasul in care nu gandim Fiul Omului va veni " (Matei 24, 42-44) . Insa Domnul nu ne-a lasat cu totul in nedumerire. El ne-a spus ca mai inainte de venirea Sa " in slava, sa judece viii si mortii " , cum spune la Crez, vor urma numeroase semne intre oameni, pe pamant si in univers, care vor prevesti apropierea venirii lui Hristos. Dupa aceste semne vom cunoaste cat de aproape este venirea Domnului la judecata.

248. Care sunt cele mai importante semne premergatoare venirii lui Hristos la Judecata de apoi ?

Ni le-au aratat in Vechiul Testament mai ales marii profeti Isaia, Iezechiel si Daniil, iar in Noul Testament, Sfintii Apostoli Petru, Pavel si Ioan, in Apocalipsa. Dar cel mai clar ni le-a prevestit Insusi Domnul nostru Iisus Hristos, prin Sfintii Evanghelisti (Matei 24; Marcu 13; Luca 21) .

249. Ce trebuie sa facem noi crestinii ca sa aflam mila in ziua Judecatii lui Hristos ?

Sa facem mila, ca sa aflam mila. Mantuitorul ne va intreba mai intai de faptele milei crestine, precum citim la Sfantul Evanghelist Matei, in capitolul 25, versetele 31-46. Apoi sa pastram cu sfintenie dreapta credinta in Iisus Hristos, asa cum am mostenit-o de la Sfintii Apostoli. Sa ne pazim de " proorocii si hristosii mincinosi " , care sunt crestini razvratiti ce se rup de Trupul Bisericii lui Hristos. Pe langa dreapta credinta sa ascultam de Sfanta Biserica si de pastorii nostri sufletesti; sa ne rugam mai mult; sa ne spovedim des, sa parasim tot pacatul care ne desparte de Dumnezeu, sa traim cu totii in dragoste, " caci dragostea niciodata nu cade " (I Corinteni 13, 8) si sa rabdam toate necazurile si incercarile vietii, caci ne spune Hristos : " cel ce va rabda pana la sfarsit, acela se va mantui " (Matei 24, 13) .

250. Cum trebuie sa intelegem semnul apocaliptic 666, de care se vorbeste in Apocalipsa, capitolul 13, versetul 18 ?

Numarul 666 este un numar alegoric, simbolic. Unele grupari sectare cred, in mod literal, ca va fi o " pecete " pusa pe fruntea sau pe mana dreapta a anumitor crestini vrednici de pedeapsa. In Biserica Ortodoxa, cel mai bine explica sensul acestui numar Sfantul Andrei, episcopul Cezareei. Astfel, primul 6 - spune acest sfant - simbolizeaza mania fara judecata; al doilea 6 simbolizeaza mintea plina de tulburare; iar al treilea 6 simbolizeaza pofta fara ratiune. Toate aceste trei patimi vor stapani pe multi crestini in veacul de pe urma, adica razbunarea, necredinta si desfranarea.

251. Prin sfarsitul lumii intelegem distrugerea generala a universului sau numai o reinnoire a lui ?

Nu va fi distrusa lumea materiala, pamantul si intreg universul, ci numai se va reinnoi, se va curati, dupa care " va fi cer nou si pamant nou " (Apocalipsa 21, 1) . La fel spune si psalmistul David : " Trimite-vei Duhul Tau si se vor zidi si vei innoi fata pamantului " (Psalm 103, 31; II Petru 3, 13) . Este pacat sa credem ca Dumnezeu va distruge definitiv zidirea Lui pe care a facut-o cu mainile Sale si a zis " ca este buna foarte " . Sfintii Parinti au hotarat si ei ca " cine va zice ca la sfarsitul lumii va fi distrus desavarsit pamantul si universul - care este zidirea lui Dumnezeu - sa fie anatema " .

252. De ce trebuie sa invie trupurile tuturor oamenilor la Judecata de apoi ?

Trupurile tuturor oamenilor, de la primul Adam pana la ultimul nascut din femeie trebuie sa invie la Judecata de apoi ca sa stea inaintea tronului lui Iisus Hristos (Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10) si ca sa ia fiecare suflet si trup plata sau osanda, dupa faptele care le-a lucrat cu trupul si sufletul in viata aceasta de acum (Iov 31, 11; Pilde 24, 12; Ieremia 17, 10; 32, 19; Iezechiel 18, 20; Matei 25, 35-45; Romani 2, 6; Iacob 2,13; I Petru 1, 17) . Invierea dreptilor se va face pentru a invia cu trupuri duhovnicesti si nestricacioase, asemenea trupului lui Hristos (Romani 6, 5; I Ioan 3, 2; Filipeni 3, 21) . Nu vor fi doua randuri de invieri, a celor drepti mai intai, pentru a imparati cu Hristos o mie de ani si apoi a celor pacatosi, cum invata ereticii hiliasti (milenaristi) . Ci toti vor invia odata " la trambita arhanghelului " .

Trupurile oamenilor trebuie sa invie, sau spre osanda, sau spre slava vesnica. (Daniel 12, 2-3) .

Trupurile dreptilor vor invia spre a fi proslavite cu cele patru insusiri ale trupurilor ceresti, de care spune Sfantul Apostol Pavel, adica cu nestricaciunea, cu puterea, cu slava si cu duhovnicia (I Corinteni 15, 42-49) . Trupurile dreptilor vor invia ca sa poarte chipul trupului celui ceresc al lui Hristos, precum in lumea aceasta au purtat chipul trupului cel pamantesc (I Corinteni 15, 48) . Iar trupurile celor pacatosi vor invia spre munca vesnica (Matei 25, 46) si " spre a se cunoaste din asezarea fetei lor vina lor si pacatele care le-au facut " (Usa pocaintei) . Trupurile dreptilor vor invia ca sa fie proslavite de Hristos, pe Care L-au purtat in inima lor pe pamant, ostenindu-se la toata fapta cea buna, dupa invatatura Evangheliii. Iar trupurile pacatosilor vor invia ca sa se arate intunecate si grozave la vedere, ca cele ce au facut lucrurile intunericului si au purtat in ele pe diavolul, care este intuneric si inselaciune (Usa pocaintei, cap. 3) .

253. Cand si unde va fi judecata viitoare ?

Intrebi cand va fi Judecata de apoi ? Ne este de ajuns sa stim ca Dumnezeu a hotarat o zi pentru judecata cea viitoare (Isaia 2, 12; 34, 8; Fapte 17, 31; Romani 2, 16; Matei 11, 22-24) , care va fi sfarsitul lumii acesteia (Matei 24, 1-26) . Iar cand va veni ziua Judecatii de apoi, sa auzim pe Insusi Mantuitorul nostru Iisus Hristos, Care zice : " Iar de ziua si ceasul acela nimeni nu stie, nici ingerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatal " (Matei 24, 36) . Iar de locul unde va fi judecata, stim din gura Sfantului Apostol Pavel, ca va fi in vazduh si in nori (I Tesaloniceni 4, 17; Ioan 3, 17, 24; I Corinteni 15, 51) . Dupa marturia sfantului prooroc Ioil, locul judecatii va fi in Valea Plangerii, adica in Valea lui Iosafat de langa Ierusalim: " Si voi aduna toate neamurile, zice proorocul, si le voi pogori pe ele in Valea lui Iosafat si ma voi judeca cu ele acolo " (Ioil 4, 12) . Iar Sfantul Ioan Gura de Aur zice ca locul judecatii de apoi va fi " afara oareunde de toata lumea aceasta, precum socotesc eu. Ca precum temnitele imparatilor si ocnele departe sunt puse, asa si gheena va fi afara de lumea aceasta, " (Impartire de grau, Cuvant despre judecata ce va sa fie) . Asadar, din marturiile sfintilor prooroci si Apostoli si din invatatura Evangheliei lui Hristos, se arata atat de luminat ca este judecata si osanda vesnica pentru cei pacatosi. Iar de locul unde va fi judecata si gheena focului vesnic ne spune cel mai clar Sfantul Apostol Pavel, ca va fi in vazduh (I Tesaloniceni 4, 17) .

254. Dupa care legi se vor judeca toate semintiile pamantului ?

Sfantul Grigorie de Nyssa spune ca dupa patru legi vor fi judecati oamenii la infricosatoarea Judecata de apoi :

a. Cei care au trait de la Adam pana la darea legii pe Muntele Sinai, vor fi judecati de Hristos dupa legea constiintei data omului din nastere, numita si legea morala sau legea firii. Prin constiinta, care este glasul lui Dumnezeu in om, fiecare stie ce este bine si ce este rau. Dupa aceasta lege s-a condus lumea pana la Moise (Romani 2,14-15) .
b. A doua lege dupa care se vor judeca oamenii dinainte de Hristos si toti cei ce nu cred in Hristos, este legea zidirilor, a intregii creatii care ne sta pururea in fata si ne spune ca este facuta atat de minunat de un Creator nevazut, de Dumnezeu. " Lumea vazuta, spune Sfantul Vasile cel Mare, este scoala a sufletelor celor cuvantatoare " , este Biblia nescrisa a tuturor oamenilor (Romani 1, 20; Filocalia, vol. X, Cuvantul 5, pag. 43; Exaimeron, Cuvantul 1, Bucuresti, 1826) .
c. A treia lege, dupa care se vor judeca numai evreii, este legea scrisa a lui Moise, care s-a dat pe muntele Sinai (Romani 2, 12) .
d. A patra lege este Legea darului sau Evanghelia, data noua de Hristos, dupa care se vor judeca toate popoarele crestine (Ioan 12, 48; Romani 2, 1-6; Iacob 2, 12) .
Daca cineva se leapada de botezul crestin este un apostat, adica lepadat de Dumnezeu si nu are iertare in veci, iar la judecata va fi mai greu pedepsit decat un pagan care nu a stiut pe Hristos. Sfintii parinti spun ca paganii nu se pot intoarce usor la credinta in Hristos pentru ca n-au cunoscut pe Dumnezeu. Tot ei spun ca cei ce au gresit in Legea darului, ca crestini, mai greu si mai tare se vor pedepsi decat paganii care au gresit dupa legea firii.

255. Intrucat dreptii din rai sunt mantuiti, pentru ce trebuie sa innvie si ei din morti si sa fie judecati a doua oara in ziua de apoi ?

Pentru ca in ceasul mortii au fost judecati provizoriu si fara trup, iar la judecata de apoi vor fi judecati cu tot cu trup. Adica, va fi judecat si trupul pentru faptele lui, ca sa nu ramana nici el nejudecat si nerasplatit sau neosandit. Apoi, pentru ca de la judecata particulara pana la cea de pe urma, faptele bune facute de cei drepti pe pamant le agonisesc mai multa rasplata si odihna intru imparatia lui Dumnezeu, care li se va da in ziua cea mare a judecatii. La fel si cu cei pacatosi, faptele lor rele de pe pamant le agonisesc dupa moarte, prin sminteala, mai multa osanda care li se va da la judecata de apoi.

Deci, la judecata viitoare se vor judeca si dreptii si pacatosii (Ecclesiast 3, 17; II Petru 2, 9) " si toti vom sta inaintea divanului lui Hristos, ca sa ia fiecare dupa cele ce-a lucrat prin trup " (Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10) . Asadar, dreptii se vor judeca spre a avea " marturia lui Hristos inaintea Tatalui " (Matei 10, 32; 25, 34; Luca 12, 8; Apocalipsa 3, 5) si spre a primi rasplata cea vesnica; iar pacatosii vor invia spre a primi osanda cea vesnica, dupa faptele lor (Matei 13, 43; 25; 46; Ioan 5, 29; Romani 2, 7-10; II Timotei 4, 8; I Petru 5, 4; Apocalipsa 11, 18) . Dreptii, dupa judecata de apoi, nu mai primesc raiul in care au fost pana atunci, ci primesc imparatia lui Dumnezeu unde " vor straluci ca soarele " intru lumina Prea Sfintei Treimi (Matei 25, 4, 34; 43) .

256. De ce se cerceteaza la judecata de apoi numai faptele milosteniei iar celelalte fapte nu, dupa cum spune Evanghelia dupa Matei, capitolele 25, 34-45 ?

Sa nu zicem ca la judecata de apoi nu se intreaba si celelalte fapte bune. Sa ne aducem aminte de cuvintele Domnului, Care zice : " De nu va prisosi dreptatea voastra mai mult decat a carturarilor si fariseilor, nu veti intra in imparatia cerurilor (Matei 5, 20) . Sa ne aducem aminte ca imparatia cerurilor este a celor saraci cu duhul (Matei 5, 3) si a celor ce sunt prigoniti pentru dreptate (Matei 5, 10) . Sa ne aducem aminte ca numai cei ce vor ajunge la nevinovatia si curatia pruncilor " vor intra intru imparatia cerurilor " (Matei 18, 3; 19, 14; Marcu 10, 14; Luca 18, 16) . Sa ne aducem aminte " ca prin multe scarbe si necazuri ni se cade noua a intra intru imparatia lui Dumnezeu " (Fapte 14, 22) . Iar Sfantul Apostol Pavel zice : " Nu va amagiti : nici desfranatii, nici inchinatorii la idoli, nici preacurvarii, nici malahienii, nici sodomitii, nici furii, nici lacomii, nici betivii, nici ocaratorii, nici rapitorii, nu vor mosteni imparatia lui Dumnezeu " (I Corinteni 6, 9-10) . La Efeseni, intareste din nou acest lucru zicand : " Aceasta sa stiti ca tot desfranatul, sau necuratul, sau lacomul, care este slujitor idolilor, nu are mostenire intru imparatia lui Hristos si Dumnezeu " (Efeseni 5, 5) . Iar la Apocalipsa zice : " partea celor fricosi si necredinciosi, si pacatosi, si spurcati, si ucigasi, si desfranati, si fermecatori, si inchinatori la idoli, si a tuturor celor mincinosi este iezerul care arde cu foc si pucioasa, care este moartea a doua " (Apocalipsa 21, 8) . Si Pavel adauga in alt loc : " Nu stiti oare ca nedreptii nu vor mosteni imparatia lui Dumnezeu ? " (I Corinteni 6, 9) . Iar Domnul zice : " pentru tot cuvantul desert pe care il vor grai oamenii vor da seama in ziua judecatii " (Matei 5, 22;12, 36-37; Iuda 15) .

Asadar, de toate faptele cele bune si cele rele vom fi intrebati in ziua judecatii de apoi. Iar daca spune evanghelistul ca la judecata de apoi vom fi intrebati numai de cele sapte fapte ale milosteniei (Matei 25, 34-45) , aceasta sa intelegem ca milostenia este una din fiicele dragostei, dupa cum zice si Sfantul Pavel ca " dragostea se milostiveste... " (I Corinteni 13, 4) . Deci, intrucat dragostea este " legatura desavarsirii " (Coloseni 3, 14) , sa intelegem ca din dragostea de Dumnezeu si cea de aproapele izvorasc toate faptele cele bune si ca cine are dragoste desavarsita acela a ajuns la " plinirea Legii " (Romani 13, 8-10) , avand in sufletul sau cea mai mare fapta buna care " nu piere niciodata " (I Corinteni 13, 8) . Caci in dragoste se cuprind toate faptele cele bune.

Pentru aceasta va intreba Domnul la judecata numai de milostenie, pentru ca cel ce este cu adevarat milostiv este si un izvor al dragostei de Dumnezeu si de oameni si lucrator a toata fapta buna.

257. De cate feluri este milostenia crestina ?

Milostenia crestina este de doua feluri : trupeasca, adica materiala si sufleteasca, adica duhovniceasca.

Ambele milostenii izvorasc din dragostea de Dumnezeu si de aproapele.

258. Care sunt faptele milosteniei trupesti cele mai mari ?

Sunt cele aratate de Mantuitorul la Evanghelia judecatii de apoi (Matei 25, 4-45) si anume : sa hranim pe cel flamand, sa adapam pe cel insetat, sa imbracam pe cel gol, sa cercetam pe cel bolnav si intemnitat, sa odihnim pe cel strain si care este in necaz.

259. Care sunt faptele milosteniei sufletesti ?

Sa intoarcem la dreapta credinta pe cei necredinciosi si eretici; sa intoarcem la pocainta pe cei pacatosi si instrainati de Dumnezeu; sa invatam cele bune pe cei nestiutori; sa mangaiem si sa sfatuim pe cei deznadajduiti, pe cei intristati si bolnavi; sa ne rugam pentru aproapele nostru, adica pentru tot omul care este in nevoi (Filipeni 1, 19; Coloseni 4, 3; Iacob 5, 16) ; sa iertam din inima pe cei ce ne gresesc si sa nu ne razbunam pe ei (Matei 5, 44-48; 18, 22) .

260. Care este cea mai mare fapta buna a iubirii de Dumnezeu ? Dar a iubirii fata de aproapele ?

Cea mai mare fapta buna a iubirii de Dumnezeu este " de a lua cineva crucea sa si a urma lui Hristos pana la moarte " (Matei 10, 38; Luca 14, 27) , asa cum au facut sfintii mucenici, cuviosii, calugarii cei alesi si toti crestinii drepti. Iar fapta buna cea mai mare izvorata din iubirea de aproapele este " de a-si pune cineva sufletul (viata) pentru aproapele sau " (I Tesaloniceni 2, 8; II Corinteni 12, 15; II Timotei 2, 10; I Ioan 3, 16) .

261. Rugaciunea pentru aproapele este o datorie sau o fapta de milostenie ?

Este si una si alta, caci toate faptele bune sunt o datorie a crestinilor fata de Dumnezeu si de oameni. Rugaciunea pentru aproapele este o dovada a dragostei crestine (II Corinteni 9, 14) si o datorie duhovniceasca a fiecarui membru al Bisericii lui Hristos (Efeseni 6, 18; I Timotei 2, 1; Iacob 5, 16) . Oricum am socoti, suntem datori sa ajutam pe aproapele nostru cu rugaciunea, cu cuvantul, cu sfatul, cu hrana, cu bani, cu tot ce putem si este.

262. Cum poate face milostenie saracul care nu are ce sa dea milostenie ?

Daca cineva este asa de sarac ca nu are nimic sa dea milostenie celui lipsit, unul ca acela este scutit de milostenia cea trupeasca, " ca daca nu avem, nu ni se cere " zice Sfantul Isaac Sirul. Insa milostenie duhovniceasca oricine poate si este dator sa faca cu aproapele. Adica sa se roage pentru cei in suferinta, sa-i indemne la biserica, sa le dea un pahar cu apa, sa le spuna un cuvant de mangaiere.

263. Calugarii sunt datori sa faca milostenie materiala ?

Cat priveste pe calugari " este mai mare lucru pentru ei sa fie saraci, decat sa miluiasca pe saraci " (Filocalia, vol. IX, Cuvintele 16 si 17 din Scara Sfantului Ioan Scararul) . Iar daca monahii vor uita fagaduinta lor de a fi saraci si vor aduna bani si alte averi, atunci prea obligati sunt sa faca milostenie la saraci, caci ei au dat juramant inaintea lui Hristos sa traiasca toata viata in saracie de buna voie. Pe calugarii care aduna bani si averi numai milostenia ii poate izbavi de osanda lui Dumnezeu. In legatura cu aceasta sa va spun o istorioara adevarata, scrisa in Prolog, volumul I, in 11 octombrie.

Era un egumen vestit la o manastire cu multi calugari. Acesta la inceput era foarte milostiv si iubitor de saraci. Pe toti care bateau la poarta manastirii ii primea, ii ospata, vorbea cu ei si le dadea cele de nevoie. Mai tarziu, a devenit iubitor de cinste omeneasca si a parasit milostenia si pe saraci. Se imprietenise cu oameni bogati, cu dregatori si boieri, carora zilnic le dadea ospete si se indeletnicea numai cu ei. Iata ca odata a venit la poarta manastirii un batran sarac si i-a spus portarului : " Parinte, spune-i egumenului ca a venit un frate al lui de departe cu multa osteneala si doreste sa vorbeasca cu dansul " . S-a dus portarul manastirii, dar egumenul ospata si vorbea cu bogatii. Cand i-a spus, a raspuns cu asprime portarului : "

Nu ma supara acum. Nu ma vezi vorbind cu oamenii ? Pentru ce ai slobozit pe acest sarac in manastire ? " . Auzind acel sarac nu s-a tulburat, ci a stat in asteptare la poarta pana seara. Dupa cinci ceasuri a venit la egumen un oarecare om bogat si l-a intampinat egumenul in poarta. Atunci i-a spus saracul acela; " Am a-ti spune un cuvant, parinte " . Dar egumenul nu l-a bagat in seama, ci l-a lasat la poarta si s-a dus la cina cu bogatul. Apoi iar l-a petrecut pana la poarta si nu a luat in seama rugamintea saracului aceluia. Deci, inserandu-se si vazand el ca nu-l primeste egumenul, s-a apropiat de portar si i-a zis : Asa sa-i spui egumenului : A venit Hristos la tine si nu l-ai primit ! Deci, intrucat cauti cinste omeneasca, iata, de acum voi trimite la tine pe cei bogati si putemici din toata tara aceasta, ca lucruri pamantesti doresti, dar bunatatile Mele nu le vei vedea ! " In clipa aceea s-a facut nevazut. Era Iisus Hristos in chip de sarac ! Sa invatam de aici, parinte, ce mare putere are milostenia la saraci pentru mantuirea noastra. Ca odata cu saracul vine si Hristos la usa noastra. Deci, cei care avem cate ceva, sa le dam, ca sa nu plece de la noi intristati. Iar cei care nu au, sa-i mangaie macar cu un cuvant si sa se roage pentru ei. Sa ne amintim de parintele Vichentie Malau, mare duhovnic la Secu si Agapia. Cand venea cate un sarac la chilia lui si nu mai avea ce sa-i dea, se ducea pe la parinti sau maici si le zicea : " Va rog, imprumutati-ma cu o suta de lei, ca a venit Hristos la mine si nu am ce sa-I dau ! " Asa faceau parintii nostri. Asa sa facem si noi ! Saracii sunt mantuirea noastra.

264. Care este importanta milosteniei pentru mantuirea sufletului ? Milostenia singura mai poate inlocui pe celelalte fapte bune ?

Am aratat mai inainte ca adevarata milostenie trupeasca si sufleteasca izvoraste din dragostea de Dumnezeu, si de aproapele. Daca cineva este milostiv, fara vreun scop rau, unul ca acela are dragoste de Dumnezeu si de aproapele si prin aceasta el implineste toata Legea, deoarece " dragostea este implinirea legii si legatura desavarsirii " (Romani 13, 8-10; Coloseni 3, 14) .

" Mila este mai placuta lui Dumnezeu decat jertfele " (Osea 6, 6; Matei 9, 13; 12, 7) . " Cine face milostenie isi face bine sufletului sau " , zice Solomon (Pilde 11, 17) , dobandeste viata, dreptate si slava " (Pilde 21, 21) si este fericit (Pilde 14, 21) . Iar Mantuitorul fericeste pe cei milostivi si le asigura mila Sa, atat in veacul de acum cat si in cel viitor, caci zice : " Fericiti cei milostivi ca aceia se vor milui " (Matei 5, 7) .

Dar nu este de ajuns pentru mantuire numai milostenia. Ca nu numai porunca milosteniei trebuie implinita, ci si toate celelalte fapte bune si porunci ale lui Dumnezeu : Sfantul Apostol Iacob zice : " Cine va pazi toata legea, dar va gresi intr-o singura porunca, s-a facut vinovat de toate poruncile. Caci Cel ce a zis sa nu desfranezi, a zis si sa nu ucizi. Si daca nu desfranezi dar ucizi, te-ai facut calcator al legii " (Iacob 2, 11) . Cel ce a zis " fiti milostivi " (Luca 6, 36) , tot Acela a zis : " Nu judecati si nu veti fi judecati; nu osanditi si nu veti fi osanditi; iertati si se va ierta voua " (Luca 6, 37) . Si cel ce a fericit pe cei milostivi, Acela a fericit si pe cei saraci cu duhul si pe cei blanzi si pe cei ce flamanzesc si pe cei prigoniti pentru dreptate (Matei 5, 3-12) .

Deci, trebuie sa intelegem clar ca omul credincios, care voieste sa se mantuiasca, este dator sa implineasca nu numai porunca milosteniei, ci sa se osteneasca dupa a sa putere a implini toate faptele bune si toate poruncile Domnului.

265. De ce se numeste iubirea de argint, adica iubirea de bani, de placeri si de averi, inchinare la idoli ?

Se numeste inchinare la idoli pentru ca cei ce iubesc banii, placerile trupului si averile, se inchina acestor patimi ca unor dumnezei si pun pe acestea mai presus decat pe Ziditorul. Adica, cel ce se iubeste pe sine mai mult decat pe Dumnezeu, este un inchinator la idoli. La fel este si cel ce se ingrijeste de mancare, de bani, de haine, de avere, mai mult decat de suflet, de biserica, de rugaciune, de spovedanie, de milostenie. Iubirea de sine are masura iubirea de aproapele (Matei 19, 19) . Iubirea de Dumnezeu nu are limita, adica este nelimitata, dupa porunca : " Sa iubesti pe Dumnezeu din toata inima ta; din tot cugetul tau si din toata puterea ta " (Deuteronom 6, 4-5) . Cel iubitor de bani se inchina banilor in locul lui Dumnezeu. Cel lacom la mancare isi face pantecele sau un dumnezeu, adica idol, dupa marturia Sfantului Apostol

Pavel (Coloseni 3, 5) . Iar " cel ce face pacatul este rob al pacatului " (Ioan 8, 34; Romani 3, 9; 6, 16; Efeseni 2, 3; I Tesaloniceni 4, 5; Tit 3, 3; II Petru 2, 19) . Deci, cine este rob al pacatului, nu mai poate fi rob al lui Dumnezeu. Tocmai de aceea Mantuitorul a pus prima conditie, celui ce vrea sa-I urmeze Lui, sa se lepede de sine si sa-si ia crucea sa, spre a-I urma Lui (Matei 16, 24) . Si aceasta, pentru ca cel ce are patima iubirii de sine are impreuna cu ea si toate patimile si pacatele, deoarece " iubirea de sine este maica, radacina si izvor a tot pacatul " (Sfantul Efrem Sirul, Tomul III, Cuvant pentru faptele cele bune si pentru patimi; Fi!ocalia, vol. IV, Cuvant minunat si folositor, de Sfantul Ioan Damaschin etc.) .

266. Ce este egoismul si cum poate crestinul sa se izbaveasca de el ?

Egoismul este iubirea de sine, adica iubire nerationala, exagerata fata de trup (Filocalia, vol. II, cap. 59) . Crestinul se poate curati de aceasta cumplita patima prin lepadarea de sine (Matei 16, 24) ; prin biruirea de sine, nepretuirea de sine, defaimarea de sine, cunostinta de sine si tagaduirea de sine; prin rugaciune, post si deasa spovedanie.

Convorbirea a noua

Diverse cuvinte de folos, secte, ecumenism

267. Odata l-a intrebat pe parintele Cleopa unul din fii sai duhovnicesti : Ce trebuie sa fac cand slujesc Sfanta Liturghie si primesc pe Hristos ?

Cand vrei sa slujesti si sa te impartasesti cu Trupul si Sangele lui Hristos, trei lucruri esti dator sa faci : sa fii impacat cu toti, sa te spovedesti si sa-ti faci canonul de rugaciune. Cu aceste trei intotdeauna apropie-te, iar fara acestea niciodata sa nu indraznesti a te apropia de cele sfinte, ca sa nu te arzi in focul cel dumnezeiesc.

268. Un calugar din Manastirea Neamt l-a intrebat pe parintele Cleopa intr-o zi : Ce sa fac sa ma mantuiesc ?

Parinte Hariton, pazeste aceste trei si te vei mantui cu darul lui Hristos : Sa nu-ti ramana canonul si rugaciunea nefacute in fiecare zi; scoala-te la miezul noptii si te roaga lui Dumnezeu, luand parte la slujba Utreniei; infraneaza-te pana la moarte de mancarea de carne si de vorbirea de rau.

269. Parinte Cleopa, dati-mi un cuvant de folos l-a rugat unul din fii sai duhovnicesti.

Asculta, parinte. Mama tuturor faptelor bune este sfanta rugaciune. Daca in vremea cea randuita pentru rugaciune, te ocupi cu altceva afara de rugaciune esti batjocorit de diavoli, ca toti sfintii au fost sub rugaciune. Prima grija sa-ti fie rugaciunea si apoi cititul, scrisul si lucrul mainilor. Sa nu te fure ocupatiile in locul rugaciunii. Numai cand esti sub ascultare ai motiv binecuvantat sa lipsesti de la rugaciuni, caci ascultarea este mai mare decat rugaciunea.

270. Altadata a zis iarasi despre rugaciune :

Nimic nu lipeste pe om mai mult de Dumnezeu ca sfanta rugaciune ! Sa nu ne lenevim nici o clipa de a vorbi cu Dumnezeu, caci diavolul da mare razboi impotriva celor ce se roaga.

271. Odata l-a intrebat un calugar : Parinte Cleopa, care este cea mai mare fapta buna pentru cel ce se pocaieste ?

Spun dumnezeiestii Parinti ca nici o fapta buna nu este mai scumpa sub soare ca recunoasterea pacatelor tale; si nici o primejdie nu este mai mare pentru suflet ca nerecunoasterea neputintelor tale.

272. Un alt frate l-a rugat : Spuneti-mi un cuvant despre Imparatia lui Dumnezeu.

Asculta, frate. Imparatia lui Dumnezeu nu sta in cuvant, ci sta in putere; adica in lucrarea faptelor bune !

273. Un duhovnic din manastire l-a intrebat : Parinte Cleopa, vin credinciosi la mine la spovedit, sa-i primesc ?

Sa-i primim cu toata dragostea, parinte. Cat s-au chinuit ingerii lor sa-i aduca pana aici si noi sa-i lasam nemarturisiti ?

274. Un credincios l-a intrebat : Parinte Cleopa, m-am certat cu cineva si ori de cate ori ii cer iertare, nu vrea sa ma ierte. Ce sa fac sa ma impac cu dansul ?

Nu-i mai zice nimic, nici nu-l vorbi de rau catre cineva, ci roaga-te lui Dumnezeu pentru dansul si iarta-l din inima. De la o vreme se stinge mania, asemenea unui foc peste care nu mai pui lemne.

275. Odata l-a intrebat cineva : Ce zici, parinte Cleopa, este pacat sa fumezi ?

N-am gasit scris in Sfanta Evanghelie " sa nu fumezi " ; dar am gasit scris " sa nu judeci " ! Fumatul insa este pacat.

276. Un calugar l-a intrebat : Parinte Cleopa, de ce nu ma pot ruga cu aceeasi ravna ca in ziua cand am venit la manastire ?

Din cauza uitarii, caci uitam de ceasul mortii si al judecatii lui Dumnezeu. Sfintii Parinti ne invata, zicand: " Precum apa stinge focul, asa uitarea stinge rugaciunea ! " Sa ne intoarcem la ravna cea dintai si ne vom mantui.

277. Unui parinte care se mania adesoori pe ucenicul sau, i-a zis odata batranul :

Parinte, nimic nu este mai greu decat sa cresti duhovniceste pe cineva. Dar sa nu uitam ce spune Sfantul Efrem Sirul, ca chipul indreptarii si al castigarii sufletelor este numai al blandetii.

278. Un frate care patimea o grea incercare, l-a intrebat pe parintele Cleopa : Ce sa fac in suferinta aceasta ?

Rabda, frate, pana la capat si multumeste lui Dumnezeu ca certarea aceasta este semn al milei lui Dumnezeu, iar nu al maniei Lui.

279. Altul iarasi l-a intrebat : Parinte Cleopa, poate un crestin bun sa salveze o familie, un sat, o comunitate, prin sfintenia vietii lui ?

Cum sa nu poata, parinte ! Cu cat sunt mai multi crestini alesi in lume, intr-o tara, intr-o localitate, cu atat tara sau localitatea aceea este crutata de primejdii, de razboaie, de cutremure, de foamete si de tot raul. Iar cu cat se vor imputina mai mult alesii lui Dumnezeu dintr-o tara sau localitate, cu atat mai greu este lovita de certarea Domnului. Odata s-a intrebat un sfant : " Poate un om sa mantuiasca o cetate ? Poate ! " a raspuns el. Exemplu a fost proorocul si imparatul David. Ca auzi ce zice Dumnezeu : " Pentru David, robul Meu, nu voi pierde cetatea Ierusalimului " .

280. Parinte Cleopa, a intrebat un credincios, oamenii dinainte de Hristos, ca si cei ce n-au crezut in El pana astazi, au fost si ei calauziti de pronia lui Dumnzeu, sau nu ?

Toti oamenii, dinainte sau de dupa Hristos, credinciosi sau necredinciosi, ca si stramosii nostri de odinioara, toti au fost si au trait sub pronia lui Dumnezeu. Caci pronia a fost din veci, nu numai de la intruparea Domnului nostru Iisus Hristos. Niciodata nu a fost lipsita lumea si intreaga creatie de mila si pronia lui Dumnezeu.

281. Intr-o zi l-a intrebat ucenicul : Parinte Cleopa, cum se cuvine sa ma comport duhovniceste intre oameni ?

Sa fii la aratare cu pogoramant si cu dragoste, iar in ascuns sa ai lucrare duhovniceasca. Aceasta este taina vietii noastre ! Sau, cum spune la Pateric : " Folosul fratelui este roada ta " . Ajutand, miluind, mangaind si iubind pe aproapele, te mantuiesti pe tine. Rugaciunea mea este sa te hranesc pe tine, sa te adap pe tine, sa te odihnesc si folosesc pe tine. Ca mai inalta este dragostea intru randuiala sa decat rugaciunea. Ca rugaciunea este numai una din faptele bune, iar dragostea este legatura desavarsirii. Dragostea pe toate faptele bune le cuprinde.

282. Un calugar randuit cu primirea mirenilor la arhondaric l-a intrebat pe batranul : Parinte Cleopa, spunet-mi cum trebuie sa primim pe oaspeti la manastiri ?

Oaspetii vin la noi in numele lui Hristos. De aceea ii primim cu dragoste in manastiri, ii odihnim, ii ospatam si dezlegam la vin, pentru ca odata cu fratele tau vine si Hristos la tine. Astfel, prin ei avem pe Hristos intre noi. Aici sta toata cheia ospitalitatii noastre crestine si manastiresti.

283. Ospitalitatea si iubirea de aproapele tau au totusi o masura ? a intrebat acelasi calugar.

Mantuitorul spune sa iubesti pe aproapele " ca pe tine insuti " , adica cu masura, cat te iubesti pe tine. Iar unii Sfinti Parinti spun : " Nici dragostea catre aproapele sa nu o reversi catre toti in masura, ci limitat. Intai faci mila si ajuti pe cei din casa ta, apoi pe cei de un neam cu tine si la urma pe cei de alt neam " . Asa este si cu ospitalitatea in manastiri, limitata dupa caz si imprejurari. Pentru ca a ne arunca in valtoarea lumii, de multe ori ne aduce paguba in loc de folos.

284. Un parinte duhovnicesc l-a intrebat pe batranul : Parinte Cleopa, dupa expcrienta pe care o aveti, unde se gaseste astazi credinta mai curata, intre credinciosii simpli sau intre cei invatati ?

Sa ascultam pe Sfantul loan Gura de Aur care spune : " Daca vrei sa gasesti credinta curata, in poporul de jos o gasesti... " Sinceritatea, smerenia si cainta lor pentru pacate, asemenea pacatoasei din Evanghelie, o primeste Dumnezeu ca pe o jertfa. Credinta mai curata, mai sincera si mai devotata ca la credinciosii nostri de la tara nu vei gasi in alta parte. Ca, desi gresesc, ei stiu mai mult ca altii sa se smereasca si sa-si marturiseasca pacatele. Sa ascultam si pe Sfantul Efrem Sirul, care, in cuvantul pentru vames si fariseu, spune printre altele : " Injuga la doua care, dreptatea cu mandria si pacatul cu smerenia si vezi care ajunge mai repede la Dumnezeu ? " Fariseul a injugat dreptatea cu mandria, dar n-a ajuns la Dumnezeu. Iar vamesul a injugat pacatul cu smerenia si a luat-o inaintea fariseului. Pentru ca Dumnezeu " celor mandri le sta impotriva iar celor smeriti le da dar " (Iacob 4, 6; I Petru 5, 5) . Iar in alt loc : " Fara de Mine nu puteti face nimic " (Ioan 15, 5) . Este un fariseu launtric in inimile noastre, care nu ne lasa sa ne smerim. Pe acela de-l vom scoate afara din noi repede ajungem la Dumnezeu. Apoi sa nu uitam ca Dumnezeu este un Dumnezeu al inimilor ! El stie inima fiecaruia. De aceea, este un mare pacat a judeca pe cineva.

La fel si Sfantul Ioan Gura de Aur zice : " Dumnezeu nu se slaveste in cei multi, ci in cei putini; nu in cei tari, ci in cei slabi, dar sinceri si credinciosi. Altfel s-ar crede ca El este neputincios. Ca pe cei ce conduc si sunt puternici, obicei are satana sa-i biruiasca cu mandria, cu ura, cu iubirea de argint, cu trufia si necredinta " .

285. Care este cea mai inalta cugetare a crestinului ? l-a intrebat acelasi duhovnic.

Unii dumnezeiesti Parinti spun ca cea mai inalta cugetare este a-ti cunoaste neputinta ta. Ca zice Hristos : " Cand veti faee toate cate am poruncit voua, sa ziceti ca slugi netrebnice suntem ca ce eram datori sa facem aceea am facut " (Luca 17, 10) . Dar face cineva toate cate ne-a poruncit Hristos ? Numai prin smerenie le poate face.

Dupa Sfantul Isaac Sirul smerenia este de doua feluri : smerenie din pacat, care abia este cunostinta de sine si smerenie din dreptate. Prima este doar marturisirea pacatelor personale. Dar sa nu creada cineva ca aceasta este smerenie, ca isi cunoaste pacatele sale. Ci numai aceea este adevarata smerenie, cand cineva are toate faptele bune si ajunge de face si minuni, iar el se socoteste praf si cenusa. Dar la masura adevaratei smerenii ajung numai sfintii. Mi-amintesc de o istorioara. Odata o fecioara a invatat pe de rost toata Scriptura. Apoi s-a dus la un sihastru sfant si i-a spus. Iar batranul a intrebat-o : " Facutu-ti-s-a tie ocara ca lauda si necinstea ca cinstea ? Nu ! a raspuns ea. Atunci nimic n-ai facut, a raspuns batranul. Du-te acasa si citeste din nou Sfanta Scriptura ! " (Pateric,1930) .

286. Alta data, iarasi l-a intrebat : Parinte Cleopa, spuneti-mi cuvant pentru viata de pustie. Care este mai veche, cea de obste sau cea de pustie ?

Hristos a intemeiat mai intai viata de pustie, prin cele 40 de zile de post pe muntele Carantania, unde a fost ispitit de diavolul si l-a biruit. Apoi, alegand pe cei 12 Apostoli, a intemeiat si viata de obste.

287. Care oste nevointa si care sunt ispitele pustnicului ? l-a intrebat acelasi ?

Nevointa pustnicului, a sihastrului, este rugaciunea neincetata ajutata de post. Rugaciunea si postul sunt cele doua arme de aparare ale sihastrului, cele doua aripi cu care se urca pana la scaunul lui Hristos. Pustnicul trebuie sa fie o candela vesnic aprinsa prin neadormita rugaciune. Daca stai in pustie pentru liniste, pentru recreere sau studiu, niciodata nu te va lupta diavolul. Dar, cum zici ca stai pentru Dumnezeu, cum incepi sa te rogi si sa postesti in pustie, sa vezi atunci cum te lupta diavolul. Spune in Pateric de un sihastru ca s-a dus la pustie si, iata, odata i s-a aratat diavolul in chip de om si l-a intrebat : " Pentru ce ai venit aici ? " Pentru Dumnezeu ! " , a raspuns el. Atunci a inceput diavolul a-l lupta cu tot felul de ispite ca sa-l alunge din pustie. " De ce ma lupti asa ? " l-a intrebat pustnicul pe diavol. " Daca ai fost sincer si mi-ai spus de ce stai aici, ca eu nu stiam ! Ca sunt multi oameni care stau la liniste, dar nu se roaga, nici nu postesc. Eu cu aceia nu am treaba " .

Deci, cine vrea sa vina la, manastire sau sa se retraga la sihastrie, acela trebuie sa se roage mult si sa posteasca dupa putere. Altfel, rade diavolul de el. Cu cat staruie calugarul mai mult in rugaciune, cu atat sporeste mai mult. Sfantul Ioan Gura de Aur zice in aceasta privinta : " Taria imparatului sta in multa armata, iar taria pustnicului sta in multa rugaciune ! " Iar ispitelr cu care e luptat sihastrul sunt : trandavia, somnul, nalucirile de noapte, razboiul desfranarii; mania, frica, mandria, slava desarta si altele.

288. Parinte Cleopa, l-au intrebat catva ucenici, este dator calugarul sa faca milostenie materiala ?

Cum sa nu ! Orice calugar este dator sa faca milostenie la saraci, din tot ce are, imbracaminte, bani, alimente. Chiar si cel ce traieste in pustie este dator sa deschida usa saracului, sa-i dea pesmeti de mancare sau macar un pahar de apa. Numai celui ce traieste cu totul izolat in adancul muntilor si este cu desavarsire lipsit de cele pamantesti nu i se cere milostenie. Nu auzim ce spune Sfantul Isaac Sirul ? " Calugarul care nu face milostenie este ca un pom blestemat si fara roade... " . Dar mai ales calugarul de azi, care are salariu si de toate ? Sa faca mila cu banii, numai sa nu-i stranga, ca se arunca in prapastia pierzarii. Vai de calugarul care strange bani si nu-i imparte la saraci, ca isi aduna lui mare osanda !

289. Este totusi un motiv binecuvantat sa adune cineva banii ?

Din patru pricini, zic dumnezeiestii Parinti, aduna oamenii bani. Unii aduna din lacomie si iubirea de avutie, care este inchinare la idoli si semn de necredinta, ca sa aiba, zic ei, la batranete, ca si cum

Dumnezeu nu poarta grija de noi. Dar, oare, Cel ce te hraneste astazi, nu te va hrani si maine ? Altii aduna, bani si alte averi din placere, ca sa manance mult si sa traiasca bine. Altii, din slava desarta si lux, ca sa se imbrace bine, cu haine scumpe, sa zideasca locuinte mari si sa-i laude lumea. Iar altii aduna bani si alte bunuri, ca o economie pentru ceilalti, pentru familie; pentru obste, pentru cei bolnavi. Aceasta nu este un pacat; ba inca ai si plata; ca n-ai irosit averea tuturor.

Calugarii din obste, care intr-adevar sunt calugari si pazesc cu sfintenie votul saraciei, fiind saraci de cele pamantesti, nu sunt datori sa faca milostenie materiala. Ei ajuta lumea mai ales cu sfanta rugaciune si cu exemplul vietii lor. Manastirile, insa, intotdeauna au facut milostenie la cei saraci si nevoiasi. La trapeza fiecarei manastiri, ca Neamt, Secu, Sihastria si chiar la schituri, exista o masa pentru saraci, numita " masa calicilor " , unde mancau zilnic zeci de saraci din Pipirig, calatori, inchinatori si bolnavi. Oricine venea primea mancare si cazare gratuit timp de trei zile. Aceasta este milostenia calugarilor, dupa Sfintii Parinti ! Ea se face de obste, in numele tuturor; de aceea toti au parte de ea. Iar daca cineva din calugari are ceva de prisos, el trebuie sa dea tot ce are in plus la econom, ca acesta sa imparta milostenia, iar nu calugarul.

Mi-amintesc ca odata a venit la staretul nostru, protosinghelul Ioanichie Moroi, un om sarac cu o casa de copii sa ceara ajutor. Staretul l-a intrebat : " Frate, ai vaca cu lapte ? " Nu, parinte, i-a raspuns el, cu ce s-o cumpar ? " Atunci staretul s-a sfatuit cu parintii din consiliu si i-a donat acelui sarac o vaca cu lapte care fatase de doua saptamani.

Staretul nostru asa ne zicea : " Lasa sa ma duc eu in iad ca adun bani pentru obste, decat sa va duceti voi " , si nu ne lasa sa avem bani la chilie. " Calugarul care are avere deosebita este al doilea Iuda, spunea batranul, este fur si talhar, ca fura din avutul obstei si duce la neamurile sale " . Asa ne invata Sfantul Vasile cel Mare si Sfantul Teodor Suditul.

290. Si a adaugat parintele Cleopa :

Parintilor, cand eram eu frate in Sihastria, nimeni nu-si incuia chilia, caci nici nu avea cine si ce fura. Tot ce aveam nevoie ni se dadea de la obste. Dar sa vezi, odata, cum a vrut vrajmasul sa ma prinda cu patima iubirii de argint. Prin anul 1937, pe cand eram bucatar la manastire, a venit un credincios la noi si mi-a zis : " Parinte Cleopa, iata ce monede noi si frumoase au iesit ! " . Si mi-a dat una si mie. Eu am dus banul la chilie, l-am pus pe fereastra sub o hartie, ca sa nu-l vada nimeni, si am incuiat usa. De la bucatarie ma duceam mereu la chilie si saltam hartia de pe geam, sa vad daca nu a disparut banul. Nu trecea mult si iar ma duceam la chilie. Intr-o zi, vazand eu ca mi-a lipit vrajmasul inima de ban, incat tineam usa incuiata si ma gandeam numai la el, am facut semnul sfintei cruci, am descuiat din nou usa chiliei si am dat banul la un sarac. Asa am scapat atunci de iubirea de argint !

291. Sa va spun si alta intamplare din tineretea mea.

Pe cand eram frate, aveam talent la pictura. Ma invatase pictura icoanelor un calugar, Nil, de la Manastirea Secu. Dupa ce am deprins desenul si pictura cu acuarele, am inceput cu vopsele. Uneori venea egumenul la chilia mea, se uita cum pictez si ii placea. Dar eu incepusem sa ma ispitesc la bani, ca singur imi cumparam vopsele si cele de nevoie pentru icoane.

Odata a venit parintele staret la mine si mi-a zis : " Ce pret are icoana aceea ? " Nu are pret, prea cuvioase! " i-am raspuns. " Pe aceea, frate Costica, s-o tii la pret ca este frumoasa ! " - ma ispitea batranul.

Cand am vazut eu ca trebuie sa ma tocmesc cu oamenii si sa am bani, m-am temut sa nu ma biruiesc de iubirea de argint. Intr-o zi vine economul la chilia mea si-mi zice : " Frate Costica, lasa pictura si hai la ascultare ! " . Atunci, am lasat toate si am fost trimis sa pasc oile. Asa m-am izbavit de doua pacate, - de mandrie si de iubirea de argint.

292. Mergand odata parintele Cleopa in cimitirul manastirii cu cativa ucenici, le-a spus aceste cuvinte :

Parintilor, cimitirul este facultatea facultatilor si scoala scolilor. Ca, auzi, ce zice Sfantul Ioan Gura de Aur : " Mergi la cimitire, o frate, ca acolo este scoala cea mai inalta a sufletelor, care ne vorbeste despre Dumnezeu ! " . Parintii cei de demult aveau intotdeauna in chiliile lor un sicriu, o cruce si un cap de mort ca sa le aduca aminte ziua si noaptea de ceasul mortii si sa aiba lacrimi la sfanta rugaciune. Iar cand erau tulburati sau impietriti la inima si nu se puteau ruga, se duceau noaptea la cimitire sau la cei ce zaceau pe patul de moarte si asa dobandeau iarasi lacrimi, umilinta si ravna de rugaciune. Sa venim zilnic in cimitir ca sa ne rugam pentru fratii nostri cei plecati, ca ei singuri nu se mai pot ajuta. Pe toti parintii acestia i-am cunoscut. Ce viata curata si smerita au dus pe Pamant !

Unii din ei stiau Psaltirea pe de rost si nu mancau pana n-o terminau de citit, cum era parintele Gherasim, fratele meu sau parintele Vasile Mitoseru. Altii faceau multe metanii si aveau darul lacrimilor. Altii faceau ascultare fara cartire si erau plini de dragoste, precum parintele Galaction Ilie, parintele Ilarion Ionica si fratele meu Vasile. Altii iubeau linistea si tacerea, precum parintele Pimen Nastac si schimonahul Ioan Rosu. Iar altii aveau rugaciunea lui Iisus in inima lor, cum au fost parintele Paisie Nichitencu si parintele Ghervasie Gaspar. De toti parintii care au trait in Sihastria m-am folosit si pe toti ii pomenesc cu nevrednicie in rugaciunile mele. De aceea vin mereu aici, in cimitir si-mi amintesc de dragostea si de sfaturile lor. Ei s-au dus cu totii la Hristos si in curand vom pleca si noi sa dam socoteala de faptele noastre !

293. Unul din ucenici l-a intrebat intr-o zi : Prea Cuvioase parinte, ma biruie patima maniei si smintesc pe frati. Ce sa fac sa am blandete ?

Sfantul Efrem Sirul spune : " Cu cel necredincios, cand vrea sa vina la credinta, cu mare btandete sa vorbesti cu el, ca chipul intoarcerii si al dobandirii sufletelor este numai al blandetii " . Iar Sfantul Grigorie Teologul spune : " Blandetea calatoreste intre manie si nesimtire " . Deci, ca sa dobandim darul blandetii, sa ne rugam cu staruinta lui Dumnezeu, sa citim invataturile Sfintilor Parinti si sa tinem permanent calea de mijloc. Tot Sfantul Grigorie Teologul zice, in cuvintele cele iambicesti :

" Mintea se inseala si adevarul se fura
De prea multa dragoste si prea multa ura " .

Duhovnicul, mai ales, trebuie sa tina masura blandietii si adevarului intre dragoste si manie, adica intre iertare si canon. El trebuie sa masoare la spovedanie dragostea cu dreptatea, iar ura cu rabdare si blandete.

294. Cum poate omul sa aiba mai multa, liniste duhovniceasca in viata aceasta trecatoare ? l-au intrebat calugarii pe parintele Cleopa ?

Prin fuga de griji multe. Acest lucru ni-l arata noua dumnezeiescul parinte Isaac Sirul, care zice : " Omul cel cu multe griji nu se poate face bland si linistit " . Si iarasi zice : " Fara instrainarea de griji multe, nu cauta lumina in sufletul tau " . Si iarasi : Mintea tulburata (de griji) nu va scapa de uitare si intelepciunea acesteia nu-i deschide usa " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 5) . Sa fugim, deci, de grijile cele mincinoase ale acestui veac, ca sa dobandim pacea inimii si sfanta rugaciune care este mama tuturor faptelor bune.

295. In ce consta curatenia omului si in cate parti se imparte ?

Curatenia omului este intreita, si anume : curatenia trupului, adica pazirea lui de toate intinaciunile cele trupesti; curatenia sufletului, adica slobozirea lui din legatura patimilor celor ascunse care se alcatuiesc in minte si a treia, curatenia mintii la care ajung numai cei desavarsiti, intru descoperirea tainelor dumnezeiesti (Sfantul Isaac Sirul, Filocalia, Vol. X, Cuvantul 18) .

296. Prin ce anume se arata dragostea cea adevarata catre aproapele ?

Dragostea cea adevarata se face cunoscuta, nu numai prin daruirea de milostenii, ci cu mult mai mult, prin impartasirea cuvantului lui Dumnezeu si prin slujirea trupeasca a celor bolnavi (Filocalia, vol. II, p. 41) .

297. Cum ne putem izbavi de vorbirea de rau a altora ?

De aceasta patima cumplita ne putem izbavi mai ales prin sfanta rugaciune. Ca auzi ce zice dumnezeiescul parinte Maxim Marturisitorul : " Cu cat te rogi mai mult din suflet pentru cel ce te defaima, ca atat Dumnezeu te arata adevarul celor ce se smintesc " (Filocalia, vol. II, cap. 89) . La fel zice si Sfantul Isaac Sirul : " Gura nedreapta, prin rugaciune se astupa " (Filocalia Vol. X, pag. 52) . Sa ne rugam mai mult ca sa ne izbavim de clevetire, de osandire si de mania lui Dumnezeu.

298. Care este cel mai puternic cuvant ce poate folosi pe altii ?

Cel mai putemic cuvant care poate sa foloseasca si sa zideasca pe altii este cuvantul cel din lucrare, adica exemplul vietii noastre. Acest lucru ni-l arata acelasi sfant parinte Isaac Sirul, care zice : " Altul este cuvantul cel din lucrare si altul cuvantul cel frumos si fara iscusinta lucrarii " . Iar in alt loc zice : " Stie intelepciunea a-si impodobi cuvintele sale si a grai adevarul, necunoscandu-l pe dansul, si a arata perntru fapta buna, fara sa aiba iscusinta lucrarii. Cuvantul cel din lucrare este camara a nadejdii; iar intelepciunea cea nelucratoare este amanet rusinii " . Adica, rusineaza constiinta celui ce vorbeste fara sa implineasca cu fapta. Apoi adauga :

" Precum este mesterul care zugraveste apa pe pereti, fara sa poata cu aceea a-si racori setea lui, si precum este cel ce vede visuri frumoase, asa este cuvantul fara de fapta " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 1, Despre lepadarea de lume, pag. 29) .

299. Cum se cuvine a se purta calugarii fata de mireni ?

Intotdeauna numai cu dragoste si cu blandete si sa se roage mereu pentru ei. Iar a manca si a ne veseli si a ospata impreuna cu dansii, daca se poate niciodata, asa cum ne invata Sfintii Parinti, ca sa nu se faca sminteala spre pacat. Iata ce zice in aceasta privinta Sfantul Isaac Sirul : " De vei fi silit sa razi, sa nu ti se vada dintii. De vei fi nevoit sa vorbesti cu femei, intoarce-ti fata despre vederea lor, si asa vorbeste cu dansele cu grija si buna cuviinta. Iar de monahii departeaza-te ca de foc si ca de cursa diavolului; atat intalnirea, cat si de impreuna vorbirea si vederea cu ele; macar de ti-ar fi si surori ale tale, dupa trup, fereste-te de ele ca de niste straine " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 5, pag. 60) .

300. Cum poate crestinul sa alunge din sufletul sau slava desarta si mandria ?

Slava desarta este alungata din inima omului prin lucrarea faptelor bune in ascuns, iar mandria, prin vointa de a pune toate ispravile faptelor bune pe seama lui Dumnezeu (Filocalia, vol. II, Sfantul Maxim Marturisitorul, pag. 90) . Acelasi sfant parinte zice : " Nu mica lupta se cere pentru a se izbavi cineva de slava desarta, si se izbaveste de aceasta prin lucrarea in ascuns a virtutilor si prinrugaciune. Iar semnul izbavirii de ea este a nu mai tine minte raul facut de cel ce te-a defaimat sau te defaimeaza " (Ibidem, pag. 105) .

301. Ce este smerenia ? Se poate cineva mantui fara smerenie ?

Smerenia este o virtute de mare importanta pentru mantuirea noastra, fara de care nimeni nu poate vedea pe Iisus Hristos, Care S-a smerit pentru noi. Ca auzi ce zice Sfanta Evanghelie :

" Dumnezeu celor mandri le sta impotriva, iar celor smeriti le da dar " (Iacob 4, 6) . A sta impotriva celor mandri inseamna a le inchide usa imparatiei cerurilor. Prin smerenie, insa crestinul se aseamana, dupa a sa putere, cu insusi Domnul, Care a zis :

" Invatati-va de la Mine ca sunt bland si smerit cu inima si veti afla odihna sufletelor voastre " (Matei 11, 29) . Smerenia este de mare trebuinta spre a intra intru imparatia cerurilor si fara smerenie nimeni nu se poate mantui. Pentru aceasta mare virtute Mantuitorul ne da pilda pe copii, ca iata ce zice : " Cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare intru imparatia cerurilor " (Matei 18, 14) .

Dupa Sfantul Isaac Sirul smerenia este " haina lui Dumnezeu " care S-a smerit, imbracandu-se in trupul nostru muritor. Iar ce este ea anume, auzim pe acelasi mare sfant al linistii, zicand :

" Smerenia este o putere tainica pe care o primesc sfintii desavarsiti, dupa desavarsirea intregii lor vietuiri. Aceasta putere nu se da decat numai celor desavarsiti in virtute, prin puterea harului, atat cat incape in hotarul firii " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 20, pag. 109) .

302. Ce este cunostinta de sine si ce folos aduce pentru mantuirea sufletului ?

Cunostinta de sine este o treapta a smeritei cugetari. Pe aceasta a avut-o vamesul care se ruga in biserica si care s-a intors " mai indreptat la casa sa " decat fariseul. Sfantul Isaac Sirul zice despre ea : " Fericit este omul care isi cunoaste neputinta sa, caci cunostinta aceasta i se face lui temelie, si radacina, si incepatura de toata fapta buna " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 21) .

303. Care dintre calugari este mai placut lui Dumnezeu ? Cel ce se linisteste in pustie cu post si cu necurmata rugaciune ? Sau cel ce propovaduieste altora cuvantul Domnului spre mantuire ?

Este mult mai aproape de Dumnezeu calugarul care se nevoieste in pustie cu mare smerenie, cu tacere, cu rugaciune si lacrimi, cu post, cu infranare si lepadarea grijilor din lume, curatindu-si sufletul sau de patimi, decat cel ce propovaduieste altora cuvantul Domnului fara a avea intarire duhovniceasca pe masura celor ce le invata. Acest lucru ni-l arata Sfantul Isaac Sirul, zicand : " Sa nu-mi asemeni mie pe cei ce fac semne si minuni si puteri in lume cu cei ce se linistesc cu intelegere. Iubeste nelucrarea linistii mai mult decat saturarea celor flamanzi in lume si decat intoarcerea multor neamuri la credinta in Dumnezeu (Filocalia, vol. X, Cavantul 23) .

Deci, mai mare lucru si mai folositor este sa se curateasca cineva de patimile sale trupesti si sufletesti in liniste si in supunere, decat a invata pe altii voia lui Dumnezeu, neavand el varsta duhovniceasca potrivita spre aceasta. Despre acest lucru zice si Sfantul Grigorie Teologul : " Bine este a teologhisi pentru Dumnezeu, dar mai bine decat aceasta a te curati pe tine de patimi pentru Dumnezeu " . Iar Sfantul Isaac Sirul zice : " Mai de folos iti este sa te ingrijesti sa invii din patimi sufletul tau cel cazut, prin miscarea gandurilor tale spre cele dumnezeiesti, decat sa invii pe cei morti " (Ibidem, p. 126) . Apoi, acelasi parinte, adauga : " Multi au savarsit puteri, au inviat din morti, s-au trudit sa intoarca pe cei rataciti si au facut lucruri mari... Iar dupa acestea ei, care au inviat pe altii, au cazut in patimi intinate si spurcate si s-au omorat pe ei insisi si s-au facut sminteala multora prin faptele lor vazute. Pentru ca erau inca bolnavi cu sufletul si nu s-au ingrijit de sanatatea sufletelor lor, ci s-au predat pe ei insisi in marea lumii acesteia pentru a tamadui sufletele altora, ei insisi fiind bolnavi si si-au pierdut sufletele lor din nadejdea in Dumnezeu " (Ibidem p. 126) .

304. Astazi, cand nu mai traiesc calugarii in pustie si cand tot mai multi credinciosi vin la manastiri pentru a se ruga, pentru a se mangaia duhovniceste si a primi cuvinte de invatatura, ce sa alegem mai mult, linistea sau dragostea evanghelica ?

Sa le pastram pe amandoua, ca nu se contrazic una pe alta. Insa cu multa luare aminte si cu smerenie. Cel mai bun lucru este astazi, ca si intotdeauna, sa nu lasam randuiala noastra calugareasca de rugaciune, de tacere, de ascultare, de infranare a simturilor, de curatie si saracie pentru dragostea lui Hristos. Toate acestea ne ajuta la despatimire si la mantuire, ne cresc duhovniceste si ne fac vrednici de cele sfinte si folositori credinciosilor care vin la manastiri. Deci, calugarii tineri, noii incepatori, cei iubitori de liniste, schivnicii si parintii batrani se cuvine sa aleaga mai mult tacerea, ascultarea, biserica, chilia si linistea. Iar duhovnicii, parintii randuiti sa odihneasca pe mireni, preotii slujitori care au o viata aleasa si au darul cuvantului, au datoria sa stea inaintea credinciosilor cu toata dragostea, sa le asculte necazurile, sa-i

sfatuiasca, sa se roage pentru ei si sa-i mangaie duhovniceste, ca acesta este rostul manastirilor noastre si numai asa ne-am mentinut credinta curata in Dumnezeu si unitatea neamului. Asa faceau si parintii nostri. Insa rugaciunea, biserica si ascultarea sa ramana, ca atunci Dumnezeul dragostei va fi de-a pururi cu noi.

Insa obicei are satana ca pe cei ce stau inaintea mirenilor, intrucat nu mai au timp de rugaciune si liniste destula, sa-i lupte cu ispite mai grele ca pe ceilalti calugari; mai ales cu raspandirea mintii, cu ganduri de desfranare, cu slava desarta, cu laoomia pantecelui si cu iubirea de bani. Si daca nu se marturisesc curat si cat mai des, daca nu iau aminte de ei si se indulcesc cu gandurile cele rele, usor cad in pacate de moarte. Tocmai de aceea trebuie multa grija in aceasta privinta, pentru cei care stau inaintea credinciosilor, sa nu fie iubitori de lauda, nici de placeri, nici de mancari, nici de averi, ca multi pastori de suflete au cazut si s-au osandit din aceste pricini.

Sfantul Apostol Pavel, stiind cata intemeiere ii trebuie celui ce propovaduieste altora cuvantul Domnului, zice despre sine : " In toate zilele imi chinuiesc trupul si il robesc, ca nu cumva altora propovaduind, eu sa ajung de sminteala (Romani 14, 21; I Corinteni 9, 27) . El isi chinuia trupul cu postul, cu privegherea de noapte, cu lucrul mainilor si cu rugaciunea, ca sa nu cada si sa sminteasca pe cei intorsi la Hristos. La fel si Moise. El mai intai se ruga si apoi invata poporul Dumnezeu i-a poruncit lui Moise ca sfesnicul cel cu sapte lumini sa fie turnat intreg si batut cu ciocanul, ca sa ne arate noua ca cel ce voieste sa fie lumina altora, sa fie desavarsit si incercat prin loviturile de ciocan ale ispitelor. Numai asa cel ce invata pe altii va putea ca " si celor ce se ispitesc sa le ajute " , cum spune Sfantul Apostol Pavel.

305. Care sunt cauzele cele mai puternice ale pacatelor ?

Cele mai puternice pricini ale pacatelor in lume, care duc la pierzare pe multi crestini sunt : vinul, femeile, bogatia, necredinta in Dumneuu si desavarsita sanatate a trupului, cum spune Sfantul Isaac Sirul (Filocalia, vol. X, Cuvantul 5) . Daca indepartam de la noi aceste pricini, cu ajutoiul lui Dumnezeu, ne izbavim de pacate si, deci, de moarte.

306. In secolul nostru se constata o slabire generala a credintei in Dumnezeu si a trairii crestine. Care sunt motivele principale ale slabirii credintei si aparitiei sectelor in lume ?

Motivul principal al slabirii credintei in Dumnezeu este unul : inmultirea faradelegitor dintre oameni. Credinta a slabit pe pamant mai ales din cauza urmatoarelor pacate : mandria, neascultarea de cuvantul Evangheliei si de pastorii Bisericii; instrainarea crestinilor de Biserica; lipsa de pastori buni, betia, desfraul etc. Acest adevar ni-l arata Insusi Domnul nostru Iisus Hristos, cand zice : " Iar din pricina inmultirii faradelegilor, iubirea multora se va raci " (Matei 24, 12) .

Crestinii care s-au rupt definitiv de Sfanta Biserica, care se impotrivesc dogmelor credintei noastre ortodoxe si apostolice si care si-au format o invatatura de credinta gresita se numesc sectari (eretici) . Sectele in Biserica au fost inca de la inceputul propovaduirii Evangheliei in lume si vor exista pana la sfarsitul veacurilor. Ele sunt atat rezultatul necredintei in Dumnezeu, cat si un putemic semn apocaliptic.

Oamenii, in general, parasesc Biserica si cad in erezii din urmatoarele cauze principale : din nestiinta, adica din lipsa de cunoastere a cuvantului lui Dumnezeu, a Sfintei Tradtii si a invataturii Sfintilor Parinti (Osea 4, 6-7; Deuteronom 1, 39; Ioan 4, 11) ; din inselaciunea diavolului, care " umbla, racnind ca un leu cautand pe cine sa inghita " (I Petru 5, 8) si care reuseste sa amageasca pe multi crestini prin patimi, prin increderea in sine, prin necredinta etc. (Facere 3, 1-6; Matei 4, 1-10; Ioan 8, 44; II Corinteni 1, 3, 15) ; din cauza mandriei, care a creat cele mai multe secte si erezii in istoria Bisericii crestine, reusind sa sfasie trupul tainic al lui Hristos. Apoi, din cauza inmultirii pacatelor omenesti, precum : betia, desfraul, avortul, divortul, neintelegerea din familie etc. Apoi lipsa de slujitori devotati in Biserica lui Hristos; din lipsa de explicare a credintei ortodoxe la credinciosi; din cauza firii razvratite a unor crestini, din lipsa de carti bisericesti, de rugaciune si de invatatura, din lipsa de viata duhovniceasca exemplara a preotilor, din lipsa de experienta, de blandete, de staruinta si iscusinta pastorala a preotilor si din alte pricini. Inmultirea sectelor si a proorocilor mincinosi, mai ales in secolul nostru, este, desigur, si un semn apocaliptic al sfarsitului lumii. Acest adevar ni-l arata Insusi Mantuitorul nostru Iisus Hristos, care, vestind despre a

doua Sa venire pe pamant, a zis : " Si multi prooroci mincinosi se vor scula si vor insela pe multi... " (Matei 24, 11) .

307. Intrucat cunoasteti bine fenomenul sectar in tara noastra, care ar fi principalul motiv al aparitiei sectelor la noi ?

Pe langa cele spuse mai sus, cred ca un motiv principal care a contribuit la aparitia si inmultirea sectelor in tara noastra a fost si este lipsa de preoti buni si devotati care sa pastoreasca turma lui Hristos cu toata credinta si frica de Dumnezeu. Daca pastorii Bisericii s-ar sili sa fie mai intai ei evlaviosi, tari in rugaciuni, blanzi, plini de dragoste, milostivi, buni cunoscatori ai invataturii lui Hristos, modele vii in viata, silitori a invata pe credinciosi drepta credinta si poruncile Sfintei Evanghelii, sectele in tara noastra aproape ar disparea. La inmultirea sectelor in tara noastra contribuie mult si sminteala, mandria si neascultarea unor credinciosi, dorinta lor de a invata si pe altii, de a tine predica in locul preotilor, lipsa unor predici bune, calde si insufletitoare, precum si lipsa de slujbe si cantari cat mai frumoase in biserici. Daca aceste lipsuri ar fi inlaturate, prozelitismul sectar ar da inapoi si multi credinciosi rupti de Biserica ar reveni in staulul lui Hristos.

308. Care sunt urmarile cele mai grave ale prozelitismului sectar in tara noastra ?

Urmarile cele mai grele ale inmultirii sectelor in tara noastra sunt multe si uneori nebanuit de mari. Mai intai pastorii de suflete, care pierd pe credinciosi din sanul Bisericii, nu se mantuiesc nici ei si nici cei ce s-au ratacit din cauza lor de la adevarata credinta. Apoi, prozelitismul sectar, ambitia, interesul moral sau material al sectelor, mandria, fanatismul, dus uneori la acte imorale, la faramitarea sectelor in grupuri rivale, dizidente.

Legatura tuturor sectelor cu tarile occidentale dezbina credinciosii nostri, slabesc unitatea duhovniceasca a Bisericii si indeamna la incalcarea legilor statului, la anarhie si faramitarea familiei.

309. Ce trebuie sa faca Biserica Ortodoxa, slujitorii si credinciosii nostri si cum sa actioneze mai bine pentru a opri prozelitismul sectar in satele si orasele noastre ?

Pentru a opri stricarea dreptei credinte apostolice de catre sectari atat pastorii, ierarhii, preotii si calugarii, cat si credinciosii nostri ortodocsi trebuie sa procedeze in trei feluri :

a. intai sa citeasca cat mai des cu evlavie si cu multa atentie Sfanta Scriptura, pentru a cunoaste cat mai bine credinta noastra apostolica;
b. sa cunoasca pastorii si credinciosii, doctrina Bisericii Ortodoxe, pentru a invata la randul lor pe credinciosii din parohii;
c. atat pastorii Bisericii, cat si toti crestinii ortodocsi sa se sileasca a trai si a implini poruncile Evangheliei lui Hristos pentru a fi pilda tuturor prin faptele lor. Mantuitorul nostru Iisus Hristos cere de la noi mai intai sa facem si sa lucram poruncile Lui si apoi sa vorbim la altii despre ele, caci zice : " Cela ce va face si va invata, acela mare se va chema intru imparatia cerurilor " (Matei 5, 19) . La fel invata si Sfantul Pavel pe ucenicul sau Tit : " Acestea graieste si mustra si indeamna cu toata taria " (Tit 2, l5) . La fel si Sfantul Isaac Sirul spune : " Taci tu, sa vorbeasca faptele tale " (Filocalia, vol. X, Cuvantul 23) .

De asemeni, pentru oprirea prozelitismului sectar este de mare importanta sa se tipareasca pentru credinciosi cat mai multe carti de rugaciuni, catehisme, carti de invatatura crestineasca si mai ales Vietile Sfintilor, care sunt foarte cautate. De aceeasi importanta pentru apararea credintei este predica in biserica si la orice ocazii, precum si datoria preotilor de a face regulat catehizarea credinciosilor. Daca slujitorii Bisericii vor implini cu sfintenie aceste datorii evanghelice si pastorale, vor reusi cu siguranta sa opreasca prozelitismul si fanatismul sectar. Iar de vor neglija aceste datorii evanghelice, nu se va putea face aproape nimic in fata prozelitismului sectar din tara noastra si vom fi aspru judecati de Hristos.

310. Cum pot ajuta calugarii si manastirile noastre la apararea credintei ortodoxe si oprirea prozelitismului sectar ?

Calugarii din manastirile noastre au ajutat intotdeauna la propovaduirea, mentinerea si apararea credintei ortodoxe si unitatii religioase in tara noastra. Manastirile si calugarii ce se nevoiesc in ele au fost si sunt ca niste limanuri ale sufletelor crestinesti care inoata in valurile tulburi ale veacului acestuia. Atat calugarii cat si calugaritele, cat mai ales staretii si duhovnicii din manastirile noastre, de vor duce viata duhovniceasca curata, dupa exemplul Sfintilor Parinti, potrivit cu fagaduintele date la calugarie, de se vor ruga cu staruinta ziua si noaptea si de vor cunoaste cat mai bine Sfanta Scriptura si invataturile Sfintilor Parinti, vor fi si de acum inainte faclii si limanuri de odihna si mantuire pentru crestinii nostri, pentru cei stapaniti de patimi si pentru cei indoielnici in credinta, care se lupta cu ispitele, cu patimile si necazurile acestei vieti. Manastirile noastre, prin traditia lor milenara, prin cuviosii calugari rugatori in ele, au fost si trebuie sa fie si pe viitor vetre de traire duhovniceasca in Iisus Hristos, lacasuri de mangaiere si intarire in credinta, oaze de lumina, de cultura crestineasca si limanuri de odihna si liniste sufleteasca pentru credinciosi, prin slujbele cele sfinte care se fac in ele, prin invataturile duhovnicesti ale calugarilor si mai ales prin pilda viietii curate a celor ce traiesc in ele. Cred ca este nevoie in manastiri, ca si in sate, de duhovnici buni si de preoti bine pregatiti. Caci, daca vei pune un singur cioban sa pazeasca o mie de oi, pe multe le va pierde si pe multe le vor rapi lupii. De aceea zice si Sfantul Ioan Gura de Aur in omiliile sale : " cand vor lipsi pastorii, se vor aduna lupii " .

311. Ce parere aveti despre ecumenism si miscarea ecumenica mondiala ?

Este nevoie mai intai de multa rugaciune, ca fara Dumnezeu nu putem face nimic (Ioan 15, 5) . Intalnirile intre Biserici sunt bune, evanghelice, caci astfel crestinii se cunosc bine unii pe altiisi inceteaza ura confesionala. Insa, de aici pana la unire este departe ca pana la ceruri, caci nici o Biserica neortodoxa nu va renunta la credinta ei ca sa vina la Biserica Ortodoxa.

Se cere de asemenea membrilor Bisericii Ortodoxe, sa fie cu mare grija ca nu cumva sa renunte la ceva din traditia noastra milenara, din invataturile Sfintilor Parinti si mai ales din dogmele Bisericii Ortodoxe, stabilite si aparate de atatia sfinti si cu atata jertfa. Ca daca Sfintii Parinti intruniti la cele sapte Sinoade ecumenice si la cele 11 sinoade locale in primele veacuri crestine nu ar fi fost cu mare atentie la apararea dogmelor si invataturilor dreptei credinte ortodoxe, noi astazi poate nu mai eram crestini ortodocsi. Deci trebuie sa fim cu luare aminte ca jertfa sfintilor nostri parinti sa nu fie zadamica. Altfel, ne pierdem si noi mantuirea si dezbinam si pe credinciosii Bisericii Ortodoxe atat de statornici, evlaviosi si devotati.

312. Cand credeti ca se va implini cuvantul Sfintei Evanghelii, ca sa fie pe pamant " o turma si un pastor " ?

Cand toate popoarele crestine si necrestine vor veni la adevarata credinta ortodoxa in Dumnezeu, Cel in Treime laudat si preamarit. Aceasta va fi numai la sfarsitul veacurilor, in felul in care numai singur Dumnezeu stie.

Convorbirea a zecea

Alte cuvinte de folos

313. Parinte Cleopa, ce ne este mai de folos noua calugarilor sa facem in viata ?

Eu socotesc ca cel mai de pret in aceasta viata este sa lasi toate si sa-ti plangi pacatele tale, pentru ca cea mai scumpa pentru noi este vesnicia. Deci, trebuie sa facem totul ca sa n-o pierdem, ca atunci degeaba am mai trait pe pamant !

314. Ce legatura duhovnicesca este intre rugaciune si citirea cartilor sfinte ?

Spun Sfintii Parinti ca doua lucruri de geniu are mintea omului : citirea si rugaciunea. Ele se ajuta permanent una pe alta. Cand suntem tulburati si raspanditi cu mintea, mai mult sa citim cuvinte folositoare de suflet. Iar cand vazduhul inimii s-a linistit si gandurile mintii s-au adunat, mai mult sa ne rugam si mai putin sa citim.

315. Dati-mi un sfat pentru rugaciune, ca uneori am timp sa ma rog si sa ma indeamna gandul sa fac altceva de folos, iar alteori nu am timp si as dori sa ma rog.

Daca te jefuieste vrajmasul de rugaciune, te jefuieste de orice. De aceea spune Sfantul Isaac Sirul : " Daca in vremea rugaciunii faci altceva decat te rogi, sa stii ca esti batjocorit de diavol " . Eu te sfatuiesc ca niciodata sa nu lasi sfanta rugaciune, nici sa faci altceva in vremea ei, ca diavolul ne indeamna sa facem orice, mai ales in vremea rugaciunii, numai sa nu ne rugam.

316. Ce intelegem prin rugaciunea facuta " in duh si adevar" ?

Cand ne rugam in gand lui Dumnezeu atunci ne rugam in duh, adica cu mintea si cu inima stapanite de atentie si simtire. In adevar, ne rugam cand lucram si poruncile lui Dumnezeu, ca ele sunt adevar, cum spune proorocul David : " Toate poruncile Tale sunt adevar " (Psalm 118, 86). Insa, te rogi in adevar numai cand faci poruncile dupa legea lui Dumnezeu, adica in dreapta credinta, cum zice psalmistul : " Ca legea Ta este adevarul " (Psalm 118, 42).

317. Cum putem ajunge la aceasta rugaciune duhovniceasca ?

Maica de obste a rugaciunii este darul Duhului Sfant. Aceasta invata pe om sa se roage, sa creasca in rugaciune, sa urce dintr-o treapta in alta a rugaciunii, pana ajunge la treapta cea mai inalta. Ca opt sunt treptele rugaciunii, dupa unii Sfinti Parinti : contemplarea naturala in duh, adica cugetarea la zidirile lui Dumnezeu; rugaciunea limbii; rugaciunea gurii si a limbii, adica rugaciunea cu glas tare; rugaciunea mintii si a gurii; cand te rogi cu glas tare si cu toata luarea aminte; rugaciunea mintii; rugaciunea mintii si a inimii, cand te rogi in taina cu luare aminte si cu simtirea inimii; rugaciunea inimii, cand mintea este inghitita de inima, prin darul lui Dumnezeu si de acolo se inalta cu putere la cer.
Si ultima treapta, rugaciunea contemplativa. Aceasta este rugaciunea fara cuvinte la care ajung numai unii din sfinti, cu darul Duhului Sfant.

318. Cu orice rugaciune putem ajange la rugaciunea cea de foc a inimii ?

Da. Cu orice rugaciune putem dobandi adevarata rugaciune a inimii.
Si cu citirea Psaltirii daca o facem cu mare credinta si luare aminte, si cu metaniile, si cu acatistele, si chiar cu cantarea cea duhovniceasca, si cu postul, si cu privegherile de toata noapte. Sfintii Parinti, insa, au ales rugaciunea lui Iisus pentru a dobandi rugaciunea inimii, ca cea mai potrivita. Mai mare decat rugaciunea inimii, insa, este extazul, rapirea mintii, numita de Parinti " Vedere duhovniceasea" , cand se curateste vazduhul inimii. La aceasta treapta au ajuns Moise si Ilie, cand s-au invrednicit sa vorbeasca cu Dumnezeu si sa vada slava Lui.
Si mai ales Sfantul Apostol Pavel, care " a fost rapit pana la al treilea cer, in trup sau afara de trup, Dumnezeu stie" . Ca nici el nu stia. In ultima treapta a rugaciunii puterile sufletesti raman la om, dar le poarta Duhul Sfant unde voieste, ca omul nu le mai poate conduce. Mintea omului in acel moment se topeste de focul dumnezeirii, ca ceara in foc si nu mai are lucrarea ei. Cei cu intelegere omeneasca nu pot pricepe intelepciunea Duhului Sfant. Nici descoperirile din vremea rugaciunii nu le poate talcui cel ce le-a vazut, ci altul mai inalt decat el. Cum a fost proorocul Daniel. El nu-si putea explica descoperirile cele dumnezeiesti, ci i le explica arhanghelul Gavriil.

319. Ati cunoscut vreun calugar sau mirean cu rugaciumea inimii ?

Am cunoscut cativa pustnici care traiau prin bordeie in padurile din jurul Manastirii Sihastria, pe la Sihla, Agapia Veche si Pocrov, dar cat erau de sporiti in rugaciune, numai Dumnezeu stie. Acum toti s-au dus din lumea aceasta. La noi in Sihastria, aveau rugaciunea inimii parintii Ghervasie Gaspar, Paisie Nichitencu, bucatarut manastirii (+ 1970) si poate, parintele Gherasim Ilie, fratele meu.
Rugaciunea inimii, insa, este o lucrare de taina pe care numai Dumnezeu o stie, iar cel care o are foarte greu o spune altora. Ba, uneori nici nu stie omul ca are rugaciunea inimii. Sunt si mireni care au rugaciune duhovniceasca, incat intrec si pe calugari. Sa va spun o intamplare minunata pe care am vazut-o aici, in biserica, acum vreo zece ani. Eram la rand la Sfantul Altar. Am venit la biserica pe la ora 4 dimineata si imi faceam rugaciunile de Sfanta Impartasanie in genunchi, in fata Sfintei Mese. Nu dupa mult timp intra o femeie sa se roage, care venise de cu seara la manastire. N-o cunosteam. Se ruga incet pe la toate icoanele si facea mereu metanii. Nu stia ca mai este cineva in biserica. Era intuneric, ca era timp de iarna. Vazand eu ca se roaga asa staruitor m-am uitat prin sfintele usi sa vad cine se roaga cu atata credinta. Femeia statea in genunchi in mijlocul bisericii, cu mainile ridicate in sus si zicea din toata inima aceste cuvinte : " Doamne, nu ma lasa ! Doamne, nu ma lasa !" Am vazut o lumina galbuie in jurul ei si m-am inspaimantat. Apoi femeia a cazut cu fata la pamant si se ruga fara glas. Raza de lumina dimprejurul ei se facea tot mai mare si se ridica in sus. Dupa putin timp lumina s-a stins incet, iar femeia s-a ridicat si a iesit din biserica. Era o femeie de la tara.
Iata, deci, cine are darul rugaciunii ! Iata ca mirenii ne intrec pe noi calugarii ! Eu faceam proscomidia si de mare emotie am inceput a plange cu copia in mana. Numai Dumnezeu stie cati alesi are in aceasta lume !

320. Dar noi care nu ajungem la masura rugaciunii adcvarate, ne putem mantui ?

Auzi ce spune Duhul Sfant : " In dar sunteti mantuiti" . Nu faptele noastre, ci mila lui Dumnezeu si smerenia inimii ne mantuiesc. Ca si sfintii au nevoie de mila lui Dumnezeu. Facem ce putem, iar darul Duhului Sfant savarseste toate. Vezi un gandac mic ce face ? Merge pe ici, pe colo. Se uita pe unde ar putea pasi, dupa puterea lui. Se urca pe o frunza, cade jos, apoi iar se urca; nu da inapoi, pana nu ajunge sus, pe deal sau in varful copacului. Asa face si puiul de pasare. Se de pe o creanga pe alta, se mai uita, da din aripioare, se urca pe un copac.
Si asa, dupa a lui putere, se urca cat poate mai sus, ca sa fie la adapost. Tot asa sa facem si noi. Sa urcam din treapta in treapta, cu staruinta si smerenie si asa, cu darul lui Dumnezeu, vom dobandi rugaciune curata de ganduri si imaginatii, apoi cateva lacrimi si nadejdea mantuirii.

321. Ce ne spuneti despre imaginatie care bantuie in vremea rugaciunii ?

Fericita mintea care se roaga, se inchina fara imaginatie, ca Hristos n-a avut imaginatie, fiind Dumnezeu. Adam a cazut din rai dupa ce a cazut in imaginatie, ca isi imagina, dupa sfatul lui Lucifer, ca de va manca din pomul oprit nu va mai muri in veac. Spun Sfintii Parinti ca cea mai mare boala si ispita in vremea rugaciunii este imaginatia mintii, numita de ei si " caracatita sufletului cu opt brate " sau " octogon " . Mai este numita imaginatia si " pod al dracilor ". In timpul rugaciunii din inima cel mai greu lucru este a pazi imaginatia; mai greu chiar decat a pazi mintea de ganduri. Sa nu uitam ca tot ce este circumcis, imaginat, nu este Dumnezeu. Or, daca ne oprim la imaginatii, ne inselam, nu mai putem patrude pe poarta cea ingusta a inimii, nici nu ajungem la Dumnezeu.

322. Prin ce este omul superior tuturor creaturilor ?

Toate sunt create de Dumnezeu, dar nu toate sunt din Dumnezeu, cum este omul. El este creat cu sfatul Prea Sfintei Treimi, dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu. Deci omul are puterea sa devina fiu al lui Dumnezeu dupa dar, sa se nasca din Dumnezeu, sa creasca in fapte bune, sa se indumnezeiasca. Omul are suflet viu, creat de Dumnezeu, in care se odihnesc o mica parte din energiile necreate ale lui Dumnezeu, care sunt tot atatea cate sunt si insusirile lui Dumnezeu.

323. Cel ce nu face deplin voia lui Dumnezcu are voie sa indemne si pe altii la fapta buna ?

Spune Sfantul Isaac Sirul ca " se cade si celui ce nu face fapta buna, ca lipsa faptelor sale o implineste folosul cuvantului " . Iar Sfantul Scararul zice : " Se cade celui ce invata si nu face, rusinandu-se de cuvintele sale, sa inceapa si el cate putin a face fapta buna" .

324. Ce sfat ne mai dati pentru mantuirea sufletului ?

Sa ramaneti in corabia Bisericii si sa ascultati de ea, ca Biserica este trupul lui Hristos. Biserica este mama noastra cea de obste. Prin Biserica intram in lume, in viata si prin ea plecam din lume, in cealalta viata vesnica. Noi, crestinii, suntem asemenea unui copac sadit de Dumnezeu. Creanga care se rupe din copac moare, nu mai poate fi vie. Asa si crestinii care se rup de Biserica mor, nu mai pot avea viata, nici mantuire pana nu se intorc in sanul Bisericii. Cand mintea omului iscodeste credinta si paraseste Biserica, in zadar sunt toate faptele bune. Iar unde este unitate si intelegere, acolo este mantuire si Dumnezeu ajuta. Mai spun Sfintii Parinti ca in vremea de pe urma doua lucruri vor ajuta Biserica si pe credinciosi : pustia simtita, adica muntii, pesterile, padurea; si pustia gandita, adica pastrarea credintei in taina inimii.

325. Unde se mantuiesc calugarii mai usor ? In viata de obste sau in viata de sine la liniste ?

Spune Sfantul Teodor Studittul asa : " Calugarii din viata de obste se mantuiesc cu miile, iar cei din viata de sine cate unul la mie" . In viata de obste trebuie sa fie o minte in toate capetele si un suflet in toate trupurile, cum spune Sfantul Vasile cel Mare. Pe cand in viata de sine, fiecare face ce vrea. Mananca cand vrea, doarme cand vrea, se roaga cand vrea. Nimenea nu-l conduce si nu-i taie voia, decat singura constiinta sa il calauzeste si duhovnicul, daca ii cere sfatul. In aceasta privinta imi aduc aminte si de cuvantul parintelui nostru Ioanichie Moroi, egumenul Sihastriei, ca adeseori ne zicea : " Parintilor si fratilor, cand se va strica viata de obste in manastiri, atunci se pustiesc manastirile !"
Si asa este. Acum aproape peste tot s-a stricat viata de obste.

326. Dupa randuiala vietii monahale, care sunt motivele canonice pentru care calugarul poate sa plece din manastirea sa de metanie ?

Trei sunt motivele canonice pentru care un calugar poate sa plece in alta manastire, si anume : daca stau femei in manastiie; daca sunt copii mici in manastire si daca staretul este eretic. Al patrulea motiv, dupa Sfantul Vasile cel Mare, daca un calugar are vatamarea sufleteasca in manastirea sa, poate pleca in alta manastire unde crede ca poate spori.

327. Daca un calugar este trimis din manastirea sa in alta parte si nu se duce de la metanie, este pacat ?

Daca ne leaga inima de loc, inca nu iubim pe Dumnezeu. De vrea Dumnezeu sa ne puna o sarcina in spate, oare noi sa n-o primim ? Ca Dumnezeu nu ne incarca mai presus de puterea noastra. Deopotriva cu ispita, cu suferinta va veni si mangaierea Duhului Sfant in inima noastra.

328. Este de folos sa mearga calugarii in pelerinaj la Mormantul Domnului ?

Asa a fost intrebat odata Sfantul Vasile cel Mare de o calugarita, iar el i-a raspuns : " Daca n-ai aflat cararea catre Ierusalimul cel dinauntru, du-te la Ierusalim; iar daca ai aflat-o nu te mai duce !"

329. Care este importanta Sfintei Litughii ?

Sfanita Liturghie are caracter si de jertfa si de cina. Prin jertfa liturgica se spala pacatele celor ce se pomenesc si li se scot particele si, totodata, prin aceasta jertfa dumnezeiasca ni se ofera in dar cina Domnului, adica Trupul si Sangele lui Hristos. Cat timp va fi Sfanta Liturghie pe pamant este semn ca inca nu ne-a parasit mila lui Dumnezeu. Iar " cand va inceta jertfa si turnarea " , cum spune la Daniel proorocul, atunci va fi sfarsitul lumii. Ca nu armele vor pustii si arde pamantul, ci, cum spune la Pilde, "

faradelegea va pustii tot pamantut si va rasturna scaunele celor putemici " . In acele zile, trei patimi cumplite vor stapani in lume, simbolizate de numarul apocaliptic 666, si anume : minte fara de judecata, adica plina de iutime, de razbunare si ucidere; pofta fara de minte, adica vor domni pe pamant desfranarea, sodomia si betia; minte plina de imaginatie sau inchipuire pripita adica oamenii vor fi amagiti de tot felul de griji, ganduri, tulburari si patimi, incat nu vor mai avea timp sa se roage, sa citeasca, sa cugete la moarte.

330. Ce trebuie sa stim despre Botez ?

Prin Botez se spala deodata doua pacate cu care se naste copilul, adica atat pacatul stramosesc, cat si pacatul zamislirii din placere. Ca si zamislirea este considerata pacat, dupa cuvantul psalmistului din Psalmul 50, care zice : " Ca iata intru faradelegi m-am zamislit si intru pacate m-a nascut mama mea.. " . De aceea trebuie sa se boteze copiii. Ei se boteaza prin credinta nasilor, cum s-a vindecat si sluga sutasului. Omul la inceput a fost creat sa se inmulteasca prin cuvant, nu prin pofta ca este fiinta cuvantatoare, asa cum a zamislit Maica Domnului prin cuvant. Insa, omul, prin pacat a ajuns sa se inmulteasca trupeste.

331. Parinte Cleopa, in ce an ati venit la manastire ?

Noi am fost zece frati la parinti, din care cinci - patru frati si o sora - am venit la manastire. Fratele cel mai mare, Mihai, a fost pustnic pe muntele Ceahlau. Sora mea Ecaterina a fost rasofora la Agapia Veche, iar eu si cu inca doi frati mai mari, Vasile si Gheorghe, am venit la Sihastria. Pana in anul 1935 mi-au murit de tineri, toti cei noua frati. Apoi a murit si tata, Alexandru Ilie, zis Tarlea. Mai traiam eu, ca staret la Manastirea Sihastria si mama, acasa in comuna natala, Sulita Botosani. In anul 1946 am adus pe mama la Sihastria, am calugarit-o si am dus-o la Agapia Veche, unde a trait pana in anul 1968, cand s-a dus la Domnul, in varsta de 92 de ani.
Iar venirea mea la manastire a fost asa : In ziua de 12 decembrie 1929, de Sfantul Ierarh Spiridon, cand aveam 17 ani, am plecat din casa parinteasca cu fratele meu mai mare Vasile, cu doua traiste in spate. In una aveam Vietile Sfintilor, Psaltirea, Ceaslovul si Sfanta Scriptura; iar in cealalta aveam doua icoane mari, pictate - una, cu Maica Domnului si alta, cu Sfantul Gheorghe. Nimic altceva nu ne-am luat de-acasa. Parintii nostri, Alexandru si Ana ne-au petrecut plangand pana pe camp, pe platoul targului Sulita, la locul numit " Rapa lui Budai " . Aici, fratele meu Vasile a inceput a canta condacul Acatistului Mantuitorului, " Aparatorul cel mai mare si Doamne, biruitorul iadului... " . Apoi ne-am inchinat, am sarutat mainile parintilor si am plecat spre Schitul Cozancea. In clipa aceea parintii mei au cazut jos si plangeau in hohote ! La Cozancea am stat o noapte la parintele Paisie. Apoi am luat si pe fratele nostru Gheorghe, am venit toti trei la Suceava, ne-am inchinat la moastele Sfantului Ioan cel Nou si de aici am venit pe jos la Manastirea Sihastria.
Aici era egumen protosinghelul Ioanichie Moroi. Cum ne-a vazut ne-a tinut trei zile si trei nopti la poarta manastirii sa ne rugam si sa batem cu batul intr-un butuc de brad, ca sa ne ispiteasca daca avem rabdare pentru viata calugareasca. Numai seara ne lasa sa dormim intr-o chilie. Dupa trei zile de post, de rugaciune si ispitire, ne-a chemat in biserica, ne-a spovedit, ne-a impartasit cu Prea Curatele Taine, ne-a dus la trapeza sa mancam si ne-a randuit chilii si ascultare in manastire. Pe mine si pe fratele meu Vasile ne-a trimis la oi, ca stiam bine de acasa, iar pe fratele Gheorghe la vite. Nu ne vedeam unii cu altii cate o saptamana si chiar cate o luna. Asa am intrat in nevointa calugareasca. In anii 1931 si 1933 au murit fratii mei si am ramas singur. In anul 1937 am fost tuns in calugarie si am pascut zece ani oile manastirii. In anul 1942 am fost luat de la oi si am fost numit in fruntea unei comisii de conducere a manastirii, ca parintele egumen era bolnav. Iar in ianuarie 1945 am fost hirotonit preot si numit staret al manastirii in locul batranului egumen, decedat.

332. Spun parintii batrani ca la inceput nu voiati sa primiti hirotonia in preot. Cine v-a determinat s-o primiti ?

Citind eu prin carti si auzind ca Sfantul Grigorie Teologul si Sfaantul Ioan Gura de Aur au fugit multa vreme de preotie, ma temeam sa primesc o asa de mare treapta, prin care multi nevrednici s-au osandit. De aceea nu voiam sa primesc preotia. Dar in toamna anului 1944, mergand cu carul cu boi la via

manastirii de la Racova-Buhusi, ne-a iesit inainte plangand o batrana dintr-un sat, cu un Liturghier, un epitrahil, o cruce de mana si un baston preotesc si mi le-a dat mie, zicand : " Parinte, aceste lucruri au ramas la mine de la un batran preot care a murit. Vi le dau sfintiei voastre, poate va trebuie... !" . Le-am dus la manastire. Acest lucru m-a miscat atat de mult, incat l-am socotit un semn dumnezeiesc ca sa primesc Taina Preotiei si ascultarea de staret.

333. Cati ani ati fost staret la Manastirea Sihastria ?

Aproape cinci ani. Din ianuarie 1945, pana la 1 septembrie 1949, cand am fost transferat la Manastirea Slatina cu 30 de calugari din Sihastria.

334. Cum vi s-a parut ascultarea de staret la Sihastria ?

N-a fost deloc usoara. Dupa incendiul din 1941, manastirea era in reparatie, nu aveam chilii pentru calugari, iar fratii noi se adunau mereu. Era greu cu hrana si materialele, ca dupa razboi si foamete. Obstea, insa, in cativa ani s-a dublat, ajungand la 80 de parinti si frati. La inceput nu aveam preoti suficienti la biserica, paraclisul de iarna era ars si nu aveam fonduri de reparatii. Dar ne-a ajutat Dumnezeu, ca ne-a trimis credinciosi buni din Radaseni si am mers inainte. Ne-au ajutat si manastirile Neamt si Secu cu bani, hrana si un paraclis pentru iarna. Apoi am facut calugari, am hirotonit preoti noi si am intarit programul slujbelor la biserica. Ce-am adaugat in plus la biserica au fost privegherile de toata noaptea la cele douasprezece praznice imparatesti, privegherea Acoperamantului Maicii Domnului, marti seara si citirea neincetata a Psaltirii in biserica, de catre toata obstea, incepand cu staretul manastirii, traditie care se mai pastreaza si astazi.

335. Ce bucurii duhovnicesti mai deosebite ati svut la manastirea Sihastria in anii tineretii ?

Cele mai mari bucurii duhovnicesti le-am avut in primii zece ani, cand am fost cioban la oile manastirii impreuna cu fratii mei. Stana, oile, trairea in liniste si singuratate pe munte, in mijlocul naturii mi-au fost cea mai inalta scoala de calugarie si teologie din toata viata mea. In acesti ani m-am rugat cel mai mult si am citit numeroase scrieri ale Sfintilor Parinti, precum : Patericul, Scara Sfantului Ioan Scararul, Sfantul Isaac Sirul, Sfantul Efrem Sirul, Putul Sfantului Ioan Gura de Aur, Exaimeronul Sfantului Vasile cel Mare, Vietile Sfintior si Sfanta Scriptura. Cartile le imprumutam din bibliotecile manastirilor Neamt si Secu si le purtam cu mine in desaga, cu oile pe munte. Iar rugaciunea mea era citirea Psaltirii in fecare zi si cele sapte laude. Dupa ce terminam pravila, mancam ceva din desaga, apoi scoteam scrierile Sfintilor Parinti si citeam pe langa oi pana seara. Imi erau asa de dragi cuvintele Sfintilor Parinti incat se lipeau ca ceara de memoria mea. Mi-amintesc, odata, ca si Sfantul Cuvios Ioan Iacob, bibliotecar la Manastirea Neamt intre anii 1933-1936 mi-a imprumutat sa citesc cartea Alfavita sufleteasca. Apoi ma intalneam cu calugarii pustnici care se nevoiau acum 50 de ani in padurile din imprejurimi, carora le ceream cuvinte de folos si le duceam cate ceva de mancare de la stana. Toate acestea au format pentru mine cele mai curate bucurii duhovnicesti.

336. Ce parinti mai alesi se nevoiau acum cincizcei de ani in jurul Manastirii Sihastria ?

In toamna anului 1930 am cunoscut pe Sfantul Cuvios Ioan, un mare rugator si calugar cu viata sfanta. Tot in acea vreme am cunoscut si alti parinti iubitori de liniste care traiau in padurile din apropiere; ieromonahul Partenie cu ucenicul sau Gherasim; ieroschimonahul Vasian de la Sihla; schimonahia Isidora de la Rapa lui Coroi; monahiile Cleomida, Zenovia si Magdalena cu ucenicele lor ierodiaconul Cristofor, nevoitor aproape de Schitul Sihla; monahiile Antonina, Eufrosina si Pangratia, care mai tarziu s-au dus la Locurile Sfinte, unde au si raposat. Apoi monahii : Timotei, Ilarion si Nicodim, cu metania din Manastirea Neamt si monahia Valentina cu fiica ei Emiliana. Pe toti acestia i-am cunoscut si m-am folosit duhovniceste de nevointa si sfaturile lor. Dumnezeu sa-i numere pe toti in ceata sfintilor !

337. Ati aorit vreodatata sa va retrageti la liniste in Muntele Athos ?

Am dorit aceasta din tineretile mele, mai ales ca am avut si un mos acolo, pe ieroschimonahul Varlaam

Vantu. Insa nu am vrut sa ma duc de capul meu, fara porunca, ca sa nu gresesc inaintea lui Dumnezeu si sa ma mustre constiinta ca am facut voia mea. Staretul, duhovnicul si mitropolitul meu niciodata nu m-ar fi lasat sa ma duc la Athos. In toamna anului 1977, cand am fost impreuna cu sfintia ta la Sfantul Munte, inclinam cu gandul sa cer binecuvantarea Inalt Prea Sfintitului nostru Mitropolit pentru a ma retrage la Athos. Cand am intrebat pe Arhimandritul Iustin Popovici din Serbia, cum stii si sfintia ta, daca ar fi bine sa ma duc La Athos, sau sa raman in tara, el mi-a raspuns : " Daca te duci in Sfantul Munte, mai adaugi o floare la buchetul de flori din Muntele Athos si te rogi numai pentru sfintia ta. Iar daca ramai in tara, stai inaintea credinciosilor, inveti pe multi calea mantuirii, propovaduiesti pe Hristos, cresti ucenici si te mantuiesti si pe sfintia ta si pe altii. Ca daca ii parasim si plecam toti la liniste, cine sa-i mangaie, cine sa-i invete voia lui Hristos si sa-i calauzeasca in dreapta credinta ortodoxa, mai ales acum cand s-au inmultit peste tot necredinta si sectele !"
Aceste cuvinte ale parintelui Iustin Popovici m-au linistit, renuntand pentru totdeauna sa ma retrag la Athos. Am socotit ca prin gura lui a vorbit insusi Duhul Sfant.

338. La sfarsitul acestei convorbiri, ce sfaturi duhovnicesti dati parintilor care v-au cunoscut si pretuit ?

Sa slujeasca Biserica lui Hristos cu toata vrednicia, cu totala daruire si dragoste pana la jertfa, aparand dreapta credinta de tot felul de invataturi rele si sa poarte grija de turma si sufletele ce li s-au incredintat, " ca cei ce vor sa dea seama " in ziua judecatii de toate. Spune Sfantul Ioan Gura de Aur ca : " preotul trebuie sa se si jertfeasca, nu numai sa jertfeasca ".
Si in alt loc zice : " Nimic nu este mai greu decat a pastori suflete pe calea mantuirii ! "

339. Ce sfat mai deosebit dati ucenicilor Prea Cuviosiei voastre, pe care i-ati crescut si invatat voia lui Dumnezeu ?

Sa ramana in dragostea lui Hristos si sa se iubeasca unii pe altii, cu dragostea cu care i-am iubit si eu. Apoi, sa ajute si ei pe altii la mantuire, sa ramana sub ascultare in staulul Bisericii Ortodoxe si sa se roage pentru iertarea pacatelor mele, ca astept din zi in zi sa ma cheme Hristos la judecata si sa dau socoteala pentru toate. Sa nu uite ucenicii mei ca oricata stiinta, avere si cinste am avea, oricata rugaciune si nevointa am face, nu ne putem mantui daca nu ne iubim, daca nu ne iertam si daca nu ne ajutam unii pe altii, ca " Dumnezeu este dragoste " . Altfel, este in zadar toata osteneala si nadejdea noastra.
Cat am putut, m-am silit dupa a mea slaba putere cu darul lui Dumnezeu, sa folosesc si sa invat pe fiecare, calugar si credincios, calea mantuirii. Pe nimeni n-am intors desert de la usa chiliei mele. Ci am deschis usa chiliei si a cuvantului tuturor care au venit la mine, stiind ca odata cu fiecare om, intra si Hristos in chilia mea. Nu pot spune ca am facut tot ce as fi putut face, nici n-am implinit cu fapta ce-am invatat pe altii. Insa am cugetul impacat ca ce mi-a dat Dumnezeu in dar, am impartit si eu altora in dar si nadajduiesc ca ma voi mantui prin mila lui Dumnezeu si prin rugaciunile Bisericii si ale fiilor mei duhovnicesti.

340 Ce dorinta mai aveti acum in suflet ?

Sa las toate si sa ma rog pentru pacatele mele ! Aceasta este ultima mea dorinta. Ca nimic nu este mai usor, decat a invata pe altii si nimic nu este mai greu, decat a face ce inveti pe altii. De aceea, acum si eu as vrea sa las toate si sa implinesc cu fapta ce am invatat pe altii toata viata.

341. Parinte Cleopa, in incheiere, dati-mi si mie un cuvant de folos.

Parinte Ioanichie, mai intai sa avem convingerea ca in toata clipa suparam pe Dumnezeu. Fara aceasta smerenie din inima nu ne putem mantui. Eu asa incep marturisirea mea. Apoi, daca voiesti sa te mantuiesti, pazeste acestr trei lucruri, cum spune Sfantul Antonie cel Mare : " Sa nu te muti curand dintr-un loc in altul; sa ai intotdeauna pe Dumnezeu inaintea ochilor si, orice vrei sa faci, sa ai marturie din Sfanta Scriptura si de la Sfintii Parinti" . Alt cuvios parinte spunea : " Fa-ti chilia rai, pe calugari sa-i ai ca pe ingeri, cauta pacea si te vei mantui !"
Asa si noi, parinte Ioanichie, sa pazim cu scumpatate invataturile Sfintilor Parinti si poruncile date noua

de Mantuitorul nostru Iisus Hristos si, cu darul Lui, nadajduim ca ne vom mantui si in vesnica odihna ne vom salaslui. Amin.

Convorbirea a unsprezecea

Despre energiile necreate

342. Ce intelegem prin energiile necreate ale lui Damnezeu, dupa invatatura Bisericii Ortodoxe ?

Prin cuvintele " energii necreate ale lui Dumnezeu " se inteleg lucrarile felurite ale lui Dumnezeu prin care El lucreaza si a lucrat din veac la facerea si conducerea lumii vazute si a celei nevazute. Despre aceste energii sau lucrari necreate ale lui Dumnezeu sa se vada in disputele teologice ale Sinodului VI Ecumenic din Constantinopol (681), in care se arata clar despre cele doua firi si cele doua vointe ale firii dumnezeiesti si umane a lui Hristos. Prin aceste energii sau lucrari necreate, Dumnezeu misca creatia Sa si Se misca si El insusi, ramanand totusi nemiscat si neschimbat. Energiile necreate izvorasc din dumnezeirea comunl a celor trei ipostasuri ale Prea Sfintei Treimi. Prin energiile necreate se impartaseste omul de darul lui Dumnezeu, iar nu de fiinta Sa, care ramane pururea neatinsa de vreo zidire a Sa vazuta sau nevazuta.

343. Ce putem spune despre energiile necreate, pe intelesul tuturor ?

Am zis ca aceste energii necreate ale lui Dumnezeu, pe limba noastra romaneasca se pot numi si lucrari ale lui Dumnezeu. Ca sa inteleaga oricine felurimea acestor energii sau lucrari necreate ale lui Dumnezeu, trebuie sa stie si sa inteleaga ca la Dumnezsu energiile Duhului Sfant sunt nenumarate.
Din aceste multe energii este bine a cunoaste macar pe unele din ele, care sunt : puterea Sa cea atotcreatoare si nemarginita (Psalm 32, 6,13); puterea Sa cea atotstiutoare (I Regi 2, 3; Iov 9, 4,12-13); puterea Sa cea atotsfintitoare (Isaia 57,15; Ieremia 1, 5; Galateni 1,12) etc.
Alta este puterea Sa cea atotvazatoare (Psalm 32,13), alta este puterea Sa cea atotcuprinzatoare si alta este pronia Lui dupa cuvantul : " Cel ce da hrana la tot trupul... " (Psalm 135, 25). Toate aceste energii sau puteri ale lui Dumnezeu izvorasc din fiinta Sa. Prin ele Dumnezeu trimite darurile Sale cele necreate la toate zidirile care lucreaza in multe feluri in toate cele vazute si nevazute.

344. Cum luceaza Dumnezeu prin energiile Sale in ingeri, in natura si in oameni ?

Lucreaza in toata zidirea precum voieste si precum stie ca este de folos. Prin dumnezeiestile energii, " pe ingeri ii face duhuri si pe slugile Sale para de foc "; planetele si intreg universul le conduce, iar pe oameni ii umple de intelepciune, de credinta si de tot felul de daruri, spre mantuire.

345. Cum lucreaza Dumnezeu prin energiile Sale crestini si in cei care nu sunt crestini ?

La crestinii cei botezati in numele Prea Sfintei Treimi, lucreaza prin darul cel felurit al Duhului Sfant (I Corinteni 12, 4-6), iar la popoarele pagane lucreaza prin pronia, prin mila si nemarginita Sa putere si intelegere (Romani 9, 15-16), caci Dumneznu nu este numai al crestinilor, ci al tuturor popoarelor (Psalm 116,1-2).

346. Ce legatura este intre energiile necreate ale lui Dumnezeu si harul Sfantului Duh pe care-l primeste crestinul la Sfantul Botez ?

Harul Prea Sfantului Duh este una dintre energiile divine si face pe crestini prin Botez fii ai lui Dumnezeu dupa dar (Tit 3, 3-5; Ioan 3,1), iar harul Duhului Sfant, dupa care primim infierea cea dupa dar, vine la noi prin energia cea atotsfintitoare a lui Dumnezeu. Nu se trimite fiinta lui Dumnezeu la om, ci harul,

dupa cum zice dumnezeiescul parinte Ioan Gura de Aur ca " Dumnezeu nu se trimite, ci harul. Nu Duhul curge din har, ci harul curge din Duh" (Vezi si Filocalia, vol. 7, Bucuresti,1977, p. 218).

347. Cand omul cade in pacate de moarte, se indeparteaza de la el harul Sfantutui Duh primit la Botez ?

Darul Sfantului Duh, care se trimite la Sfantul Botez prin lucrarea lui Dumnezeu cea atotsfiintitoare, lucreaza in om dupa masura credintei lui, fiindca el este fagaduit de Dumnezeu celor ce vor crede in El (Isaia 44, 3; 59, 11; Iezechiel 36, 27). Darul Sfantului Duh se da omului care se roaga, crede in El si se pocaieste de pacatele sale (Luca 11,13; Fapte 8,15; 2, 38).
Insa darul Prea Sfantului Duh se departeaza de om din cauza pacatelor sale grele. Dar daca omul isi cunoaste greutatea pacatelor sale si se va intoarce din toata inima cu credinta tare spre Dumnezeu, atunci - prin energia lui Dumnezeu cea atotsfintitoare - iarasi va dobandi de la Dumnezeu darul Prea Sfantului Duh pe care l-a pierdut prin pacat. Iar de va ramane crestinul in pacate grele si nu se va intoarce prin pocainta si fapte bune catre Prea Bunul Dumnezeu, unul ca acela ramane in osanda si intuneric fata de darul lui Dumnezeu. Caci Dumnezeu nu mantuieste cu sila pe om, caci El nu este spargator de usi (Apocalipsa 3, 20).

348. Pana la Sfantul Grigore Palama (sec. XIV), teologul energiilor necreate, ce invatau Sfintii Parinti despre energiile divine ?

Pana la Sfantul Grigore Palama, Sfintii Parinti cei vechi si mari luminatori, ca : Sfantul Vasile cel Mare, Sfantul Grigore Cuvantatorul de Dumnezeu, Sfantul Ioan Gura de Aur, Sfantul Atanasie cel Mare si multi altii ziceau ca energiile necreate ale lui Dumnezeu sunt lucrari si desavarsiri ale insusirilor Lui (vezi Dictionar de Teologie Ortodoxa, Pr. Prof. Ioan Bria, Bucuresti, 1981, p.141-143).
Energiile divine lucreaza taina mantuirii in oameni prin darul Duhului Sfant si prin darurile ce izvorasc din El. Caci atat harul cat si darurile harului sunt energii necreate ale lui Dumnezeu.

349. Intelepciunca lui Dumnezeu, adica Sophia, este si ea una din energiile necreate ale lui Dumnezeu ?

Intelepciunea si atotstiinta lui Dumnezeu sunt si ele desavarsite energii ale Sale (I Regi 2, 3; Iov 12,13; Pilde 8,14). Intelepciunea lui Dumnezeu este preainalta (Iov 21, 22; 28, 24; Daniel 2, 21; Fapte 15,18). Intelepciunea si stiinta lui Dumnezeu sunt neratacitoare (Iov 36, 3). Intelepciunea lui Dumnezeu este nemarginita si nemasurata (Psalm 91, 5; Psalm 146, 3; Isaia 40, 28; Romani 11, 33); este mai presus de intelegere (Psalm 138, 5-9), nu are hotar si lucreaza in creatia lui Dumnezeu in multe feluri (Efeseni 3,10).

350. Ce legatura dumnezeiasca nepatrunsa este intre intelepciunea si pronia lui Dumnezeu ? Cum lucreaza una si cum cealalta ?

Atat intelepciunea cat si pronia lui Dumnezeu sunt energii dumnezeiesti necreate si Dumnezeu lucreaza mai presus de mintea omului dupa voia si planurile Lui necunoscute de noi (Ieremia 32, 19; I Corinteni 1, 21).

351. Cum se impartaseste omul din intelepciunea divina ? Care este legatura intre intelepciunea lui Dumnezeu intelepciunea omului, mai ales a sfintilor ?

Toata intelepciunea oamenilor vine de la Dumnezeu (Facere 41, 38-39; Iesire 28, 3; 31, 3-6). Deosebirea intre intelepciunea lui Dumnezeu si cea a oamenilor este ca intelepciunea lui Dumnezeu este preasfanta si nemarginita pentru ca izvoraste din fiinta Lui cea necreata si atotcuprinzatoare (Romani 1 1, 33; Psalm 91, 4-5); iar intelepciunea oamenilor credinciosi si sfinti este izvorata din darul Duhului Sfant dat lor de Dumnezeu, fiind marginita si dupa masura credintei fiecaruia (Facere 18, 19; I Regi 16, 12-13; II Paralipomena 16, 9; Iov 14,16).

352. Oamenii indumnezeiti si sfinti " purtatori de Dumnezeu" poarta in ei mai multe daruri si o mai mare parte din energiile necreate ale lui Dumnezeu ?

Duhul este unul, iar darurile sunt impartite si felurite, dupa vrednicia fiecaruia (I Corinteni 12, 4). La fel si lucrarile sunt felurite, dar acelasi Dumnezeu lucreaza toate intru toti (I Corinteni 12, 6).
Daca darurile si lucrarile Duhului sunt felurite, apoi si energiile necreate prin care Dumnezeu trimite darurile Sale celor sfinti si credinciosi sunt felurite. Caci prin energia sfinteniei ii sfinteste, prin energia cea duhovniceasca si atotluminatoare ii lumineaza si prin energia proniei Sale poarta grija de ei. Caci darurile lui Dumnezeu sunt felurite, dar din acelasi Duh Sfauit izvorasc.

353. Energiile necreate lucreaza in om de la zamislire ? Dar harul Duhului Sfant il primeste omul numai la Sfantul Botez ? Sau i se mai adauga noi daruri in cursul vietii, dupa masura sfinteniei personale ?

De la zamislire, in cei mai multi oameni lucreaza numai energia sau puterea lui Dumnezeu atotcreatoare, apoi pronia si altele. Iar darul Prea Sfantului Duh, prin care omul devine fiu al lui Dumnezeu dupa dar, il primeste cand se boteaza in numele Prea Sfintei Treimi (Tit 3, 3-5; I Ioan 1, 2; Fapte 2, 38). Celelalte daruri diferita, precum al inainte-vederii, al proorociei si al vindecarilor se dau ulterior omului de la Dumnezeu dupa voia Lui (I Corinteni 12, 11) si dupa masura credintei (Galateni 3, 5), pentru intarirea Bisericii (I Corinteni 12, 7) si pentru convertirea necredinciosilor (I Corinteni 14, 10). Darurile lui Dumnezeu trebuie sa fie intru bunatate, spre folosul tuturor (I Corinteni 4,1-2; I Timotei 4,14; I Petru 4,10).

354. Ingerii se impartasesc si ei din energiile necreate ale lui Dumnezeu ?

Ingerii, ca si oamenii, au fost creati de Acelasi Dumnezeu si se impartasesc si ei de felurite energii ale lui Dumnezeu, precum intelepciunea, sfintenia si altele.

355. Diavolii poarta si ei o parte din energiile necreate ale lui Dumnezeu ?

Nici o zidire a lui Dumnezeu nu poate fi lipsita de una sau mai multe energii necreate ale lui Dumnezeu, deoarece Dumnezeu este nescris imprejur si necuprins pretutindenea, aratandu-se in toate si peste tot. Dumnezeu este si in satana si in diavoli, fiindca este necuprins si pe toate le cuprinde. Deci, precum satana este in vazduh dar nu se vatama, fiind si Dumnezeu de fata acolo, si precum pacatul este prezent in suflet, asemenea si darul lui aste prezent in suflet, nimic vatamandu-se sau amestecandu-se, intunericul cu lumina, nici nu poate rautatea sa aiba impartasire cu curatenia.
Deci la Dumnezcu nu este nici o rautate ipostatica de vreme ce El nu se vatama de nimic (Sfantul Macarie cel Mare, Cuvantul 16, Omilii, Bucuresti, 1775). Energiile lui Dumnezeu care sunt in diavoli formeaza puterea Lui cea atotstapanitoare, deoarece diavolii nu pot face nimic fara voia si ingaduinta lui Dumnezeu (Iov 1,12-13; 2, 4-7; II Corinteni 12).

356. De ce nu-si retrage energiile divine de la ingerii cazuti ci ii lasa sa ne faca rau si sa ne impiedice de la mantuire ? Se poate spune ca diavolii folosesc puterea divina data lor la pierderea sufletelor omenesti ?

De mare nevoie este ca Dumnezeu sa nu-si retraga puterea Sa atotstapanitoare acum din ingerii cei rai, caci daca ei ar fi lasati liberi ar face din lume un al doilea iad. Numai la sfarsitul lumii va fi dezlegat satana timp de 1260 de zile (trei ani si jumatate) spre a lucra asupra celor credinciosi cu inselaciunile sale (I Ioan 2,18) si multi antihristi vor fi in timpurile din urma (Matei 24, 12; II Tesaloniceni 2, 3; I Timotei 4,1). Ispitele ne sunt in viata de mare folos, de vom avea rabdare in ele. Deoarece ele se trimit cu ingaduinta lui Dumnezeu pentru incercarea credintei noastre (I Petru l, 6-7), Pentru incercarea dragostei noastre fata de Dumnezeu (Deuteronom 13, 3) si pentru incercarea supunerii hoastre, deoarece Dumnezeu nu ispiteste pe nimeni (Ioan 13, 14). Apoi, Dumnezeu fiind prea drept, nu ingaduie ca noi sa fim ispititi mai presus de puterile noastre (I Corinteni 10,13).

357. Cum se inteleg cele aratate de Sfantul Dionisie Areopagitul, care zice asa : " Dumnezeu este totul intru toate si intru nimenea nimic.
Si dintru toate, tuturor se cunoaste, iar din nimic nimanui" ? (Despre dumnezeiestile nume,cap. 7).

Taina acestor cuvinte se arata luminat prin teologia catafatica (afirmativa) si prin teologia apofatica (negativa). Sa se stie : " Cand mintea noastra se suie prin zidiri catre Ziditorul, vazand si intelegand cuvintele cele din zidiri, asemanandu-se cu Ziditorul, atuncea unelteste teologia cea adeveritoare si suitoare (catafatica), numind pe Dumnezeu Intelept, Bun, Lumina, Soare, Aer, Foc si toate cele ce sunt, fiind pricinuitor al acestora. Iar dupa ce se va sui cu duhul Si mai presus de fire la Ziditorul si va vedea ca nu este asemenea cu toate zidirile, ci fara de asemanare le intrece pe acestea, atunci unelteste teologia apofatica, numind pe Dumnezeu cu tagaduire si covarsire mai presus de intelepciune si mai presus de bunatate..." .
Si Sfantul Ioan Damaschin, aratand ca nici o zidire nu poate atinge fiinta lui Dumnezeu, zice asa : " Dumnezeu a creat astfel lumea spirituala, adica pe ingeri Si pe toate cetele ceresti, si este clar ca acestea au o natura spirituala si incorporala in comparatie cu materia caci numai Dumnezeirea este cu adevarat nemateriala si incorporabila. Dumnezeu apoi creaza pe om cu mainile Sale proprii din natura vazuta si nevazuta, dupa chipul si asemanarea Sa. A facut corpul din pamant, iar sufletul rational si ganditor l-a dat prin insuflarea Sa..." (Dogmatica).
Aceasta numim la om chip dumnezeiesc caci cuvintele " dupa asemanare" arata asemanarea cu Dumnezeu in virtute, atat cat este posibil. Trupul si sufletul au fost facute simultan si nu mai intai unul si apoi celalalt, dupa cum in chip gresit arata Origen. Sfintii Parinti spun ca omul este facut de Dumnezeu ca un alt Dumnezeu dupa dar, nu dupa fiinta.
Sa intelegem, deci, ca atat ingerii cu toate cetele ceresti, cat si omul zidit dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu nu ating cu nimic fiinta lui Dumnezeu, care e in veci neinteleasa de nimeni. Aceasta inseamna ca Dumnezeu este totul in toate prin energiile Sala cele necreate, nu prin fiinta Sa. Iar prin fiinta sa nu este cunoscut nimic nimanui.
Intreaga creatie a lui Dumnezeu se imparte in patru categorii : vietuitoare nemuritoare si insufletite, cum sunt ingerii; altele care au minte, suflet si duh, precum sunt oamenii; altele au numai duh si suflet, cum sunt animalele; iar altele au numai viata, cum sunt plantele de tot felut. In ierburi dainuieste singura viata, fara suflet, fara duh si fara minte.
Am spus acestea spre a se intelege ca Dumnezeu Se cunoaste si Se descopera tuturor oamenilor prin intreaga Sa creatie, care este condusa de pronia si puterea Sa, adica de energiile divine necreate. Iar fiinta lui Dumnezeu nu se descopera, nici se poate cunoaste vreodata nimanui din nici o creatie si nici o minte a celor din cer si de pe pamant n-o poate cuprinde in veci.

Convorbirea a douasprezecea

Rolul ispitelor in mantuire

358. Oamenii se pot mantui fara ispite de la diavoli ? Este absolut necesara prezenta si ispitirea de la diavoli pentru mantuirea oamenilor ?

Oamenii au fost ispititi chiar in rai si inselati de diavolul (Facere 3,1). De atunci firea noastra cea stricata, care a cazut din ascultarea Ziditorului ei, a fost pururea ispitita de diavolul spre incercarea credintei celor inselati (I Petru 1, 6-7; Iov 7, 18; Iacob 1, 2; I Ioan 2, 26). Omului insa i s-a dat putere de a se impotrivi ispitelor diavolesti (Efeseni 6,11; Iacob 4,7) si de a le invinge (I Corinteni 10,13).
Dumnezeu l-a facut pe om cu voie libera, de sine stapanitor si l-a lasat pe el in mana sfatului sau. De va vrea; omul poate sa tina credinta si poruncile lui Dumnezeu si sa faca cele placute Lui (Sirah 15, 14; 15,17; Ieremia 21, 8; Deuteronom 30, 14,16-17; Psalm 5, 12). De va intrebuinta omul bine libertatea sa spre lucrarea poruncilor lui Dumnezeu si toata fapta buna, primeste de la El cununa si mantuirea sufletului sau, dupa cuvantul psalmistului : " Mantui-va Domnul sufletele robilor Sai si nu vor gresi toti cei ce nadajduiesc spre Dansul" (Psalm 33, 21). Iar de va folosi omul rau libertatea sa spre lucrarea

pacatelor, va auzi de la Dumnezeu infricosatele cuvinte : " Duceti-va de la Mine, blestematilor, in focul cel vesnic cal este gatit diavolilor si ingerilor lui" (Matei 25, 41). Iata deci cat de mare rol au ispitele in viata crestinilor. Ca fara ispite si fara lupta cu diavolul, cu pacatul, nu ne putem mantui, ca nu avem pentru ce primi cununa si odihna vesnica in Imparatia cerurilor.

359. Oare diavolii vor fi osanditi in ziua de apoi numai pentru ca ne ispitesc pe noi ? Care este invatatura Bisericii in aceasta privinta ?

Satana si ingerii lui nu vor fi pedepsiti in ziua de apoi numai pentru vina ca ne ispitesc pe noi, oamenii. Ci pentru ca au gresit inaintea lui Dumnezeu cu mandria si neascultarea lor (Isaia 14, 11-14). Al doilea, pentru ca satana a fost pricinuitorul caderii noastre (Facere 3, 1 : 6,13-14; II Corinteni 11 3; I Tesaloniceni 3 5). Diavolii vor fi pedepsiti in ziua de apoi pentru ca pururea se impotrivesc lui Dumnezeu si zidirii Lui (Zaheu 3,1; I Tesaloniceni 3, 18; luda 9; Apocalipsa 12, 7); pentru ca au impiedicat propovaduirea Evangheliei lui Hristos in lume (Matei 13, 19, 39; Marcu 4, 15; Luca 8, 12; II Corinteni 4, 4); pentru ca au inselat lumea (Apocalipsa 12, 9; 20, 3); pentru ca au stricat Sfanta Scriptura si au dus pe oameni la ratacire si la eresuri (Matei 4, 6; Luca 4,10; Psalm 9, 11-12); pentru ca au inselat pe oameni cu nalucirile lor, facandu-se in ingeri luminati si alte inchipuiri false luand (I Corinteni 11, 14). Diavolii vor fi pedepsiti si pentru ca fura cuvantul lui Dumnezeu din inimile oamenilor (Matei 13,19; Marcu 4, 15). Multe si nenumarate alte rautati au diavolii cu care pururea supara pe Dumnezeu, Ziditorul lor si nu se pocaiesc niciodata, pentru care vor lua osanda cea vesnica in ziua cea mare a judecatii de apoi (Matei 25, 41; Ioan 16,11; II Petru 2, 4).

360. Care este asemanarea intre omul bun si ingeri dupa invatatura Sfintilor Parinti ?

Omul a fost creat de Dumnezeu dupa chipul si asemanarea Sa (Facere 1, 26-27). Adam este nenascut, caci este plasmuit de Dumnezeu (Sfantul Ioan Damaschin, Dogmatica, pag. 25). Eva este purceasa din coasta lui Adam, caci ea nu a fost nascuta (Ibidem). De asemenea, Dumnezeu este facatorul ingerilor. El i-a adus de la neexistenta la existenta si i-a zidit dupa propriul Lui chip, mai inainte de crearea omului. Ingerii au o natura necorporala, un fel de duh si foc imaterial, dupa cum spune dumnezeiescul prooroc David : " Cela ce faci pe ingerii Tai duhuri si pe slugile Tale para de foc " (Psalm 103). Prin aceste cuvinte se arata ca ei sunt usori, arzatori, calzi, stralucitori, grabnici spre dorul lui Dumnezeu si slujirea Lui, indreptati spre cele de sus si liberi de orice gand material. Ingerul este o fiinta spirituala, vesnic miscatoare, libera, necorporala, slujeste lui Dumnezeu cel vesnic si a primit in firea lui nemurirea, dupa har. Care este insa natura si definitia naturii lui, numai Dumnezeu o stie. Se spune ca este necorporal in raport cu noi, deoarece tot ce se pune in comparatie cu Dumnezeu, singurul fara trup, este corporal si material. Numai Dumnezeu este in realitate necorporal (Sa se vada pe larg Dogmatica Sfantului Ioan Damaschin, capitolul III, pag. 59, Bucuresti). Omul, cum am aratat mai sus, a fost creat de Dumnezeu cu mainile Sale din natura vazuta si nevazuta, " dupa chipul si asemanarea Sa" . Trupul omului a fost facut din pamant, iar sufletul lui, rational si ganditor, Dumnezeu i l-a dat lui Adam prin insuflare. Aceasta numim " chip dumnezeiesc ", caci cuvintele " dupa chipul" indica ratiunea si liberul arbitru, iar cuvintele " dupa asemanare" arata asemanarea cu Dumnezeu in virtute, atat cat este posibil. Trupul si sufletul au fost facute simultan si nu mai intai unul si apoi celalalt, dupa cum in chip gresit zicea Origen. " Dumnezeu a facut pe om nevinovat, drept, virtuos, lipsit de suparare, fara de grija, luminat cu toata virtutea, incarcat cu toate bunatatite, ca o a doua lume, un microcosmos; un alt inger, inchinator compus, vazator al lumii materiale, dar si initiat in lumea spirituala, imparat al celor de pe pamant, dar condus de sus, pamantesc si ceresc, vremelnic si nemuritor, vazut si spiritual, in mijloc intre maretie si smerenie, acelasi si duh si trup; duh din pricina harului, iar trup din pricina mandriei " (Dogmatica Sfantului Ioan Damaschin, capitolul 12, pag. 98-99).
Si la oameni si la ingeri sunt libertatea vointei, mintea si altele de acest fel.

361. De ce spune Domnul ca omul este cu putin mai mic decat ingerii si in ce consta micimea omului fata de ingeri (Psalm 8, 5) ?

Mai intai omul poarta trup material din pamant si poseda cele cinci simtiri : vazul, auzul, mirosul, gustul si pipaitul. Omul se alatura prin ratiune de fiintele necorporale si spirituale, adica de ingeri, deoarece el

rationeaza, cugeta, judeca fiecare lucru, nazuieste dupa virtute, pana la indumnezeire, punct culminant al virtutilor, al trairii in Hristos. Pentru aceasta omul este microcosmos, adica o " lume mica " . Omul se deosebeste insa de ingeri prin neputintele si suferintele trupului, ca : boala, schimbarea, batranetea moartea, prefacerea trupului si altele.

362. Poate omul sa ajunga pe ingeri prin sfintenia vietii, adica prin indumnezeire ?

Omul, cu ajutorul harului lui Dumnezeu si prin lucrarea faptelor bune poate sa ajunga la o masura de desavarsire si indumnezeire, dar ramane tot om cu trup neputincios si material. Ingerul insa pururea este duh nematerial, dupa darul lui Dumnezeu, caci cu masura are si el nematerialitatea. Pentru ca numai Dumnezeu este cu totul nematerialnic.

363. Prin ce fapte bune poate omul sa sporeasca mai mult si sa se apropie de ingeri ?

Omul se apropie dupa putere de sfintenia ingerului, prin neprihanire, adica sfintenie. Iar neprihanirea se castiga mai ales prin doua mari virtuti : dragostea si infranarea. Caci " dragostea omoara in om patimile cele sufletesti, iar infranarea pe cele trupesti " (Sfantul Maxim Marturisitorul, Filocalia, vol. II, cap. 64, Suta I-a, pag. 47). Iarasi zice : " Cel desavarsit in iubire a ajuns la culmea nepatimirii, nu mai cunoaste deosebirea intre al sau si al altuia, sau intre a sa si a alteia, sau intre credincios si necredincios, intre rob si slobod sau, peste tot, intre barbat si femeie. Ci ridicat mai presus de tirania patimilor si cautand la firea cea una a oamenilor, priveste pe toti la fel si are fata de toti aceeasi dragoste, caci nu mai este la el elin si iudeu, nici barbat si femeie, nici rob sau slobod, ci toate si intru toti Hristos " Galateni 3,18). Asadar, cine ajunge prin dragoste si prin infranare la o nepatimire ca aceasta, unul ca acela a ajuns dupa putere la indumnezeire, la o nepatimire ce se apropie de ingeri. Ingerii au sfintenie si neprihanire fara osteneala, dupa darul lui Dumnezeu prin creatie. Iar oamenii si cu multe osteneli si lacrimi numai cu darul si cu mila lui Dumnezeu ajung la o anumita masura de neprihanire. " Nu pot diavolii sa miste nici un fel de patima in om, daca se va gasi in sufletul sau dragostea si infranarea, fie ca se va afla trupul lui in stare de veghe, fie ca se va afla in stare de somn" (Filocalia, vol. II, pag. 73). Trei sunt starile morale generale la monahi, dupa Sfantul Maxim Marturisitorul : Cea dintai stare consta in a nu pacatui cu lucrul, a doua, a nu zabovi in minte si inima gandurile patimase, iar a treia, a privi cu mintea fara patima, trupurile femeilor si ale celor ce ne-au intristat.

364. De ce unii din sfinti numesc pe om inger amestecat ? In ce fel omul este inger amestecat ? Ce intelegem prin indumnezeirea omnlui ?

Dupa cum am spus mai inainte, Dumnezeu a facut pe om drept, virtuos, lipsit de intristare, fara de grija, luminat cu toata virtutea si incarcat cu toate bunatatile, ca un pom plin de toate roadele. Deci un alt inger amestecat, adica compus din trup si suflet. Prin trup se aseamana mai mult cu cei de pe pamant, iar prin suflet, se aseamana cu ingerii. Termenul final al tainei omului este indumnezeirea sa prin inclinatia catre Dumnezeu. Omul se indumnezeieste prin participarea sa la iluminarea dumnezeiasca si nu prin transformarea sa in fiinta dumnezeiasca. Dumnezeu l-a facut pe om fara de pacat, iar prin vointa, liber. Spun fara de pacat, nu pentru ca ar fi incapabil de a pacatui, ci pentru ca nu are in firea sa facultatea de a pacatui; ci are mai mult libertatea vointei. Avea omul in rai puterea sa progreseze in bine, ajutat fiind de darul lui Dumnezeu, dupa cum avea si puterea de a se intoarce de la bine la rau, lucru pe care Dumnezeu il ingaduia pentru motivul ca omul era cu voie libera. " Nu este virtute aceea care se face prin forta " , Spune Sfantul Ioan Damaschinin capitolul XII, Pentru om, pag : 99-101. Iar pricina pentru care omul se zice si " inger amestecat", este mai intai faptul ca in ipostasul lui sunt doua firi : una vazuta si alta nevazuta, asemenea. firii ingeresti.
Si aceasta o arata Sfantul si marele teolog Grigorie care zice : " Trebuia sa se faca o impreunare din cele doua lumi si o dovada a unei intelegeri mai mari si a bogatiei fata de firi, ca sa fie un fel de unire intre natura vazuta si cea nevazuta" (Cuvantul 38 la Teofanic, adica la Nasterea Domnului, Grigorie cel. Mare, 36, col. 321 C).

Convorbirea a treisprezecea

Despre copii si tineretul crestin

365. Care este modelul, prototipul ideal pe calea vietii noastre crestine ?

Este Insusi Iisus Hristos Mantuitorul lumii. Sa mergem dupa putere pe urmele Lui, spre a nu pierde calea vietii care duce la mantuire. Dupa Hristos, cele mai desavarsite modele sunt sfintii, incepand cu Maica Domnului. Sa le urmam exemplele vietii.

366. In ce fel sfintii si parintii nostri duhovnicesti ne pot fi modele vii de urmat pe calea mantuirii ?

Marele Apostol Pavel, cand trecea prin cetati, invata pe crestini sa pazeasca invataturile randuite de Apostoli si de preotii din Ierusalim (Fapte 16, 4). In alt loc zice : " Va mai rugam, fratilor, sa avea luare aminte pentru cei ce se ostenesc intru voi, pentru cei ce va carmuiesc intru Domnul si bine va sfatuiesc, si pentru munca lor sa-i socotiti pe ei vrednici de prisoselnica dragoste " (I Tesaloniceni 5,12-13). In alta Epistola zice : " Aduceti-va aminte de mai-marii vostri care v-au grait cuvantul lui Dumnezeu, ca privind cu luare aminte cum si-au incheiat viata, sa le urmati credinta" (Evrei 13, 2). Vezi ce zice ? Sa privim cu luare aminte la parintii si inaintasii nostri cum si-au incheiat viata. Adica daca viata lor a fost lumina si pilda pana la mormant pentru noi toti, atunci sa le urmam credinta. Se poate ca cineva din parintii nostri, oricat de evlavios ar fi si tare, sa se schimbe din asezarea lui cea buna si duhovniceasca si sa devina rau si smintitor. Or, aceluia nu trebuie a-i urma, ca nu impreuna cu el sa ne pierdem sufletul. Iar daca acela a dus lupta cea buna pana la sfarsit, si in viata cinstita si duhovniceasca s-a sfarsit, aceluia sa-i urmam. Asa au fost sfintii lui Dumnezeu Apostolii, Mucenicii si Cuviosii Parinti pe care Biserica ii cinsteste de mii de ani si le urmeaza invataturile pline de sfaturi Si mantuitoare de suflet. Acestia, dupa cuvantul Domnului, au fost faclii aprinse pe pamant si au rabdat pana in sfarsit ispite si necazuri pentru Hristos. Pentru aceea au si luat cununa vietii de veci, fiindca " lupta cea buna s-au luptat si calatoria au savarsit" dupa voia Domnului.
Toti Sfintii si Cuviosii Parinti canonizati de Biserica lui Hristos ne sunt modele de urmat pe calea mantuirii fara nici o indoiala. De aceea suntem datori a-i cinsti cu toata evlavia si a le urma dupa putere, rugaciunea, postul, curatia, smerenia, blandetea, mila, sfatul si jertfa. La fel, sa urmam si viata curata si binecuvantata a parintilor nostri trupesti care ne-au nascut si a duhovnicilor si parintilor nostri care ne-au unit cu Hristos si ne-au ajutat cel mai mult pe calea mantuirii.

367. Ce trebnie sa invatam mai intai de la sfinti ? Dar de la parintii nostri duhovnicesti, care ne-au crescut si au adormit in Domnul ?

De la sfinti sa invatam mai ales marea lor iubire pentru Dumnezeu, statornicia lor in dreapta credinta, curajul cu care marturiseau pe Hristos si sfintenia desavarsita a vietii lor, iar de la parintii nostri duhovnicesti sa invatam blandetea si dragostea cu care ne-au crescut si ne-au vorbit de Dumnezeu, ravna lor pentru biserica si rugaciune si mila cu care ajutau pe toti oamenii la mantuire.

368. In ce masura copiii, prin nerautatea si curatia lor, ne pot fi modele spre o viata curata si duhovniceasca ?

Sfantul Apostol Pavel zice ca de la copii putem lua numai nerautatea si nevinovatia lor, dar nu si intelegerea lor prunceasca. " Fratilor, spune el, nu fiti copii cu mintea. Adica fiti copii cu nerautatea. La minte, insa fiti desavarsiti " (I Corinteni 14, 20). De la prunci putem lua pilda smerenia, dupa cum a zis Domnul : " Cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare intru Imparatia cerurilor" (Matei 18, 4). Iar daca cineva, prin darul lui Dumnezeu, va ajunge sa fie desavarsit cu mintea si intelegerea si sa aiba nerautatea, smerenia si curaitia pruncilor, acesta cu adevarat a ajuns la culmea nepatimirii si poate sa fie pilda de urmat pe calea mantuirii.

369. Cuvintele lui Hristos " Lasati copiii sa vina la Mine, ca a unora ca acestia este Imparatia cerurilor, (Matei 19,14) este o porunca pentru noi toti sau numai un un indemn ?

Aceste cuvinte sunt o porunca pentru noi toti care vrem sa ne mantuim, si sa ne silim sa avem inima smerita si nevinovata de copii. Dar vezi ca nu a zis ca numai a acestora este imparatia cerurilor, ci : " a unora ca acestia " . Adica toti care prin darul lui Dumnezeu si prin lucrarea faptelor bune ajung la masura curateniei si a nevinovatiei pruncilor, vor dobandi imparatia cerurilor. Aceasta porunca priveste si pe parintii trupesti. Ca au prima datorie fata de copii sa le dea viata, sa-i lase sa vina la viata, iar nu sa-i omoare. Apoi au porunca sa-si creasca copiii in credinta si in frica de Dumnezeu, in rugaciune si in viata curata. De vor face asa, copiii lor vor creste bine, vor purta in ei pe Hristos si vor urma toata viata lui Hristos. In felul acesta vor implini si ei porunca Domnului : " Lasati copiii sa vina la Mine !" .

370. Copiii botezati si nevinovati sunt mai buni la Dumnezeu decat monahii si crestinii desavarsiti ? Ce asemanare este intre copii si cei desavarsiti ?

Mai mare plata de la Dumnezeu au monahii si crestinii care vor castiga nevinovatia si curatenia pruncilor prin lupte si osteneli, decat copiii botezati ai crestinilor. Caci copiii numai prin darul Prea Sfantului Duh de la Botez au luat desavarsirea, fara de osteneala proprie. Iar crestinii si monahii buni au rabdat pana la moarte necazurile, scarbele si durerile veacului de acum si prin rabdarea lor au dobandit sufletele lor (Luca 21,19; Romani 12,12; Efeseni 4, 2; Tit 2, 2).

371. De ce totusi Mantuitorul cheama pe copii la Sine inaintea tuturor oamenilor si ni-i da drept modele de desavarsire ?

Mantuitorul nostru Iisus Hristos, fiind Insusi izvorul nemarginit al dragostei, al curatiei si al nevinovatiei, din dragostea Sa cea nemarginita iubeste pe copii pentru nevinovatia lor si ii cheama la Sine, ca sa ne dea noua pilda spre a urma cu fapta curatenia, nevinovatia si nerautatea pruncilor si a copiilor curati. Prin cuvintele : " Lasati copiii sa vina la Mine" , Domnul ne arata ca El iubeste pe copii si nevinovatia lor si cu pilda ne indeamna pe toti sa fim ca ei.

372. Copiii nevinovati care se duc la Domnul de mici, pot fi considerati sfinti si deci modele de urmat pentru noi ?

Pot fi considerati sfinti si modele de urmat pentru noi cat priveste nevinovatia si curatia lor, dar nu si lupta si suferinta pentru lucrarea poruncilor lui Dumnezeu. Caci ei au intrat in imparatia cerurilor numai pentru nevinovatia vietii, nu si pentru ostenelile faptelor bune pe care le-au indurat cu barbatie sfintii lui Dumnezeu, care prin multe suferinie si prigoane pentru Hristos au dobandit viata vesnica (Matei 5,10-13; Fapte 14, 22; II Corinteni 4,17; II Tesaloniceni 1, 5).
Mantuitorul nostru Iisus Hristos a zis : " De nu va veti intoarce si de nu vep fi ca pruncii, nu veti intra intru imparatia cerurilor" (Matei 18, 3). Dar la aceasta nevinovatie si curatenie a pruncilor, sfintii lui Dumnezeu prin mari lupte, osteneli si chinuri, au ajuns.

373. Ce raspuns greu vor da inaintera Domnnului acei parinti trupesti si sufletesti care smintesc pe fiii lor si nu poarta grija de mantuirea sufletelor lor ?

Parintii trupesti si sufletesti, care smintesc prin faptele si cuvintele lor pe fiii si fiicele lor si nu poarta grija de mantuirea sufletelor lor, au asupra lor " vaiul" spus de Mantuitorul : " Vai lumii pentru sminteli !... Dar mai vai de cel prin care vine sminteala !... Acela mai bine si-ar lega o piatra de moara de grumaz si sa se arunce in adancul marii" (Matei 18, 6-7). Prin greutatea pietrei de moara se arata cat de greu este pacatul smintelii, care aduce pierderea tuturor celor ce s-au smintit.
Iar pentru nepurtarea de grija a parintilor trupesti si sufletesti privind calauzirea copiilor si crestinilor pe calea mantuirii, acestia vor lua osanda lui Eli preotul care nu a purtat de grija de cei doi fii ai sai, Ofni si Finees, lasandu-i sa faca multe rautati inaintea Domnului. Din aceasta nepurtare de grija si-a pierdut viata si sufletul atat preotul, cat si fiii sai, iar sicriul Legii Domnului a fost luat in robie de Filisteni (I Regi 4,18-20; I Regi 2,13-18).

374. Se stie ca cei mai loviti si biruiti de ispitele veacului nostru sunt copiii si tinerii, fiii nostri sufletesti. Cine poarta aceasta vina pentru caderea si slabirea lor spiritnala ? Ce ar trebui sa facem pentru salvarea si calauzirea lor pe calea cea buna ?

Cea mai mare raspundere pentru catehizarea si povatuirea copiilor, a tinerilor si a fiilor nostri sufletesti o poarta parintii lor trupesti si duhovnicesti.
Datoriile principale ale parintilor catre copiii lor sunt acestea :
- A-i iubi (Tit 2, 4);
- A-i invata Legea lui Dumnezeu (Exod 12, 26-27), adica dreapta credinta si faptele bune;
- A-i invata frica lui Dumnezeu (Facere 18, 19; Deuteronom)
- A le povesti lucrurile cele minunate ale lui Dumnezeu (Exod 10, 2;13,14);
- A le povesti judecatile lui Dumnezeu (Ioil 1, 3);
- A-i invata cu ascultarea si supunerea (Pilde 4, 3-4);
- A-i conduce spre tot lucrul bun (I Timotei 3, 4); a-i deprinde de mici rugaciunca, ascultarea de Biserica, smerenia, viata curata;
- A-i mustra cand gresesc (I Regi 2, 23);
- A-i indrepta si a-i pedepsi (Deuteronom 8, 5; Pilde 3,12;13, 24);
- A nu-i intarata (Efeseni 6, 4; Coloseni 3, 21);
- A se ruga lui Dumnezeu pentru binele lor spiritual si material (Facere 17,18; I Paralipomena 29,18);
- A-i compatimi, adica a plange cu ei (Psalm 102, 13), cand sunt in suferinta si a nu-i sminti;
- A le da pilda buna cu viata lor (IV Rcgi 14, 3; 15, 3; II Paralipomena 34, 2).

Acestea si altele de acest fel sunt datoriile parintilor trupesti fata de fiii lor. Dar si parintii duhovnicesti, ca : arhiereii, staretii de manastiri si schituri, preotii de la parohii, dascalii Bisericii, nasii de botez, de cununie si de calugarie si toti care au fii sufletesti sub a lor ascultare, au mare grija si mare raspundere pentru formarea si cresterea duhovniceasca a fiilor lor sufletesti, spre slava lui Dumnezeu, stiind ca un singur suflet este mai scump decat toata lumea, precum a zis Domnul (Matei 16, 26; Marcu 8, 36-37; Luca 9, 25). Nepasarea si negrija pastorilor duhovnicesti si trupesti pentru cresterea si indreptarea fiilor lor sufletesti le pedepseste aspru Domnul Dumnezeusi in veacul de acum si in cel viitor, cum citim in Sfanta Scriptura !

375. Cum trebuie si cum putem ajuta mai mult pe copiii si pe fiii nostri sufletesti sa urmeze lui Hristos, sa stea la picioarele Lui si chiar sa se invredniceasca a-L purta pe Hristos in inima lor ?

Vom putea ajuta spre mantuire pe fiii nostri trupesti si sufletesti numai daca noi si parintii nostri trupesti si sufletesti ne vom face datoria dupa cele aratate la intrebarea de mai sus. Dar mai ales daca le vom da pilda nu numai cu vorba, ci si cu fapta si cu trairea, dupa invatatura Sfintilor Parinti care zic : " Taci tu, sa vorbeasca lucrurile tale" . Sfantul Isaac Sirul zice : " Mustra si invata pe altii, nu numai prin cuvant, ci prin puterea lucrarii tale " . Tot el, aratand ca pilda vietii zideste si foloseste pe altii mai mult decat cuvantul cel frumos si mestesugit, zice : " Altul este cuvantul din lucrare (experienta) si altul este cuvantul cel frumos si fara de iscusinta lucrarii. Cuvantul din lucrare este camara nadejdii, iar intelepciunea cea nelucratoare este amanet al rusinii " (Filocalia vol.X, Cuvantul 1). Am insemnat aici aceste cuvinte ca sa arat ca cea mai mare si mai puternica invatatura data copiilor si fiilor nostri duhovnicesti nu este numai vorba, ci pilda vietii prin lucrare. Ca toti ne grabim la invatat, dar fericit este in viata cel ce tace si face. Dumnezeiescul Parinte Ioan Gura de Aur zice : " Cuvantul de multe ori tare strigand pe multi i-a suparat, iar fapta buna cea lucratoare si tacand pe toti ii foloseste... De aceea, fratii mei, daca ne-ar ajuta mila lui Dumnezeu, macar cu varful degetului sa ne atingem de cele ce invatam pe altii prin cuvant. Insa daca vorbim altora din lucrare, atunci cuvintele noastre au putere, ridica pe multi din pacate prin pocainta, si-i fac fii ai lui Dumnezeu dupa har. De aceea sunt atatea drame si copii rai, neascultatori in familiile noastre, pentru ca cei dintai care smintesc pe copii sunt, chiar parintii. Sau daca ii invata cu cuvantul, ii ucid cu viata lor rea, mai ales cu betia, desfraul, necredinta, cearta, lipsa de la biserica si hulirea lui Dumnezeu. Copiii si fiii nostri sufletesti trebuie sa ne vada totdeauna blanzi la cuvant; smeriti in comportare, milostivi la inima, nelipsiti de la biserica, legati mai mult de Dumnezeu decat de cele pamantesti si infranati de la toate cele rele. Dar mai presus de toate sa ne vada ca traim cu totii in dragoste, care este cununa tuturor faptelor bune. Cine iubeste din inima pe oameni, acela are pe Hristos in inima. Iar cuvantul care iese din inima, patrunde in inimile tuturor. De vom face asa, vom fi ca

o lumina in sfesnic si vom fi binecuvantati de Dumnezeu cu multi si buni fii sufletesti pe pamant, iar in cer cu viata vesnica.

376. Cum vedeti o indreptare a tinerei generatii de azi, atat de lovita de necredinta, de sexualitate, de alcoolism si secte ?

Daca va avea crestinul in viata sa doua ziduri : frica de Dumnezeu in dreapta sa si frica mortii in stanga sa, atunci fiecare si-ar indrepta viata sa inaintea lui Dumnezeu. Marele prooroc David zicea : " De-a pururea vad pe Dumnezeu inaintea mea, ca de-a dreapta mea este ca sa nu gresesc" (Psalm 15, 8). Iar in alt loc scrie : " Fiule, adu-ti aminte de cele mai de pe urma ale tale si in veac nu vei gresi" (Sirah 7, 38). Inca este scris : " Cu frica de Dumnezeu se abate de la rau tot omul" (Pilde 16, 6). Iar Sfantul Vasile cel Mare zice : " Cea mai inalta filosofie pentru om este sa aiba moartea neincetat inaintea ochilor sai " . Asadar, tot omul - fie el tanar sau batran - de va calatori intre aceste doua ziduri, adica intre frica de Dumnezeu si frica de moarte, nu se va abate in viata nici la stanga, nici la dreapta, ci va merge drept, cu cumpatare si cu mare intelepciune spre Dumnezeu. Daca atat parintii trupesti, cat si cei duhovnicesti si-ar face cu frica de Dumnezeu datoriile lor, dupa invatatura Sfintei Scripturi, mai mult ar ajuta la indreptarea tinerilor si a copiilor pe care ii au ca un dar de la Bunul Dumnezeu si pentru care vor da mare si greu raspuns in ziua cea mare a judecatii de apoi.

377. Care este marea responsabilitate a Bisericii pentru oameni in general si pentru crestini in special, spre a-i ajuta pe calea mantuirii ?

Marea raspundere a Bisericii fata de fiii ei, fata de toti crestinii si necrestinii este aceeasi dintotdeauna : de a propavadui Evanghelia in lume, de a boteza in numele Prea Sfintei Treimi, de a creste si hrani duhovniceste pe cei ce cred, de a se ruga intotdeauna pentru toti oamenii (I Timotei 2, 2). Grija Bisericii este de a apara dreapta credinta in lume si a forma buni preoti predicatori care sa cunoasca bine invataturile Sfintei Scripturi, invataturile patristice, canoanele Apostolilor, ale celor sapte Sinoade Ecumenice si cele ale sfintilor, apoi invatatura de credinta si puterea disciplinara a Bisericii spre indreptarea celor rai si razvratiti de la dreapta credinta. Dar mai presus de toate Biserica lui Hristos trebuie sa se roage prea milostivului Dumnezeu sa pazeasca lumea si tara de razboaie, de cutremure, de foamete, de dezbinare, de tot felul de secte si patimi care ucid sufletele oamenilor si dezbina familia crestina. Sa cerem in rugaciunile noastre pastori cat mai buni ca sa carmuiasca bine corabia Bisericii, mame credincioase ca sa nasca si sa creasca copii eredinciosi si peste tot oameni iubitori de Dumnezeu si de dreapta credinta.

378. Dupa cum se stie, familia crestina trece printr-o criza tot mai mare. In parte si-a pierdut caracterul sacru de taina divina, devenind pentru unii un contract social, caci a slabit mult credinta in Dumnezeu, cat si increderea intre soti, iar copiii au devenit o povara grea pentru parinti. Ce sfaturi duhovnicesti propuneti pentru intarirea crestina a familiei in Biserica Ortodoxra ?

Criza vietii de familie este un fenomen general in lume, ca urmare a slabirii credintei in Dumnezeu. Mijloacele de intarire a familiei crestine sunt cele cunoscute din totdeauna : mai multa credinta in Dumnezeu, mai multa rugaciune, post, spovedanie regulata, Sfanta Impartasanie cu randuiala, citirea cartilor sfinte si nastere de copii. Toate acestea salveaza familia. Dar despre acestea cred ca au grija mai mult decat noi cei randuiti de Dumnezeu sa conduca Biserica pe calea mantuirii. Noi, calugarii, sa luam aminte de cele ce am fagaduit lui Dumnezeu la calugarie si pe cat ne ajuta mila Domnului sa ne silim a fi de folos si celor de afara, adica tuturor crestinilor si necrestinilor. Mai intai sa nu-i smintim cu slabiciunile noastre, apoi sa ne rugam Bunului Dumnezeu, Prea Curatei Sale Maici si tuturor Sfintilor Lui sa ne ajute si noua si lor sa strabatem cu bine calea cea sfanta a mantuirii. Sa ne aducem aminte de cuvantul Domnului nostru Iisus Hristos care zice : " Putin aluat dospeste toata framantatura" (Galateni 5, 9). Daca si noi, si bunii crestini pe care numai Dumnezeu ii stie si le cunoaste inimile, ne vom sili sa fim aluat bun, speram ca pe multi ii vom face buni cu mila si ajutorul tatalui ceresc Care nu voieste moartea pacatosului. Ramane totul la mila, ajutorul si indurarea Prea Bunului Dumnezeu. El va lumina si indrepta cum stie pe cei pe care noi ii socotim pierduti. Sa ne aducem aminte si ce a zis Dumnezeu marelui prooroc Ilie cand credea ca a ramas singur prooroc in Israel. Iar Dumnezeu i-a spus ca mai are sapte mii de barbati alesi

care nu si-au plecat genunchii lui Baal si a caror gura nu l-au cinstit pe el (III Regi 19,18). Asadar, noi suntem praf si cenusa si nu stim cati robi ascunsi are Dumnezeu in tara noastra si in toata lumea Sa si nu stim in ce chip poarta El grija de mantuirea sufletelor omenesti.

379. Pentru intarirea credintei si increderii intre soti, ce sfaturi parintesti dati ?

Si la acestea voi raspunde cu marturiile Sfintei Scripturi. Mai intai voi arata care sunt datoriile barbatilor fata de femeile lor legitime pe care le-au luat cu randuiala crestineasca :
- A le iubi, atat fireste cat si duhovniceste, (Facere 24, 6; Efeseni 5, 25; 28, 33; Galateni 3,19);
- A le cinsti (I Petru 3, 7);
- A le fi credinciosi (Pilde 5,18-20; Maleahi 2,14-15);
- A trai cu ele in toata viata lor (Facere 2, 24; Matei 19, 39; I Corinteni 7,11; Efeseni 5, 31);
- A le mangaia (I Regi 1, 8).

Barbatii credinciosi sunt datori sa-si ia sotii credincioase, nu de alta lege, ca sa li se dezbine familia (Facere 24, 3; 28,1).
Barbatii trbuie sa-si cinsteasca sotiile lor ca pe ei insisi (Facere 2, 23; Maleahi 2,15; Matei 19, 5-6; Efeseni 5, 28). Cat priveste datoriile barbatilor credinciosi fata de sotiile lor neconvertite la crestinism, sa se urmeze sfatul dat de Sfantul Apostol Pavel in Epistola 1 catre Corinteni (7,12;14, 6).
Datoriile femeilor catre barbatii lor sunt acestea :
A-i iubi (Tit 2, 4); a-i respecta (Efeseni 5, 33); a le fi credincioase (I Corinteni 7, 3; 5, 39); a le fi supuse (Facere 3,16; I Corinteni 14, 34; Efeseni 5, 22-24; Galateni 3, 18; I Timotei 2, 11-12); a le naste copii si a-i creste in frica Domnului.
Aici vedem ca marele Apostol Pavel in Epistola sa catre Coloseni zice : " Femeilor, fiti supuse barbatilor vostri, precum se cuvine intru Domnul " (Coloseni 3, 18). Asadar, femeile sa se supuna barbatilor precum se cuvine intru Domnul, iar daca vreun barbat tiran, rau si patimas ar obliga femeia sa la pacate grele de desfranare, la avorturi, sau ar opri-o sa nu faca copii, sau ar sili-o la alte pacate grele si fara de lege, atunci femeia este datoare a nu se supune barbatului, caci aceasta supunere a ei nu este " precum se cuvine intru Domnul " , ci este o supunere diabolica care ii duce pe amandoi in osanda. Intre datoriile femeilor fata de barbati sunt si acestea : ele nu trebuie sa se infrumuseteze cu podoabe si haine scumpe care smintesc barbatii si alunga Duhul Sfant de la ele (Timotei 2, 9; I Petru 3, 3), ci sa se impodobeasca cu fapte bune ca : smerenia, evlavia, rugaciunea, blandetea si milostenia (Timotei 2, 9; I Petru 3, 4); sa poarte imbracaminte simpla (Timotei 2, 9-10) ; sa faca cinste sotilor lor (Pilde 31, 23;1 1, 6).
Iar ca sfaturi duhovnicesti personale pentru buna armonie familiei crestine, recomand urmatoarele : cei doi soti sa fie oameni credinciosi, sa se roage regulat seara si dimineata, sa aiba in casa carti sfinte, sa participe in sarbatori la Sfanta Liturghie, sa tina dupa putere sfintele posturi si sa se spovedeasca in fiecare post Cei doi soti sa aiba ca duhovnic un parinte bun, bland si intelept : Acelasi lucru sa-l faca si cu copiii lor. In familia unde stapaneste Dumnezeu, credinta, dragostea, rugaciunea, evlavia si viata curata acolo domneste bucuria vietii, intelegerea, pacea Duhului Sfant ; armonia duhovniceasca. Iar in casa unde stapaneste betia, desfraul, avortul, necredinta, vrajitoria si razbunarea, acolo intra diavolul, cearta, divortul si moartea. Fiecare din cei doi soti sa-si alega calea vietii, a convietuirii familiale crestine. Un rol mare la salvarea crizei din viata de familie il are Biserica si preotul de parohie. Apoi duhovnicul, cartile sfinte si rugaciunea.

380. In cazuri de conflicte intre soti, ce trebuie sa faca ei pentra impacare si evitarea divortului ?

Cel dintai lucru, trebuie sa se impace, sa-si ceara iertare unul de la altul. Apoi sa se spovedeasca amandoi de tot ce au gresit si sa primeasca cu bucurie sfatul duhovnicului si canonul dat :
Si mai ales sa staruiasca in rugaciune, ca prin rugaciune, mai mult decat prin orice virtute, se castiga dragostea de Dumnezeu si de aproapele, cum spune Sfantul Maxim Marturisitorul in Filocalie, volumul II.
Pentru a se izgoni ura si razbunarea dintre soti, ei amandoi trebuie sa se roage unul pentru altul, sa-si aduca aminte de cuvintele Domnului Care zice : " Iubiti pe vrajmasii vostri, faceti bine celor care va urasc, rugati-va pentru cei ce va blestema pe voi" (Matei 5, 44), sa urmeze si cuvantul Sfantului Apostol Pavel, care zice : " Soarele sa nu apuna intru mania voastra" (Efeseni 4, 26) si sa nu uite ca " prieten

adevarat este acela care indura necazurile, nevoile si nenorocirile aproapelui, ca pe ale sale, cand acela este incercat, fara zgomot si fara tulburare " . Am zis sa se roage sotii unul pentru altul cand vin neintelegerile intre ei, caci cu cat se roaga cineva din suflet pentru cel ce il defaima, cu atat Dumnezeu le arata adevarul celor ce se smintesc. Rugaciunea pe care o face cineva pentru binele celui ce l-a suparat alunga din mijloc ura si aduce dragostea lui Dumnezeu intre ei. Apoi prietenia adevarata si dragostea duhovniceasca se face statornica intre soti, daca ei vor fi hotarati in inima lor sa rabde unul de la altul toate necazurile vietii. Numai atunci vor ajunge la acea fericita porunca, care zice :
" Purtati sarcina unul altuia si asa veti plini Legea lui Hristos" (Galateni 6, 2).

381. Ce sfaturi evanghelice dati parintilor care nu vor sa nasca copii si recurg la avorturi si alte practici ucigase ?

Cei ce-si ucid copiii sunt impotriva vietii create de Dumnezeu, impotriva societatii omenesti si impotriva mantuirii lor. Acesta este cel mai greu pacat al crestinului pe pamant. Numai printr-o pocainta mare se pot mantui. Toti barbatii care indeamna pe femeile lor sa faca avorturi sunt ucigasi si toate femeile care fac avorturi cu voia lor sau a barbatilor sunt ucigase. Toti care impiedica nasterea de copii, prin orice fel de mijloace, sunt ucigasi. Pacatul uciderii este pacat strigator la cer (Facere 4, 10). Pacatul uciderii intineaza pamantul si aduce osanda lui Dumnezeu (Numerii 35, 33-34; Psalm 105, 33). Dumnezeu priveste cu mare manie asupra celui ucigas (Psalm 5, 6; Pilde 6, 16-17; 1 Paralipomena 22, 8). Dumnezeu urmareste cu manie pe cei ucigasi (Psalm 9, 12; Isaia 26, 21). Dumnezeu se razbuna pe cei ucigasi (Deuteronom 32, 43; Iezechiel 24, 7-8). Dumnezeu cere sange pentru sange (Facere 9, 5-6). Dumnezeu se razbuna pentru sangele slugilor sale (Deuteronom 32, 43; IV Regi 9, 7). Femeile care fac desfranare si isi omoara copiii in pantece, facand ucidere, sa se opreasca de la Sfanta Impartasanie, dupa Sfintele Canoane, pana la iesirea din viata (Ancira 21). Femeile care iau medicamente si buruieni otravitoare si pierzatoare, precum si cele ce primesc otravuri omoratoare de prunci, sa se supuna canonului de 20 de ani al ucigasului (Sinodul al VI-lea Ecumenic, canonul 91).
Femeia care nu se ingrijeste de copilul ei cu intentia de a muri sau face avort din neglijenta, sa primeasca canonul pentru uciderea premeditata (Sfantul Ioan Pustnicul, canonul 36). " Femeia care va lua ierburi ca sa nu nasca copii, aceea sa aiba pocainta cinci ani si sa faca 300 de metanii pe zi. Iar de va fi cu voia barbatului ei, mai rau este. Nici biserica sa nu-i primeasca prescura ei, nici prinosul de vin pana se va pocai " (Migne, P.G. 20). Femeia de-si va ucide pruncii la nastere de buna voie, in toate zilele vietii ei sa se pocaiasca. Femeia care-si strica pantecele ca sa nu nasca copii, zece ani sa se pocaiasca, doi ani sa stea in curtea bisericii, trei ani sa stea langa usa bisericii, ascultand Scripturile, alti patru ani sa stea cu catehumenii in tinda bisericii (in pronaos) pana ce zice diaconul Cei chemati iesiti... Iar un an sa stea cu credinciosii la Litiurghie si apoi sa se impartaseasca" . (Indreptarea Legii, 21, pag 245).
Cel mai mare pacat al credinciosilor casatoriti este avortul, uciderea de copii si al doilea asemenea acestuia este desfranarea (adulterul). Indemn pe toti credinciosii Bisericii Ortodoxe sa se fereasca de aceste doua prea mari pacate, iar daca le-au facut, cu voie sau fara voie, sa se marturiseasca la duhovnic cu mare cainta, sa primeasca canon cu cainta pentru ele si asa, cu mila lui Dumnezeu, sa-si mantuiasca sufletele lor.
Sa-L rugam pe Mantuitorul Hristos Care S-a facut prunc pentru noi sa pazeasca casele credinciosilor nostri si pamantul romanesc de aceste doua prea cumplite pacate strigatoare la cer, care aduc mania Domnului peste noi toti si osanda vesnica.

382. Se poate spera intr-o echilibrare crestina a familiei pe viitor, si in ce conditii anume ?

Mai intai de toate, pentru a ajunge oamenii la cele ce intrebati, trebuie ca toti sa aiba credinia in Dumnezeu si frica de El. Apoi sa traiasca cu infranare si cumpatare (I Corinteni 7, 31; Tit 2,12). Frica de Dumnezeu si cumpatarea sunt obligatorii, atat slujitorilor, cat si crestinilor (I Timotei 3, 23; Tit l, 7; I Timotei 3, 11). Apoi tinerilor (Tit 2, 6) , batranilor (Tit 2, 30) si tuturor credinciosilor barbati si femei (1 Tesaloniceni 5, 6-8; Galateni 5, 22; II Petru 1, 6). Frica de Dumnezeu se naste in om din credinta in Dumnezeu, dupa cum arata Sfantul Maxim Marturisitorul, zicand : " Cel ce crede in Domnul se teme de chinuri; cel ce se teme de chinuri se infraneaza de la patimi si rabda necazurile; cel ce rabda necazurile, va avea nadejde in Dumnezeu; iar cu nadejdea in Dumnezeu se dezlipeste mintea de toata impatimirea celor pamantesti. In sfarsit, mintea desfacuta de acestea va avea iubirea catre Dumnezeu" (Filocalia,

volumul II, pag. 32). Bine a zis unul din sfinti, ca toata fapta buna incepe de la frica de Dumnezeu si se termina la dragostea de Dumnezeu (Sf. Isaac Sirul, Cuvantul I). Asadar, se poate spera intr-o echilibrare crestina a familiei numai atunci cand crestinii vor avea credinta dreapta in Dumnezeu, frica de Dumnezeu si mai presus de toate, dragostea de Dumnezeu si de aproapele. Atunci vor asculta de Evanghelie si vor avea mila de sufletele lor si ale copiilor lor.

Convorbirea a paisprezecea

Prozelitismul sectar, indemnuri si sfaturi pentru toti

383. Ce parere aveti despre evolutia miscarii sectare in lume si in tara noastra ?

Sectele crestine sunt un semn apocaliptic si o dovada a slabirii credintei in Dumnezeu. Atat in lume cat si la noi se inmultesc si se vor inmulti din cauza nebagarii noastre de seama si din cauza nestiintei Sfintelor Scripturi a celor multi din poporul nostru. Pe un crestin bine orientat in Sfanta Scriptura si in dumnezeiestile dogme ale credintei ortodoxe, nici un fel de secta nu-l poate converti si amagi. Cei mai multi care cad prada sectelor sunt oameni nelamuriti in credinta ortodoxa si care nu cunosc Sfanta Scriptura, Dogmele, Sfintele Canoane si invataturile Sfintilor parinti. De aceea, preotii de la orase si sate ar trebui sa le faca cunoscute cele de mai sus, in predicile din biserici, spre a-i lumina in aceasta privinta si spre a-i avea buni aparatori ai credintei crestine ortodoxe in Biserica lui Hristos cea dreptmaritoare. Dumnezeiestii parinti zic ca " viata mintii este lumina cunostintei, iar nestiinta este orbirea sufletului" (Sfantul Maxim Marturisitorul, Filocalia, volumul II). Foarte usor se inseala de sectanti cei ce nu citesc Sfanta Scriptura si nu cunosc invataturile Sfintilor Parinti. Raspandirea sectelor din tare noastra se datoreste si lipsei de preoti devotati, nu numai slabirii credintei ortodoxe.
Sectele creaza si o mare primejdie pentru unitatea etnic-nationala a poporului roman, deoarece toate sectele din tara noastra au venit din alte tari si au mare simpatie cu tarile de unde s-au nascut si au venit la noi. Inima lor nu este in tara noastra, nici nu tin la fiinta nationala a poporului roman, ci se silesc pe cat pot sa slabeasca unitatea de credinta si unitatea nationala a romanilor pentru a ne domina. Numai acela este un adevarat crestin si cetatean roman care tine cu tarie la credinta ortodoxa apostolica a neamului in care s-a nascut, credinta pe care o avem de aproape doua mii de ani si in care s-a format poporul roman si crestin din cele mai stravechi timpuri.
Ne trebuie mai multa catehizare ortodoxa, carti de popularizare a credintei strabune si slujbe misionare cu ierarhi si preoti mai multi in toate bisericile ortodoxe, dar mai ales in cele lovite de secte. Ne trebuie si calugari misionari prin manastiri, ca sa colaboreze cu preotii de mir si sa faca impreuna misiune in parohiile cu grupari sectare. Credinciosii asculta cu multa incredere de duhovnicii si preotii calugari din manastiri. De ce sa nu fie si ei folositi in aceasta activitate misionara ? Iar Duminica ar trebui sa se faca slujbe misionare, cu predici de catehizare in toate satele, cel mai bine dupa amiaza la Vecernie.

384. Un preot bun, devotat pentru Hristos, poate evita prozelitismul sectar in parohia sa ?

Poate, de va fi ajutat de darul lui Dumnezeu si de va predica in trei feluri : cu gura, predicand regulat si din inima; cu mana, de va scrie cuvinte spre zidirea sufleteasca a crestinilor si cu pilda vietii sale, de va trai personal cele ce invata pe altii. Predica prin exemplul personal al preotului, desi este mai grea, dar mai mare folos aduce celor ce vor privi la viata lui, dupa cuvantul care zice : " Mai credinciosi sunt ochii decat urechile " . Pilda vietii mai mult lumineaza si convinge fara suparare pe oricine. Cine predica prin traire, ajunge la cuvantul scris : " Taci tu, sa vorbeasca lucrurile tale " . Preotul trebuie sa aiba si o sotie exemplara, cu copii numerosi, care sa-l ajute in misiune si el insusi sa fie un preot de rugaciune si milostenie.

385. Care sunt cele mai bune metode de intarire a vietii duhovnicesti in parohie ?

Cele mai bune mijloace de intarire a vietii duhovnicesti in parohie, pe langa cele aratate mai sus, sunt : savarsirea regulata si cu evlavie a slujbelor bisericesti in fiecare biserica; organizarea regulata de slujbe

misionare cu preoti buni si predici catehetice; formarea de coruri bisericesti in toate parohiile; formarea unor bogate biblioteci misionare pe langa parohii si biserici pentru initierea si educarea enoriasilor; vizitarea anuala in grupuri organizate de credinciosi, a manastirilor si a locurilor sacre din tara noastra, fapt care fortifica unitatea religioasa si etnica a romanilor ortodocsi; formarea in cadrul fiecarei parohii de comitete crestine misionare si filantropice, cu scopul organizarii de ajutoare de boala celor saraci si bolnavi si sustinerii preotului impotriva prozelitismului sectar individual; spovedania regulata individuala a credinciosilor si acordarea Sfintei Impartasanii, dupa caz; desfiiintarea spovedaniei colective, care se mai practica in unele parohii si combaterea sustinuta a betiei, divortului, avortului, desfraului si tuturor conflictelor imorale din parohie; ajutorarea materiala a saracilor si familiilor cu bolnavi si copii numerosi; educarea exemplara a copiilor preotului si enoriasilor sai si altele.

386. Ce parere aveti despre dialogarile de unire dintre cele doua Biserici, Ortodoxa si Romano-Catolica din zilele noastre ?

Unitatea crestina nu sta numai in dialogurile care se fac intre Biserici de atatia ani. Sunt bune si dialogurile, sfatuirile, propunerile unora si ale altora in problema unirii. Dar sa ne aducem aminte de cuvintele Mantuitorului care zice : " Fara de Mine nu puteti face nimic " (Ioan 15, 5). Asadar, cu puterea si cu mila Lui toate se pot face, iar fara de El, nimic. Dupa slaba mea putere de intelegere cred ca in aceasta mare lucrare de unire a Bisericilor este mare nevoie de post, de rugaciune, si mai ales de smerenie din toate partile. Mandria si slava desarta au fost mai ales pricinile de dezbinare intre confesiunile mari si mici, dupa cum vedem si azi la diferite secte care se rup de Trupul lui Hristos, care este Biserica, si fiecare o ia dupa capul si parerea lui. Mantuitorul nostru Iisus Hristos S-a rugat catre Tatal : " Ca toti sa fie una, precum noi suntem una" (Ioan 17, 21-22). Toti membrii Bisericii crestine trebuie sa staruiasca in rugaciune catre Prea Bunul Dumnezeu pentru unirea tuturor crestinilor. Cat priveste pricinile dogmatice care ne despart pe noi de Biserica Romano-Catolica, sa stim ca cea mai grea si mai mare este Filioque (adica purcederea Duhului Sfant si de la Fiul) . Celelalte deosebiri sunt mult mai usoare. Sunt in total 3633 de Sfinti Parinti care au dogmatisit ca Duhul Sfant purcede numai din Tatal, nu si de la Fiul cum sustin catolicii. (A se vedea despre aceasta in invatatura lui Nichita Ritorul Scitul, Cuvant despre purcederea Sfantului Duh, pag. 463, in lucrarea Dogmele lui Atanasie de Paros. M iaiiastirea Neamt, 1816. A se vedea inca si cele 14 martuii ale lui Eftimie Zigabenul in aceeasi carte, pag. 848-849). Dar ce sa mai zicem cand atatea sute de dogmatisti au scris pe larg in aceasta privinta.
Asadar, de nu vor ajunge Bisericile, Ortodoxa si Catolica, la intelegere in aceasta privinta, atunci nu se va putea face unirea.
Intr-adevar, la oameni acest lucru este cu neputinta, dar nu si la Dumnezeu. De aceea am zis mai sus ca este trebuinta din partea celor doua Biserici de multa rugaciune si post catre Prea Induratul Dumnezeu, ca sa lumineze mintile celor ce le conduc, spre a putea ajunge la o intelegere comuna in aceasta privinta.
Fie ca acelasi Prea Sfant Duh, pentm care nu se pot intelege, sa se indure cu mila Sa prea mare si sa lumineze pe toti care doresc unirea Bisericilor apostolice. Sa le ajute Dumnezeu a afla calea cea mai buna si mai sfanta in aceasta privinta, care ar aduce mare bucurie si mare folos intregii Biserici a lui Hristos.

387. Care ar fi cauzele principale ale slabirii duhovnicesti a monahiismnlui nostru in vremea de azi?

Cea dintai cauza a slabirii duhovnicesti a monahismului nostru de astazi este stricarea vietii de obste din manastiri. Imi aduc aminte de batranul staret al Manastirii Sihastria, Ioanichie Moroi, care, in sfintele posturi, venea la masa numai sambata si Duminica, caci in celelalte zile nu gusta nimic decat Sfanta Impartasanie. El ne spunea adesea : " Cand se va strica viata de obste din manastiri, atunci se vor pustii manastirile" . Caci a trai fiecare de capul lui, a manca cand vrea si a face ce vrea este lucru cu totul strain de viata calugareasca. Sfantul Vasile cel Mare si Sfantul Teodor Studitul zic ca " in vietile de obste se vor mantui calugarii cu miile, iar in viata de sine unul la mie !"
Alt lucru greu este mancarea de carne la monahi si monahii. Dumnezeiestile canoane opresc cu totul acest lucru.
Alt lucru pierzator este punga aparte a monahilor. Auzi ce zice Sfantul Teodor Studitul : " Unde vor fi monahi cu pungi aparte, acolo nu este obste de monahi sau adunari de preoti" (Sfantul Teodor Studitul, Cuvantul 1). La fel zice si Sfantul Vasile cel Mare in privinta vietii de obste : " Cel ce are lucru deosebit

in viata de obste, s-a despartit pe sine de Biserica lui Hristos si s-a instrainat de dragostea Domnului. Unul ca acela sa fie neimpartasit cu Sfintele Taine pana se va indrepta. Iar de se obrazniceste a se impartasi cu Sfintele si Prea Curatele Taine, sa stie unul ca acela ca spre osanda mananca si bea Trupul si Sangele Domnului si va avea parte cu bubosul Gheenei si cu vanzatorul Iuda si ceilalti asemenea lor. Iar de ingaduie cineva din episcopi si egumeni sa se faca unele ca acestea si oranduiesc invataturi impotriva Sfintilor Parinti, vor da seama in ziua judecatii de apoi. Caci orice calugar care pune gand sa aiba avere personala in manastire sau in afara, spre negutatorie, acela se face fur si talhar de ale sale, precum Anania si Safira (Cuvintele Sfantului Teodor Studitul, pag. 35-42).
Alt lucru care slabeste si pustieste viata monahala si duce la pierzare pe cei ce vietuiesc in manastiri este nespovedania sau rara spovedanie. Cuviosul Paisie, marele staret al Manastirii Neamt, zice : " Deasa spovedanie este temelia vieti duhovnicesti in manastire" . Iar Sfantul Ioan Gura de Aur, aratand cat de mare este folosul deselor spovedanii, zice : " De este cu putinta si in fiecare ceas si in fiecare zi sa te spovedesti" . (Putul, Cuvant la Cruce si la talhar, Buzau,1833, pag.11-20).
Noi recomandam calugarilor spovedania saptamanala, iar Sfintele Taine in medie la 3-4 saptamani. Sunt inca alte multe pricini prin care slabeste si se pustieste viata duhovniceasca in sfintele manastiri de calugari si calugarite. Eu am amintit aici numai de stricarea vietii de obste, de mancarea de carne, de punga, de averea deosebita si de rara spovedanie, fiindca acestea sunt cheagul principal prin care se formeaza si se intareste organizarea vietii calugaresti in sfintele manastiri si daca nu ne vom destepta mai devreme, mai tarziu va fi prea tarziu.

388. Cum trebuie sa fie un staret de manastire pentru a reusi sa reinnoiasca si sa organizeze viata de obste ? Cu ce ar trebui sa inceapa ?

Un staret bun trebuie sa aiba o practica veche in lucrarea tuturor faptelor bune si o ispitire de multi ani in viata manastireasca. In acest " cel ce s-a ispitit mult, poate si celor ce se ispitesc sa le ajute" . Apoi staretul sa fie un bun teolog si cunoscator al Sfintei Scripturi, al dogmelor Bisericii Ortodoxe, al Sfintelor Canoane, al Invataturilor Sfintilor Parinti si al randuielilor si slujbelor bisericesti. Apoi sa nu fie nici prea aspru, nici prea pogorator; ca sa stie a folosi scumpatatea si iconomia canoanelor de la caz la caz.
Pentru a organiza o manastire de monahi sau monahii, staretul sau stareta trebuie sa cunoasca bine viata de obste dupa randuiala Sfintilor Parinti, sa tina cu sfintenie la infranare, sa nu dezlege ceva impotriva Sfintelor Canoane, sa respecte randuiala Tipicului Mare al Bisericii Ortodoxe si sa fe pilda vrednica de urmat tuturor, luand parte la toate slujbele de zi si de noapte ale Bisericii. Sa fie un bun duhovnic pentru sine si pentru altii, sa tina cu mare tarie la slujbele si canoanele Bisericii, la spovedania sincera a monahilor din manastirea sa. La biserica si la masa sa puna totdeauna cuvant de folos din Sfanta Scriptura, din Vietile Sfintilor si din invataturile Sfintilor Parinti, mai ales ale celor ce au vietuit in viata de obste si ale celor de prin pustie, care au fost adevarati sihastri si luminatori ai lumii. Apoi sa dea porunca si canon monahilor, ca la ascultare sa tina tacerea si sa aiba pururea in inima lor rugaciunea mintii : " Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieste-ma" , stiind ca ascultarea fara rugaciune este argatie, dupa cuvantul Sfantului Isaac Sirul. Caci calugarul sau calugarita care face ascultare cu dragoste in manastire si are rugaciunea in minte, liturghie savarseste, dupa invatatura Sfintilor Parinti.
Staretul sa aiba grija ca toti monahii sa vina regulat la slujbele de zi si de noapte ale bisericii, si sa puna povatuitori si supraveghetori in lipsa lui, la toate ascultarile din biserica si din afara si sa stie a se purta frumos si cuviincios cu lumea din afara si cu autoritatile civile si bisericesti in drept.
Aceste putine insemnate aici si altele de acest fel se cuvine sa impodobeasca sufletul unui staret, caruia Dumnezeu i-a incredintat conducerea unor suflete pe calea mantuirii, pentru care va lua multe cununi sau mare pedeapsa in ziua de apoi.

389. In intreg monahismul ortodox se simte o tot mai mare lipsa de duhovnici iscusiti pentru formarea de ucenici si innoirea vietii spirituale. Care este situatia duhovnicilor in manastirile noastre de azi ?

Intr-adevar, ducem o mare lipsa de duhovnici buni prin manastiri si parohii. Daca n-ai cheag nu poti face branza buna ! Duhovnicii buni si iscusiti intr-o manastire formeaza cheagul si esenta spirituala a intregii obsti pentru toti cei ce se nevoiesc intr-o manastire. De aceea zice Sfantul Vasile cel Mare ca staretul unei manastiri nimic sa nu faca fara sfatuirea parintilor duhovnicesti, care pot sa-l ajute la conducerea

spirituala si administrativa a manastirii, cum citim in vechile randuieli ale vietii monahale sau Regulamentul Sfantului Vasile cel Mare despre viata de obste. De mare nevoie este in fiecare manastire de un duhovnic iscusit si chiar mai multi. Fara duhovnici buni niciodata nu se va putea organiza o viata duhovniceasca si o disciplina iscusita prin manastiri. Iscusinta unui duhovnic nu sta numai in a cunoaste canoanele si invataturile Sfintilor Parinti. Ci mai ales iscusinta in rugaciune si dragoste, iscusinta in traire si suferinta pentru fapta buna, castigata cu osteneala proprie, prin incercarea lucruilor. Staretul si duhovnicul sunt parintii sufletesti ai unei manastiri, precum tata si mama sunt parintii unei familii. Daca parintii sunt buni, plini de credinta si dragoste si copiii lor vor fi buni, plini de virtute in Hristos. Sa cerem de la Dumnezeu astfet de stareti si duhovnici buni, cuviosi, plini de dragoste si sfintenie.

390. Care dintre monahi poate fi un duhovnic bun ? Cine trebuie sa aleaga si sa formeze pe duhovnic ? Cum trebuie sa fie un duhovnic bun ?

Acel monah poate fi duhovnic si preot care are viata curata, care iubeste rugaciunea. Biserica si oamenii si este bine orientat in cunoasterea Sfintei Scripturi, in dogmele credintei ortodoxe, in Sfintele Canoane si in invataturile Sfintilor Parinti si care are o bogata experienta in viata duhovniceasca. Un duhovnic bun nu trebuie sa fie nici prea aspru, dar nici prea bland si nepasator, cand este vorba de povatuirea unui suflet pe calea mantuirii. Trebuie insa sa aiba indelunga rabdare la indreptarea sufletelor si sa fie cu adevarat om duhovnicesc, adica om de rugaciune si cu mila fata de toti. Candidatii de preoti si de duhovnici sunt alesi de catre duhovnicii batrani, in frunte cu staretul fiecarei manastiri " sub inspiratia Duhului Sfant si cu rugaciunea intregii obsti " . La fel se aleg si staretii. Semne vazute ale unui duhovnic si staret bun sunt : smerenia si dragostea pentru toti, iar semne nevazute sunt inlelepciunea, viata curata, rugaciunea si infranarea.

391. Parinte Cleopa, care sunt conditiile mantuirii, pe intelesul tuturor ?

Asa i-am pus eu odata intrebarea aceasta parintelui Paisie, duhovnicul nostru, iar el mi-a raspuns : " Omul se poate mantui si in lume, si in manastire, si la oras, si la sat, si in padure, daca are aceste trei lucruri : credinta dreapta in Dumnezeu, fapte bune si smerenie, adica omul sa nu cugete ca are ceva al sau, ci ca tot ce are in viata este de la Dumnezeu. Cine are aceste trei lucruri, se mantuieste oriunde ar fi pe fata pamantului. Iar daca una dintre ele ii lipseste, nu se poate mantui nicidecum " . Pe mine, cand ma intreaba cineva cum sa se mantuiasca, eu ii raspund asa : Ca sa ne putem mantui, cu darul lui Dumnezeu, trebuie sa respectam trei conditii, pe langa cele amintite mai sus. Sa avem catre Dumnezeu inima de fiu, adica sa-L iubim si sa ascultam de El, precum asculta un fiu bun pe tatal sau; sa avem catre aproapele inima de mama, adica sa avem mila fata de toti oamenii, fara deosebire si sa-i ajutam atat sufleteste, la mantuire, cat si trupeste, cu cele de nevoie vietii, dupa a noastra putere; sa avem catre noi insine inima de judecator, adica permanent sa ne judecam ca noi suntem mai pacatosi decat toti oamenii. Cine implineste aceste trei conditii, acela intotdeauna se roaga cu folos, se spovedeste cu lacrimi si se impartaseste cu vrednicie cu Prea Curatele Taine. Iar cine nu le respecta, niciodata nu se apropie cu vrednicie de cele dumnezeiesti.

392. Cum trebuie sa primeasca preotul la spovedanie pe cei care vin la el ?

Sa-i primeasca cu toata dragostea, ca pe fiii lui Dumnezeu si ca pe fratii lui buni. Preotului trebuie sa-i fie mila de acel crestin care a fost adus la el de ingerul lui pazitor pentru a-si curati sufletul prin Sfanta Spovedanie. Ca n-a venit inaintea lui, ci inaintea lui Dumnezeu, iar preotul este numai un martor pentru dansul la judecata. Deci, cum ii este lui Dumnezeu mila de toata lumea, asa trebuie sa-i fie mila si preotului de toti care vin la spovedanie si sa-i primeasca cu dragoste, sa-i cerceteze cu mila, sa le dea sfaturi bune si canon, dupa randuiala. Dar mila trebuie s-o uneasca cu dreptatea, blandetea cu asprimea, iconomia cu scumpatatea canoanelor. Pentru a intelege mai bine aceasta, preotul trabuie sa citeasca cu atentie Canonul 102 al Sinodului VI Ecumenic. Preotul, ca un doctor sufletesc, trebuie sa taie rana pacatului ca sa vindece. Adica sa dea si canon de pocainta celui ce se spovedeste, precum : post, metanii, milostenie, oprire un timp de la Sfintele Taine, daca are pacate grele, rugaciuni, mergere regulata la biserica, grija pentru copii etc. Cine dezleaga pacatele fara canon, fara promisiunea solemna ca nu mai face pacatul, acela isi ia pacatele penitentului asupra lui. La fel greseste si preotul care spovedeste in comun si nu face marturisirea credinciosilor individual, cu dezlegarea pe capul fiecaruia, sau impartaseste

fara spovedanie si canon dupa a lui indrazneala si netemere de Dumnezeu. Acel preot va da greu raspuns inaintea infricosatului Judecator Iisus Hristos.

393. Care este starea sufletului ce moare spovedit, dar sub canon, adica nu a mai avut timp pentru implinirea pe pamant a canonului de la spovedanie ?

Crestinul care moare spovedit dar este sub canon, se mantuieste sigur, caci a fost dezlegat de pacate pe pamant. Sufletul lui poate fi scos din muncile iadului cu Sfanta Liturghie, cu milostenia si cu rugaciunile celor din familia lui. Numai cei ce mor nespovediti si cu pacate grele, de moarte, nu mai pot fi scosi din osanda, ci sunt numai usurati in munci prin rugaciunile Bisericii si prin milostenie. Cel spovedit isi face canonul fie pe pamant, fie in iad.

394. Spune-ti-ne ceva despre barbat si femeie ?

Dumnezeu l-a facut pe om, iar " ca omul sa nu fie singur ", i-a facut femeie din coasta sa. Intelepciunea nemarginita a lui Dumnezeu n-a inzestrat pe femeie cu insusirile barbatului, nici pe barbat cu ale femeii. Fiecare dintre cei doi au insusirile lor si numai barbatul cu femeia pot forma omul intreg. Femeia este egala cu barbatul numai dupa fire, nu dupa dregatorie, caci este facuta din trupul barbatului. Ea este supusa barbatului, mai ales dupa caderea din rai, caci sarpele a ispitit pe om prin femeie. De aceea si Dumnezeu ii da canon : " sa fie intoarcerea ta catre barbatul tau si el te va stapani" (Facere 3, 16). Femeia este supusa barbatului, dar numai dupa Dumnezeu, adica in cele bune. Daca este silita de sotul ei sa faca avort si orice pacat, atunci nu trebuie sa-l asculte, ca nu are pacat; iar daca il asculta la cele rele, amandoi iau pedeapsa egal. Sufletul femeii, ca si trupul, sunt egale cu ale barbatului, vrednic de aceleasi rasplati sau pedepse.

395. Spuneti ne ceva despre vrednicia duhovnicului si limitele lui.

Duhovnicul, la spovedanie, reprezinta pe Hristos pe scaunul de judecata El primeste spovedania si dezleaga in numele lui Hristos, prin harul Duhului Sfant. Nu preotul singur leaga si dezleaga, ci Hristos prin mainile si cuvantul lui. De aceea este foarte mare harul si raspunderea duhovnicului. Preotul in scaunul de spovedanie este pentru credinciosi parinte, doctor si judecator. De Taina Spovedaniei depinde mantuirea tuturor credinciosilor. Aici este vrednicia duhovnicului, sa poata castiga cat mai multe suflete, iar nu sa le piarda, ca Hristos S-a rastignit pentru toti oamenii.
Preotul trebuie sa faca tot ce-i sta in putere pentru mantuirea credinciosilor sai, de care depinde si mantuirea lui. Cel ce pacatuieste, raneste dreptatea lui Dumnezeu : Dar de se marturiseste dupa randuiala si paraseste pacatul, este dezlegat si iertat. Primul pas al spovedaniei este cainta pentru pacatele facute si venirea cu credinta la duhovnic. Al doilea pas este spovedania prin viu grai, individual, iar nu in comun, a pacatelor facute si nespovedite pana atunci. Al treilea pas al spovedaniei este primirea canonului cu hotararea de a nu mai pacatui si dezlegarea de pacate, fara de care marturisirea nu are nici o valoare. Dezlegarea se face individual, prin punerea mainilor in forma de cruce pe capul penitentului. Ne invata Sfintii Parinti ca daca dezlegam pe cineva inainte de a fagadui ca face canonul si paraseste pacatele, atunci pacatele lui cad asupra duhovnicului. Spovedania trebuie sa fie facuta cu voia fiecaruia, nu din sila sau obligat de cineva, ci numai indemnat. Apoi sa fie sincera si intreaga, nu pe jumatate; sa fie facuta cu umilinta, fara a da vina pe altcineva si cu hotarare ca nu mai face pacatul.
Un duhovnic nu poate dezlega toate pacatele, mai ales cele ale clericilor, in legatura cu savarsirea Sfintelor Taine si alte cazuri grave anticanonice. Toate aceste pacate trebuie spovedite ierarhului locului, singurul care le poate dezlega. In toate cazurile grele, preotul trebuie sa ceara sfatul si dezlegarea ierarhului. Preotul nu poate dezlega casatoriile intre rudenii, sau alte pacate cu totul impotriva invataturii ortodoxe, a moralei si a Sfintelor Canoane. Iata ce spune si Sfantul Efrem Sirul : " Pagan este preotul care dezleaga ceea ce au legat dumnezeiestile Canoane " . Iar Sfantul Ioan Gura de Aur zice : " Mare prapastie este unde Canoanele nu stapanesc si mare primejdie apasa asupra preotului care nu cunoaste dumnezeiestile Canoane " . Intre Dumnezeu si om este pusa Taina Sfintei Spovedanii, care este al doilea botez, singura care ne iarta pacatele facute dupa Botez. De aceea, omul care moare nespovedit, este ca si cum ar muri nebotezat. Nu-l mai ajuta rugaciunile Bisericii. Dupa moarte, preotii nu mai pot dezlega pacatele nespovedite in viata, ca nu suntem noi mai milostivi decat Dumnezeu, Care zice : " In ce te va

gasi, in aceea te va judeca " . Mare grija trebuie sa aiba credinciosii ca nimeni din familia lor sa nu ramana nespovediti in posturi, iar daca au pe cineva batran si bolnav in casa, sa cheme imediat un preot sa-l spovedeasca si impartaseasca, ca sa nu moara nedezlegat si neimpacat cu Hristos, Mantuitorul nostru.

396. Spuneti-mi cateva cnvinte despre valoarea smereniei.

Smerenia este cel mai mare tezaur al mantuirii noastre. Auzi ce spune Sfantul Isaac Sirul : " Ajunge pentru mantuire intristarea mintii si smerenia in loc de toata fapta buna trupeasca si sufleteasca" . Iar mai departe spune : " Daca am facut metanii, nu m-am mantuit; daca am privegheat, nu m-am mantuit; daca am tinut fecioria, nu m-am mantuit; daca am facut milostenie, nu m-am mantuit; daca am postit, nu m-am mantuit" , dar spune Duhul Sfant prin gura psalmistului : " Smeritu-m-am si m-am mantuit !" . Asadar, smerenia ne asigura cel mai mult mantuirea, urmata de milostenie. Cu aceste doua virtuti se mantuiesc cel mai usor atat mirenii, cat si calugarii. Sa ravnim cu toata inima aceste doua mari fapte bune, ca sa vedem pe Hristos in lumina slavei Sale.

397. Spuneti-ne cateva cuvinte si despre milostenia crestina.

Milostenia este fiica cea mai mare a dragostei crestine. Milostenia are valoare deplina, numai daca este facuta in numele lui Hristos. Altfel, nu ne ajuta la mantuire, milostenia avand valoare doar de ajutor social, umanitar. Cea mai mare milostenie crestina este vestirea cuvantului lui Dumnezeu spre mantuirea oamenilor. Iata ce spune Sfantul Grigorie Teologul despre aceasta : " Cel ce predica cuvantul lui Dumnezeu spre folosul altuia este mai mare ca cel ce inviaza mortii. Ca cel ce inviaza mortii cu rugaciunea a inviat numai trupul, iar cel ce predica cuvantul lui Dumnezeu la oameni, inviaza sufletele !" . La fel Sfantul Ioan Gura de Aur zice despre milostenie : " Cel ce face milostenie este mai mare ca cel ce inviaza mortii " . Sfanta Scriptura zice iarasi : " Cel ce face milostenie va fi ca gura Mea ". Si in alt loc : " Cel ce face credincios din necredincios, ca gura Mea se va chema " , caci " Milostenia acopera multime de pacate " .
Cine face milostenie se aseamana cu Dumnezeu care miluieste pe tot omul, fara alegere ca este bun sau rau. Sa facem milostenie dupa putere, materiala si sufleteasca, in toata viata noastra, pentru a culege roadele ei in ceruri. Cine seamana aici jos, va culege roadele faptelor bune acolo sus, in fata tronului Prea Sfintei Treimi.

398. Ne intreaba credinciosii : Cand va fi sfarsitul lumii ?

Cand si cum anume va fi sfarsitul lumii numai singur Dumnezeu stie. El ne-a descoperit unele semne in Sfanta Evanghelie si prin Sfintii Apostoli. Dintre acestea, doua semne sunt cele mai puternice, anume : slabirea tot mai mare a credintei in Dumnezeu si imputinarea iubirii crestine intre oameni, incepand cu familia. Alte doua semne cumplite ale sfarsitului veacurilor sunt inmultirea tot mai mult a sectelor, prin asa numitii " prooroci mincinosi " si desfrau, care se vor raspandi, cum deja se vede pe tot pamantul. Mai ales desfraul prin partea femeiasca va fi cumplit in vremea de pe urma. Noi atata stim : cand se vor inmulti pacatele peste masura si vor ajunge la culme, atunci va veni sfarsitul lumii.

399. Spuneti-ne cateva ganduri despre sfanta rugaciune.

Spun unii din Sfintii Parinti : " Sa nu uiti pe Domnul in vreme de liniste, ca sa nu te uite nici El in vreme de ispite si razboi ". Cat de mare adevar spun aceste cuvinte ! Adica sa ne rugam si sa laudam pe Dumnezeu cand suntem in pace si inca nu ne dau razboi diavolii prin ganduri si patimi. Iar cand duhurile satanei se vor ridica asupra noastra cu cugete patimase, cu razboiul mandriei, al desfranarii, al trandaviei, al lacomiei si indoielii, atunci darul lui Dumnezeu ne va ajuta sa biruim patimile si cursele vrajmasului. Caci cand te lupti cu diavolul, se lupta si el cu tine. In timpul ispitelor, numai cu rugaciunea si cu smerenia vom putea alunga si birui pe diavoli. Mai ales sa zicem atunci Rugaciunca lui Iisus. Numele Mantuitorului ca o sabie taie si alunga pe diavoli si te poate scapa de caderea in pacat.
Rugaciunea il face pe om atotputemic si nimic si nimeni nu-l poate birui pe omul rugator. Nici oamenii rai, nici diavolii, nici frica mortii, nici saracia, nici boala, nici mandria, nici razboiul desfranarii. Omul care se roaga permanent este de neinvins. Insa trebuie sa fie inarmat cu smerenia, sa se considere ca este

nimic si numai Dumnezeu este totul in toti si in toate.

400. Cum trebnie sa mearga credinciosii la biserica ?

Mai intai trebuie sa mearga regulat la biserica, adica cat mai des, in fiiecare Duminica si sarbatoare, afara de cazuri grele de boala, spital, neputinta, serviciu. Apoi sa mearga la biserica impacati unii cu altii, ca biserica este casa Domnului, care este Dumnezeul dragostei. Cine nu iarta si uraste pe aproapele, nu poate intra niciodata in biserica, nu poate da slujba la altar, nu poate zice Tatal nostru ca nu-l primeste Dumnezeu. Apoi sotii sa tina curatenie inainte cel putin doua zile unul cu altul si sa aduca si pe copiii lor la biserica pentru a invata dreapta credinta si a creste in frica de Dumnezeu. Credinciosii sunt datori sa mearga din timp la sfintele slujbe, iar nu dupa inceperea Sfintei Liturghii. Ei trebuie sa asculte la biserica atat Sfanta Liturghie; cat si Vecernia, Utrenia, Acatistul, predica zilei, citirile si cantarile de la strana si toate invataturile crestine din gura preotului. Daca nu pot veni din timp la slujba, credinciosii trebuie sa se inchine la icoane numai dupa terminarea Sfintei Liturghii, ca sa nu tulbure linistea slujbei si a celor din biserica.

Credinciosii, mai ales femeile, trebuie sa se imbrace cuviincios cand vin la biserica. Este mare pacat pentru ele sa se poarte cu imbracaminte necuviincioasa, nu numai in biserica, ci si acasa, la lucru, pe strada, si mai ales cand se roaga. Sa vina la biserica cu capul acoperit, imbracate in haine femeiesti, iar nu barbatesti, nevopsite pe fata si pe unghii si sa stea cuviincios la sfintele slujbe. Este oprit credinciosilor sa plece din biserica inainte de sfarsitul slujbei. Sfantul Ioan Gura de Aur ii aseamana pe aceia cu Iuda vanzatorul, care a plecat de la Cina Domnului inainte de sfarsit. Sfanta Liturghie are aceeasi valoare cu Cina cea de Taina.

Deci sa pretuim biserica, sa iubim biserica, sa mergem regulat, cu dragoste si impacati la biserica, sa ascultam cu evlavie sfintele slujbe si cuvintele de invatatura, sa cantam si sa ne rugam impreuna in biserica, pentru ca astfel sa ne intoarcem la casele noastre hraniti duhovniceste si intariti in credinta si iubire. O slujba ascultata cu evlavie ne aduce pace si bucurie in casa si in inima si tine pana la cealalta Duminica. Biserica este mama noastra cea de obste. Sa o iubim si sa ascultam de pastorii nostri sufletesti, ca astazi s-au ridicat multi pastori si prooroci mincinosi, lupi imbracati in piei de oi, care indeamna pe crestini sa lase Biserica, pastorii ei cei sfinti, Sfanta Liturghie, Sfanta Cruce, pe Maica Domnului si pe toti sfintii si sa mearga la adunarile lor in afara de Biserica. Mantuirea este numai in Biserica, pe care a intemeiat-o Insusi Domnul nostru Iisus Hristos, iar afara de Biserica sunt lupii rapitori, proorocii mincinosi si amagitorii. In Biserica este viata si mantuirea noastra, iar afara este pierzarea, intunericul si moartea celor ce se lasa de Biserica lui Dumnezeu.

401. Ce sa faca cei ce au pagube in casele lor ?

Cea mai folositoare rugaciune pentru cei ce au fost pagubiti sau jefuiti este Acatistul Sfantului Mucenic Mina, cu o zi de post. Paguba pe care o sufera cineva este considerata ca o milostenie la Dumnezeu; ea nu este trecuta cu vederea. In Biserica Ortodoxa, cel mai grabnic ajutator pentru pagube si furturi este Sfantul Mare Mucenic Mina. De aceea, in asemenea cazuri, ii citim cu post si evlavie acatistul si unele rugaciuni. Multi din cei ce fac aceasta cu credinta, afla lucrurile disparute si pe cei ce le-au rapit.

402. Ostasii care mor pe front pentru tara si Biserica, cum pot fi pomeniti la sfintele slujbe ?

Ostasii care mor in lupta pentru apararea tarii si a credintei in Dumnezeu, spune Sfantul Atanasie cel Mare, pot fi considerati ca martiri, pentru ca ei se jertfesc pentru apararea credintei adevarate si pentru salvarea vietii aproapelui, adica se sacrifica din iubire pentru a salva viata celor de aproape ai lor. De aceea se socotesc ca martiri si eroi si se face pomenire deosebita pentru ei la biserica. Apoi Biserica se roaga pentru biruinta ostasilor in razboi, precum pe timpul fratilor Macabei : " Iuda a chemat pe Domnul sa-i fie ajutor si povatuitor in razboi" (II Macabei 12, 36).

Si in alt loc : " Faceti razboi astazi pentru fratii vostri" (I Macabei 5, 32).

403. Cum putem dobandi mai usor pacea inimii sufletului ?

Spune Sfantul Isaac Sirul : " Impaca-te, omule, cu sine-ti, si ai impacat cerul cu pamantul !" . Sunt patru principii sau cai de a ne impaca cu noi, adica de a dobandi pacea inimii si a sufletului, si anume : a) Sa te multumesti in viata cu foarte putine dintre cele necesare vietii; b) Sa alegi locul cel mai de jos si sa fii sub ascultare; c) Sileste-te sa faci mai mult voia altuia decat a ta; d) Roaga-te lui Dumnezeu sa se faca intotdeauna voia Sa intru tine, adica sa ne lasam in viata intru toate in voia lui Dumnezeu si tot ce ni se intampla sa credem ca sunt dupa voia Lui. De vom face acestea, vom avea multa pace in suflet si mare nadejde de mantuire.
Sa ne ostenim ca sa nu pierdem pacea inimii, ca daca se tulbura inima omului, se tulbura toate puterile sufletesti din om, caci inima este centrul vietii noastre firesti, adica pamantesti, si a celei duhovnicesti. Cand avem pe Hristos in inima noastra, am impacat cerul cu pamantul, caci Hristos este " Domnul pacii" . Sa cugetam la cuvintele Sfantului Martir Papia, care, fiind aruncat in foc pentru ca nu voia sa se lepede de credinta in Dumnezeu, zicea : " Mai tare arde inima mea pentru Hristos, decat arde focul acesta trupul meu ! " .

404. Care este temelia vietii monahale chinoviale ? Dar a celei pustnicesti ?

Temelia vietii calugaresti in manastiri cu randuiala de obste este ascultarea, urmata de rugaciune; iar a vietii de liniste, pustnicesti, este rugaciunea neincetata. In viata de obste, diavolul se lupta cu calugarii indirect, prin oameni, pentru ca sunt sub ascultare si smerenie si nu fac voia lor, ci totdeauna voia altora. Iar in viata de liniste, calugarii se lupta cu diavolul piept la piept si nu pot rezista si birui daca nu se intaresc prin rugaciune si harul lui Dumnezeu. De aceea nu multi au sporit in nevointa pustniceasca, pentru ca acolo esti la mucenicie, ca in cuptorul Babilonului. Zice Sfantul Isaac Sirul ca " puterea imparatului este intru multa ostire, iar taria calugarului este intru multa rugaciune " . Nevointa in liniste este culmea, varful vietii monahale duhovnicesti. Aceasta a dat cei mai mari cuviosi si sfinti in viata monahala.

405. Cum trebuie intelese cuvintele Sfantului Apostol Pavel : " Alta este stralucirea soarelui, alta stralucirea lunii si alta stralucirea stelelor, ca stea de stea se deosebeste in stralucire" ? (I Corinteni 15, 41).

Iata talcuirea duhovniceasca a acestor cuvinte : Cu soarele sunt asemanati cei desavarsiti, care stralucesc, adica lumineaza si pe altii, dar isi pastreaza si stralucirea lor. Cei mai putin desavarsiti se aseamana cu luna, care, in vreme de ispite isi pastreaza intotdeauna pacea si linistea lunii. Iar ceilalti drepti sunt asemanati cu stelele, care se deosebesc ca marime si stralucire, pe masura faptelor lor. Stelele simbolizeaza pe toti dreptii mantuiti, care nu sunt numarati printre sfinti. Prin cuvintele " Stea de stea se deosebeste in stralucire" , sa intelegem ca om de om se deosebeste unul de altul cu asezarea interioara a sufletului si a inimii.

406. Spuneti-ne ceva despre Maica Domnului.

Maica Domnului a fost aleasa de pronia divina mai inainte de intemeierea lumii, pentru a-L naste pe Hristos in trup. Ea a fost nascuta de Dumnezeu pentru ca prin ea sa vina mantuirea neamului omenesc, iar neamul omenesc a fost innoit prin Maica Domnului. Astfel, fiind aleasa sa nasca pe Hristos in lume, Maica Domnului a contribuit cel mai mult dintre oameni la mantuirea oamenilor. Sfantul Ioan Gura de Aur spune ca la inceput femeia a fost facuta din barbat, fara de femeie, iar Maica Domnului a nascut Barbat fara de barbat, din Duhul Sfant. Eva se numeste viata (cuvantul Eva inseamna viata in limba aramaica) din doua pricini : intai, pentru ca Eva este mama fireasca a tuturor oamenilor pe pamant; apoi, se numeste viata pentru ca prin a doua Eva, adica Maica Domnului, avea sa se innoiasca neamul omenesc. Prin Maica Domnului cand S-a zamislit Hristos, s-a unit firea lui Dumnezeu intreg cu firea omului intreg. De aceea Hristos are doua firi si doua voi, una dumnezeiasca si una omeneasca, dar formeaza o singura persoana. Maica Domnului nu este camara a intruparii lui Hristos ci este scaun si visterie a Dumnezeirii, caci si Fiul si Duhul Sfant S-au odihnit peste ea. Arhanghelul Gavriil ii spune Maicii Domnului " cea plina de har" , pentru ca multe haruri s-au revarsat peste ea si, prin nasterea Fiului lui Dumnezeu in lume,

ea s-a facut scaun si tron al Prea Sfiintei Treimi. Deci, daca Gavriil si toti ingerii o lauda si o cinstesc, cum nu suntem datori noi pacatosii s-o laudam si s-o cinstim ? De aici se vede cat de mare este pacatul sectantilor care hulesc si necinstesc cel mai mult pe Maica Domnului. De aceea ei vor fi chinuiti in iad impreuna cu ingerii cazuti, pentru ca hulesc pe Prea Sfanta Nascatoare de Dumnezeu, care este a patra fata din ceruri, dupa Sfanta Treime. Prin Maica Domnului s-a facut cea mai inalta unire, unirea cea dupa ipostas a celor doua firi in Iisus Hristos, Mantuitorul nostru.

407. Spuneti-ne cateva cuvinte despre Sfinti.

Sfintii toti se roaga in cer pentru mantuirea lumii, impreuna cu Maica Domnului. Ei petrec in gradina raiului si impreuna cu ingerii slavesc pe Tatal, pe Fiul si pe Duhul Sfant. Noi, crestinii, suntem datori sa cinstim pe sfinti, ale caror nume le purtam pe pamant, sa le cerem ajutorul si rugaciunea, sa le imitam viata si sfintenia si impreuna cu ei sa inaltam rugaciuni de lauda, de multumire si de cerere inaintea tronului Prea Sfintei Treimi : De vom duce aici viata curata, in rugaciune, smerenie, iubire si infranare, vom dobandi sfarsit crestinesc si vom fi primiti si noi in bucuria si fericirea sfintilor lui Dumnezeu, din imparatia cerurilor, pe care toata viata o dorim.

408. Spuneti-ne cateva cuvinte despre parintele Paisie Olaru, duhovnicul cel mai iubit din obstea Manastiri Sihastria.

Pe parintele Paisie, duhovnicul meu, il stiu de aproape 70 de ani. In anii 1925-1930 era pustnic in padurile din jurul schitului Cozancea-Botosani. Inca de atunci veneau la sfintia sa credinciosi din satele vecine sa-i ceara rugaciuni si sfaturi. La el veneam si noi, copiii, cu mama, din satul Sulita, caci eram aproape de Cozancea. Datorita lui am venit noi cinci frati la manastire. Pe urma, in 1947, cand eram eu staret la Sihastria, l-am adus de la Cozancea la Sihastria si l-am numit duhovnic oficial al intregii obsti. In 1949, cand am plecat ca staret la Manastirea Slatina cu 30 de calugari, l-am luat si pe parintele Paisie ca duhovnic al soborului de acolo. Dupa 4 ani, pe cand eu eram in muntii Rarau, sfintia sa a revenit la Sihastria.
Parintele Paisie a fost 40 de ani duhovnicul si sufletul acestei manastiri, a crescut sute de ucenici prin manastiri si are nenumarati fii duhovnicesti prin toate partile tarii. Sfintia sa are blandete si dragoste multa pe care multi dintre noi nu o avem. Dar nu se cuvine sa povestim viata nimanui cat este in viata. Ca spun Sfintii Parinti : " Sa nu fericim pe nimeni inainte de sfarsit si sa nu deznadajduim pe nimeni inainte de mormant" . Dar suntem datori sa ne rugam unii pentru altii, ca sa fim si la Dumnezeu impreuna, cum suntem aici pe pamant.

409. Cum trebuie sa fie un bun calugar si care sunt virtutile ce se cuvine sa-i impodobeasca viata ?

Dupa invatatura Sfintilor Parinti, un adevarat calugar este bine sa se impartaseasca din toate faptele bune cate putin. Dar mai mult sa prisoseasca smerenia caci aceasta este poarta a Cerului; iar smerenia din ascultare se naste. Cununa tuturor faptelor bune ramane insa dragostea. Aceasta duce sufletul de la poarta Cerului inaintea tronului Prea Sfintei Treimi.

410. Ce sfaturi duhovnicesti dati calugarilor tineri din manastirile noastre ?

Am imbatranit in zile rele ! Ce sfaturi bune sa mai dau ?
Intotdeauna mi-am ranit stiinta gandului, invatand pe altii cele ce eu n-am lucrat. Am invatat multe si pe calugari si pe mireni, dar eu nici cu varful degetului nu m-am atins de cele ce am invatat pe altii. Sunt plin de pacate si niciodata nu plang pentru ele. Imi place sa arat altora calea cea buna si eu pururea lucrez cele rele. Sunt iubitor de aratare, iar inauntru sunt plin de toate rautatile si niciodata nu ma hotarasc sa pun inceput bun. Vad ca am imbatranit in rele si sunt bolnav cu trupul si cu sufletul, dar de moarte nu-mi aduc aminte, nici de muncile care ma asteapta pentru trairea mea cea cu nesimtire si prea impietrita. Imi aduc aminte cateodata de marii nevoitori care au trait mai demult in aceasta sfanta manastire, care dormeau in sicrie si se sileau la plangere si lacrimi, dar eu stau ca o stanca cu totul in nesimtire. Orice vorbesc pentru indreptarea altora, ma mustra pe mine mai mult decat pe ei, ca nu fac cele ce zic si zilele se scurteaza si vremea nemerniciei mele pe acest pamant se apropie. Se sting ca fumul zilele mele, iar eu nici o pregatire

nu am pentru plecare la fratii mei si pentru darea mea de seama in fata preavesnicului Mantuitor si Judecator. Nu mai insir multe, ca niciodata nu voi putea spune intunericul rautatilor mele.
Insa calugarii tineri, de vor cugeta mereu la invataturile Mantuitorului si la exemplul sfintilor, de vor lua amintela sfaturile batranilor si la fagaduintele date la calugarie si le vor pune in practica, mari se vor chema in imparatia lui Dumnezeu si cu cuviosii cei de demult se vor numara. Sa fie oameni de rugaciune si smerenie, sa catatoreasca in viata sub ascultare, sa-si infraneze mereu limba si pantecele, si sa pastreze cu sfintenie ingereasca fecioria si iubirea de frati. Cu aceste fapte bune, ca cu niste arme de foc vor birui pe diavoli, vor taia ispitele, vor alunga gandurile, vor curati mintea si inima, vor urca scara virtuitilor pana la cer si vor dobandi pe Hristos si viata vesnica inaintea multor invatati si intelepti ai lumii.

411. Ce sfaturi dati calugarilor batrani, care v-au cunoscut din anii tineretii ?

Sa se roage pentru mine cel imbatranit fara pocainta. Oare unde este linistea mea cea iubita din anii tineretii si bucuria duhovniceasca pe care le aveam cand pasteam oile Manastirii Sihastria prin padurile si poienile acestea ? Ca umblam cu oile cu fratele meu Vasile si purtam in gluga numai Vietile Sfintilor si o bucata de paine pe care o mancam catre seara, dupa ce terminam de citit toata Psaltirea. Acum toti parintii de varsta mea din Sihastria s-au dus la Domnul. Adeseori ma duc in cimitir si ma rog la mormintele fratilor mei. Am ramas in viata eu printre cei mai batrani. De aceea stau mereu in asteptarea Mirelui Hristos, ca nu cumva sa vina in ceas de zi sau in miez de noapte si sa ma afle dormind si fara untdelemn in candela. In aceasta asteptare, ce sfaturi sa mai dau parintilor batrani care asteapta ca si mine plecarea din trup ? Sa faca ce mai pot din cele ce n-au facut la tinerete, sa se roage neincetat cu nadejde si cu lacrimi, sa fie cat mai des si curat spovediti, si gata, cu candelele aprinse in asteptarea Mirelui. Fericit va fi calugarul acela pe care il va gasi Domnul la rugaciune, dezlipit de toate lucrurile si grijile pamantesti, cu sufletul plin de bucuria mantuirii si arzand pentru dragostea Prea Sfintei Treimi.

412. Este bine ca manastirile si duhovnicii calugari sa primeasca pe mireni pentra rugaciune, spovedanie si cuvant de folos ?

Cum sa nu, parinte Ioanichie. Mai ales ca avem un popor asa de credincios. Ei se mantuiesc si se intaresc prin noi si noi prin ei. Asa au facut manastirile si calugarii nostri dintotdeauna. Asa s-a pastrat sufletul neamului nostiu, credinta strabuna ortodoxa si evlavia traditionala a romanilor. De aceea sunt in fiecare manastire si schit camere de oaspeti, numite arhondarice si un parinte randuit anume cu primirea lor. Oare nu stim noi ca odata cu credinciosii, cu saracii si cu toti cei ce vin la manastire in numele Domnului, vine si binecuvantarea lui Hristos in manastirea aceea ? Iar in manastirea care nu primeste gratuit credinciosi la rugaciune, la odihna si la masa, se indeparteaza binecuvantarea Mantuitorului Hristos din lacasul si obstea aceea. Toate manastirile noastre, de cand le stiu, au primit si odihnit cu dragoste pe credinciosii oaspeti. Si toti marii duhovnici, ba chiar si sihastrii pe care i-am cunoscut in Moldova, primeau pe credinciosi, ii sfatuiau, ii spovedeau si le dadeau carti religioase, icoane si cuvinte de mantuire. Unii mergeau chiar prin sate cand erau chemati. Unii cresteau multi fiii duhovnicesti dintre mireni, altii dadeau ajutoare la zidirea bisericilor, altii distribuiau carti sfinte si faceau misiune evanghelica Iar calugarii din manastiri ajutau lumea si pe mireni cu rugaciunea. Aceasta este chemarea noastra si pe viitor. Sa ducem viata monahala si mai curata, sa aparam dreapta credinta si sa ajutam si la mantuirea oamenilor cu rugaciunea, cu viata si cu cuvantul. Sa nu uitam ca multi credinciosi ne intrec cu faptele bune pe noi calugarii ! Mai ales cu credinta, cu evlavia si cu smerenia.

413. Ce sfaaturi de folos dati preotilor si credinciosilor nostri de la sate si orase, care va cunosc si va pretuiesc ?

Ce sfaturi sa dau eu, un calugar simplu, necarturar, la preotii care au pregatire carturareasca si studii teologice inalte ? Sfintia ta stii ca eu am fost la parintii mei pastor de oi din copilarie.
Si dupa ce am venit la sfanta Manastire Sihastria, tot la oi am fost dat la ascultare, mai bine de zece ani. Apoi, odata, in vara anului 1942, fiind la tunsul oilor sub un fag frumos, au venit parintii din consiliu si m-au luat sa fiu cu grija manastirii, caci era arsa de foc, iar staretul era batran si bolnav.
Stie Prea Bunul Dumnezeu cate scarbe, griji si necazuri am avut din cauza ca am parasit ascultarea cea linistita de la oi. Ce sfaturi sa dau eu preotilor ? Oare ei nu au Sfanta Scriptura, Sfintele Canoane si

invataturile Sfintilor Parinti pe care le-au studiat atatia ani in seminariile teologice si in facultati ? Sa le ajute Bunul Dumnezeu sa nu uite cele ce au invatat, ca de la mine nu au ce invata. De crestinii mireni imi este mila, ca vin pe la manastiri cu credinta si smerenie, " ca niste oi fara pastor ", cu fel de fel de necazuri. Eu pe cei care vin la mine ii primesc si cat mila Domnului imi da sanatate si cuvant pentru credinta lor curata, pe atat ii invat si-i sfatuiesc, ii imbarbatez si le spun cate ceva de folos pentru mantuirea lor. Zice undeva Sfantul Efrem Sirul ca in ziua judecatii de apoi vom vedea crestini care nu au awt pregatire carturareasca stralucind ca soarele, iar noi, carora ni se pare ca stim multe, vom fi departe de fericirea cea vesnica, ca Dumnezeu nu se uita la hainele si numele noastre, ci la smerenia inimii. Sa ne aducem aminte de cuvintele Domnului care zice : " Cei tari, tare se vor certa " si " carora li s-a dat mult, mult se va cere de la ei " ..., " ca mai mult va fi batuta sluga care a stiut voia Domnului si n-a facut-o !" Asadar, sa ne fie mila de bunii nostri crestini, atat de blanzi si smeriti care vin la manastiri si, pe cat ne ajuta mila si indurarea Domnului, sa-i ajutam in nevoile lor. Totdeauna sa ne aducem aminte de cuvantul Domnului care zice ca " De mila Domnului este plin pamantul " (Psalm 118, 64) si iarasi zice ca " Indurarile Lui sunt peste toate lucrurile Lui " (Psalm 144, 17). Cred ca pentru multimea celor smeriti si necajiti si a copiilor nevinovati tine Prea induratul Dumnezeu lumea aceasta ! Zice dumnezeiescul Parinte Ioan Scararul in Cuvantul sau Catre pastor. " Ca nu poate aduce cineva lui Dumnezeu un dar mai mare decat sufletele oamenilor " . Mare adevar este aici, si un suflet este mai scump decat toata lumea, dupa cuvantul Domnului, Care zice : " Ce va da omul in schimb pentru sufletul sau ?" (Marcu 8, 36-37). Asadar, datoria noastra si a preotilor de la orase si sate este de a ne sili sa ajutam la indreptarea sufletelor pe calea fericita a mantuirii. Nu vom putea indrepta pe toti. Acest lucru ni-l arata vasul alegerii si gura lui Hristos, Sfantul Apostol Pavel, care zice : " Tuturor toate m-am facut, ca macar pe unii sa-i mantuiesc " (I Corinteni 9, 22).
Imi aduc aminte si de cuvintele Sfantului Ioan Gura de Aur car zice : " Eu predic aici din amvon la aceasta mare multime care v-ati adunat astazi la biserica si de vor crede o suta, plata insutita voi lua. De vor crede saizeci sau treizeci, nu mica imi este plata; iar daca numai unul se va intoarce nici asa nu ma imputinez, caci si unul este mai scump decat toata lumea. Iar daca nici unul nu se va intoarce - zice el - eu nu voi inceta a va vorbi, caci si fantanele izvorasc si izvoarele curg, macar de va bea cineva apa din ele sau nu, ele isi fac datoria de a izvori si de a curge intotdeauna" (Cuvant la Cincizecime). Insa pentru ca cuvintele preotului sa ajunga la inimile credinciosilor, trebuie sa predice mai intai cu viata sa personala si apoi cu cuvantul. Apoi sa fie om de rugaciune, sa-i iubeasca pe oameni si slujbele Bisericii, sa aiba familie model, sa nu fie lacom, zgarcit si iubitor de averi; sa fuga de betie, de desfranare, de mandrie si de orice fel de sminteli. Iata chipul unui adevarat preot.

414. Parinte Cleopa, ce sfaturi de mantuire imi dati si mie personal, ca si tuturor ucenicilor Sfintiei Voastre ?

Ce sfaturi sa dau eu la cei care sfatuiesc pe multi si au pregatire atat de bogata ? Sfintia ta, care ai marea Evanghelie si izvoarele cele curate ale Sfintilor Parinti, nu cauta sa te adapi dintr-un parau rece si glodos. Nu lasa " painea cea vie care s-a coborat din cer " , cu care pururea trebuie sa-ti hranesti mintea si sufletul si nu cauta painea cea de tarate, amestecata cu neghine amare ! Ai atatea izvoare dumnezeiesti in Sfanta Scriptura si la Sfintii Parinti, care pot sa-ti racoreasca setea cea duhovniceasca si sa-ti invioreze sufletul spre a-l face sa zboare la cer. Nu ai ce invata de la mine, ca eu sunt rob al patimilor si orice as vorbi, spun numai din memorie si nu din lucrare. Ar trebui sa-mi aduc aminte de cuvintele marelui Apostol Pavel, care zice : " Cel ce inveti pe altii, pe tine nu te inveti ?" . Fericit este cel ce predica tacand, prin lucrare, cum zice Sfantul Isaac Sirul : " Cuvantul, si strigand, supara pe multi, iar viata, si tacand, pe multi ii foloseste" . Tot el zice : " Altul este cuvantul lucrarii si altul cuvantul cel frumos si fara iscusinta al lucrurilor... caci precum este mesterul care zugraveste apa pe pereti si nu poate apa aceea sa-i racoreasca setea si precum este omul care vede lucruui frumoase, asa este cuvantul fara de lucrare" (Filocalia, vol. X, Cuvantul I - Pentru lepadarea de lume).
Am insemnat aici cuvintele acestui mare parinte, ca pe o pecete adeveritoare asupra celor ce vorbesc, dar nu fac, asemenea mie celui ce imi place amanetul rusinii fata de cele ce vorbesc, fiindca pururea rusinez pe a mea stiinta, ca una vorbesc si alta face Numai la dreapta si infricosata judecata cea de apoi se va arata roada celor ce au vorbit din lucrare si care prin osteneala si truda si-au impodobit camara nadejdii sufletelor lor. Sa ne aducem aminte de cuvintele Domnului, ca niciodata nu a zis : " Vai tie, desfranata !" Sau : " Vai tie, vamesule !" ... Sau : " Vai tie, talharule !" Ci tot vaiul l-a intors asupra fatarnicilor, a celor

plini de ura, de mandrie si orbiti de intunericul invidiei, al vicleniei si al iubirii de aratare ! Ca nu se uita Dumnezeu la cele ce vorbim noi, ci la cele ce lucram spre slava Lui. Asadar, am ajuns ca o fantana necuratita care adapa pe multi, iar pe sine nu se poate curati, si ca unul ce vopseste apa pe pereti, dar nu poate cu acea apa a-si racori setea lui. Fericiti sunt cei ce tac si lasa mai intai sa vorbeasca faptele lor, apoi vorbesc si ei din traire proprie si din prisosinta inimii lor. Am auzit si cuvantul care ma mustra : " Fratilor, nu fiti multi invatatori, stiind ca mai mare osanda vom lua" (Iacob 3,1).
Sa ajute mila Domnului nostru Iisus Hristos tuturor si mie pacatosului, ca sa nu fiu mustrat in ziua cea mare a judecatii de cele ce am invatat pe altii, dar eu n-am facut.

415.Va multumesc din toata inima, Prea Cuvioase Parinte Cleopa, in numele tuturor ucenicilor si credinciosior care va cunosc si va pretuiesc, pentru aceste sfaturi duhovnicesti izvorate dintr-un suflet ranit din pruncie de dragostea lui Hristos.

Rugati-va pentru mine, parinte Ioanichie, ca in curand astept sa ma cheme Hristos din trup. Sa ne rugam unii pentru altii ca sa fim primiti cu totii in lumina cea neinserata a Prea Sfintei Treimi.